

NAKHON LAMPANG BUDDHIST'S JOURNAL

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2565)

NBJ

ISSN:2350-9953 (Print)
ISSN:2672-9830 (Online)
Vol.11 No.2 (May-August 2022)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

Nakhon Lampang Buddhist College's Journal

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม 2565– สิงหาคม 2565)

Volume 11 No.2 (May 2022– August 2022)

ISSN 2350-9953 (Print)

ISSN 2672-9830 (Online)

หลักการและเหตุผล

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ถือเป็นแหล่งรวบรวมผลงานทางวิชาการ และองค์ความรู้ที่สำคัญเนื่องจากเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ความคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนความเคลื่อนไหวในแง่มุมต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ ของมหาวิทยาลัย

ในการนี้ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคม และการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคม และการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่
3. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยด้านพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่

หมายเหตุ

1. บทความทุกบทความได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) จากภายนอกมหาวิทยาลัย และบทความที่ส่งถึงกองบรรณาธิการ ขอสงวนสิทธิ์จะไม่ส่งคืน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

2. บทความ ข้อความภาพประกอบ และตารางใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป และไม่ใช่ว่าความรับผิดชอบของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

3. บทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างพิจารณาของวารสารฉบับอื่น หากตรวจสอบพบว่ามี การตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

การจัดพิมพ์ ปีละ 3 ครั้ง

ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน)

ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม)

ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

ชื่อ วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
Nakhon Lampang College's Journal
ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม 2565– สิงหาคม 2565)
Volume 11 No.2 (May 2022– August 2022)
ISSN 2350-9953 (Print)
ISSN Buddhist 2672-9830 (Online)

■ ที่ปรึกษา

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.

พระสุวรณ์เมธาภรณ์, ผศ.

พระเมธีธรรมาจารย์, รศ.ดร.

พระเทพเวที, รศ.ดร.

พระโสภณวชิราภรณ์

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

พระราชเชษฐาภรณ์,รศ.ดร.

พระครูปริยัติกิตติธำรง,รศ.ดร.

พระราชธรรมาลังการ

พระครูสิริธรรมบัณฑิต,ผศ.ดร.

■ บรรณาธิการ

■ ผู้ช่วยบรรณาธิการ

■ กองบรรณาธิการ

พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวัฒนโน,ผศ.

พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต,ดร.

พระมหาเกียรติ วรกิตติ,ดร

รศ.ดร.วีระ เลิศสมพร

รศ. ดร.อธิปัตย์ บุญมาก

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

รองอธิการบดีวิทยาเขตแพร่

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษาผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ผศ.ดร.สุทธิพร สายทอง

นางสาวจิรัชนา กานต์ เพิ่มขึ้น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

มหาวิทยาลัยพะเยา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

รศ.วิภาวรรณ ปัญรัตน์

รศ. ดร.วีโรจน์ ศรีคำภา

ผศ.ดร.สิรินทร์นิษา ปัญจจริยะกุล

ผศ.ดร.อนันต์ อุปสวด

ผศ.ดร.ธนกร สิริสุคันธา

ผศ.ดร.สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์

ผศ.ดร.ศิววัฒน์ ชัยวงศ์

ข้าราชการบำนาญ

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตแพร่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ออกแบบปก นายเกรียงศักดิ์ ปินใจ

นิติกร อาจารย์พรณรงค์ บวรชัยธรรม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบประเมินบทความประจำฉบับ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระครูสิริธรรมบัณฑิต,ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
พระมหาบรรณวิทย์ รตนโชโต,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
พระมหาเกียรติ วรกิตติ,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
ผศ.ดร.สุทธิพร สายทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
ผศ.ดร.สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
ผศ.ดร.ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
รศ.ดร.รวีโรจน์ ศรีคำภา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
รศ.ฉวีวรรณ สุวรรณภา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผศ.ดร.ธนกร สิริสุคันธา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผศ.ดร.อนิษฐา หาญรักดีนิยม	
รศ.ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.ทวนธง ครุฑจ้อน	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.วินิจ พาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พระมหาอินทร์วงศ์ อิสสรภาณี,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

พระนิทัศน์ อธิปญโญ,ดร.

ผศ.อำนาจ สวงกลาง

ผศ.ดร.สืบทพงษ์ พงษ์สวัสดิ์

รศ.บุญเหลือ ใจมโน

ดร.ภัทรเดช ปัญญาชนาดุล

ผศ.ดร.ชนิษฐา ใจมโน

ผศ.เกศรา สว่างวงศ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยฟาอีสเทอร์น

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

โรงเรียนวิทยาศาสตร์ชาลบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ประเมิน ศมศ.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปางฉบับนี้ ได้จัดพิมพ์เป็นปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565) อย่างต่อเนื่องกัน โดยมีผู้ให้ความสนใจและสอบถามถึงความคืบหน้าของบทความเป็นจำนวนมาก โดยวารสารฉบับนี้ได้รับเกียรติจากคณาจารย์ นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิจากทั้งภายในและภายนอก นำเสนอบทความมาตีพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งทางกองบรรณาธิการวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ขอขอบพระคุณทั้งผู้ที่สนใจเข้ามาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานและผู้อ่านที่สนใจวารสารฉบับนี้ มา ณ โอกาสนี้

สำหรับวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มีบทความประจำฉบับนี้ นำเสนอทั้งสิ้น 12 บทความ ประกอบด้วย

1) การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว โดย ศศิษฐ์ วงษ์กมลเศรษฐ์ งานวิจัยนี้ ได้ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบ การพัฒนารูปแบบ และแนวทางการพัฒนาของศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวของผู้บริหารจำนวน 6 สมรรถนะ ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำเอารูปแบบศักยภาพของผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ไปใช้ในพื้นที่อื่นได้

2) รูปแบบการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล โดย ประเมศวร์ วาริระนิช ได้ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบ การสร้างรูปแบบ และการจัดคู่มือ ของศักยภาพกำลังคนเพื่อเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล โดย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือกำลังคนทำงานในองค์กรอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตประเทศไทยที่มีการจัดการการผลิตแบบญี่ปุ่น ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนา ศักยภาพกำลังคนเพื่อเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัลได้

3) การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 โดย ชินะพันธ์ สุขะการผดุง ได้ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 โดยประชากรได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้าง ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับการพัฒนา ศักยภาพของผู้บริหารในยุค 4.0

4) พระพุทธศาสนากับวิชาชีพข้าราชการพลเรือน โดย กริชชัย ธรรมสอน ได้วิเคราะห์การนำเอกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความสามัคคีและยึดเหนี่ยวจิตใจในวิชาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยพุทธกาลและสมัยปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า ในสมัย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

พุทธกาลและสมัยปัจจุบันการนำพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนชาวไทย และหน่วยงานรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดี มีประโยชน์ที่ชัดเจน เป็นที่ยอมรับในสังคมและประเทศชาติ

5) การศึกษาหลักปฏิบัติไตรสิกขาตามแนวทางโอวาทของพระสารีบุตร โดย พระไกรวินปัญญาธโร (ก่องแก้ว) บทความวิจัยนี้ได้วิเคราะห์การนำหลักปฏิบัติไตรสิกขาตามแนวทางโอวาทของพระสารีบุตร ผลการวิเคราะห์พบว่าการนำเอาหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนา เพราะเป็นข้อปฏิบัติที่นำไปสู่การหลุดพ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏอย่างแท้จริง การปฏิบัติตามแนวการเจริญไตรสิกขา ศีล สมาธิ และปัญญา ท่านได้มุ่งเน้นฝึกฝนและขัดเกลาปัญญาของผู้ปฏิบัติเป็นหลัก โดยให้มีสติรู้ทันสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นในขณะปัจจุบัน

6) ศึกษาวิเคราะห์วัตถุนานในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดย พระสาธิต รุกขิตวโร (เชื่อนคำแสน) งานวิจัยนี้ได้ศึกษาวิเคราะห์การให้ทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท จากข้อมูลคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา วรรณกรรมพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การให้ทาน หมายถึง การเสียสละ การลดความเห็นแก่ตัว มุ่งประโยชน์ของผู้อื่น วัตถุนาน หมายถึง การให้วัตถุสิ่งของเป็นทาน จากยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การให้ทานด้วยวัตถุนาน จะถือเอาแต่ความสะดวกสบาย รวดเร็ว ในการจัดหามาเป็นลำดับแรก มุ่งแต่อันิสงค์แห่งการถวายวัตถุนาน ขาดการพิจารณาถึงประโยชน์แก่ผู้รับ ทำให้อันิสงค์แห่งการถวายทานไม่บริบูรณ์

7) ศึกษาการนุ่งห่มในพระพุทธศาสนา โดย พระค่าน้อย จนทสาโร (จันทร์จาง) ได้ศึกษาวิเคราะห์ผ้านุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาท การนุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาทและการนุ่งห่มในพุทธศาสนาเถรวาท จากพระไตรปิฎก ผลการวิจัยพบว่า ผ้านุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นเครื่องอัฐบริขารที่ขาดไม่ได้และมีความสำคัญต่อพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากปัจจัยที่สำคัญผ้านุ่งห่มเหล่านี้มีหลักฐานปรากฏในพระไตรปิฎก

8) การศึกษาผลการจ้างงานของมูลนิธิวันธรรมทางสังคมตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดย ภัคนันท์ ภัทรนาวิก ได้ศึกษาวิเคราะห์การจ้างงาน ตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ที่ได้รับการจ้างงานในชุมชน และส่งเสริมอาชีพ ตามมาตรา 33 และ มาตรา 35 ผลการวิจัยพบว่า ตัวอย่างคนพิการจำนวน 1,691 เมื่อได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ ตามมาตรา 33 และ มาตรา 35 มีสุขภาวะทั้ง 4 ด้านที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับตอนไม่ได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ โดยประกอบด้วย การได้รับสิทธิคนพิการ การได้รับการศึกษา สามารถออกสู่สังคม มีอาชีพและเศรษฐกิจ อีกทั้งเกิดความเข้าใจด้านสุขภาวะ นอกจากนี้เมื่อเทียบกับดัชนีด้านสิทธิคนพิการ (การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ) ดัชนีสุขภาวะคนพิการ ดัชนีด้าน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

การศึกษา ดัชนีด้านการออกสู่สังคม ระหว่างกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และมูลนิธินวัตกรรมทางสังคมพบว่าทิศทางแนวโน้มเป็นไปในทิศทางดีและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

9) เคป็อบ แพนด้อม และการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดย พัฒนธร เกาเจริญ ได้ศึกษาวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของกลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลี และอิทธิพลของกระแสความนิยมเกาหลีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและแนวคิดของเยาวชนไทย โดยเฉพาะในเรื่องของความคิดในทางการเมือง ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมที่เปลี่ยนไปของกลุ่มแฟนด้อมสามารถสรุปได้ว่ามาจากปัจจัยเรื่อง 1) ความต้องการแก้ไขภาพลักษณ์ของตนเองในสายตาของคนในสังคม, 2) พฤติกรรมของศิลปินที่มีการเปลี่ยนแปลงไปและเริ่มมีส่วนร่วมทางการเมืองเมืองมากขึ้น และ 3) การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและความสามารถในการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของสมาชิกแฟนคลับ และการที่กลุ่มแฟนด้อมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่สะท้อนเสี่ยงและทัศนคติที่คนกลุ่มหนึ่งมีซึ่งสังคมส่วนใหญ่ไม่ควรเพิกเฉยหรือมองข้าม

10) การเข้าสู่การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนกรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี โดย ชฎาภรณ์ กำแพงแก้ว ได้ศึกษาวิเคราะห์ ปัจจัยเงื่อนไขในการเข้าสู่การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เด็กกลับไปกระทำผิดซ้ำ มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ส่วนการดูแลและบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรม ดำเนินการตามต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ใช้โครงการบ้านล่อมรัก โครงการพัฒนาระบบการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะรายแบบไร้รอบต่อ และโครงการเยาวชนไทยเข้มแข็งในโครงการคืนคนดีสู่สังคม ส่วนแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ การชี้ให้เห็นผลกระทบจากการเสพยาเสพติด ให้ตระหนักถึงโทษจากการกระทำผิด ปรับจิตใจให้เข้มแข็ง ตั้งเป้าหมายในอนาคต ให้โอกาสทางสังคม ปรับทัศนคติ ส่งเสริมการศึกษา และอาชีพ ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว และปรับสภาพแวดล้อม ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะช่วยให้ทุกภาคส่วนตระหนักรู้ถึงปัญหาและช่วยให้เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติดได้มากขึ้น

11) การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมือง โดย ศุภกร ณ พิกุล ได้วิเคราะห์บทความวิชาการ เรื่องการเสริมสร้างพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมือง โดยใช้หลักธรรมคือ พรหมวิหารธรรม 4 ผลการวิเคราะห์พบว่า หลักธรรม พรหมวิหารธรรม 4 สามารถนำไปเป็นแนวทางที่สามารถนำมาแก้ปัญหาจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเป็นหลักธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักการบริหารบ้านเมืองที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้บริหาร นักการเมือง ได้

12) มหาตมะ คานธี: การเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ โดย พระเสกสรรค์ไชยชาติ ได้วิเคราะห์บทความวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ตามแนวคิดของมหาตมะ คานธี ผลการวิเคราะห์พบว่า การเคลื่อนไหวเรียกร้องที่เรียกว่า “สัจจะอหิงสา คือ แฝง” ที่เรียกว่า “สัตยาเคราะห์” เป็นการปฏิบัติการที่ไม่ใช้ความรุนแรง เป็นการต่อสู้ที่เอา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

กฎของความรักมาใช้ทางการเมือง สัตยาเคราะห์เป็นรูปแบบของการต่อต้านอำนาจรัฐเพื่อเรียกร้องความรักและความยุติธรรม เป้าหมายของสัตยาเคราะห์ก็เพื่อเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามผู้เขียนพบว่า การเคลื่อนไหวเรียกร้องยังมีนัยสำคัญที่ส่งผลต่อทิศทางในการกำหนดนโยบายและการพัฒนาประเทศไปในทางที่ดีขึ้นอีกด้วย

ผศ.ดร.สุทธิพร สายทอง

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

หน้า

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย :

- การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว 1-15
The Potential Model Development for Executives of Creative in Destroy Village for Tourism
โคภิชฐ์ วงษ์กมลเศรษฐ์, ชูลีวรรณ โชติวงษ์, ปรีดา อัตวินิจตระการ
Sopit Vongkamolseth, Chuleewan Chotiwong, Preeda Attavinijtrakarn
- รูปแบบการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการผลิตภาพในอุตสาหกรรม 16-31
ชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล
The Potential Development Model of Manpower to Increasing Productivity in Automotive Parts Industry in the Digital era
ปรเมศวร์ วาริวนิช, ชูลีวรรณ โชติวงษ์, ปรีดา อัตวินิจตระการ
Paramate Wareevanich, Chuleewan Chotiwong, Preeda Attavinijtrakarn
- การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง 32-52
เพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0
The Model Development Manager's Competency in Building-Material Industry for Industry 4.0
ชินะพันธ์ สุขการผดุง, ชูลีวรรณ โชติวงษ์, ปรีดา อัตวินิจตระการ
Chinaphan Sukakampadoong, Chuleewan Chotiwong, Preeda Attavinijtrakarn
- พระพุทธศาสนากับวิชาชีพข้าราชการพลเรือน 53-65
Buddhism and Civil Service Professions
กริชชัย ธรรมสอน, พระครูวรารณวิฑูรย์
Krichchai Thumasorn, Phrakruworawanwithun
- การศึกษาหลักปฏิบัติไตรสิกขาตามแนวทางโอวาทของพระสารีบุตร 66-79
A Study the Practice Threefold According to the Guidelines Sermon of Saributta
พระไกรวิน ปัญญาโร(กองแก้ว), ดิลก บุญอิม, สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์
Phra Kraiwin Panyatharo (Kongkaew) , Diloke Boonim ,Somchan Sripraschayanon

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- **ศึกษาวิเคราะห์วัตถุทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท** 80-93
Aa Aalytical Study of Material Gift in Theravada Buddhism
พระสาธิต รกขิตวโร (เขื่อนคำแสน), พระอธิการสมนึก จรโณ
Phra Sathit Rakkhitawangso(Khueankhamsean), Phra Athikan Somnuek Carno
 - **ศึกษาการนุ่งห่มในพระพุทธศาสนา** 94-104
A Study of Dressings in Theravada Buddhism
พระคัมมน้อย จันทสโร(จันทร์จาง), พระมหาอินทร์วงศ์ อิสสรภาณี
Phra Kumnoi Jantasaro (Janjang), PhraMaha Inwong Isaraphanee
 - **การศึกษาผลการจ้างงานของมูลนิธินวัตกรรมทางสังคมตามมาตรฐาน
การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ** 105-124
A Study of Employment Outcomes of the Social Innovation Foundation:
According to the Standard of the Development of the Quality of life of
People with Disabilities
ภักคินันท์ ภักทรนาวิก
Pakkanan Pattaranawig
 - **เคป็อบ แฟนด้อม และการเคลื่อนไหวทางการเมือง** 125-138
K-PoP Fandom and Political Movement
พัฒนธร เกาเจริญ
Phan-orn Powcharoen
 - **การเข้าสู่การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน:
กรณีศึกษาศูนย์ฝึก และอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี** 139-154
The Recidivism among Juveniles Involved in Drug USA: A case study
of Ban Pranee Juvenile Vocational Training center for girls
ชฎาภรณ์ กำแพงแก้ว, กัญญ์ฐิตา ศรีภา
Chadapohn Kampangkaew, Kantita Sripa
- บทความวิชาการ :**
- **การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมือง** 155-165
The Enhancement on Buddhist Ethics for Politician
ศุภกร ณ พิกุล, พระครูวรวัฒนวิฑูรย์
Supakorn Napikul, Phrakruworawanwithun

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- มหาตมะ คานธี: การเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ 166-180
Mahatma Gandhil : Movement Demands Fighting of Satyagraha
พระเสกสรรค์ ไชยชาติ, วินิจ ฝาเจริญ, ณรงค์ศักดิ์ ต้วคำ, ภัทรชัย อุทาพันธ์, สุรชัย พุดชู
Phra Seksan Chaiyachat, Winit Pharcharuen, Narongsak Taocome,
Phattharachai Uthphun, Surachai Phutchu

ภาคผนวก

แบบประเมินบทความตีพิมพ์ลงวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง	(183)
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง	(186)
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	(187)
ใบสมัครสมาชิก	(209)

การพัฒนาแบบจำลองศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เพื่อการท่องเที่ยว

THE POTENTIAL MODEL DEVELOPMENT FOR EXECUTIVES OF CREATIVE INDUSTRY VILLAGE FOR TOURISM

¹โสภิษฐ์ วงษ์กมลเศรษฐ์, ²ชุลีวรรณ โชติวงษ์ และ ³ปรีดา อตฺวินิจตระการ

¹Sopit Vongkamolseth, ²Chuleewan Chotiwong and ³Preeda Attavinijitrakarn

¹ภาควิชาการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมและทรัพยากรมนุษย์ คณะพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม

¹มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

¹Department of Industrial Business and Human Resource Development, Faculty of Business and

¹Industrial Development, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand

¹Corresponding Author's Email: sopitvong@hotmail.com

Received: 2022-05-10

Revised: 2022-08-03

Accepted: 2022-08-30

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว 2) พัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว และ 3) จัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus-group Discussion) โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ ความรู้ และความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 23 คน ประกอบด้วย กลุ่มบุคลากรจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้ประกอบการที่พักโฮมสเตย์ และกลุ่มผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ส่วนที่ 2 วิธีการศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเดิม และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าฐานนิยม

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1: การบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการองค์กร และ 2) การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ด้านที่ 2: ความรู้และคุณลักษณะผู้บริหาร มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) ความรอบรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน และ 2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และ ด้านที่ 3: การบูรณาการเครือข่าย มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การประสานงาน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

และบริหารเครือข่าย และ 2) การสร้างการมีส่วนร่วม ซึ่งผลการลงมติเห็นชอบต่อรูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวจากผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมสนทนากลุ่มย่อยเป็นเอกฉันท์ และได้นำรูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวมาจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว โดยได้รับผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้

คำสำคัญ: ศักยภาพ; ผู้บริหาร; หมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์; การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Abstract

The goals of this study were to: 1) investigate potential components for Creative Industry Village tourism executives, 2) develop a conceptual model for Creative Industry Village tourism executives, and 3) create an instruction manual for developing a potential model for Creative Industry Village tourism executives. This study was conducted utilizing Delphi Technique and mixed-methods research methodology, combining two different portions as follows; Part I concentrated on qualitative research technique, which included in-depth interviews and focus groups. Twenty-three tourism experts, including community tourism specialists, academics, homestay entrepreneurs, and successful Creative Industry Village executives, participated in an in-depth interview. Furthermore, content analysis was used to examine the qualitative data. The quantitative research methodology was covered in the second part. The information was gathered from those key informants using a five-point scale questionnaire. The data was also evaluated using the following statistics: percentile, median, interquartile, and mode.

According to the findings, there were a total of six possible components, which were classified into three groups: Part I: Creative community tourism management, which consists of 1) organizational management and 2) human resource management, Part II: Executive omniscience and attribute, which consists of 1) community context knowledge and 2) creative leadership, and Part III: Community networking integration, which consists of 1) coordination and networking management and 2) community participation. These six components were designed as a possible model for Creative Industry Village tourism

executives, and they were unanimously voted as appropriate in a focus-group discussion. As a result, an instruction manual was prepared to construct a prospective model for Creative Industry Village tourist executives, which was highly suitable for practical application by five experts.

Keywords: Potentiality; Executive; Creative Industry Village; Creative Tourism.

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีการเติบโตที่รวดเร็วและแข็งแกร่งมาอย่างยาวนาน เป็นอุตสาหกรรมแห่งความหวังที่สร้างรายได้หลักและคุณประโยชน์ให้กับประเทศไทยมาอย่างต่อเนื่อง และมีบทบาทที่เปรียบเสมือนเครื่องยนต์สำคัญที่คอยขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ หากเปรียบเทียบรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติตั้งแต่ปี 2553 ถึง ปี 2562 พบว่า รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพิ่มจาก 592,794.09 ล้านบาท เป็น 1,911,807.95 ล้านบาท โดยตัวเลขรายได้ที่มาจากนักท่องเที่ยวชาวจีน ในปี 2553 เท่ากับ 34,367.10 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 531,576.65 ล้านบาท ซึ่งสูงขึ้นมากกว่า 1,400% (National Statistical Office, 2019) นอกจากนี้ประเทศไทยยังเป็นประเทศเป้าหมายที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวทั้งดงามและโดดเด่น มีวัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์ดึงดูดใจ การเดินทางที่ปลอดภัยและสะดวกสบาย แม้ว่าธุรกิจการท่องเที่ยวจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่กระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างรายได้ที่มีมูลค่ามหาศาลให้แก่ชุมชนและประเทศ แต่รายได้ส่วนใหญ่จากภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลับกระจุกตัวอยู่ตามจังหวัดหลัก ๆ เท่านั้น เช่น กรุงเทพมหานคร ภูเก็ต ชลบุรี เชียงใหม่ สุราษฎร์ธานี และกระบี่ เมืองรองหรือจังหวัดอื่นกลับได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว น้อยมาก (Luengnaruemitchai, 2018) ดังนั้น เพื่อพลิกโอกาสให้กับชุมชนด้วยแผนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากโดยการบูรณาการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวชุมชน กระทรวงอุตสาหกรรม โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงได้จัดทำแผนการพัฒนาหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industry Village : CIV) โดยนำหลักการ “ศาสตร์พระราชา” มาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ปัจจุบัน มีหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เข้าร่วมพัฒนาแล้วรวมมากกว่า 248 หมู่บ้านจากทั่วประเทศ แต่อย่างไรก็ตามมีหมู่บ้านอีกหลายแห่งแม้ได้เข้าร่วมพัฒนาแล้วแต่ยังขาดความพร้อมของชุมชน แต่ที่สำคัญคือหลายพื้นที่ขาดผู้บริหารหมู่บ้านที่มีศักยภาพในการผลักดันและพัฒนาเพื่อยกระดับชุมชนของตนให้มีความเข้มแข็งในระยะยาวได้ หมู่บ้านที่สามารถเติบโตและพัฒนาไปสู่เป้าหมายได้นั้น จำเป็นต้องมีผู้บริหารหมู่บ้านที่มีศักยภาพ ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในชุมชนที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถในการควบคุมกำกับกิจกรรมต่าง

ๆ ในชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยผู้บริหารต้องมีศักยภาพที่จะทำให้ประชาชนในชุมชนยอมรับ ทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายและสามารถแก้ปัญหาภายในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อความสำเร็จของชุมชนทำให้ชุมชนเข้มแข็งมีการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (Tungprasert, 2016)

ดังนั้น จากข้อมูลและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว จึงมีความสำคัญต่อความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคม รวมทั้งเพื่อการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของผู้บริหารในการพัฒนาชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อผู้บริหารหมู่บ้านได้รับการเสริมสร้างศักยภาพอย่างเหมาะสมจะเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนและยกระดับขีดความสามารถของหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ มากขึ้น สอดคล้องกับแผนการพัฒนาของโครงการหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ ก่อเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อชุมชน และต่อประเทศชาติในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาค้นคว้าประกอบของศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว
2. เพื่อพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว
3. เพื่อจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดทำแบบสอบถาม และการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus-group Discussion)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถามโดยใช้เทคนิคเดลฟายซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการและกลุ่มบุคลากรจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กลุ่มผู้ประกอบการที่พักโฮมสเตย์ และกลุ่มผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ จำนวน 23 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาชุมชน และ/หรือหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สำหรับการเก็บข้อมูล รอบที่ 1

ชุดที่ 2 แบบสอบถามปลายปิด แบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 2

ชุดที่ 3 แบบสอบถามปลายปิดแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 3

ชุดที่ 4 แบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus-group Discussion) เพื่อการขอรับฉันทามติจากผู้ทรงคุณวุฒิต่อ (ร่าง) รูปแบบและ (ร่าง) คู่มือการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว

ชุดที่ 5 แบบประเมินคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย 10 ข้อรายการ เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ

3. วิธีดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด และทฤษฎีในการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อจัดทำกรอบแนวคิดในการวิจัย และเพื่อจัดทำแบบสอบถามปลายเปิดแบบกึ่งโครงสร้างที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลในรอบที่ 1 ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้เกี่ยวข้องทางด้านชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์จำนวน 23 คน โดยแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์ผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ หรือซูม (Zoom) โดยให้ผู้ตอบมีอิสระในการให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ พร้อมกับบันทึกเสียงการสนทนาระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และชัดเจน

การรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2 เป็นการนำข้อมูลรายละเอียดที่ได้จากการสัมภาษณ์จากรอบที่ 1 มาจัดทำเป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่เป็นวิธีแบบ Likert's Scale โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลและแสดงระดับความคิดเห็นลงในแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีนำเสนอแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ แบบ Google Form

การรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 3 เป็นการนำข้อมูลจากรอบที่ 2 มาคำนวณหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเป็นแบบสอบถามปลายปิดรอบที่ 3 เพื่อส่งให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตอบอีกครั้ง แบบสอบถามในรอบที่ 3 จะมีข้อรายการเหมือนแบบสอบถามในรอบที่ 2 ทุกประการ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้ทราบความคิดเห็นกลุ่มที่ได้ให้ข้อมูลไว้ในรอบที่ 2 และมีโอกาสทบทวนคำตอบของตนเองจากการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 เมื่อได้ทบทวนคำตอบของตนเองแล้ว ผู้เชี่ยวชาญอาจยืนยันคำตอบเดิม หรือเปลี่ยนแปลงคำตอบได้ ซึ่งผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามรอบที่ 3 ด้วยวิธีการ 3 ช่องทาง คือ 1) ผ่านช่องทางไปรษณีย์ 2) ผ่านช่องทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และ 3) พบผู้เชี่ยวชาญโดยตรง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 23 คนจากรอบที่ 3 มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าฐานนิยม ทำการสรุปให้ได้องค์ประกอบของศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบและจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว มีทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบ คือ 1. ความรอบรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน 2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3. การบริหารจัดการองค์กร 4. การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล 5. การประสานงานและบริหารเครือข่าย และ 6. การสร้างการมีส่วนร่วม

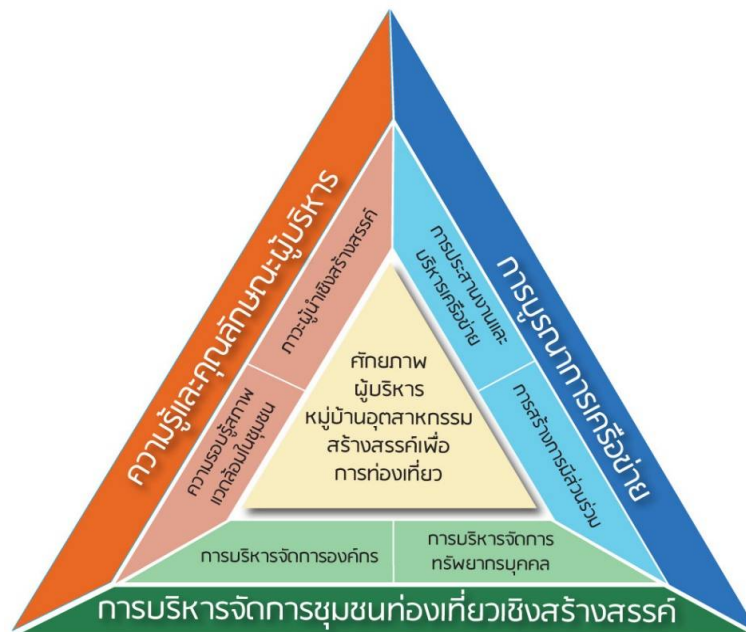
วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว พบว่าองค์ประกอบของศักยภาพผู้บริหารทั้ง 6 องค์ประกอบนำมาจัดทำเป็นรูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1: การบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการองค์กร และ 2) การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ด้านที่ 2: ความรู้และคุณลักษณะผู้บริหาร มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) ความรอบรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน และ 2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และ ด้านที่ 3: การบูรณาการเครือข่าย มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การประสานงานและบริหารเครือข่าย และ 2) การสร้างการมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวที่ได้รับผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดและสามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้ ซึ่งเนื้อหาของคู่มือประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1. บทนำ ส่วนที่ 2. การบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ส่วนที่ 3. ความรู้และคุณลักษณะผู้บริหาร และส่วนที่ 4. การบูรณาการเครือข่าย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ประกอบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว มีทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1: การบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการองค์กร และ 2) การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ด้านที่ 2: ความรู้และคุณลักษณะผู้บริหาร มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) ความรอบรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน และ 2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และ ด้านที่ 3: การบูรณาการเครือข่าย มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การประสานงานและบริหาร

เครือข่าย และ 2) การสร้างการมีส่วนร่วม โดยมีรูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว ตามภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 รูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว สามารถอภิปรายองค์ประกอบของศักยภาพซึ่งเป็นสมรรถนะที่ค้นพบจากการวิจัย ทั้ง 6 สมรรถนะ ดังนี้

1. การบริหารจัดการองค์กร

การพัฒนาหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเป็นงานที่ดำเนินงานผ่านกระบวนการของการวางแผน สั่งการ ควบคุมและการจัดการด้วยการทำงานร่วมกันของคนภายในชุมชน มีสมาชิกในชุมชนเป็นทรัพยากรหลักที่สำคัญ ผู้บริหารหมู่บ้านจึงต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกับความรู้ ความสามารถ เทคนิค และวิธีการต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ชุมชนได้กำหนดไว้ จากการศึกษาพบว่าทักษะการบริหารเป็นทักษะสำคัญของผู้บริหารหมู่บ้านซึ่ง (Katz, 1974) มีความเห็นตรงกันว่า ทักษะทางการบริหารมีความสำคัญต่อผู้บริหาร เนื่องจากเป็นความสามารถในการนำเอาความรู้ เทคนิค วิธีการ และความชำนาญมาใช้ในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ ในกระบวนการบริหารจัดการชุมชนพบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีกระบวนการบริหารแบบ

POSDCoRB ของ (Gulick and Urwick, 1969) ที่ประกอบด้วยกระบวนการบริหาร 7 ขั้นตอน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานของผู้บริหารหมู่บ้านได้ เช่นเดียวกับการศึกษาของ (Tipmanee, 2019) พบว่า POSDCoRB เป็นหลักการที่ดี มีความเป็นสากลและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง หากนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมจะทำให้องค์การธุรกิจประสบผลสำเร็จได้อย่างมากมาย ซึ่งขั้นตอนการบริหารที่สำคัญอันดับแรกคือการวางแผน สอดคล้องกับ (Bodeerat, 2015) ได้กล่าวถึงการบริหารสำหรับนักบริหารยุคใหม่ไว้ว่าการวางแผนเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับนักบริหารทุกระดับ โดยเฉพาะนักบริหารยุคใหม่ที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างความสำเร็จต่อองค์การ (Praditkul, 2020) สนับสนุนว่า องค์การสมัยใหม่ต้องปรับสู่การจัดการแบบพลวัตสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการมากขึ้น ไม่ยึดติดกับแนวทางปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ พบว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องให้ความสำคัญเรื่องระบบการกระจายรายได้ โดย (Chompoonoi, 2016) สนับสนุนความเห็นว่าการรูปแบบการบริหารจัดการผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวถือเป็นกระบวนการที่สำคัญ ถึงแม้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวอาจจะไม่ใช่เป้าหมายหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่การจัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างถูกต้องทั่วถึง เป็นธรรม มีส่วนอย่างมากที่ช่วยให้การดำเนินงานมีความราบรื่นและบรรลุผลสำเร็จ

2. การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล

หมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นชุมชนที่มีการอาศัยรวมกลุ่มกันของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายกันทั้งด้านอายุ อาชีพ วัย ทักษะ บุคลิกลักษณะ และมุมมองความคิด การบริหารทรัพยากรบุคคลในชุมชนจึงเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์ควบคู่กันไป สมาชิกในชุมชนมีฐานะเป็นทรัพยากรของชุมชนที่เรียกว่าต้นทุนมนุษย์ที่มีส่วนผลักดัน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาระงานต่าง ๆ ของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เป็นปัจจัยขับเคลื่อนชุมชนไปสู่การใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ การแสวงหาบุคคลที่เหมาะสมเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งเสริมสร้างคนเก่งด้วยการพัฒนาและดึงเอาจุดเด่นของแต่ละบุคคลออกมาใช้ในการทำงานให้ได้อย่างเต็มที่ (Jieratrakul, 2019) เสนอว่าการบริหารที่มีประสิทธิผลต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพ โดยมีกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นสมรรถนะด้านการบริหารคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารหมู่บ้าน ซึ่งต้องมียุทธศาสตร์ในการนำหรือการสั่งการที่มีคุณภาพ เป็นการใช้ความสามารถเพื่อจูงใจสมาชิกให้ปฏิบัติงานและนำไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ สอดคล้องกับ (Thinphrabad, 2015) พบว่าบทบาทของผู้บริหารในการสร้างทีมงานเพื่อพัฒนาองค์การที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุดคือการยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และให้พนักงานมีอิสระในการเสนอความคิดเห็นเป็นระดับรอง และ (Pulanram, 2020) ได้สรุปความเห็นว่าคุณภาพของชุมชนที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้ ผลสัมฤทธิ์เกิดจากการนำประชาชนที่มีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างเข้ามาประชุมหรือทำงานร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ดังนั้นชุมชนจำเป็นต้องพัฒนาสมาชิกในชุมชนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถ ความคิด และความเสียสละต่อส่วนรวม

3. ความรอบรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน

ความรอบรู้สภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ในชุมชนคือปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ส่งผลต่อความสามารถในการบริหารและพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารหมู่บ้านต้องมีความรู้และเข้าใจบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี ต้องคิดวิเคราะห์เพื่อหาตัวตนของชุมชน ทั้งในเรื่องของอัตลักษณ์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา การกินอยู่ การดำรงชีพ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศิลปะ ประเพณี ลักษณะพื้นที่ สภาพแวดล้อม แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และบุคลิกลักษณะนิสัยใจคอของคนในชุมชน ผู้บริหารต้องศึกษา หาข้อมูลเกี่ยวกับบริบททั้งหมดของพื้นที่ในเชิงลึก วิเคราะห์หาจุดด้อย จุดแข็ง ความเป็นเอกลักษณ์ ความโดดเด่นที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ซึ่งความรู้ที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์นี้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่นำไปประยุกต์ร่วมกับองค์ความรู้ต่าง ๆ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์กับการท่องเที่ยวของชุมชน สอดคล้องกับ (Namwong, 2015) ซึ่งพบว่าชุมชนบ้านนาต้นจั่นประสบความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งบริบทของชุมชนมีความพร้อมด้านทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ทำให้ผู้นำชุมชนเกิดแนวคิดในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวเกิดเป็นโฮมสเตย์บ้านนาต้นจั่นที่มีชื่อเสียงในด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ซึ่งในการนำทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น ผู้บริหารหมู่บ้านต้องพิจารณาการพัฒนาให้อยู่ภายใต้บริบทของชุมชนเป็นสำคัญ โดยการวิจัยของ (Kesanuch, 2019) ยืนยันว่า การพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทหรือบริบทไม่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา ทำให้เกิดความไม่สมดุลและนำไปสู่การพัฒนาที่ไม่ต่อเนื่องและไม่ยั่งยืนในที่สุด ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ได้ปฏิเสธการรับเทคโนโลยีแต่เทคโนโลยีต้องไม่ทำลายธรรมชาติ โดยประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

4. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

ผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวถือเป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญมากสำหรับชุมชนที่ต้องทำหน้าที่และดำเนินงานภายใต้สิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่สูง ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารหมู่บ้านจึงเป็นอีกหนึ่งศักยภาพที่สำคัญ ซึ่ง (Chantuk, 2016) พบว่า ผู้นำชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพในการบริหารชุมชนเข้มแข็งนั้นมีความสำคัญระดับมาก ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารหมู่บ้านไม่ใช่เป็นเพียงผู้ที่มีภาวะผู้นำ แต่ควรเป็นผู้นำที่มีความสร้างสรรค์ กล่าวคือต้องเป็นทั้งผู้บริหารและผู้นำในเวลาเดียวกัน เป็นผู้บริหารที่มุ่งเน้นในการบรรลุเป้าหมายผ่านกระบวนการบริหารของการวางแผน การจัดองค์การ การจัดหาผู้ปฏิบัติงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการบริหารงบประมาณ ขณะเดียวกันต้องเป็นผู้นำในการกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ การสร้างความร่วมมือด้วยแรงจูงใจ และสื่อสารเพื่อให้การดำเนินงานทั้งหมดเป็นไปตามแผน จึงต้องเป็นผู้นำยุคใหม่ที่สามารถบริหารและนำพาชุมชนไปสู่ทิศทางเป้าหมายได้ ดังนั้นการเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง สอดคล้องกับ (Podapol, 2021) ได้ศึกษาด้านภาวะผู้นำและเสนอว่าในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน โดยเฉพาะยุคการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีอย่างฉับพลันที่เรียกว่า ยุค Disruptive ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญ

และมีผลต่อการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควรประกอบด้วย จินตนาการ วิสัยทัศน์ ความยืดหยุ่น การกระจายอำนาจ และการสร้างผู้นำ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านผู้นำยุคใหม่ (Heifetz, Grashow and Linsky, 2009) ต่างมีความเห็นสอดคล้องและมองว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญสำหรับผู้นำ เพราะการเปลี่ยนแปลงนำมาซึ่งโอกาสและความท้าทาย ผู้นำจึงต้องมีความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง ต้องใช้จินตนาการสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการกับความท้าทายและคว้าโอกาสให้ได้ สอดคล้องกับ (Treffinger, 2005) กล่าวว่าในกระบวนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 นั้น การคิดสร้างสรรค์ และการคิดวิจารณ์จะมีความจำเป็นและสำคัญอย่างมาก นอกจากนี้ตามทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ (Ash and Persall, 2005) และแนวคิดด้านสมรรถนะของ (Zwell, 2000) ผู้นำจำเป็นต้องอาศัยการทำงานแบบทีม แสดงออกด้วยการรับฟัง และใช้การร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ดังนั้นการพัฒนาผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ให้มีแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่บริหารดำเนินการ และพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้าและดำรงอยู่ได้ในภาวะบริบทโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

5. การประสานงานและบริหารเครือข่าย

การประสานงานและบริหารเครือข่ายเป็นอีกหนึ่งสมรรถนะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารหมู่บ้านต้องมีความสามารถในการแสวงหาและประสานเชื่อมโยงการทำงานภายในกลุ่มสมาชิกและภายนอกชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสและสร้างความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลและประสบการณ์กับชุมชน หน่วยงาน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาอย่างบูรณาการ รวมถึงการสร้างและเลือกช่องทางเพื่อการติดต่อสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้บริหารหมู่บ้านจำเป็นต้องมีความสามารถในการด้านทักษะการสื่อสารเพื่อใช้ในการประสานงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อการถ่ายทอดและสร้างความเข้าใจอันดี ทำให้สมาชิกเกิดการทำงานที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน ลดการก้าวก้าวและการทำงานที่ทับซ้อนกันอันเป็นชนวนของความขัดแย้ง ซึ่ง (Sirirat, 2016) กล่าวสนับสนุนว่า ความผิดพลาดหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการติดต่อสื่อสารนั้น เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การดำเนินการภายในองค์กรไม่เป็นไปตามแนวทางที่ต้องการ เกิดความเข้าใจผิดนำไปสู่ความขัดแย้ง และเกิดความล้มเหลวต่อการบริหารองค์กรในที่สุด ซึ่งการประสานงาน การสร้างและบริหารเครือข่ายมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาของหมู่บ้าน ผู้บริหารต้องสร้าง เชื่อมโยง เพื่อขยายกลุ่มเครือข่ายให้มีอาณาบริเวณที่กว้างขึ้น การมีเครือข่ายและการบริหารที่ดีจะเป็นช่องทางเพื่อการช่วยเหลือ เกื้อกูล สนับสนุน และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน และเมื่อใดที่ชุมชนได้รับความเดือดร้อนหรือตกอยู่ในภาวะวิกฤติ กลุ่มเครือข่ายจะช่วยเหลือและบรรเทาวิกฤติให้เบาบางลงได้ ดังนั้น ความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยวหลายแห่งเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าผู้นำที่มีความสามารถในการประสานงานเพื่อสร้าง

เครือข่าย และบริหารกลุ่มเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความสำคัญอย่างมากและนำชุมชนสู่ความสำเร็จได้

6. การสร้างการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนในชุมชนถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสำเร็จให้กับ การดำเนินงานของการท่องเที่ยวชุมชนและส่งผลต่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืน ผู้บริหารหมู่บ้านไม่สามารถดำเนิน กิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนเพียงคนเดียวได้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากสมาชิกและผู้ มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทั้งหมด แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนจากการวิเคราะห์ ข้อมูลของผู้วิจัยพบว่า สมาชิกจะเกิดการยอมรับในตัวผู้บริหารและยินดีเข้าร่วมดำเนินงานตามกิจกรรม เป้าหมายเมื่อสมาชิกได้เห็นผู้บริหารลงมือปฏิบัติจริง มีการชี้แจงรายละเอียดจนเกิดความเข้าใจ เปิดโอกาสใน การนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน มีการพบปะพูดคุยและการประชุมร่วมกันอย่าง สม่ำเสมอ และมีการบริหารจัดการผลประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สมาชิกได้อย่างโปร่งใส และลงตัว (Manmungsil, 2017) กล่าวว่า ผู้นำที่มีประสบการณ์จะเลือกใช้วิธีการนำแบบเน้นการมีส่วนร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกรักสามัคคีที่เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญขององค์การ และ (Choti Wong, 2017) ให้ ความเห็นสนับสนุนว่า การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรภายในชุมชนโดยให้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ทศนคติ (Attitude) ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์ทุนทางวัฒนธรรม ไว้ให้คงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมกึ่งเมืองอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างดี (Jinachampa, 2017) สนับสนุนว่ากระบวนการพัฒนาต้นแบบชุมชนบริหารจัดการตนเองเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่าง สม่ำเสมอ มีความเชื่อมโยงเครือข่าย และมีระบบการสร้างและพัฒนาคนจากรุ่นสู่รุ่น

สรุป

ความล้มเหลวในการพัฒนาหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวในหลายพื้นที่เกิดจาก ผู้บริหารหมู่บ้านขาดความพร้อมด้านศักยภาพในการขับเคลื่อนและยกระดับชุมชนของตนให้มีความเข้มแข็งใน ระยะยาว การศึกษาเพื่อการพัฒนา รูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว จึงมีความสำคัญเพื่อการศึกษาเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของผู้บริหารในการพัฒนาชุมชนให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดย ใช้เทคนิคเดลฟาย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดทำแบบสอบถาม และการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus-group Discussion) ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการ ท่องเที่ยว มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบ ซึ่งจัดทำเป็นรูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านโดยแบ่ง ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1: การบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การ บริหารจัดการองค์กร และ 2) การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ด้านที่ 2: ความรู้และคุณลักษณะผู้บริหาร มี

2 องค์ประกอบ คือ 1) ความรอบรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน และ 2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และ ด้านที่ 3: การบูรณาการเครือข่าย มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การประสานงานและบริหารเครือข่าย และ 2) การสร้างการมีส่วนร่วม และนำไปสู่การจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวซึ่งได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้ระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ศักยภาพของผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวควรได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบ รวมถึงหน่วยงานอื่นที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เป็นต้น วางแผนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนร่วมกันแบบบูรณาการ โดยนำรูปแบบและคู่มือไปประยุกต์ใช้ ด้วยการกำหนดแผนและวิธีในการส่งเสริมการเรียนรู้ การฝึกฝนให้เกิดทักษะประสบการณ์ และการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหาร เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาแบบศักยภาพผู้บริหารหรือผู้นำชุมชนในบริบทอื่นเพื่อการพัฒนาต่อยอดและลดความซ้ำซ้อน ซึ่งการสร้างผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวควรเริ่มพิจารณาตั้งแต่เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ได้ลงเข้าร่วมปฏิบัติงานและรับมอบหมายหน้าที่ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ควรประสานความร่วมมือเพื่อการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อสร้างโอกาสของการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สาธารณะ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวควรนำมาพิจารณาและทำการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มั่นใจว่าองค์ประกอบดังกล่าวยังสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ดี โดยนำข้อมูลและองค์ความรู้ที่ได้รับจากการประยุกต์ใช้คู่มือในการทำงานจริงเข้าสู่ระบบการจัดเก็บความรู้ (Knowledge Management: KM) สู่ระบบฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศเพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและสะดวก เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ และควรนำคู่มือไปสร้างเส้นทางการเรียนรู้และพัฒนารายบุคคล (Learning Journey) โดยกำหนดเส้นทางเพื่อการพัฒนาด้วยตนเอง นอกจากนี้ ผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวควรเรียนรู้การใช้งานช่องทางการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่าง ๆ บนโทรศัพท์มือถือ รวมทั้ง

ถ่ายทอดการเรียนรู้และทักษะให้กับสมาชิกในชุมชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุเพื่อช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องศักยภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวทั้งตัวผู้นำ ประชาชน ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว รวมถึงหน่วยงานและองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากศักยภาพของผู้บริหารหมู่บ้านมีความจำเป็นและสำคัญต่อความสำเร็จของหมู่บ้าน แต่หมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์จะสามารถเพิ่มขีดการพัฒนาและยกระดับชุมชนจนมีความยั่งยืนได้นั้น จำเป็นต้องมีศักยภาพด้านอื่นที่มีความเกี่ยวข้องร่วมด้วย ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพเพื่อความสำเร็จของหมู่บ้านที่สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นรายละเอียดเชิงลึกด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ได้แก่ การสร้างและบริหารเครือข่าย รูปแบบกระบวนการบริหารจัดการชุมชน แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างผู้นำที่สอง เป็นต้น โดยศึกษาในแต่ละพื้นที่เพื่อให้ทราบว่าแต่ละชุมชนมีรูปแบบอย่างไร เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบศักยภาพผู้บริหารหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงเปรียบเทียบของบริบทชุมชนในแต่ละภูมิภาค เพื่อให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจในความคล้ายและความต่างของรูปแบบแต่ละภาค เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการ ช่วยเสริมสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

References

- Ash, R.C. & Persall M. (2005). The Principal as Chief learning Officer : *The New Work of Formative Leadership*. Birmingham: Stamford University Birmingham.
- Bodeerat, C. (2015). *Administrative Techniques*. (1st ed). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Chompoonoi, S. (2016). *The Study of an Additional Value for a Community Based Tourism, The Case Study of Ban Chiang, Udon Thani*. Retrieved February 27, 2022, from http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561.
- Chotiwong, C. (2017). The Model of Human Resource Development Toward The Development of Cultural Capita: A Case Study of Wat Keereepawanaram Community, Ban-Chang, Rayong. *The Journal of Faculty of Applied Arts*, 11(2), 25-35.

- Gulick, L. and Urwick, L. (1969). *Papers on the science of administration*. New York: Augustus M. Kelley.
- Heifetz, R., Grashow, A. & Linsky, M. (2009). *Leadership in a (Permanent) Crisis*. Retrieved February 20, 2020, from [http://cpor.org/otc/Heifetz\(2009\)LeadershipPermamentCrisis.pdf](http://cpor.org/otc/Heifetz(2009)LeadershipPermamentCrisis.pdf).
- Jieratrakul, J. (2019). Effectiveness of Human Resource Development in The Secretariat of the Senate. *Rajapark Journal*, 13(30), 13-27.
- Jinachampa, Y. (2017). Development of Community Self-Management Model: The Case Of Chompoo Sub-District Sarapee District, Chiang Mai Province. *Journal of Graduate Research*, 8(1), 183-197.
- Katz, R.L. (1974). *Skill of an Effectiveness Administrator*. Retrieved February 20, 2022, from <https://www.coursehero.com/file/13165653/ARTICLE-1Skill-of-An-Effective-Administrator/>.
- Kesanuch, S. (2019). Leadership Role and Community Development Conceptual. *Journal of Liberal Art of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi*, 1(3), 293-306.
- Chantuk, T. (2016). *Analysis of Structural Equation Model Community's Leaders to Develop A Strong Community Management in Salaya Nakhon Pathom*. Retrieved February 6, 2022, from http://www.mis.ms.su.ac.th/MISMS01/main_page.php?page=default_page&data_type=data01txt_search=&RadioGroup=58page_jd=21.
- Luengnaruemitchai, P. (2018). *Tourism and Thai Economy*. Retrieved June 2, 2021, from <https://www.the101.world/tourism-and-thai-economy/>.
- Manmungsil, V. (2017). Model of Administration Skill Development of High Administrator in Northern Region Industrial Estate. *Journal of Nakhonratchasima College*, 11(2), 217-229.
- Namwong, S. (2015). *The Development of Community Base Tourism Plan Bannatonchan, Si Satchanalai District, Sukhothai Province*. (Master's Thesis). Naresuan University. Phitsanulok.
- National Statistical Office. (2019). *17 Tourism and Sports Branch*. Retrieved April 4, 2021, from <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/17.aspx>.

- Praditkul, T. (2020). *Organization Theory and Modern Management*. Retrieved January 26, 2022, from <https://www.thaiprint.org/2020/12vol128/knowledge128-03/>
- Podapol, J. (2021). *Creative Leadership: A Leader in Disruptive Age*. Retrieved January 30, 2022, from <https://slc.mbu.ac.th/article/30270/>.
- Pulanram, P. (2020). Strategy of Potential Development for Community Leaders in Model Sufficiency Economy Village, *Journal of Modern Learning Development*, 5(1), 1-16.
- Sirirat, C. (2016). Problem of Communication among Staff at Central Library Srinakharinwirot University. *The Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University*, 9(1), 57-66.
- Thinphrabet, J. (2015). The Role of the Executive Officers in Team Building: Case Study of Local Administration in Phrom Khiri District, Nakhon Si Thammarat Province, *Narkbhutparitat Journal*, 7(1), 43-51.
- Tipmanee, S. (2019). *POSDCoRB and Good Governance for Startup in Thailand 4.0 era*. Retrieved September 5, 2021, from <https://so03.tci-thaijo.org/Index.php/human/article/view/172338>.
- Treffinger, D.J. (2005). *Creative Problem Solving : An Introduction*. Waco. TX: Prufrock Press.
- Tungprasert, S. (2016). *An Enrichment of Community Leader Potential at Nakhon Ratchasima Area for Sustainable Development by Participatory Process*. Retrieved April 4, 2021, from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Ratchaphruekjournal/article/view/90924>
- Zwell, M. (2000). *Creating a Culture of Competence*. New York: John Wiley and Sons Inc.

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลผลิตภาพ ในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล

THE POTENTIAL DEVELOPMENT MODEL OF MANPOWER TO INCREASING PRODUCTIVITY IN AUTOMOTIVE PARTS INDUSTRY IN THE DIGITAL ERA

¹ปรเมศวร์ วาริวนิช, ²ชุลีวรรณ โชติวงษ์ และ ³ปรีดา อัตวินิจตระการ

¹Paramate Wareevanich, ²Chuleewan Choti Wong and ³Preeda Attavinijtrakarn

¹คณะพัฒนารัฐกิจและอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

¹Faculty of Business and Industry Development,

¹King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand

Received: 2022-05-11

¹Corresponding Author's Email: paramate.por@gmail.com

Revised: 2022-08-08

Accepted: 2022-08-30

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล และ 3) เพื่อจัดทำคู่มือการพัฒนา ศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล โดยเป็นการวิจัย แบบผสมผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย กำลังคน ที่ทำงานในองค์กรอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตประเทศไทย ที่มีการ จัดการการผลิตแบบญี่ปุ่น และมีผู้บริหารระดับสูงเป็นชาวญี่ปุ่น จำนวนกลุ่มตัวอย่าง คือ 416 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง การประชุมสนทนากลุ่ม ย่อย และแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis :EFA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการพัฒนา ศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลผลิตภาพใน อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล มีองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์ 10 องค์ประกอบ 2) ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนา ศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วน ยานยนต์ในยุคดิจิทัล โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 ท่าน ทำการประชุมสนทนากลุ่มย่อย และลงมติเป็นเอก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

ฉันท์รับรอง องค์ประกอบและรูปแบบของการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ โดยแบ่งเป็นศักยภาพการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ศักยภาพด้านการจัดการองค์กร ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1) ความรอบรู้ในงาน 2) การพัฒนาตนเอง และ 3) การนำองค์กร ด้านที่ 2 ศักยภาพด้านการจัดงาน ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 4) การแก้ไขปัญหา และ 5) การปฏิบัติการ และด้านที่ 3 ศักยภาพด้านการจัดการผลิตภาพ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 6) การรับผิดชอบสังคม 7) การจัดการคุณภาพและต้นทุน 8) การจัดการและพัฒนานคน 9) การจัดการเทคโนโลยีดิจิทัล-AI และ 10) การจัดการความปลอดภัยและความเสี่ยง และ 3) ผลการจัดทำคู่มือการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจประเมิน พบว่ามีความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล ได้

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาศักยภาพ; กำลังคน; การจัดการผลิตภาพ; ยุคดิจิทัล

Abstract

The goals of this study are to 1) investigate the composition of manpower potential for increasing productivity in the automotive parts industry in the digital era, 2) create a model for developing manpower potential for increasing productivity in the automotive parts industry in the digital era, and 3) write a manual for developing manpower potential for increasing productivity in the automotive parts industry in the digital era. This study uses a hybrid research strategy that combines qualitative and quantitative research. The sample group comprised of 416 Japanese high-level executives who worked in an auto parts industry organization in Thailand with Japanese manufacturing management as the population. Semi-structured in-depth interviews, small group discussion sessions, and opinion questionnaires were utilized to collect data. Frequency, percentage, mean, standard deviation, and Exploratory Factor Analysis (EFA) were among the statistics included in the data analysis.

The study's findings revealed that, 1) the components of manpower capacity development for enhancing productivity in the automobile parts sector in the digital

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

era were made up of ten aspects from the analysis, 2) the outcome of a 14-expert small-group discussion meeting in which they unanimously voted to create a model for building manpower potential for enhancing productivity in the automobile parts sector in the digital era. In the digital era, the composition and form of manpower development for enhancing productivity in the automobile parts business consists of ten components separated into three areas of development potential: 1) Work knowledge, 2) Personal development, and 3) Organizational leadership. The second aspect is the potential for planning an event by putting together the pieces of 4) Troubleshooting and 5) Operations, and the third aspect is the potential for productivity management. 6) social responsibility, 7) quality and cost control, 8) human resource management and development, and 9) digital-AI technology management, and 10) Safety and Risk Management, and 3) the results of five experts preparing a manpower development manual for increasing productivity in the automotive parts industry in the digital era have determined that it is suitable at the highest level and can be applied in the development of manpower potential to increase productivity in the automotive parts industry in the digital era.

Keywords: Potential Development Model; Manpower; Productivity Management; Digital era.

บทนำ

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ ได้สรุปข้อมูลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ (Thailand Productivity Institute (FTPI), 2019) ช่วงปี พ.ศ. 2558 ถึงปี พ.ศ. 2562 พบว่า ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 30, 28, 27, 30 และ 25 ตามลำดับจากทั้งหมด 63 ประเทศ โดยมีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาวะเศรษฐกิจ 2) ด้านประสิทธิภาพภาครัฐ 3) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และ 4) ด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจ โดยที่ผลการศึกษาในปี พ.ศ. 2561 ขององค์ประกอบด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจ(Business Efficiency)มีตัวชี้วัดผลิตภาพแรงงาน (Labor Productivity) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดศักยภาพของแรงงานในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ พบว่าประเทศไทยอยู่อันดับที่ 54 จากทั้งหมด 63 ประเทศ ซึ่งค่อนข้าง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

อยู่ในกลุ่มอันดับท้าย และผลการศึกษาในปี พ.ศ. 2560 พบว่าตัวชี้วัดด้านผลิตภาพและประสิทธิภาพ (Productivity and Efficiency) ของประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศในอาเซียนด้วยกัน เช่น ประเทศสิงคโปร์อันดับที่ 6 ประเทศมาเลเซียอันดับที่ 22 เป็นต้น จะเห็นว่าความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ มีตัวชี้วัดด้านผลิตภาพและประสิทธิภาพ และตัวชี้วัดผลิตภาพแรงงาน เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ ในองค์ประกอบหลักด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจ

และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในฐานะองค์กรระดับประเทศที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมไทย (The Federation of Thai Industries, (FTI), 2016) ได้ระบุว่า ในยุคดิจิทัลภาคการผลิตต้องปรับตัว และเรียนรู้พัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และได้ระบุจุดอ่อนของภาคการผลิตไว้หลายด้าน เช่น 1) ด้านศักยภาพกำลังคน คือ ส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการจัดการ 2) ด้านการผลิต คือ ผลิตภาพจากการผลิตยังมีน้อย และ 3) ด้านองค์ความรู้และเทคโนโลยี คือ การจัดการเพื่อการผลิตยังมีน้อย และระบุปัญหาอุปสรรค ว่าหากภาคการผลิต โดยเฉพาะอุตสาหกรรมหลักของประเทศ ถ้าไม่สามารถปรับตัวและพัฒนาการจัดการให้ทันกับยุคดิจิทัล อาจทำให้ไม่สามารถแข่งขันได้

อีกทั้งกำลังคนของภาคการผลิตไทยมีจำนวนไม่น้อย ที่ยังมีความรู้ความเข้าใจที่คาดเคลื่อนเกี่ยวกับผลิตภาพ โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ โดยหลายองค์กรต่างเชื่อว่าการนำเทคโนโลยีและเครื่องจักรสมัยใหม่มาใช้ คือคำตอบสุดท้ายในการเพิ่มผลิตภาพ จึงมุ่งเน้นลงทุนด้านเทคโนโลยีหรือการซื้อเครื่องจักรใหม่เพียงอย่างเดียว ทำให้ไม่สามารถพัฒนาและยกระดับองค์กรได้อย่างยั่งยืน (Thailand Productivity Institute (FTPI), 2019) สอดคล้องกับความเห็นของ Monkkon (2016) ที่ระบุว่า การจัดการองค์กรในยุคดิจิทัล ผู้บริหารและกำลังคนต้องจัดการงาน ควบคู่กับการจัดการผลิตภาพ

กระทรวงอุตสาหกรรม ได้จัดทำ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)” (Ministry of Industry (MOI), 2016) โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “มุ่งสู่อุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาและเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก” กำหนดเป้าหมายการพัฒนาไว้ 5 เป้าหมาย และกำหนดกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (First S-Curve and New S-Curve) จำนวน 10 กลุ่ม โดยที่อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน จัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 คือกลุ่มเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ควบคุมอุปกรณ์อัจฉริยะและหุ่นยนต์ที่ใช้ในการผลิต ซึ่งเป็นแนวทางการผลิตของอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจะเห็นว่า อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมผลิตของประเทศ

และถ้าศึกษาข้อมูลในส่วนของขนาดและกำลังคนในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน จะพบว่า Yongpisanphob (2020) จากศูนย์วิจัยกรุงศรี ได้รายงานผลวิจัยแนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปีพ.ศ. 2563-2565 ของอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน ระบุว่า ปัจจุบันมีผู้ผลิตประมาณ 1,800

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

ราย แบ่งเป็น ผู้ผลิตชิ้นส่วนชั้นที่ 1 (Tier-1) จำนวน 720 ราย ชั้นที่ 2 (Tier-2) และชั้นที่ 3 (Tier-3) รวมกันประมาณ 1,100 ราย และผู้ประกอบรถยนต์ (Assemblers) จะมีจำนวน 38 ราย และ Chantapong, and Osatis (2020) ได้รายงานผลวิจัย เรื่อง พลิกวิกฤติยานยนต์ไทยด้วยการยกระดับทักษะแรงงาน ได้เสนอข้อมูลว่าอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน เป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 คิดเป็นร้อยละ 14 ของภาคการผลิตของไทย และมีกำลังคน รวมประมาณ 800,000-900,000 คน แยกเป็น 1) กลุ่มผู้ผลิตและผู้ประกอบการ จำนวน 100,000 คน 2) กลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ชั้นที่ 1 ประมาณ 250,000 คน 3) SME ผู้ผลิตชั้นที่ 2 จำนวนประมาณ 340,000 คน 4) กลุ่มผู้แทนจำหน่ายประมาณ 200,000 คน และระบุว่ากลุ่มกำลังคนที่จบการศึกษาม.3-ม.6 จะมีช่องว่างด้านการพัฒนาความรู้ทักษะ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล อาจได้รับผลกระทบต่อการจ้างงานได้ ดังนั้นจะเห็นว่าอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมของประเทศ ทั้งในเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ มูลค่าทางเศรษฐกิจ การลงทุนจากต่างชาติ การสร้างงานสร้างรายได้ การพัฒนาเทคโนโลยีเฉพาะทาง การเป็นฐานการผลิตในระดับโลกและยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมเติบโตอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นจากความสำคัญของการจัดการเพื่อเพิ่มผลิตภาพ และความสำคัญของการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการแข่งขันระหว่างประเทศ จึงทำการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบ รูปแบบและคู่มือของการพัฒนาศักยภาพกำลังคน โดยหัวข้อการวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของศักยภาพกำลังคนเพื่อเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล
3. เพื่อจัดทำคู่มือการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี ดังนี้ 1) แนวคิดทฤษฎีการจัดการผลิตภาพ 2) แนวคิดทฤษฎีการจัดการแบบ PDCA (Plan-Do-Check-Action) 3) แนวคิดทฤษฎีศักยภาพ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

- 4) แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์กำลังคน 5) อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน 6) เทคโนโลยีดิจิทัล และ 7) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่ง 4 กลุ่มตามลำดับการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 10 คน คัดเลือกตามเกณฑ์คุณสมบัติ คือ การศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปและมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปี

3.2 กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง เพื่อการวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 416 คน คือกำลังคนที่ทำงานในองค์กรอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ ในเขตประเทศไทย ที่มีการจัดการผลิตแบบญี่ปุ่นและมีผู้บริหารระดับสูงเป็นชาวญี่ปุ่น ประกอบด้วยกำลังคนระดับพนักงาน วิศวกร หัวหน้างาน ผู้บริหารที่มีตำแหน่งผู้จัดการขึ้นไป

3.3 กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมประชุมสนทนากลุ่มย่อยจำนวน 14 คน คัดเลือกตามเกณฑ์คุณสมบัติ คือ การศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปและมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปี

3.4 กลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบประเมินคู่มือจำนวน 5 คนคัดเลือกตามเกณฑ์คุณสมบัติ คือ การศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปและมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปี

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

4.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์

4.2 แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ (Reliability Analysis) ดังนี้ 1) ความตรง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item- Objective Congruence Index : IOC) 2) ความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่จะทำการศึกษา คำนวณหาค่าความเที่ยง

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

5.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง รวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ และการจดบันทึก

5.2 ข้อมูลจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970) (as cited in Tirakanant, 2006) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

ค่าความคลาดเคลื่อน 5% จำนวนประชากรมากกว่า 75,000 ขึ้นไป จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างต้องไม่น้อยกว่า 384 คน และเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้รับแบบสอบถามครบตามจำนวนที่ต้องการ และมีความสมบูรณ์ จึงส่งแบบสอบถามจำนวน 510 ชุด ได้รับกลับจำนวน 448 ชุด ตรวจสอบแล้ว คงเหลือแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 416 ชุด ซึ่งเป็นตามเกณฑ์กลุ่มตัวอย่างที่ต้องไม่น้อยกว่า 384 ชุด

5.3 ข้อมูลจากการประชุมสนทนากลุ่มย่อย โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 14 คน เพื่ออธิบายและพิจารณาแง่มุมที่เห็นชอบ ใช้การรวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกเสียง ภาพเคลื่อนไหว และการจดบันทึก

5.4 ข้อมูลการประเมินความเหมาะสมการใช้งานของคู่มือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ใช้แบบประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้งาน

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมสนทนากลุ่มย่อย ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญ

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) และหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธี Varimax Rotation

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัยและจัดทำรายงานผล

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 416 คน พบว่าส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงร้อยละ 59.4 มีช่วงอายุระหว่าง 35-45 ปี ร้อยละ 47.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 57.7 ตำแหน่งงานเป็นหัวหน้างานร้อยละ 72.8 ระยะเวลาปฏิบัติงานในองค์กรปัจจุบันอยู่ในช่วง 5-10 ปี ร้อยละ 38.7 และส่วนใหญ่อยู่ในองค์กรที่มีขนาดพนักงาน 200 คนขึ้นไป ร้อยละ 88.5

1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่าองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigenvalues) มากกว่า 1.00 ขึ้นไปมีจำนวน 10 องค์ประกอบหลัก ตามตารางที่ 1

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

องค์ประกอบหลักที่ ได้จากการวิเคราะห์ (Component)	ผลสกัดองค์ประกอบจากการหมุนแกน (Rotation Sums of Squared Loadings)		
	ค่าไอเกน (Eigenvalues)	ร้อยละความ แปรปรวน (% of Variance)	ร้อยละความแปรปรวน สะสม (Cumulative %)
1.	7.120	28.479	28.479
2.	7.074	28.295	56.773
3.	5.345	21.380	78.153
4.	10.628	48.307	48.307
5.	5.567	25.303	73.610
6.	8.322	21.337	21.337
7.	7.064	18.114	39.451
8.	6.556	16.810	56.261
9.	4.837	12.403	68.664
10.	4.172	10.698	79.362

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 14 คน ร่วมประชุมสนทนากลุ่มย่อย เพื่ออภิปราย ตรวจสอบ และลงมติเห็นชอบ ตามตารางที่ 2

กลุ่มศักยภาพด้าน	องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
การจัดการองค์กร	1. ความรอบรู้ในงาน	1.1 การจัดการผลิตภาพ 1.2 การจัดการโครงการ 1.3 การจัดการการผลิต 1.4 การจัดการการเปลี่ยนแปลง 1.5 การจัดการคุณภาพโดยทุกคนมีส่วนร่วม 1.6 การจัดการห่วงโซ่อุปทาน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

		1.7 การเรียนรู้และปรับใช้เทคโนโลยี 1.8 การจัดการข้อมูลสารสนเทศ
	2. การพัฒนาตนเอง	2.1 ความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม 2.2 จิตสำนึกด้านความปลอดภัย 2.3 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2.4 การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2.5 การพัฒนาปัจจัยความฉลาด
	3. การนำองค์กร	3.1 การมีวิสัยทัศน์และทักษะเชิงกลยุทธ์ 3.2 การจัดการนวัตกรรม 3.3 การสื่อสาร
การจัดการงาน	4. การแก้ไขปัญหา	4.1 การแก้ไขและป้องกันปัญหา 4.2 การติดตามและประเมินผล
	5. การปฏิบัติการ	5.1 การออกแบบกระบวนการทำงาน 5.2 การจัดการกระบวนการทำงาน
การจัดการผลิตภาพ	6. การรับผิดชอบต่อสังคม	6.1 การรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม 6.2 การรับผิดชอบต่อจริยธรรมทางธุรกิจ
	7. การจัดการคุณภาพและต้นทุน	7.1 การจัดการคุณภาพและต้นทุนมาตรฐาน 7.2 การจัดการโลจิสติกส์
	8. การจัดการและพัฒนาคน	8.1 การจัดการคน 8.2 การพัฒนาคน
	9. การจัดการเทคโนโลยีดิจิทัล-AI	9.1 การเพิ่มประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล-AI
	10. การจัดการความปลอดภัยและความเสี่ยง	10.1 การจัดการความปลอดภัย 10.2 การจัดการความเสี่ยง 10.3 การจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ

ตารางที่ 2 สรุปผลองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย แยกตามด้านศักยภาพ

ผลการวิจัยพบว่า สามารถสร้าง รูปแบบของการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล แบ่งเป็นศักยภาพการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ศักยภาพ

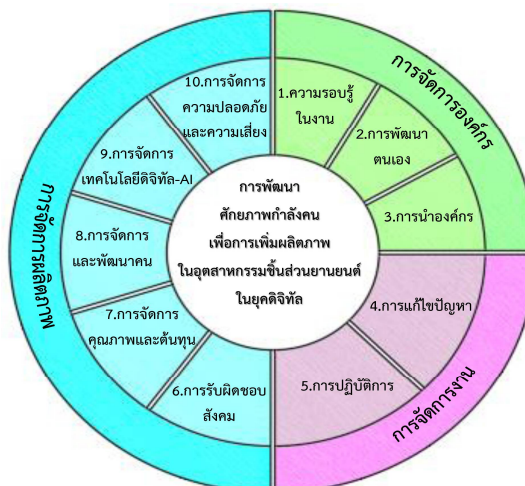
วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

ด้านการจัดการองค์กร ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1) ความรอบรู้ในงาน 2) การพัฒนาตนเอง และ 3) การนำองค์กร ด้านที่ 2 ศักยภาพด้านการจัดงาน ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 4) การแก้ไขปัญหา และ 5) การปฏิบัติการ และด้านที่ 3 ศักยภาพด้านการจัดการผลิตภาพ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 6) การรับผิดชอบต่อสังคม 7) การจัดการคุณภาพและต้นทุน 8) การจัดการและพัฒนาคน 9) การจัดการเทคโนโลยีดิจิทัล-AI และ 10) การจัดการความปลอดภัยและความเสี่ยง

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อจัดทำคู่มือการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบประเมิน ผลการวิจัยพบว่า มีความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพ ได้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล มี 3 ด้านได้แก่ ด้านที่ 1 ศักยภาพด้านการจัดการองค์กร มี 3 องค์ประกอบ คือ ความรอบรู้ในงาน การพัฒนาตนเอง และการนำองค์กร ด้านที่ 2 ศักยภาพด้านการจัดงาน มี 2 องค์ประกอบ คือ การแก้ไขปัญหา และการปฏิบัติการ และด้านที่ 3 ศักยภาพด้านการจัดการผลิตภาพ มี 5 องค์ประกอบ คือ การรับผิดชอบต่อสังคม การจัดการคุณภาพและต้นทุน การจัดการและพัฒนาคน การจัดการเทคโนโลยีดิจิทัล-AI และ การจัดการความปลอดภัยและความเสี่ยง โดยมีรูปแบบการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล ตามรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพ
ในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) องค์ประกอบ 2) รูปแบบ และ 3) คู่มือการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัลสามารถนำไปเป็นแนวทางพัฒนากำลังคนเพื่อสร้างศักยภาพการจัดการองค์กร การจัดการงาน ควบคู่กับการจัดการผลิตภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล สามารถอภิปรายผลตามด้านของศักยภาพ 3 ด้าน ได้ดังนี้

1. ศักยภาพด้านการจัดการองค์กร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความรอบรู้ในงาน คือกลุ่มของความรู้ (Knowledge) องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาตนเอง คือกลุ่มของคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) และองค์ประกอบที่ 3 การนำองค์กร คือกลุ่มของทักษะ (Skills) โดยสามารถเรียกรวมกลุ่มนี้ว่าคือ สมรรถนะ (Competency) สอดคล้องกับความเห็นของ Srassametummachot (2005) และยังสอดคล้องกับ Puvitayaphan (2017) ที่ได้ระบุว่า สมรรถนะเปรียบเหมือนเป็นปัจจัยนำเข้า และกระบวนการในการทำงาน ที่จะทำให้กำลังคนสามารถแสดงออกถึงศักยภาพของการทำงาน ด้วยการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคล เพื่อการทำงาน ตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ อันจะนำไปสู่ผลของงานที่ถูกต้อง มีคุณภาพและมีผลิตภาพ

2. ศักยภาพด้านการจัดการงาน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 การแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ Hosotani (2008) ที่ระบุว่า การจัดการงาน ตามแนวทางคุณภาพของการผลิตแบบญี่ปุ่น จะให้ความหมายของ ปัญหา คือ ช่องว่างของสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเทียบกับสภาพการณ์ที่ต้องการหรือตั้งเป้าหมายไว้ ส่วนการแก้ไขปัญหา คือการปรับปรุงงาน เพื่อให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด และการแก้ไขปัญหาที่ดี ต้องทำการป้องกันปัญหานั้น ไม่ให้กลับมาเกิดอีก โดยการแก้ไขปัญหาที่สาเหตุที่แท้จริง และเมื่อแก้ไขปัญหาแล้ว ต้องมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเรียกว่าเป็น การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ Mankong (2012) ที่ให้ความเห็นว่าการแก้ปัญหาที่ดีต้องเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ (Systematic Problem Solving) คือ การแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific- Method) และองค์ประกอบที่ 5 การปฏิบัติการ สอดคล้องกับ Skripak (2016) ที่ระบุว่า การปฏิบัติการ คือ กระบวนการของการจัดการเพื่อเปลี่ยนทรัพยากรขององค์กรเช่น ทุน วัตถุดิบ กำลังคน เครื่องจักรอุปกรณ์ และข้อมูล ให้เป็นผลิตภัณฑ์หรือสินค้า และสอดคล้องกับ Office of Thailand Quality Award (OTQA, 2019) ที่ให้ความหมายของการปฏิบัติการ ตามแนวทางเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ จะครอบคลุม การ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

ออกแบบ การปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหา การปรับปรุงประสิทธิภาพ และการสร้างนวัตกรรมของกระบวนการหรือผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งมอบคุณค่าที่ดีแก่ลูกค้า

3. ศักยภาพด้านการจัดการผลิตภาพ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 6 การรับผิดชอบสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ The Stock Exchange of Thailand (SET, 2012) ที่ให้ความหมายของการรับผิดชอบต่อสังคมว่า เป็นการจัดการเพื่อความยั่งยืนขององค์กร โดยคำนึงถึง หลักจริยธรรม ความเป็นธรรมทางธุรกิจ การต่อต้านทุจริต การกำกับกิจการที่ดี ควบคู่กับการใส่ใจดูแลรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับ Larsson and Massart (2009) ที่ระบุว่า การรับผิดชอบต่อสังคม เป็นแนวคิดที่เชื่อมโยง ความรับผิดชอบต่อองค์กรที่มีต่อ สังคม สิ่งแวดล้อม กำลังคน และลูกค้า องค์ประกอบที่ 7 การจัดการคุณภาพและต้นทุน โดยที่คุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะที่สามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า สอดคล้องกับ Goetsch and Davis (2014) ที่ได้ให้ความหมายของแนวคิดคุณภาพคือ 1) คุณภาพและความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสิ่งเดียวกัน และ 2) คุณภาพเป็นแนวคิดที่ไม่ได้กำหนดเพียงคุณภาพของผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงคุณภาพของกำลังคน กระบวนการ และด้านอื่น และอธิบายเพิ่มว่า คุณภาพ คือสภาวะที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา คือคุณภาพที่ดีในวันนี้ อาจไม่ดีพอสำหรับพรุ่งนี้ คือต้องมีการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และการจัดการต้นทุน หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อการดำเนินการผลิตหรือประกอบธุรกิจ โดยต้นทุนจะเกิดได้ในทุกขั้นตอนหรือทุกกิจกรรมของงาน สอดคล้องกับ OTQA (2019) ที่ระบุว่าองค์กรที่เป็นเลิศ ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการต้นทุน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติการ ในประเด็นเกี่ยวกับผลิตภาพ การป้องกันและลดความสูญเสีย ความผิดพลาด ลดการทำงานซ้ำ และลดต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ การทดสอบ อีกทั้งต้องสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการการควบคุมต้นทุนและประสิทธิภาพ กับความต้องการของลูกค้า ตลอดจนการจัดการกระบวนการร่วมกัน กับเครือข่ายอุปทาน เครือข่ายการส่งมอบ และการจัดการด้านการจัดการโลจิสติกส์ เพื่อการตอบสนองความต้องการของลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน องค์ประกอบที่ 8 การจัดการและพัฒนาคน การจัดการคน คือ กระบวนการของการสรรหา การคัดเลือก บรรจุ การจัดการสิทธิประโยชน์สวัสดิการ การดูแลสนับสนุน การประเมินผลงาน การสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน การบริหารความหลากหลาย การรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของพนักงาน การดูแลสร้างความผูกพัน และรักษากำลังคนไว้ และการพัฒนาคน หมายถึงกระบวนการให้การศึกษา การฝึกอบรม การเรียนรู้และพัฒนาแก่กำลังคน เพื่อให้มีความรู้ มีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมในการทำงาน เพื่อการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ตลอดจนเพื่อการทำงานร่วมกันในองค์กร สอดคล้องกับ Fukikhan (2016) ที่ระบุว่าการจัดการคน คือ การจัดการเพื่อการปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงคนให้มีศักยภาพในการทำงานที่สูงขึ้น ครอบคลุมทั้งระยะสั้นและระยะยาว องค์ประกอบที่ 9 การจัดการเทคโนโลยีดิจิทัล-AI โดยที่ Digital Economy Promotion

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

Agency (DEPA, 2019) ได้ให้ความหมายของ เทคโนโลยีดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ว่าหมายถึงการทำให้เครื่องจักร มีคุณลักษณะด้านสติปัญญาและความฉลาดเหมือนมนุษย์ สามารถเข้าใจ เรียนรู้ คิดและกระทำได้แบบมนุษย์ และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะ ปัญหาที่ซับซ้อน เกินกว่าที่มนุษย์จะรับมือได้ ช่วยในการทำงานที่ ซ้ำซากจำเจ หรืออันตรายแทนมนุษย์ได้ สามารถใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานทั้งการผลิต และงานสนับสนุน เช่น งานจัดซื้อ งานบุคคล งานการตลาด และงานวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อผลิตภาพ และองค์ประกอบที่ 10 การจัดการความปลอดภัยและความเสี่ยง โดยที่ความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง การปฏิบัติงานที่ปราศจากการเกิดอุบัติเหตุ ต่อเครื่องจักร ทรัพย์สิน และกำลังคน โดยการจัดการจะครอบคลุม ความปลอดภัยในการทำงาน อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ Department of labor Protection and Welfare (DLPW, 2018) ที่ระบุว่าประโยชน์ที่องค์กร จะได้จากความปลอดภัยในการทำงาน คือ การที่กำลังคน ไม่บาดเจ็บ พิการ และเสียชีวิต ทำให้กำลังคน มีความสุข ทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

จากสภาพปัญหาของการจัดการเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในยุคดิจิทัล และความสำคัญจำเป็นของการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการแข่งขันระหว่างประเทศ จึงศึกษาวิจัย โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยสามารถค้นพบว่า องค์ประกอบและรูปแบบการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบหลัก แบ่งเป็น ศักยภาพการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ศักยภาพด้านการจัดการองค์กร ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1) ความรอบรู้ในงาน 2) การพัฒนาตนเอง และ 3) การนำองค์กร ด้านที่ 2 ศักยภาพด้านการจัดการ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 4) การแก้ไขปัญหา และ 5) การปฏิบัติการ และด้านที่ 3 ศักยภาพด้านการจัดการผลิตภาพ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 6) การรับผิดชอบสังคม 7) การจัดการคุณภาพและต้นทุน 8) การจัดการและพัฒนาคน 9) การจัดการเทคโนโลยีดิจิทัล-AI และ 10) การจัดการความปลอดภัยและความเสี่ยง และสามารถจัดทำเป็นคู่มือการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในยุคดิจิทัลได้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สำหรับผู้ประกอบการ ผู้บริหารฝ่ายผลิต ผู้บริหารฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นนักส่งเสริมการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity Facilitator) ตลอดจนที่ปรึกษาด้านผลิตภาพควรนำไปใช้ดำเนินการดังนี้

1.1 สามารถนำรูปแบบและคู่มือการพัฒนาศักยภาพไปใช้เป็นแนวทาง ประยุกต์ใช้ในองค์กรที่ต้องการพัฒนาระดับให้มีการจัดการผลิตภาพ

1.2 สำหรับองค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาตนเอง เป็นกลุ่มของคุณลักษณะส่วนบุคคล ควรเน้นและส่งเสริมการพัฒนา ซึ่งจะเป็นรากฐานเพื่อการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

1.3 สำหรับองค์ประกอบที่ 3 การนำองค์กร เป็นกลุ่มของทักษะการทำงาน ควรเน้นพัฒนาเรื่อง การจัดการนวัตกรรม ซึ่งจะนำไปสู่การขับเคลื่อนการสร้างนวัตกรรม

1.4 สำหรับองค์ประกอบที่ 4 การแก้ไขปัญหา ควรเน้น การแก้ไขปัญหาและการป้องกันปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นแนวคิดการทำงานแบบญี่ปุ่นที่มีกระบวนการแก้ไขปัญหาแบบ QC Story คือการแก้ไขที่สาเหตุของปัญหา และการป้องกันไม่ให้อีกเกิดซ้ำขึ้นอีก

1.5 สำหรับองค์ประกอบที่ 9 การจัดการเทคโนโลยีดิจิทัล-AI ซึ่งสอดคล้องกับการเข้าสู่การผลิตในยุคดิจิทัล ควรเน้นความรู้ด้านเกี่ยวกับอุตสาหกรรม 4.0 และเทคโนโลยีดิจิทัล-AI และการนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงาน

1.6 ควรพัฒนาศักยภาพกำลังคนอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยมีกระบวนการที่ครอบคลุมแนวคิดของ รูปแบบการเรียนรู้แบบ 70:20:10 Learning Model โดยเน้นสัดส่วนการปฏิบัติเรียนรู้จริงมากกว่าการเรียนรู้ทฤษฎีในห้องเรียน อีกทั้งควรสร้างการเรียนรู้พัฒนา ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Adult Learning) ซึ่งจะเหมาะกับการพัฒนากำลังคนในวัยทำงาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการวิจัยการพัฒนาศักยภาพกำลังคนเพื่อการเพิ่มผลิตภาพ ในอุตสาหกรรมอื่น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้กำลังคนเข้มข้น เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป หรือ ธุรกิจการบริการ เป็นต้น

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

2.2 ควรมีการวิจัย ศักยภาพที่เกิดจากการปฏิบัติจริง จากเครื่องมือผลิตภาพ (Productivity tools) เช่น กิจกรรมกลุ่มคุณภาพ (Quality- Control Circle: QCC) ไคเซ็น (Kaizen) หรือการจัดการคุณภาพแบบทุกคนมีส่วนร่วม (Total Quality Management : TQM) เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษา เกี่ยวกับ ผลิตภาพกับแนวคิดทฤษฎีหรือเครื่องมือการจัดการแบบอื่น เช่น วัฒนธรรมการทำงานแบบผลิตภาพ (Productivity Culture) การสร้างนวัตกรรม(Innovation) แนวคิดการทำงานแบบลีน (Lean) และแนวคิดการทำงานแบบ อไจล์(Agile) เป็นต้น

References

- Chanatapong, S., & Osatis, C. (2020). Turning The Thai Automotive Crisis Over by Upgrading Labor Skills (Research Report). Bangkok: Bank of Thailand.
- Department of labor Protection and Welfare. (2018). *Occupational Health and Safety Management Manual*. Bangkok: Department of labor Protection and Welfare.
- Digital Economy Promotion Agency. (2019). *Key Technology: Artificial Intelligence (AI)*. Retrieved June 5, 2021, from: <https://www.depa.or.th/th/article-view/tech-series-artificial-intelligence-ai>
- Fukikhan, C. (2016). *Human Resource Management*. Bangkok: V. Printing (1991) Co., Ltd.
- Goetsch, L. & Davis, S. (2014). *Quality Management for Organizational Excellence: Introduction to Total Quality*. (7th ed.). USA: Pearson.
- Hosotani, K. (2008). *The QC Problem -Solving Approach*. Bangkok: TPA Publishing.
- Larsson, L. & Massart, C. (2009). *Business Ethics, Corporate Social Responsibility and Sustainability in Management Master programs*. (Master's Thesis). UMEA School of Business. UMEA University. USA.
- Mangkong, S. (2012). *Systematic-Problem-Solving*. Retrieved. June 20,2021, from <http://spsjapan.blogspot.com/2012/10/systematic-problem-solving.html>.
- Ministry of Industry. (2016).*Thailand Industrial Development Strategy 4.0*. Bangkok: Ministry of Industry.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

- Mongkong, C. (2016). *Productivity Mindset*. Training Material on the Productivity Facilitator Techniques for Smart Leader. Bangkok: Thailand Productivity Institute.
- Office of Thailand Quality Award. (2019). *TQA Criteria for Performance Excellence Framework 2563-2564*. Bangkok: Tawanook Printing Co.,Ltd.
- Puvitayaphan, A. (2017). *HR Functional Competency Development Program*. (1st ed.). Bangkok: Pimdee Printing Co.,Ltd.
- Skripak, J. (2016). *Fundamentals of Business*. Retrieved June 20, 2021. from: <https://www.vtechworks.lib.vt.edu/bitstream/handle/10919/70961/Fundamentals%20of%20Business%20%28complete%29.pdf> .
- Srassametummachot, S. (2005). *Potential Development Guidelines: Competency*. (2nd ed.). Bangkok: Sirivatana Interprinting Public company Limited.
- Thailand Productivity Institute. (2019). *Has Thailand's Competitiveness Really Improved ?*. Retrieved July 9, 2020, from: https://www.piu.ftpi.or.th/wp-content/uploads/2017/06/TFP_rev2.pdf.
- The Federation of Thai Industries. (2016). *Thai Industry to Industry 4.0*. Retrieved July 9, 2020. from: <https://www.nfcrbr.or.th/site/attachments/article/81/White20.pdf>
- The Stock Exchange of Thailand. (2012). *Corporate Social Responsibility Guidelines*. Bangkok: Magic Press Co., Ltd.
- Tirakanant, S. (2006). *Use of Statistics in Social Sciences: A Guide to Action*. (2nd ed.). Bangkok: Printing House of Chulalongkorn University.
- Yongpisanphob, W. (2020). *Autoparts Outlook* (Research Report). Bangkok: Krungsri Research.

การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง
เพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0

THE MODEL DEVELOPMENT MANAGER'S COMPETENCY IN
BUILDING-MATERIAL INDUSTRY FOR INDUSTRY 4.0

¹ ชินะพันธ์ สุขการผดุง, ² ชูลีวรรณ โชติวงษ์ และ ³ ปรีดา อัตวินิจตระการ
¹Chinaphan Sukakarnpadoong, ²Chuleewan Chotiwong
and ³Preeda Attavinijtrakarn

¹นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาการพัฒนารัฐกิจอุตสาหกรรมและทรัพยากรมนุษย์
คณะพัฒนารัฐกิจและอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

¹Department of Industrial Business Development and Human Resources Faculty of Business and
Industry Development King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand

¹Corresponding Author's Email: chinaphans@gmail.com

Received: 2022-05-17

Revised: 2022-08-04

Accepted: 2022-08-30

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพ ผู้บริหาร
อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 2) พัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหาร
อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 และ 3) จัดทำคู่มือการพัฒนาศักยภาพ
ผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 การดำเนินการวิจัยเป็นแบบ
ผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง โดยมี
ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 433 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอ้างอิงและการวิเคราะห์องค์ประกอบ
เชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง
เพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบและองค์ประกอบย่อย
10 องค์ประกอบดังนี้ องค์ประกอบหลักด้านความรู้ระบบอุตสาหกรรม 4.0 ประกอบด้วย 3
องค์ประกอบย่อย คือ 1) ความรู้ในเรื่องอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งข้อมูลขนาดใหญ่ระบบไซเบอร์-
กายภาพการแสดงผลข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ และการประมวลผลระบบคลาวด์ 2) ความรู้ในแนว
ทางการประเมินอุตสาหกรรม 4.0 และ 3) ความรู้ในการนำระบบดิจิทัลมาพัฒนาการสื่อสารในองค์กร

องค์ประกอบหลักด้านทักษะการจัดการโรงงานและนวัตกรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย 1) ความสามารถในการมอบหมายงานและพัฒนาพนักงานในองค์กร 2) ความสามารถในการผลิตและบำรุงรักษาเครื่องจักร 3) ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีอัจฉริยะ และ 4) ความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางป้องกันภัยคุกคามบนโลกไซเบอร์

องค์ประกอบหลักด้านคุณลักษณะผู้นำ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 1) กล้าคิด กล้าทำกล้าเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ 2) ความพร้อมในการก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และ 3) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม จากนั้นองค์ประกอบหลักและย่อยเหล่านี้ถูกนำไปพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 นอกจากนี้ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ารูปแบบการพัฒนาศักยภาพมีความเหมาะสมร้อยละ 86 และคู่มือการพัฒนาศักยภาพประกอบด้วยแนวปฏิบัติตามองค์ประกอบในแต่ละด้าน ท้ายที่สุดตัวชี้วัดความสำเร็จมีความเหมาะสมเพื่อนำไปใช้งานในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.8 จากคะแนนเต็ม 5

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหาร; อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง; อุตสาหกรรม 4.0

Abstract

This research's purposes were 1) to study the components of competency development of managers in the building-material industry for Industry 4.0, 2) to develop the competency model of managers in the building-material industry for Industry 4.0, and 3) to create the manual for the competency model of managers in the building-material industry for Industry 4.0. The methodology of the research was the integration of qualitative and quantitative methods. The qualitative research was conducted by in-depth interviews. The quantitative research was conducted with managers, who were responsible for managing the plants in the building-material industry. There were 433 research respondents. The data analysis used inference statistics and exploratory factor analysis. The research results showed that the components of the competency model of managers in the building-material industry for Industry 4.0 consisted of three core components and ten sub-components: the first core component of knowledge for Industry 4.0 comprised three sub-components: 1) Knowledge of Internet of thing, Big Data, Cyber-Physical Systems, Data Visualization, Artificial Intelligence, and Cloud Computing, 2) Knowledge of

Industry 4.0 assessment criteria, and 3) Knowledge of digital system for organizational communication development. The second core component of factory and innovation management skills comprised four sub-components: 1) competency of assigning and developing employees in an organization, 2) competency of machine production and maintenance, 3) competency of data analysis and product design with smart technology, and 4) competency of cybersecurity compliance guide. The third core component of leadership comprised three sub-components: 1) dare to think, dare to do, and dare to change creatively, 2) preparing for change, and 3) competency of teamwork. Then these core components and sub-components were used for the competency model of managers in the building-material industry for Industry 4.0. Moreover, expert assessment showed that the competency model development's appropriateness was 86%. For the manual for the model, it consisted of guide to each component. Finally, success indicators reached the "most agreed level of appropriateness for the actual use, with the average score at 4.8 out of 5.

Keywords: Manager's competency model development; Building-material industry; Industry 4.0.

บทนำ

โรงงานอุตสาหกรรมผลิต ผลิตภัณฑ์ก่อสร้างถือเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำของธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ที่มีความจำเป็นในการปรับตัวอย่างเร่งด่วน โดยการสร้างสินค้านวัตกรรม เพื่อให้สามารถใช้แรงงานในการก่อสร้างน้อยที่สุดรวมทั้งในกระบวนการผลิตสินค้าก็ต้องเร่งพัฒนาเครื่องจักรที่ไม่ต้องใช้แรงงานคนเพื่อเสริมศักยภาพในการแข่งขันเพื่อให้สามารถอยู่รอดในสถานการณ์แห่งโลกที่มีความผันผวน ความไม่แน่นอน ความสลับซับซ้อน และความคลุมเครือ (VUCA World) เพื่อที่จะลดผลกระทบจากปัจจัยดังกล่าวโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนเพื่อการลดงานที่ไม่เกิดประโยชน์ต่อลูกค้า (Lean) พร้อมทั้งนำระบบอุตสาหกรรม 4.0 เรียกว่า Lean and Industry 4.0 ที่สามารถคิดวิเคราะห์ตัดสิ่งไม่จำเป็นทิ้งที่ถูกต้องและเหมาะสมเข้ามาเร่งปฏิรูปโรงงานผลิตฯ เพื่อเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) เพิ่มโอกาสสำหรับการค้นหาความสูญเสียที่ไม่สามารถตรวจจับได้ด้วยเทคโนโลยีแบบดั้งเดิมรวมทั้งการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เป็นลักษณะเฉพาะกลุ่มบุคคล (Mass Customization) ซึ่งต้องอาศัยการ

พัฒนาสมองกลเชื่อมโยงการทำงานกับหุ่นยนต์ กลไกของเครื่องจักร เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนระบบการทำงานเพื่อปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าได้อย่างอัตโนมัติ รวมทั้งการคาดการณ์และการตัดสินใจต่อสถานะเงื่อนไขการทำงานได้เอง (Marknual, 2019) การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (AI : Artificial Intelligence) สำหรับอุตสาหกรรมการผลิต ถือเป็นเทคโนโลยีที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรม 4.0 โดยใช้ในการพยากรณ์วิเคราะห์เงื่อนไขต่างๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. พยากรณ์ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเครื่องจักร เพื่อให้สามารถเตรียมการวางแผนได้อย่างถูกต้องเพื่อให้เครื่องจักรสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง (ML : Machine Reliability) เรียกว่า “AI-enhanced predictive maintenance”

2. สร้างแบบจำลองด้านข้อมูลของกระบวนการผลิตกับการผลิตจริงแบบคู่ขนานโดยการเก็บข้อมูลแบบ Real time ผ่านระบบ Internet of thing และ Cloud เพื่อวิเคราะห์และพยากรณ์กระบวนการผลิตให้มีสมรรถนะที่ติดตลอดเวลา (Process Stability) เรียกว่า “Digital Twin”

3. การนำ AI. มาใช้ในการวางแผนการสั่งซื้อวัตถุดิบ วัสดุที่เกี่ยวข้องกับการผลิต รวมทั้งชิ้นส่วนอะไหล่ โดยการปรับเพิ่มลดตามอัตราการใช้ในกระบวนการผลิตที่มีการเปลี่ยนแปลงตามการวางแผนการผลิตสินค้าแต่ละชนิด และปรับแผนการผลิตเมื่อความต้องการสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากประมาณการความต้องการสินค้าของลูกค้า ทำให้ลดการจัดเก็บสินค้าคงคลังและวัตถุดิบคงคลัง เรียกว่า “AI-enhanced supply chain”

4. การนำ AI. มาใช้ในการควบคุม หุ่นยนต์ที่ใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อปรับเปลี่ยนการทำงานในการผลิตตามเงื่อนไขเพื่อให้กระบวนการผลิตเกิดความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนสายการผลิตเพื่อผลิตสินค้าที่ไม่เหมือนกันได้โดยไม่สูญเสียเวลาในการปรับแต่งกระบวนการผลิต เรียกว่า “human-robot collaboration” โรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างจึงมีความจำเป็นในการปรับตัวโดยการสร้างนวัตกรรม ที่ต้องผลิตสินค้าที่ให้อำนาจแรงงานคนน้อยลง และมีการลงทุนเครื่องจักรที่ไม่ต้องใช้แรงงานคนใช้เทคโนโลยีอัตโนมัติโดยการลดงานที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์พร้อมทั้งนำระบบอุตสาหกรรม 4.0 ที่สามารถคิดวิเคราะห์และตัดสินใจเข้ามาเร่งปฏิรูปโรงงานผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพให้สูงขึ้น เนื่องจากเป็นโรงงานผลิตที่ทำงานต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง เน้นการใช้เครื่องจักรเป็นหลักสามารถที่จะพัฒนาต่อยอดเพื่อลดการใช้คนในการเฝ้าติดตามการทำงานของเครื่องจักรได้ (Pantaweesak, 2019) โรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องการเปลี่ยนไปสู่การผลิตอัจฉริยะได้นำกรอบอุตสาหกรรม 4.0 ซึ่งรวมถึงการไหลทางกายภาพ (Material Flow) การไหลของข้อมูล (Information Flow) และการไหลของผู้คน (People Flow) เชื่อมต่อกันด้วย Internet Of Things (IOT) เรียกว่าระบบไซเบอร์กายภาพ (Physical Cyber System) เพื่อร่วมมือกันระหว่างเครื่องจักรควบคุมกระบวนการผลิตและผู้บริหารเพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง โดยปัญญาประดิษฐ์ดำเนินการตรวจสอบ

สมรรถนะของเครื่องจักร และความสามารถในกระบวนการผลิต (Zhong, Xu, Klotz, and Newman, 2017) ในส่วนของความสามารถของผู้บริหารดำเนินการเร่งลดงานที่ไม่เกิดผลประโยชน์ เพื่อที่จะทำให้ได้ชั่วโมงการทำงานที่ว่างของพนักงานนำไปสู่การพัฒนาเพิ่มทักษะที่จำเป็นขององค์กร เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ที่สูงขึ้นแบบก้าวกระโดดทำน้อยได้มากในต้นทุนที่ลดลงมีความพร้อมในการทำงานร่วมกับปัญญาประดิษฐ์โดยการพยากรณ์ประสิทธิภาพของเครื่องจักรเพื่อที่จะกำหนดโปรแกรมการบำรุงรักษาก่อนที่จะเกิดปัญหาเครื่องจักรขัดข้องกะทันหัน ลดการเตรียมทรัพยากรด้านคน อะไหล่ และเครื่องจักร ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิต ลดจำนวนการจัดเก็บสินค้าคงคลัง ลดต้นทุนคงที่ สามารถนำชั่วโมงการทำงานของพนักงานออกไปหาคุณประโยชน์เพิ่มเพื่อให้รายได้สูงขึ้น เรียกว่าโรงงานอัจฉริยะ (Lee, Bagheri, and Kao, 2015)

แนวทางดังกล่าวจึงเป็นความท้าทายต่อผู้บริหารที่จะต้องบริหารงานรายวันให้ประสบความสำเร็จโดยการทำให้ ระบบการทำงานของเครื่องจักร ระบบสมองกลอัตโนมัติ AI. (Artificial-Intelligence) ระบบการเรียนรู้ของสมองกล ML. (Machine Learning) สามารถที่จะทำงานร่วมกัน ได้อย่างราบรื่นพนักงานสามารถพัฒนาระบบการทำงานร่วมกันของหุ่นยนต์ ปัญญาประดิษฐ์ ได้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างพัฒนาได้อย่างยั่งยืนโดยเพิ่มผลิตภาพและลดต้นทุนเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ แต่ด้วยวัฒนธรรม ระบบงาน ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะแบบดั้งเดิม ทำให้ผู้บริหารที่กำลังเผชิญกับปัญหาดังกล่าวไม่มีคู่มือ ไม่มีการเรียนรู้มาก่อนจึงทำให้การดำเนินการเกิดผลกระทบด้านลบทำให้เกิดปัญหาเครื่องจักรมากขึ้นผลผลิตเกิดของเสียมากขึ้นผลการดำเนินงานถดถอย พนักงานขาดกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ด้วยประเด็นดังกล่าวมา ผู้วิจัยมองเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทย จึงได้ตัดสินใจเพื่อที่จะทำการศึกษาด้านการพัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 เพื่อให้ผู้บริหารได้มีความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะ ในการเร่งปฏิรูปการทำงานแบบดั้งเดิมเป็นโรงงานอัจฉริยะ ที่มีความทันสมัย ต้นทุนการผลิตต่ำ พนักงานทุกคนในองค์กรสามารถทำงานร่วมกับปัญญาประดิษฐ์ได้ สามารถพัฒนาระบบเครื่องจักรการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นของพนักงาน ด้วยความรู้สึกที่ดีและพนักงานสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุขและยั่งยืนต้องอาศัยเทคโนโลยีที่มีอยู่ในอุตสาหกรรม 4.0 ที่มีความอัจฉริยะเพื่อให้มนุษย์ได้มีความสามารถในการตัดสินใจล่วงหน้าได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0
2. พัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0
3. จัดทำคู่มือการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุตสาหกรรม 4.0 ของสถาบัน Franhofer IFF ประเทศเยอรมัน ทฤษฎีด้านสมรรถนะ (KSA) แนวคิดการบริหารด้วยวงจรของเดมมิง (PDCA) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมการผลิตด้านทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์และนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารโรงงานอุตสาหกรรม ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ผู้ตรวจประเมินอุตสาหกรรม 4.0 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ และ กิ่งวิชาการ จำนวน 10 คน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครื่องมือสำหรับงานวิจัย แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการประเมิน IOC (Index of Item Objective Congruence) ใช้ผลลัพธ์มากกว่า 0.8 จัดทำแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา ทดลองใช้กับผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach Alpha's Coefficient) ผลการทดลองใช้พบว่าได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.988

ขั้นตอนที่ 4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้บริหารที่ทำหน้าที่บริหารจัดการโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง ทั้งหมด 14 ประเภท ที่เป็นโรงงานขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เป็นโรงงานผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง ที่มีทุนจดทะเบียนมากกว่า 50 ล้านบาท มีจำนวน 1,090 โรงงาน ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงงานทั้งหมด 16,875 คน กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม คือ หัวหน้างาน หัวหน้าแผนก วิศวกรโรงงาน ผู้จัดการแผนก ผู้จัดการส่วน ผู้อำนวยการ วิศวกรอาวุโส ของโรงงานผลิตภัณฑ์ก่อสร้างขนาดกลางและโรงงานขนาดใหญ่ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์เชิงสถิติ อย่างน้อย 392 ตัวอย่าง ตามตารางของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973)

ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อน (e) ที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 5 สำหรับการวิเคราะห์การวิเคราะห์องค์ประกอบในการวิจัย โดยผู้วิจัยสามารถเก็บแบบสอบถามได้ทั้งสิ้น 433 ตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 5 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบศึกษาภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้สถิติอ้างอิง คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยมีเงื่อนไขการวิเคราะห์ คือ ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กันมากพอซึ่งตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสถิติ KMO ของไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) การสกัดองค์ประกอบโดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) และทำการหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax) ซึ่งเป็นวิธีหมุนแกนที่ทำให้องค์ประกอบมีจำนวนตัวแปรน้อยที่สุด โดยมีค่าน้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับสูงทำให้องค์ประกอบแยกจากกันชัดเจน จากนั้นพิจารณาองค์ประกอบที่สกัดได้จากค่าไอเกน (Eigenvalue) ที่มีค่ามากกว่า 1 ตามเกณฑ์ของ Kaiser (Kaiser's Criteria) และพิจารณาตัวแปรสมาชิกขององค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุดให้จัดอยู่ในองค์ประกอบนั้น

ขั้นตอนที่ 6 จัดทำโครงร่างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 และ โครงร่างหัวข้อของคู่มือการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0

ขั้นตอนที่ 7 จัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบประเมินพิจารณาความเหมาะสมของ ร่างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 และ ร่างคู่มือการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ฉบับร่าง ประกอบด้วยนักวิชาการ ผู้บริหาร ผู้จัดการองค์กรธุรกิจ ด้านการผลิต ช่อมบำรุงเครื่องจักร นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 14 คน

ขั้นตอนที่ 8 เขียนคู่มือ การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 เสร็จแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเนื้อหาที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้งานประกอบด้วย ผู้จัดการส่วนผลิต 1 คน ผู้จัดการส่วนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 1 คน ผู้บริหารที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านสายงานอุตสาหกรรม 4.0 1 คน อาจารย์ฝ่ายวิชาการ 2 คน รวมทั้งหมด 5 คน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0

องค์ประกอบ (Factor)	ค่าไอเกน (Eigenvalues)	ร้อยละความ แปรปรวน (% of Variance)	ร้อยละสะสมความแปรปรวน (Cumulative %)
1	9.46	24.26	24.26
2	7.13	18.28	42.54
3	6.31	16.18	58.72
4	4.06	10.40	69.12

ตารางที่ 1 ผลการสกัดองค์ประกอบภายหลังหมุนแกน (Rotation Sums of Squared Loadings)
ด้านสมรรถนะของผู้บริหาร

องค์ประกอบ (Factor)	ค่าไอเกน (Eigenvalues)	ร้อยละความ แปรปรวน (% of Variance)	ร้อยละสะสมความแปรปรวน (Cumulative %)
5	9.04	37.67	37.67
6	7.91	32.96	70.63

ตารางที่ 2 ผลการสกัดองค์ประกอบภายหลังหมุนแกน (Rotation Sums of Squared Loadings)
ด้านการบริหารด้วยวงจรของเดมมิง (PDCA)

องค์ประกอบ (Factor)	ค่าไอเกน (Eigenvalues)	ร้อยละความ แปรปรวน (% of Variance)	ร้อยละสะสมความแปรปรวน (Cumulative %)
7	5.81	21.52	21.52
8	4.87	18.03	39.55
9	4.15	15.37	54.92
10	2.88	10.66	65.58

ตารางที่ 3 ผลการสกัดองค์ประกอบภายหลังหมุนแกน (Rotation Sums of Squared Loadings)
ด้านการจัดการอุตสาหกรรม 4.0

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านสมรรถนะของผู้บริหาร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบด้านการบริหารด้วยวงจรของเดมมิง (PDCA) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบด้านการจัดการอุตสาหกรรม 4.0 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ

วัตถุประสงค์ที่ 2 พัฒนารูปแบบศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ผู้วิจัยได้นำผลการสกัดองค์ประกอบตามตารางที่ 1,2,3 มาจัดกลุ่มและตั้งชื่อ องค์ประกอบหลักพร้อมจัดทำร่างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง เพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ร่วมการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 14 คนได้พิจารณาลงมติเห็นชอบได้องค์ประกอบและ รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ตามตารางที่ 4

ชื่อองค์ประกอบ	องค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์
องค์ประกอบหลักด้าน	ความรู้ระบบอุตสาหกรรม 4.0
องค์ประกอบย่อยที่ 1	ความรู้ในเรื่องอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง, ข้อมูลขนาดใหญ่, ระบบไซเบอร์-กายภาพ, การแสดงผลข้อมูล, ปัญญาประดิษฐ์, และการประมวลผลระบบคลาวด์
องค์ประกอบย่อยที่ 2	ความรู้ในแนวทางการประเมินอุตสาหกรรม 4.0
องค์ประกอบย่อยที่ 3	ความรู้ในการนำระบบดิจิทัลมาพัฒนาการสื่อสารในองค์กร
องค์ประกอบหลักด้าน	ทักษะการจัดการโรงงานและนวัตกรรม
องค์ประกอบย่อยที่ 4	ความสามารถในการมอบหมายงานและพัฒนาพนักงานในองค์กร
องค์ประกอบย่อยที่ 5	ความสามารถในการผลิตและบำรุงรักษาเครื่องจักร
องค์ประกอบย่อยที่ 6	ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีอัจฉริยะ
องค์ประกอบย่อยที่ 7	ความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางป้องกันภัยคุกคามบนโลกไซเบอร์
องค์ประกอบหลักด้าน	คุณลักษณะผู้นำ
องค์ประกอบย่อยที่ 8	กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์
องค์ประกอบย่อยที่ 9	ความพร้อมในการก้าวทันการเปลี่ยนแปลง
องค์ประกอบย่อยที่ 10	ความสามารถในการทำงานเป็นทีม

ตารางที่ 4 สรุปชื่อองค์ประกอบเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0

วัตถุประสงค์ที่ 3 จัดทำคู่มือการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ผลการประเมินคู่มือ โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้งานจริงดัง ตารางที่ 5

รายการประเมินความเหมาะสมนำคู่มือไปใช้จริง		S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. เนื้อหาของคู่มือสอดคล้องตามวัตถุประสงค์	4.8	0.45	มากที่สุด
2. เนื้อหาของคู่มือครอบคลุมตามวัตถุประสงค์	5.0	0.00	มากที่สุด
3. การใช้คำอธิบายในคู่มือ เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน	4.4	0.55	มาก
4. รูปแบบของการจัดทำคู่มือมีความถูกต้องเหมาะสม	4.8	0.45	มากที่สุด
5. คู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรได้จริง	4.8	0.45	มากที่สุด
ภาพรวม	4.8		มากที่สุด

ตารางที่ 5 ผลการประเมินระดับความเหมาะสมสำหรับการนำคู่มือการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ไปใช้งาน
ผลการประเมินความเหมาะสมเพื่อนำไปใช้งานในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.8

องค์ความรู้ใหม่

รูปภาพที่ 1 รูปแบบศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0

รูปแบบศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน มี 10 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ 1 ความรู้ระบบ

อุตสาหกรรม 4.0 1) ความรู้ในเรื่องอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบไซเบอร์-กายภาพ การแสดงผลข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ และการประมวลผลระบบคลาวด์ 2) ความรู้ในแนวทางการประเมินอุตสาหกรรม 4.0 3) ความรู้ในการนำระบบดิจิทัลมาพัฒนาการสื่อสารในองค์กร องค์ประกอบหลักที่ 2 ทักษะการจัดการโรงงานและนวัตกรรม 1) ความสามารถในการมอบหมายงานและพัฒนาพนักงานในองค์กร 2) ความสามารถในการผลิตและบำรุงรักษาเครื่องจักร 3) ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีอัจฉริยะ 4) ความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางป้องกันภัยคุกคามบนโลกไซเบอร์ องค์ประกอบหลักที่ 3 คุณลักษณะผู้นำ 1) กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ 2) ความพร้อมในการก้าวทันการเปลี่ยนแปลง 3) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบดังนี้

1. องค์ประกอบหลักที่ 1 ความรู้ระบบอุตสาหกรรม 4.0 ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ

1.1 องค์ประกอบย่อยที่ 1 ความรู้ในเรื่องอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบไซเบอร์-กายภาพ การแสดงผลข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ และการประมวลผลระบบคลาวด์ ได้จำแนกตัวแปร 6 ตัวแปร คือ 1) มีความรู้ระบบ Cyber-Physical System 2) มีความรู้เทคโนโลยีแสดงผลเสมือนจริง (Visualization) 3) มีความรู้ Big-Data Analysis 4) มีความรู้ Internet of Thing 5) มีความเข้าใจเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 6) มีความเข้าใจระบบช่วยการทำงานของมนุษย์ สอดคล้องกับ Saucedo-Martinez et al. (2018), Wagner, Herrmann, and Thiede (2017), Pereira, and Romeo (2017), Dopico et al. (2016), Alcacer, and Cruz-Machado (2019), Vaidya, Ambad, and Bhosle (2018) ที่กล่าวถึงเทคโนโลยีของอุตสาหกรรม 4.0 ประกอบด้วย 1) Internet of Thing คืออุปกรณ์ทุกสิ่งสามารถแบ่งปันข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต 2) Big-Data คือเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทั้งหมดภายในองค์กรโดยการจัดเก็บ การประมวลผลข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล 3) Cloud Computing คือบริการเพื่อใช้ในการประมวลผลข้อมูลการจัดเก็บ ข้อมูลการดูแลรักษาข้อมูลด้วยระบบออนไลน์ 4) Cyber-Physical Systems คือระบบที่บูรณาการโลกของกายภาพเข้ากับโลกไซเบอร์ 5) Cyber Security คือความปลอดภัยทางไซเบอร์ 6) Augmented คือการผสมผสานโลกของกายภาพกับโลกของไซเบอร์ 7) Autonomous Robot คือหุ่นยนต์ที่สามารถทำงานได้ด้วยตนเองปรับตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ 8) Simulation คือ

การจำลองเหตุการณ์ตามเงื่อนไขที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต 9) Additive Manufacturing คือการผลิตแบบเติมเนื้อเพื่อสร้างชิ้นงานหรือสินค้าตามที่ต้องการ

1.2 องค์ประกอบย่อยที่ 2 ความรู้ในแนวทางการประเมินอุตสาหกรรม 4.0 ได้จำนวนตัวแปร 11 ตัวแปร คือ 1) มีการประเมินประโยชน์จาก Big-Data Analysis 2) มีการกำหนดเป้าหมายด้านอุตสาหกรรม 4.0 3) มีการประเมินประโยชน์จาก Internet Of Thing 4) มีการจัดตั้งทีมงานจัดทำแผนงานร่วมด้านดิจิทัลเทคโนโลยี 5) มีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการด้าน Digital and Automation 6) มีการประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ระบบดิจิทัล 7) มีการนำข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลมาตรวจสอบสถานะการทำงานได้ 8) มีการจัดทำระบบการควบคุมดูแลกระบวนการทำงานได้ 9) มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กร 10) มีการประเมินผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ขององค์กร 11) มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ สอดคล้องกับ Thailand Productivity Institute (2019) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ประเมินความพร้อมด้านอุตสาหกรรม 4.0 เพียงพอที่ทำให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แกไข ชัดเจน และน่าเชื่อถือ และมีความสอดคล้องกับ Pecos et al. (2021) ต้องอาศัยผู้บริหารดำเนินการตั้งแต่การตรวจสอบ การกำหนดตัววัดเป้าหมายการสร้างเงื่อนไขเพื่อเปรียบเทียบพร้อมทั้งการประเมินเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องประโยชน์ที่ได้รับ พร้อมทั้ง Dacher, and Schmid (2017) ที่ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ Big-Data, Internet of Thing Udomtanateera (2016) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของ Big-Data เพื่อช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน

1.3 องค์ประกอบย่อยที่ 3 ความรู้ในการนำระบบดิจิทัลมาพัฒนาการสื่อสารในองค์กรได้จำนวนตัวแปร 9 ตัวแปร คือ 1) มีการใช้เทคโนโลยีให้เครื่องจักรสื่อสารระหว่างกันได้ 2) มีการควบคุมระบบการผลิตอัตโนมัติกับระบบทำงานเดิม 3) มีทีมงานรองรับการสั่งงานโดยเครื่องจักรอัจฉริยะ 4) มีการปรับปรุงเครื่องมือติดตามกระบวนการผลิต 5) มีการปรับปรุงระบบตรวจติดตามการทำงานของเครื่องจักร 6) มีการใช้เทคโนโลยี จำลองการทำงานเสมือนจริง 7) มีการใช้ระบบติดตามการใช้พลังงานแบบเรียลไทม์ 8) มีการใช้งานระบบติดตามการใช้ต้นทุนผลิตแบบเรียลไทม์ 9) มีการเลือกใช้โปรแกรมติดตามการทำงานอัตโนมัติ ซึ่งสอดคล้องกับ Magdalena, and Wyrwicka (2017) ได้กล่าวถึงการผลิตแบบลีน (Lean Production) และการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง สามารถนำมาใช้ควบคู่กับอุตสาหกรรม 4.0 ได้ด้วยการแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ 1) ระบบการสื่อสาร (Communication System) ให้ใช้เทคโนโลยี Internet of Thing และ ระบบ Cyber-Physical System 2) หลักการ (Concept) ใช้แนวคิดโรงงานอัจฉริยะ (Smart Factory) 3 โซลูชัน (Solution) ใช้เป็นการแสดงผล (Virtualization) และ การเชื่อมต่อ (Intergration) และ Delen, and Ram (2018) ได้กล่าวถึง 4 เฟสของประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสื่อสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ดังนี้ 1)

การแจ้งเตือนว่าเกิดอะไรขึ้น 2) การแจ้งเตือนว่าทำไมจึงเกิดขึ้น 3) การแจ้งเตือนว่าอะไรจะเกิดขึ้น 4) การแจ้งเตือนเพื่อให้ดำเนินการกับสิ่งที่เกิดขึ้น

2. องค์ประกอบหลักที่ 2 ทักษะการจัดการโรงงานและนวัตกรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

2.1 องค์ประกอบย่อยที่ 1 ความสามารถในการมอบหมายงานและพัฒนาศักยภาพพนักงานในองค์กร ได้จำนวนตัวแปร 10 ตัวแปร คือ 1) ความสามารถมอบหมายทีมงานจัดทำระบบรายงานผลข้อมูลอัตโนมัติ 2) ความสามารถมอบหมายทีมงานจัดทำระบบจัดเก็บข้อมูลอัตโนมัติ 3) ความสามารถใช้เครื่องมือจำลองการทำงานเสมือนจริง 4) ความสามารถเลือกใช้ระบบดิจิทัลเพื่อช่วยการทำงาน 5) ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงในการลงทุนเกี่ยวกับอุตสาหกรรม 4.0 6) ความสามารถใช้ Mobile Device เพื่อการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว 7) มีการกำหนดแผนการพัฒนาพนักงานด้านดิจิทัลในระยะยาว 8) พัฒนาทีมงานให้สามารถใช้งานและพัฒนาระบบดิจิทัล 9) ความเข้าใจเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นอนุกรมและใช้ประโยชน์ได้ 10) ความสามารถอธิบายความเชื่อมโยงของกระบวนการผลิตสินค้าสอดคล้องกับ Schallrock, Rybski, Jochemb, and Kohl (2018) ได้กล่าวถึงการพัฒนาพนักงานในอุตสาหกรรม 4.0 มีความสำคัญยิ่งกว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้โดยจำเป็นต้องพัฒนาทักษะให้ครอบคลุมทั้ง 2 ด้านคือ 1) ด้านเทคนิค (Technical Skill) เป็นการติดตั้งอุปกรณ์ IoT. ด้านการใช้งานระบบ IT. ด้านการควบคุม AGV. ด้านติดตั้ง RFID 2) ด้านการปรับเปลี่ยนทักษะ (Transformation Skill) โดยการเปลี่ยนแปลงจากการควบคุมเครื่องจักรแบบเดิม ๆ เป็นการควบคุมเครื่องจักรที่ผ่านการลินและการควบคุมเครื่องจักรที่เป็นอุตสาหกรรม 4.0 Mongkol (2019) ได้กล่าวถึงการสร้างความสามารถในการแข่งขันองค์กรต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคคลากรภายในให้มีความสามารถด้านการวิเคราะห์ข้อมูล แทนการจ้างบุคคลภายนอกที่มีความสามารถเข้ามาทำงาน

2.2 องค์ประกอบย่อยที่ 2 ความสามารถในการผลิตและบำรุงรักษาเครื่องจักร ได้จำนวนตัวแปร 3 ตัวแปร คือ 1) มีความเข้าใจวิธีการบำรุงรักษาเครื่องจักร 2) มีความเข้าใจวิธีการควบคุมกระบวนการผลิตสินค้า 3) มีความเข้าใจแนวทางกำจัดความสูญเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำงาน สอดคล้องกับ Office of the Civil Service Commission (2010) ที่กล่าวถึง ความเชี่ยวชาญในงานถือเป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) เกิดขึ้นมาจากความสนใจ ใฝ่รู้ สามารถปฏิบัติหน้าที่ ค้นคว้าเพิ่มความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจนสัมฤทธิ์ผลพร้อมทั้งบูรณาการความรู้ ความสามารถ สู้วิสัยทัศน์เพื่อผลลัพธ์ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ Delen, and Ram (2018) ได้กล่าวถึงความท้าทายของผู้บริหารที่สามารถปรับเปลี่ยนข้อมูล (Big Data) ที่ได้ไปสู่การตัดสินใจเพื่อปฏิบัติงานเพื่อยกระดับกระบวนการผลิตถือเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Substantive Expertise)

2.3 องค์ประกอบย่อยที่ 3 ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีอัจฉริยะ ได้จำนวนตัวแปร 5 ตัวแปร คือ 1) มีการจัดเก็บข้อมูลแบบเรียลไทม์ 2) มีระบบการสั่งงานอัตโนมัติจากเครื่องจักร 3) มีการควบคุมเครื่องจักรด้วยระบบควบคุมส่วนกลาง 4) มีการจัดเก็บข้อมูลอยู่บนฐานข้อมูลเดียวกัน 5) มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงานตามความเหมาะสมตลอดเวลา สอดคล้องกับ Davies, Coole, and Smith (2017) ได้ให้ข้อพิจารณาเพื่อทบทวนผลประโยชน์ที่ได้จากการนำอุตสาหกรรม 4.0 มาใช้ในทางปฏิบัติทำให้เกิดความสำเร็จทั้งหมด 5 ด้าน ที่มากกว่าการดำเนินการบริหารแบบสิ้นและการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง 1) คัมบังอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Kanban) เพื่อใช้เป็นระบบในการควบคุมระดับสินค้าคงคลังอัตโนมัติ 2) การเฝ้าติดตามผลการผลิต(Production Surveillance) ผลผลิต อัตราการผลิต อัตราเครื่องจักรขัดข้อง 3) การบำรุงรักษาวิผล(Total Productive Maintenance) เพื่อทราบสุขภาพของอุปกรณ์ 4)การวิเคราะห์ข้อมูล(Data Analysis)เป็นวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องและวิเคราะห์เพื่อทำนายอายุเครื่องจักรและกระบวนการผลิต 5)การแสดงให้เห็นผังการไหลแห่งคุณค่า (Virtual Value Stream Mapping) เพื่อทำให้เห็นกระบวนการที่ไม่เกิดประโยชน์กับกระบวนการที่เป็นประโยชน์

2.4 องค์ประกอบย่อยที่ 4 ความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางป้องกันภัยคุกคามบนโลกไซเบอร์ ได้ จำนวนตัวแปร คือ 1) มีระบบดูแลความปลอดภัยของข้อมูล 2) มีระบบ Cyber-Physical Production System 3) มีหน่วยงานด้าน Information Technology ในองค์กร สอดคล้องกับ Matey, Danquah, Koi-Akrofi, and Asampana (2021) ได้กล่าวถึงรูปแบบการโจมตีบนโลกไซเบอร์มีหลากหลายรูปแบบ Kanchanakongka (2021) ที่กล่าวถึงความเชื่อมั่นของลูกค้า การปรับตัวทางธุรกิจและการให้ความสำคัญต่อความเสี่ยงความมั่นคงทางไซเบอร์ที่จะเกิดขึ้นมีความสำคัญพอ ๆ กัน

3. องค์ประกอบหลักที่ 3 ด้านคุณลักษณะผู้นำ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

3.1 องค์ประกอบย่อยที่ 1 กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ ได้จำนวนตัวแปร 15 ตัวแปร คือ 1) มีความกล้าคิดกล้าทำสิ่งใหม่ ๆ 2) มีความยินดีที่จะร่วมงานกับผู้อื่นเพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์กร 3) มีจิตสำนึกความเป็นเจ้าของกิจการ 4) มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5) มีแนวคิดลูกค้าเป็นศูนย์กลาง6)มีแนวคิดในการตัดสินใจจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล 7)มีคุณลักษณะการทำงานที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว 8) รักการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร 9) แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ 10) มีระบบความคิดเชิงระบบ 11) มีความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม 12) มีความกล้าเสี่ยงไม่กลัวความล้มเหลว 13) มองเห็นโอกาสจากพฤติกรรมผู้บริโภคด้านสิ่งแวดล้อม 14) มองเห็นโอกาส เศรษฐกิจสีเขียว 15) มีความตระหนักรู้เท่าทันประโยชน์ของ

อุตสาหกรรม 4.0 ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Sirichan (2015) ได้กล่าวถึงกรอบการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำ คือ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ รู้เท่าทันสารสนเทศ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถสร้างความสัมพันธ์กับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีเจตคติที่ดีและจิตสำนึกสาธารณะ มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ยอมรับความเสี่ยง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สามารถกำหนดทิศทางมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล มีความยืดหยุ่นผูกพันในการทำงานเพื่อความก้าวหน้า การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ความมุ่งมั่นแน่วแน่ต่อองค์การ การสร้างความร่วมมือ

3.2 องค์ประกอบย่อยที่ 2 ความพร้อมในการก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ได้จำนวนตัวแปร 12 ตัวแปร คือ 1) มีความสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อประเมินความต้องการสินค้าของลูกค้า 2) มีความสามารถใช้ประโยชน์จากนโยบายสนับสนุนการลงทุนด้านอุตสาหกรรม 4.0 3) มีทักษะอธิบายองค์ประกอบที่สำคัญของธุรกิจ 4) มีทักษะแก้ไขปัญหาที่สลับซับซ้อน 5) มีทักษะการเป็นโค้ช 6) มีทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลง 7) มีทักษะใช้ระบบติดตามต้นทุนการผลิตตลอดเวลา 8) มีทักษะใช้ข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงกันในแต่ละเครื่องจักรตามสายการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน 9) มีทักษะวิเคราะห์ข้อมูลการพยากรณ์อายุเครื่องจักรแบบเรียลไทม์ 10) มีทักษะใช้ข้อมูลเพื่อนำมาแสดงผลเสมือนจริง 11) มีทักษะในการบริหารเพื่อลดความสูญเสียในกระบวนการทำงาน 12) มีทักษะการประสานงาน สอดคล้องกับ Makhasiranon, and Onglnsee (2004) ความสามารถด้านการปรับตัวถือเป็นหนึ่งใน 12 สมรรถนะของผู้นำ ที่เชื่อมโยงกับความฉลาดทางอารมณ์และสังคม เกี่ยวข้องกับความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้ดีขึ้นได้สามารถดำรงอยู่กับความคลุมเครือและความไม่แน่นอนได้

3.3 องค์ประกอบย่อยที่ 3 ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ได้จำนวนตัวแปร 7 ตัวแปร 8 คือ 1) ทักษะสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและแชร์ความรู้ร่วมกับผู้อื่น 2) เป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาตนเองด้านดิจิทัล 3) ส่งเสริมให้ทุกคนทำงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) มีความสามารถบริหารงานร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อแก้ไขปัญหาโดยอิสระไม่ต้องรอคำสั่ง 5) มีความสามารถบริหารงานแบบปรับเปลี่ยนได้รวดเร็ว 6) สามารถเตรียมความพร้อมให้สามารถทำงานได้ทุกที่ ทุกเวลา 7) สามารถกำหนดแนวทางให้พนักงานสามารถตัดสินใจในความรับผิดชอบของตนเอง สอดคล้องกับ Schallrock, Rybski, Jochemb, and Kohl (2018) ได้กล่าวถึงการพัฒนาพนักงานในอุตสาหกรรม 4.0 มีความสำคัญยิ่งกว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้โดยจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านสังคม (Social Skill) เป็นทักษะการอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน การแชร์ความรู้ระหว่างกัน การค้นหาความรู้ เป็นต้น Keawchaoon (2017) การพัฒนาให้มีการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่องจะทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ได้

สรุป

จากปัญหาที่โรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง มีความจำเป็นในการปรับตัวโดยการสร้างนวัตกรรมที่ต้องผลิตสินค้าที่สามารถใช้แรงงานคนน้อยลง และลงทุนเครื่องจักรระบบอัตโนมัติลงทุนหุ่นยนต์เพื่อทดแทนแรงงานคนที่ขาดแคลน มีการนำระบบปัญญาประดิษฐ์เข้ามาทดแทนการตัดสินใจของพนักงานในองค์กรตามแนวทางการดำเนินการอุตสาหกรรม 4.0 ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานแบบดั้งเดิมไม่สามารถป้องกันการเกิดการหยุดชะงักของเครื่องจักรและกระบวนการผลิตได้ รวมทั้งยังมีการดำเนินการที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรม 4.0 จึงเป็นที่มาของปัญหาและความสำคัญในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ การวิจัยเป็นแบบผสมเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสร้างแบบสอบถาม ใช้การสำรวจความคิดเห็นจากผู้ที่ทำหน้าที่ในการบริหารโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง ใช้การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับองค์ประกอบและรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ผลการวิจัยได้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน มี 10 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบหลักที่ 1 ความรู้ระบบอุตสาหกรรม 4.0 1) ความรู้ในเรื่องอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบไซเบอร์-กายภาพ การแสดงผลข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ และการประมวลผลระบบคลาวด์ 2) ความรู้ในแนวทางการประเมินอุตสาหกรรม 4.0 และ 3) ความรู้ในการนำระบบดิจิทัลมาพัฒนาการสื่อสารในองค์กร องค์ประกอบหลักที่ 2 ด้านทักษะการจัดการโรงงานและนวัตกรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย 1) ความสามารถในการมอบหมายงานและพัฒนาพนักงานในองค์กร 2) ความสามารถในการผลิตและบำรุงรักษาเครื่องจักร 3) ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีอัจฉริยะ และ 4) ความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางป้องกันภัยคุกคามบนโลกไซเบอร์ องค์ประกอบหลักที่ 3 ด้านคุณลักษณะผู้นำ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 1) กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ 2) ความพร้อมในการก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และ 3) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างที่อยู่ในช่วงของการปรับเปลี่ยนการบริหารเพื่อให้รองรับอุตสาหกรรม 4.0 เพื่อที่จะเพิ่มผลิตภาพให้สูงขึ้น เพื่อลดต้นทุนการบำรุงรักษาเครื่องจักรการซ่อมเครื่องจักรป้องกันเครื่องจักรเสียหายแบบฉับพลันทันที หรือมีต้นทุนค่าจ้างแรงงาน

ในองค์กรสูงขึ้นทุก ๆ ปี ขาดความคล่องตัวการบริหารงานจัดทำกำลังพลไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ความต้องการของลูกค้า ควรนำคู่มือการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง เพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ที่ได้จากงานวิจัยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้งาน

1.2 ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง ควรนำรูปแบบและคู่มือการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหาร ให้มีศักยภาพในการทำงานในช่วงของการเปลี่ยนผ่านจากการทำงานแบบเดิมๆ เป็นแนวทางที่จะสามารถรองรับอุตสาหกรรม 4.0 ได้พร้อมทั้งเป็นพื้นฐานในการกำหนดคุณสมบัติเพื่อคัดเลือก สรรหา พัฒนาการฝึกอบรม พร้อมทั้งการพิจารณาเพื่อการเติบโตก้าวหน้าของพนักงานพร้อม ๆ กับการพัฒนาองค์กรไปพร้อมกัน

1.3 ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง และผู้บริหารระดับต้น ในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบาย การวางแผน การลงทุน การเตรียมความพร้อมของบุคลากร เพื่อให้สามารถรองรับอุตสาหกรรม 4.0 เพื่อที่จะให้มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยการใช้ประโยชน์จาก Big Data เพื่อค้นหาความสูญเสียที่ยังสามารถปรับปรุงกระบวนการทำงานได้เพิ่มเติมจากเดิม โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ทำการค้นหาความสูญเสียจากข้อมูลในกระบวนการผลิต และในกระบวนการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องจักร โดยที่ผู้บริหาร พนักงาน สามารถยกระดับคุณค่าที่ได้จากข้อมูลเพื่อทำการปรับปรุงงาน และติดตามผลการดำเนินงาน สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ภายในองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านสมรรถนะ (KSA) ด้านการบริหารงานด้วยวงจรของเดมมิง (PDCA) ด้านการประเมินความพร้อมอุตสาหกรรม 4.0 ของผู้บริหารระดับสูง ระดับกรรมการผู้จัดการธุรกิจผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้ตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ผู้ขายวัตถุดิบไปจนถึงลูกค้าที่ใช้สินค้า หรือโซลูชันของสินค้าในธุรกิจนั้น ๆ เพื่อให้ นำผลการวิจัยไปใช้งาน และก่อให้เกิดประโยชน์ในวงการผลิตภัณฑ์ก่อสร้างที่สามารถพลิกโฉมจากเดิมได้จริง

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบ หรือผลลัพธ์เชิงธุรกิจของอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างที่นำอุตสาหกรรม 4.0 มาใช้กับอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างที่ยังใช้ระบบการบริหารแบบเดิมส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ในเชิงธุรกิจในด้านใดบ้างตามมุมมองการวัดผลของโอกาสในการปรับปรุงงานการลดต้นทุนการหารายได้ส่วนเพิ่มจากการบริการและโซลูชันใหม่ ๆ ทั้งในมุมมองของผู้บริหารเรื่องการเติบโตของธุรกิจและในมุมมองของพนักงานเรื่องรายได้และความสุขของการทำงาน

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้างแบบใหม่ที่ดำเนินการแบบครบวงจรจนถึงลูกค้าที่ใช้ตึก อาคาร บ้าน สำนักงาน โดยใช้นวัตกรรมและ

เทคโนโลยีก่อสร้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไม่เกิดมลพิษด้าน เสียง ฝุ่น ลดเวลาก่อสร้าง ลดต้นทุน ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจก่อสร้างสีเขียวได้อย่างยั่งยืน

References

- Alcácer, V., & Cruz-Machado, V. (2019). Scanning the Industry 4.0: A Literature Review on Technologies for Manufacturing Systems. *Engineering Science and Technology, an International Journal*. 22(3), 899–919. Retrieved Jan 29, 2022, From <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2215098618317750>.
- Dacher, A., & Schmid, R. (2017). Asset Monitoring & Predictive Maintenance. Deloitte. Retrieved Jan 29, 2022, From <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/operations/solutions/internet-of-things-turnkey-iot.html>.
- Davies, R., Coole, T., & Smith, A. (2017). Review of socio-technical considerations to ensure successful implementation of Industry 4.0. 11, 1288-1295, Retrieved Jan 29, 2022, From <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S235197891730464X>.
- Delen, D., & Ram, S. (2018). Research challenges and opportunities in business analytics. *Journal of Business Analytics*. 1(1), 2-12, Retrieved Jan 29, 2022, From <https://doi.org/10.1080/2573234X.2018.1507324>.
- Dopico, M., Gómez, A., De la Fuente, D., García, N., Rosillo, R., & Puche, J. (2016). A vision of industry 4.0 from an artificial intelligence point of view. *Proceedings on the International Conference on Artificial Intelligence*. 16, 407-413. Retrieved Jan 29, 2022, From <http://worldcomp-proceedings.com/proc/p2016/ICA7532.pdf>.
- Kanchanakongka, A. (2021). Information Technology Risk and Cyber Security. Retrieved Jan 29, 2022, From <http://huexonline.com/knowledge/28/557/>.
- Keawchaoon, K. (2017). Team Working for Increasing Work Effectiveness. *Dusit Thani College Journal*, 11(1), 355-370.

- Lee, J., Bagheri, B., & Kao, H. A. (2015). A cyber-physical systems architecture for industry 4.0-based manufacturing systems. *Manufacturing Letters*. 3, 18-23, Retrieved Jan 29, 2022, From <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S221384631400025X>.
- Magdalena, B., & Wyrwicka, M. (2017). Towards Lean Production in Industry 4.0. *Procedia Engineering*.182, 466-473 Retrieved Jan 29, 2022, From <https://www.sciencedirect.com/rticle/pii/S1877705817312717>.
- Makhasiranon, T. & OngInsee, N. (2004). *Emotionally intelligent leadership*. (1ed.). Bangkok:Expernet.
- Marknual, C. (2019). Robot Industry and the Development of Thai Manufacturing Sector (Part 1) Retrieved Jan 16, 2022, from <https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/ri-robotic-series1-landscape>.
- Matey, A., Danquah, P., Koi-Akrofi, G., & Asampana, I. (2021). Critical Infrastructure Cybersecurity Challenges:IoT in Perspective. *International Journal of Network Security & Its Applications* 13(4), 41-58. Retrieved Jan 29, 2022, From DOI:10.5121/ijnsa.2021.13404.
- Mongkol, C. (2019). The Institute for People Analytics Bridges the Enterprise Gap with Artificial Intelligence Retrieved Jan 22, 2022, from <https://www.ftpi.or.th/2019/32813>.
- Office of the Civil Service Commission. (2010). Manual for the determination of competency in civil service. Retrieved Jan 16, 2022, From <https://www.ocsc.go.th/node/2726>.
- Pantaweesak. N. (2019). AI empowers business Industry 4.0 era. Retrieved Feb 1, 2021, From <https://www.prachachat.net/columns/news-279032> .
- Pecas, P., Encarnacao, J. Gamboa, M., Sampayo, M. & Jorge, D. (2021). PDCA 4.0: A New Conceptual Approach for Continuous Improvement in the Industry 4.0 Paradigm. *Applied Sciences*. 11(16), 7671, Retrieved Jan 29, 2022, From <https://www.mdpi.com/2076-3417/11/16/7671>.

- Pereira, A. C., & Romero, F. (2017). A review of the meanings and the implications of the Industry 4.0 concept. *Procedia Manufacturing*. 13, 1206–1214. Retrieved Jan 29, 2022, From <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2351978917306649>.
- Saucedo-Martínez, J. A., Pérez-Lara, M., Marmolejo-Saucedo, J. A., Salas-Fierro, T. E., & Vasant, P. (2018). Industry 4.0 framework for management and operations: a review. *Journal of Ambient Intelligence and Humanized Computing*. 9(3), 789–801. Retrieved Jan 29, 2022, From https://www.infona.pl/resource/bwmeta1.element.springer-doi-10_1007-S12652-017-0533-1.
- Schallock, B., Rybski, C., Jochemb,R., & Kohl, H. (2018). Learning Factory for Industry 4.0 to provide future skills beyond technical training. *Procedia Manufacturing*.23, 27-32. Retrieved Jan 29, 2022, From <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2351978918304608>.
- Sirichan, T. (2015). A model and strategies for leadership development in the twenty first century of student organization board. (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University Intellectual Repository. Bangkok. Retrieved Dec 16, 2021, from <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/50933>.
- Thailand Productivity Institute. (2019). Organizational Diagnosis according to Industry 4.0 Guidelines, Project to Transform Thai Industry to Industry 4.0. Retrieved Jan 16, 2022, From https://piu.ftpi.or.th/wp-content/uploads/2020/12/e-book_4.0_final.pdf.
- Udomtanateera, K. (2016). Benefit from Big Data. Retrieved Jan 16, 2022, from <https://www.iok2u.com/index.php/article/information-technology/793-big-data-big-data-2>.
- Vaidya, S., Ambad, P., & Bhosle, S. (2018). Industry 4.0 – A glimpse. *Procedia Manufacturing*. 20, 233–238. Retrieved Jan 29, 2022, From <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2351978918300672>.

- Wagner, T., Herrmann, C., & Thiede, S. (2017). Industry 4.0 Impacts on Lean Production Systems. *Procedia CIRP*. 63, 125–131. Retrieved Jan 29, 2022, From <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212827117301385>.
- Zhong, R. Y., Xu, X., Klotz, E., & Newman, S. T. (2017). Intelligent manufacturing in the context of industry 4.0: a review. *Proceedings of the Estonian Academy of Sciences: Engineering*. 3(5), 616–630. Retrieved Jan 29, 2022, From <https://researchportal.bath.ac.uk/en/publications/intelligent-manufacturing-in-the-context-of-industry-40-a-review>.

พระพุทธศาสนากับวิชาชีพข้าราชการพลเรือน BUDDHISM AND CIVIL SERVICE PROFESSIONS

¹กริชชัย ธรรมสอน และ ²พระครูวรารณวิฑูรย์

¹Krichchai Thumasorn and ²Phrakruworawanwithun

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

¹Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus, Thailand

¹Corresponding Author's Email: 6410105001@mcu.ac.th

Received: 2022-05-10

Revised: 2022-08-10

Accepted: 2022-08-30

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนากับวิชาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยพุทธกาล และ 2) เพื่อนำหลักพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับวิชาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยปัจจุบัน เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แหล่งข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะมุ่งเน้นไปที่หลักพุทธศาสนากับการประกอบอาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยพุทธกาลและในปัจจุบัน โดยตรงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตอบปัญหา

จากการวิจัยพบว่า 1) ในสมัยพุทธกาลไทยได้นำพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และรับเอาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ เมื่อประเทศชาติประสบกับปัญหาที่ยุ่งยาก ก็ได้นำเอาหลักธรรมนั้นมาช่วยแก้ปัญหาได้ทำให้บ้านเมืองสงบสุข โดยเฉพาะในระบบราชการต่าง ๆ เนื่องจากข้าราชการเกิดขึ้นนับแต่มีประเทศรัฐชาติ โดยเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายในการบริหารประเทศ เพื่อรักษาความสงบและจัดระเบียบสังคม และ 2) ปัจจุบันเป็นการปฏิรูประบบราชการยุคใหม่ จึงเป็นการปฏิบัติโดยส่วนร่วม เพื่อเป็นการบริการให้สังคมโดยรวม สนองความต้องการของประชาชน และเกิดความพอใจเป็นไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมเพื่อสร้างความสามัคคีและยึดเหนี่ยวจิตใจในวิชาชีพ พระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นสื่อกลางในสังคมให้ทุกคนพัฒนาตนเองโดยเท่าเทียมกัน และเข้าถึงประโยชน์สุขได้ ฉะนั้น การดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ จำต้องมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับ เพื่อเกื้อหนุนจุดหมาย เพื่อบรรลุภารกิจและปณิธานของวิชาชีพ องค์ความรู้จากการวิจัย คือ การให้ผู้บริหารมีงานทำทุกคน จะทำให้ลดปัญหาผิดศีลธรรม จาริตประเพณีของสังคม หรือการปลูกฝังศีลธรรมแก่ประชาชน และการส่งเสริมบุคคลที่ประกอบอาชีพที่สุจริต

คำสำคัญ: พุทธธรรม; วิชาชีพ; ข้าราชการพลเรือน

Abstract

This article's goals are to 1) examine Buddhism and public service occupations in the Buddha's day and 2) apply Buddhist concepts to civil service occupations in the modern era. The Tipitaka, comments, documents, and additional research were used as data sources for this qualitative study. To achieve the goals and provide the answers, the researcher's data analysis will directly address the civil service professions in the Buddhist era and the present as well as Buddhist ideals.

The study discovered that, 1) Thailand's predecessors used Buddhism as a mental anchor and embraced it as the country's official religion. The country was brought back to peace by using Buddhist teachings to help resolve any challenging issues that might have arisen. Since the country's founding, civil servants have emerged as one of the mechanisms for determining policy in the administration of the nation in order to protect peace and social order, and 2) The reform of the new bureaucratic system is currently underway, so it is a participatory practice with the goal of serving society as a whole, meeting people's needs, and being satisfied in accordance with the four Sangahavatta principles to foster unity and keep the mind focused on the profession. Buddhism is regarded as a social medium that enables everyone to develop equally and have access to advantages and happiness. So, in order to promote the objectives and fulfill the mission and aspirations of the profession, Dharma must serve as a guide in all aspects of professional life. According to study, it is important to engage all executives in order to address immoral behavior, instill morality in society, and reward those who pursue morally upright careers.

Keywords: Buddhism; Profession; Civil Service.

บทนำ

คำว่าอาชีพตามพระพุทธศาสนา คือการทำมาหากินตามที่ตนเองถนัดหรือชอบ โดยมีค่าตอบแทนเป็นค่าจ้างหรือเงินเดือน สำหรับคำว่าวิชาชีพความชอบหรือถนัด โดยได้ค่าตอบแทนเป็นค่าจ้าง หรือเงินเดือน สำหรับคำว่า วิชาชีพ เป็นคำสนธิที่มีทั้งวิชา และชีพ ที่มีความไม่ธรรมดาตรงที่มีใช้อาชีพธรรมดา แต่ประกอบด้วยวิชา อาชีพตามหลักพระพุทธศาสนามีได้หมายรวมถึง เป็นการยกย่องให้เป็นวิชาชีพทั้งหมด แต่มีเพียงบางอาชีพเท่านั้นที่

ได้รับเกียรติและถือว่าเป็นวิชาชีพ และเรียกว่า Profession ที่พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ กล่าวถึง วิชาชีพ หรือรวมคำเป็นอาชีพปฏิญาณขึ้น เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิญาณตนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือและ ปฏิบัติ ให้เป็นบรรทัดฐานต่อวิชาชีพของตนเอง ตัวอย่างวิถีชีวิตในสมัยพุทธกาลคือ นักบวช ที่ปฏิบัติและมีระเบียบวินัย หลังจากนั้นต่อมาก็เป็นวิถีชีวิตของการเป็น นักกฎหมาย เป็นต้น (Kankratok, 2012)

อาชีพข้าราชการพลเรือน เป็นวิชาชีพที่ช่วยในการขับเคลื่อนประเทศและถือได้ว่าเป็นกลไกหลักของรัฐ ชาติในการช่วยผลักดันและขับเคลื่อนระบบต่าง ๆ และช่วยส่งเสริมประเทศในทุกทิศทาง โดยผู้ที่มีความต้องการจะ เข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนนอกจากจำเป็นต้องมีคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 แล้ว ยังจำเป็นต้องมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ใน มาตรฐานกำหนดตำแหน่งด้วยเช่นกันในปัจจุบัน หากกล่าวถึงในสมัยพุทธกาลนั้น ได้ปรากฏอาชีพอยู่ในคัมภีร์ พระไตรปิฎกอรรถกถา เป็นจำนวนมาก เช่น อาชีพหมอ อาชีพผู้พิพากษา หรืออาชีพที่ทำงานให้กับประเทศ อาชีพ ทหาร ตำรวจ เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นอาชีพที่ถือได้ว่ามีเกียรติและศักดิ์ศรี ทั้งนี้แม้จะมีตำแหน่ง ยศถาบรรดาศักดิ์ใด แต่บุคคลที่กล่าวมานั้นก็สามารถดำรงชีวิตด้วยความสุข และบุคคลที่ประกอบอาชีพบางอย่าง ดังที่กล่าวมา ก็สามารถที่จะบรรลุคุณธรรมขั้นสูงในพระพุทธศาสนาได้ ประเด็นปัญหา สำคัญคือ บุคคลเหล่านี้ ประกอบอย่างไร และมีเป้าหมายอะไร (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2016)

วิชาชีพเป็นอาชีพที่ต้องได้รับการศึกษาและฝึกฝนพิเศษ โดยเฉพาะที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถาพบว่า คำว่าวิชาชีพคืออาชีพของคนที่ต้องมีความรับผิดชอบสูง เช่น อายุรแพทย์ หรือ หมอยา เป็นแพทย์ประเภท ประกอบยาให้กับคนไข้ หรือ ศัลยแพทย์ ที่เป็นแพทย์และทำหน้าที่ศัลยกรรมในสมัยพุทธกาล และเป็นอาชีพที่ ได้รับการยกย่องเป็นอย่างสูง สามารถพิจารณาได้จากหมอชีวกโกมารภัจจ์ ซึ่งได้รับการยกย่องเป็นอย่างมาก จากประชาชนในสมัยนั้น สำหรับคำว่าข้าราชการหรืออาชีพรับราชการ ยังคงเป็นอาชีพที่ได้รับการยอมรับเป็น อย่างมาก เนื่องจากบางตำแหน่งอาจทราบได้ทันทีว่าเป็นอาชีพราชการ แต่บางตำแหน่งจำเป็นต้องพิจารณาจาก ลักษณะอื่น ๆ ประกอบ โดยแบ่งเป็นฝ่ายทหารที่มีหน้าที่รบและป้องกันประเทศ ที่แบ่งออกเป็น 4 ส่วน เรียกว่า จาตุรงคินีเสนา ได้แก่ พลช้าง พลม้า พลรถ และพลราบ และได้แบ่งย่อยออกเป็นกองถือธง กองจัดกระบวนทัพ กองเสนาธิการ กองตะลุมบอน กองพลาธิการ กองทหารโลหะ กองเกราะหนัง กองทหารหาญ และกองทหารทาส นอกจากนี้ ยังมีฝ่ายทหารอื่น เพื่อประโยชน์ของสงคราม และอัสสาจารย์ ทำหน้าที่ฝึกม้าเพื่อใช้ในการเทียมรถ หรือเพื่อการสงคราม และวิชาชีพอื่น ๆ อีกมากมายที่มีความเชี่ยวชาญและมีความพร้อมในการรับมือกับสงคราม ต่าง ๆ ของประเทศชาติ ทั้งนี้ วิชาชีพที่เรียกว่า นายขมังธนู เป็นนักรบพวกหนึ่งที่ใช้ธนูเป็นอาวุธในการรบ และเป็น บุคคลที่ได้รับการยกย่องนับถือมากในสมัยพุทธกาล อาจเนื่องจากสมัยนั้น ธนู หรือศรเป็นอาวุธอย่างเดียวที่ใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพในระยะไกลและใช้กันอย่างกว้างขวาง ฉะนั้นผู้ที่เชี่ยวชาญการยิงธนูจึงได้รับการยกย่อง กล่าวคือ หากพระราชามีนายขมังธนูมากเท่าไรยิ่งทำให้เกิดความน่าเกรงขามมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น คำว่า ฝ่ายพลเรือน ยังเป็นวิชาชีพประเภทที่มีหน้าที่ช่วยพระราชาในการบริหารราชการแผ่นดิน ที่เรียกว่าฝ่ายอำมาตย์ มีอิทธิพลและมีอำนาจเสมือนเป็นองค์พระราชา อำมาตย์ในสมัยนั้นแบ่งออกโดยหน้าที่เป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายอำมาตย์ ฝ่ายตุลาการ และฝ่ายการคลัง ทำหน้าที่ทางด้านการคลังหรือเศรษฐกิจ รวมถึงฝ่ายกิจการทั่วไป อาชีพข้าราชการพลเรือน สามารถกล่าวได้ว่าเป็นวิชาชีพสำคัญที่เป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อนประเทศ ซึ่งถือเป็นกลไกหลักของรัฐบาลในการช่วยผลักดันและขับเคลื่อนระบบต่าง ๆ ในการช่วยส่งเสริมประเทศในทุกทิศทาง โดยผู้ที่มีความต้องการจะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนนอกจากจำเป็นต้องมีคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 แล้ว ยังจำเป็นต้องมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่งด้วยเช่นกัน

วิชาชีพข้าราชการพลเรือน เป็นส่วนสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน อย่างมากมาย เนื่องจากมีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของพลเมืองในรูปของการบังคับใช้กฎหมาย ครอบคลุมกิจกรรมที่สำคัญสำหรับวิชาชีพนี้เพื่อเป็นหลักให้กับพฤติกรรมที่เป็นระบบของบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงเรื่องการพัฒนาประเทศ การจัดระเบียบและอำนวยความสะดวกแก่บุคคลในสังคม โดยข้าราชการรัฐจะมีบทบาทเป็นผู้ดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความเป็นธรรมและการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ การพัฒนาการให้บริการของรัฐ เพื่อให้ประชาชนที่ได้รับการบริการเกิดความพึงพอใจอย่างสูงสุด และให้ความเชื่อถือต่อรัฐ ที่เป็นผลดีแก่สังคมโดยรวม มีคุณธรรมอันดีงามและบทบาทที่สำคัญให้เป็นข้าราชการพลเรือนที่ดีและยังคงอยู่คู่ประเทศเสมอ สรุปคือข้าราชการพลเรือนทุกคนจึงจำเป็นต้องนำหลักธรรมมาใช้เพื่อให้ได้รับความเชื่อถือ และทำให้เกิดภาพพจน์ที่ดีต่อประชาชนไทยทุกคน นำมาซึ่งเกียรติยศ ชื่อเสียง ความมั่นคงก้าวหน้าและความผาสุกของราษฎร ด้วยเหตุนี้ข้าราชการพลเรือนทุกคนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้หลักการทางพระพุทธศาสนา มาปรับใช้ในการทำงาน หรือปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชนไทย หรือนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่ดีและน่าเชื่อถืออย่างสูงสุด เพื่อให้เท่าทันกับยุคสมัยที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว (Office of the Civil Service Commission, 2021)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2016) ได้ให้ทัศนะของคำสอนพุทธศาสนาต่อการดำเนินชีวิต เป็นแนวทางความประพฤติตามหลักสัจธรรมที่เป็นอภิปรัชญา ซึ่งว่าด้วยประโยชน์สุขที่พึงพึงได้ อันเกิดจากการอยู่ร่วมกัน และสร้างสัมพันธ์กันด้วยเมตตากรุณาโดยใช้ปัญญาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของเสรีภาพทางปัญญา ทำให้ผู้คนสามารถอยู่ในโลกได้โดยไม่ยึดติดกับทางโลก ฉะนั้นจึงเป็นหลักสำคัญในการครองตนของเหล่าข้าราชการ ซึ่งศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติจึงมีความสัมพันธ์ผูกพันกับคนไทยมานานยากที่จะแยกออกจากกันได้ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นที่มาของขนบธรรมเนียม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมอันงดงามของประเทศไทย มุมมองในด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ของคนไทยจะมีหลักพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับเสมอ การที่ข้าราชการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องช่วยในการปฏิบัติงานทุกด้าน เป็นการหลอมรวมความเชื่อและแนวคิดในเชิงจริยธรรมของผู้คนในสังคมเข้ากับการปฏิบัติหน้าที่ตามทฤษฎี ทำให้การดำเนินการของข้าราชการผู้นั้นกระทำอยู่บนพื้นฐานที่สอดคล้องกับความเชื่อถือ การยอมรับของผู้ร่วมสังคม ตลอดจนสร้าง

ความพึงพอใจและความสบายใจให้แก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรที่สามารถทำงานภายใต้กรอบหลักธรรมอันจะสร้าง ศรัทธาทำให้องค์กรสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่ดีได้ตามที่ต้องการ และหลักพุทธธรรมที่ชื่อว่า หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือสงเคราะห์แก่กัน เป็นหลักคำสอนที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของ ข้าราชการเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะเป็นหลักธรรมที่คำจูนจิตใจคนในสังคมให้เป็นหนึ่งเดียวกัน ในการอยู่ร่วมกัน มนุษย์ล้วนมีความคาดหวังที่จะเป็นที่รักใคร่ของผู้คนรอบข้าง เป็นที่ยอมรับนับถือของทุก ๆ คน สร้างประเทศให้เป็น สังคมที่เปี่ยมไปด้วยความสุข

กล่าวโดยสรุปว่า ข้าราชการเป็นบุคคลที่สามารถมอบทั้งคุณและโทษให้แก่ประชาชนโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นหัวหน้าหน่วยงานราชการต่าง ๆ จะต้องมั่งคั่งคุณธรรมและจริยธรรมเป็นอย่างสูงในการควบคุม และบริหารงาน อีกทั้งจะต้องเป็นแบบอย่างที่น่าเคารพต่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าหัวหน้า หน่วยงานราชการบกพร่องด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงาน การกระทำเหล่านั้นจะส่งผลเสียต่อ หน่วยงานราชการนั้น ๆ เป็นอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น เกิดประสิทธิภาพการทำงานตกต่ำ คอยแต่จะเอาเปรียบ ประชาชน กระทำการทุจริต ประพฤติแอ่อยู่เสมอ ปัญหาเหล่านี้ได้เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลานาน แต่ยังไม่ได้รับการ แก้ไขเปลี่ยนแปลงให้หมดไปจากระบบราชการไทยได้ ถึงแม้จะมีความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามา ช่วยในการพัฒนาปรับปรุงระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ก็ยังไม่มากพอที่จะสามารถทำให้ หน่วยงานราชการมีมาตรฐานการทำงานที่ดีขึ้นได้ สาเหตุหนึ่งมาจากการขาดคุณธรรมและจริยธรรมใน การปฏิบัติงาน (Leelakitpaisan, 2008) บทความนี้จะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้า กับการบริหารงานหรือการปฏิบัติงานในหน่วยงานของข้าราชการซึ่งเป็นงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เพื่อให้เป็นมาตรการ ส่งเสริมสนับสนุนหรือผลักดันให้บุคลากรเหล่านี้ได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ตลอดจนชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง ให้เป็นหน่วยงานที่เป็นเลิศทางคุณธรรมและจริยธรรม

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบว่วิชาชีพราชการพลเรือน เป็นวิชาชีพของไทยที่มีบทบาทที่ สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการนำพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนชาวไทย มาตั้งแต่สมัยพุทธกาลมาจนถึงสมัยปัจจุบัน และนำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพข้าราชการพลเรือนโดย สุจริต ให้การบริการแก่ประชาชนและรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดี มีประโยชน์ที่ชัดเจน เป็นที่ยอมรับในสังคมและ ประเทศชาติ ด้วยเหตุผลเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัย ความสำคัญของพระพุทธศาสนามีบทบาทต่อการ ประกอบวิชาชีพข้าราชการพลเรือนของบุคคลในสมัยพุทธกาล และเพื่อให้เห็นถึงหลักของพระพุทธศาสนาที่ชัดเจน ในสายวิชาชีพข้าราชการพลเรือนนี้ในสมัยปัจจุบันอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะการเชื่อมโยงหลักพระพุทธศาสนาใน วิชาชีพสมัยพุทธกาลให้เข้ากับสมัยปัจจุบันนี้ได้ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะประกอบอาชีพของ ข้าราชการพลเรือน หรือประชาชนชาวไทยทุกคนที่ประกอบวิชาชีพ หรืออาชีพอื่น ๆ ในปัจจุบันอย่างสุจริตและมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนากับวิชาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยพุทธกาล
2. เพื่อประยุกต์ใช้พระพุทธศาสนากับวิชาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ อันได้แก่ พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล โดยศึกษาในด้านหลักธรรมคำสอน ด้านหลักธรรมในการประกอบวิชาชีพ

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนากับการประกอบวิชาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยพุทธกาลและสมัยปัจจุบันโดยตรงรวมทั้งศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎก

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาโดยการจัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ง่ายขึ้นโดยการทำความเข้าใจ นำเสนอความเห็นของผู้วิจัย พร้อมทั้งให้ได้แนวคิดตามประเด็นการวิจัยในแต่ละวัตถุประสงค์ วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการประกอบวิชาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยพุทธกาลและสมัยปัจจุบันตามหลักของพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้นำผลเหล่านั้นมาสรุปการวิจัยและนำเสนอเป็นข้อมูลที่สำคัญ

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยทำการสรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนากับวิชาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยพุทธกาล ผลการวิเคราะห์พบว่า วิชาชีพข้าราชการพลเรือนตามหลักพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลได้มีวิวัฒนาการตั้งแต่ช่วงต้นของวิวัฒนาการ โดยอาชีพแรกที่ได้มีขึ้นตามธรรมชาติคือ อาชีพนาข้าวสาลี และต่อมากลายเป็นอาชีพตามที่ปรากฏอยู่ในอัครคัมภีร์ โดยหลังจากนั้นเมื่อมีจำนวนประชากรมากยิ่งขึ้น ก็ได้เกิดอาชีพขึ้นมากมาย และเป็นไปตามวิวัฒนาการของยุคสมัย ตามจำนวนประชากรที่เริ่มจากสังคมที่มีอาชีพเกษตรกรรม จนไปสู่ยุคที่มีอุตสาหกรรม ซึ่งในสมัยของพระพุทธเจ้าได้มีระบบแบบมีชนชั้น เนื่องจากการพัฒนามีเพิ่มมากขึ้นของอาชีพและฐานะทางสังคม จึง

ได้กลายมาเป็นวรรณะ ทั้ง 4 วรรณะ ได้แก่ พราหมณ์ กษัตริย์ แพทย์ และศูทร (Phra Brahmagunabhorn, 2013)

อย่างไรก็ตาม สมัยพุทธกาล ได้แบ่งอาชีพออกเป็นสามอาชีพ และมิจฉาชีพ ซึ่งสามอาชีพเป็นการประกอบอาชีพที่ดี เป็นอาชีพที่มีคุณค่าในตัวเอง เหมาะกับการประพฤติปฏิบัติ ส่วนมิจฉาชีพ เป็นอาชีพที่ไม่สมควรทำ และไม่ควรนำมาปฏิบัติ เนื่องจากในพุทธจริยศาสตร์ทำให้เข้าใจได้ว่า ผู้ประกอบสามอาชีพเป็นผู้ประกอบอาชีพโดยไม่หวังผลตอบแทน และถือเป็นการประกอบอาชีพที่สุจริตมีมูลค่าอยู่ในตัวอยู่แล้ว เนื่องจากนักจริยศาสตร์ให้ความสำคัญแก่ความสุขในการประกอบอาชีพ หรือ การทำให้พ้นทุกข์ คือสิ่งที่มนุษย์ให้ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุดและมีคุณค่าอยู่ในตัวของมันเอง แต่ก็ยังมีมูลค่าอยู่นอกตัวของมันได้คือค่าตอบแทนเพื่อนำเงินในการประกอบอาชีพเหล่านั้นมาทำให้หลุดพ้นความทุกข์ หรือนำมาใช้ประทั้งชีวิตของตนเอง และครอบครัวนั่นเอง

ผลการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมพบว่า การประกอบวิชาชีพข้าราชการพลเรือน มีลักษณะทั่ว ๆ ไป ทุกอาชีพยังคงนำพระพุทธศาสนาเป็นเป้าหมายหลักในการประกอบอาชีพ หรือนำมาประพฤติปฏิบัติ เพียงแต่ว่าบุคคลนั้น ๆ จะนำมาใช้หรือปฏิบัติตามหรือไม่ เนื่องจากพระพุทธศาสนานั้นมีจุดมุ่งหมายอยู่ 3 ประการ (Phra Brahmagunabhorn, 2013) คือ 1) อตตัตถะอัน หมายความว่า การบรรลุจุดหมายในชีวิตตน ที่ตนเองได้รับประโยชน์ 2) ปรัตถะประโยชน์ หมายความว่า การให้ประโยชน์ต่อผู้อื่น และ 3) อุภยัตถะ หมายความว่า ประโยชน์ที่ทั้งตนเองและผู้อื่นได้รับร่วมกัน อย่างไรก็ตาม

การปฏิบัติตามหลักของพระพุทธศาสนา มีกฎเกณฑ์ชัดเจนคือ การทำผิด การทำถูก หรือการทำบุญ และการทำบาป ซึ่งอาจแบ่งได้ 2 ระดับคือ 1) ระดับโลกียธรรม ที่เป็นธรรมของคนธรรมดาทั่วไป ให้ปฏิบัติตามหลักศีลธรรม ละเลิกกิเลสต่าง ๆ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ และ 2) ระดับโลกุตระธรรม เป็นธรรมอันไม่ใช่วิสัยของโลก แต่กลับกลายเป็นหลักในการปฏิบัติของพระอริยะ เนื่องจาก ขั้นสูงสุดของพระอริยบุคคลนี้ก็คือพุทธจริยธรรม ที่เป็นผู้ทำให้จิตใจเจริญก้าวหน้าจนก่อให้เกิดปัญญา ที่จะละกิเลสทั้งปวงหรือสังสารวัฏได้แน่วแน่ ที่อยู่นอกส่วนบุญและส่วนบาป และเป็นผู้ที่ถือว่าได้บรรลุเป้าหมายอันสูงสุดในชีวิต เป็นหลักของความประพฤติที่มีในลักษณะที่แน่นอนตายตัวและไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ

กล่าวโดยสรุปว่า ในสมัยพุทธกาลวิชาชีพข้าราชการพลเรือน เป็นอาชีพที่ยังคงยึดหลักพระพุทธศาสนาที่ถือว่ามีความดีมีคุณค่าอยู่ในตัวมันเองอยู่แล้ว ดังการประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่ยึดหลักว่า เป็นบุคคลที่เมื่อได้ประกอบอาชีพแล้วมีความสุข โดยไม่ได้คำนึงถึงค่าตอบแทนของการทำอาชีพ ขอแค่ทำแล้วมีความสุข ในเรื่องนี้ อาจมองให้เห็นถึงอาชีพซึ่งก็ถือว่ามีความดีมีคุณค่าในตัวเองอยู่แล้ว อาจจะเป็นเพราะจาก การมีความสุข หรือการทำให้ตนเองได้พ้นทุกข์ สิ่งที่มีมนุษย์ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุดแล้ว แต่หากว่าจิตมีความคาดหวังหรือความหวังในค่าตอบแทนอันสุจริตในการประกอบวิชาชีพ และนำค่าตอบแทนเหล่านี้ เพื่อนำไปแสวงหาซึ่งปัจจัย 4 เพื่อให้ชีวิตได้ประสบแต่ความสุขอันเป็นจุดมุ่งหมายของการประกอบวิชาชีพ หรืออาชีพนั่นเอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประยุกต์ใช้พระพุทธศาสนากับวิชาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์พบว่า เมื่อคนเรารับหลักธรรมทางศาสนาเข้ามาในชีวิตแล้วย่อมเกิดศีลธรรมในใจกันทุกคน ส่วนจะปฏิบัติได้มากน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับปฏิบัติของแต่ละบุคคล (Ajahn Sumedho, 2551) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า คนเราทุกคนต่างทราบดีว่า ศีล คือ มาตรการ กฎเกณฑ์ ระเบียบ และข้อบังคับของการใช้ชีวิต เพื่อวิถีที่ติงามและสันติสุข แต่เนื่องจากเราไม่ได้ให้ความสำคัญต่อศีลเท่าที่ควร ผู้คนในสังคมปัจจุบันจึงได้ละทิ้งกฎเกณฑ์ของชีวิตไปจนหมดสิ้น และเอาแต่ธรรมมาปฏิบัติ เราจึงประสบปัญหาและได้รับความเดือดร้อน พระพุทธองค์จึงทรงวางกฎศีลธรรม ให้เป็นกลไกหรือแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาชีวิตและสังคม เพื่อวิถีชีวิตที่ติงามและเพื่อความผาสุกของชาวโลก

ในคราวสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงโปรดเกล้าพระราชทานหลักธรรมแก่ปวงชนชาวไทย เพื่อให้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติแก่บุคคลทั่วไปไว้ว่า คุณธรรมที่ควรจะศึกษาและนำไปใช้ในการปฏิบัติ ได้แก่ การรักษาความตั้งใจต่อตนเองที่จะนำไปปฏิบัติในสิ่งที่ถือว่าเป็นประโยชน์และเป็นธรรม การรู้จักข่มใจตน ให้มีความอดทน อดกลั้น และรู้จักอดออม ไม่กระทำไปในทางประพฤติชั่ว และละเว้นอบายมุข ความทุจริต และรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คุณธรรมเหล่านี้หากข้าราชการพลเรือนคนใด ได้ประพฤติตามก็จะเกิดความเจริญงอกงามและสร้างความสุข ความร่มเย็น หรือมีการพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปดังที่ประสงค์ไว้แล้ว จากผลวิจัยคุณธรรมที่จำเป็นพื้นฐานสำหรับข้าราชการพลเรือน ดังที่ได้กล่าวในตอนต้น สามารถเรียงลำดับความสำคัญได้ 5 ประการ ดังนี้ 1) ซื่อสัตย์สุจริต และมีความจริงใจ โดยไม่คิดทรยศหรือคดโกง ไม่หลอกลวง ซื่อสัตย์ และมีความตรงไปตรงมาในทางที่ดี 2) จิตมุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมในการให้บริการ เนื่องจากงานราชการเป็นงานบริการประชาชน ดังนั้นผู้ที่เป้นข้าราชการจึงต้องมีจุดมุ่งมั่นที่จะให้บริการต่อส่วนรวม มีความภาคภูมิใจในการรับราชการและรับใช้ส่วนรวม 3) ยุติธรรมและมโนธรรม โดยมีความเที่ยงตรงความชอบธรรมด้วยเหตุผล ความรู้สึกละอายใจ 4) ความละอายใจ ที่จะปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แม้ว่าการกระทำที่ไม่ถูกไม่ควรนั้นจะไม่เป็นการกระทำผิดทางวินัยหรือผิดกฎหมายก็ตาม 5) ธรรมจริยา เป็นการประพฤติเป็นธรรม ทั้งกาย วาจา และใจ 6) เสียสละ รู้จักเสียสละสิ่งของ น้ำใจ หรือแรงงานที่จะเป็นประโยชน์ในทางที่ดี ให้กับผู้อื่นด้วยความจริงใจ (Yodkaew, 2019)

สำนักงาน ก.พ. (OCSC) (2564) ได้ออกข้อบังคับของข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2564 ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน มี 5 ข้อ อันได้แก่ 1) การมีจรรยาบรรณต่อตนเอง 2) ข้าราชการพึงปฏิบัติตนเพื่อรักษาจริยธรรม 3) ข้าราชการต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณตามกฎหมาย ยังต้องยึดมั่นในจรรยาวิชาชีพนั้นด้วย 4) การจัดทำแนวทางปฏิบัติของข้าราชการ ให้เป็นไปตามที่ ก.พ. กำหนด และ 5) ให้กรรมการพนักงานราชการ พนักงาน ลูกจ้าง และผู้ปฏิบัติงานอื่น ยึดถือปฏิบัติ ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนนี้ด้วย

จากข้างต้นทั้ง 5 ข้อผู้ที่เป้นข้าราชการพลเรือนต้องเป็นผู้มีศีลธรรม มีความซื่อสัตย์ คอยพัฒนาตนในทุก ๆ ด้าน โดยเรียกว่า คุณธรรมให้ถึงซึ่งความสำเร็จแห่งกิจการนั้น ๆ หรือ อิทธิบาท 4 (Phra Brahmagunabhorn, 2013) ได้แก่ 1) ฉันทะ การมีใจรักโดยมีความพอใจจะทำในสิ่งที่เป้นความชอบ 2) วิริยะ การมีความขยันหมั่นเพียร

3) จิตตะ การเอาใจฝึกฝน และ 4) วิมังสา การใช้ความรู้สอบสวนโดยพิเคราะห์หาเหตุผล ประกอบกับธรรมที่ให้เกิดความกล้า เรียกว่า เวสารัชชกรรมธรรม 5 (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พ.ศ. 2546 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน้า 174) คือ 1) ศรัทธา การมีความเชื่อที่มีเหตุผล 2) ศีล การประพฤติตัวที่ถูกต้องดีงาม 3) พาหุสัจจะ การเป็นผู้ศึกษาเล่าเรียนมามาก 4) วิริยารัมภะ การเริ่มลงมือกระทำความเพียรอย่างมั่นคงจริงจัง และ 5) ปัญญา การมีความรอบรู้ และเข้าใจในเหตุผลว่ารู้ถูกผิด รู้ที่จะมีจรรยาบรรณต่อหน่วยงานของตน

คุณธรรมที่สนับสนุนจรรยาบรรณหมวดนี้ ซึ่งตรงกับคุณธรรมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานว่าเป็นหลักครองตน ครองเรือน หรือที่เรียกว่า ขรवासธรรม 4 (Phra Brahmagunabhorn, 2013) 1) สัจจะ ที่มีความจริง และมีความซื่อสัตย์ 2) ทมะ เป็นการฝึกตนให้รู้จักควบคุมจิตใจ 3) ขันติ เป็นการมีความอดทน และ 4) จาคะ การมีความเสียสละ มีน้ำใจ ซึ่งธรรมะข้ออุเบกขา นี้จะต้องประกอบด้วยหลักธรรมสำคัญอีก 4 ประการ ที่เรียกว่าออคติ 4 (Phra Brahmagunabhorn, 2013) ธรรมะอันไม่ก่อให้เกิดการลำเอียง ความไม่เที่ยงธรรม ความประหลาดที่ผิด ได้แก่ 1) ฉันทาคติ ที่มีความลำเอียงเพราะความชอบ 2) โทสาคติ ที่มีความลำเอียงเพราะเกลียดชัง 3) โมหาคติ ที่มีความลำเอียงเพราะความเขลา และ 4) ภยาคติ ที่มีความลำเอียงเพราะกลัว และควรปฏิบัติตนให้เป็นทีศรัทธา ไม่หาประโยชน์ในราชการธรรมะอันเป็นเครื่องสนับสนุนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณหมวดนี้ คือ หลักการ สงเคราะห์ หรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผู้คน และรวมผู้คนด้วยความสามัคคี เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 (Phra Brahmagunabhorn, 2013) 1) ทาน การแบ่งปัน 2) ปิยวาจา การพูดอย่างรักกัน 3) อัตถจริยา การทำประโยชน์แก่เขา และ 4) สมานัตตตา การเอาตัวเข้าสมาน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2013) ได้กล่าวถึงคำว่า วินัย ว่ามีขอบเขตความหมายกว้างมากมักใช้คู่กับคำว่า ธรรม ดังคำว่า ธรรมวินัย คำทั้งสองนี้จึงมีความหมายสัมพันธ์กัน และถือว่าความจริงของสิ่งทั้งหลายเป็นเรื่องธรรมดาตามธรรมชาติ คือ ธรรม ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะเกิดหรือไม่ ก็ยังคงเป็นอย่างนั้น พระพุทธเจ้าก็เพียงค้นพบและทรงประกาศและสั่งสอนให้เข้าใจง่ายเท่านั้น การจะให้หลักธรรมมีผลในทางปฏิบัติเป็นประโยชน์แก่หมู่มนุษย์ในสังคม จึงต้องนำธรรมนั้นมาจัดตั้งเป็นระบบระเบียบในหมู่มนุษย์ซึ่งเรียกว่า วินัย

จากความหมายวินัยในทางนามธรรมดังกล่าว วินัย ไม่ใช่แค่ตัวข้อปฏิบัติ หรือตัวแบบแผน แต่ต้องการให้มีลักษณะเชิงพระพจน์ที่แสดงออกมาจากพื้นฐานในจิตใจ ฉะนั้นการทำให้บุคคลใดมีวินัย ต้องมีการพัฒนาจิตใจไปด้วย เมื่อนำหลักธรรมอันเป็นคุณธรรมของผู้ปกครองที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปฏิบัติไว้เป็นแบบอย่างที่เราเรียกว่า ทศพิธราชธรรม อันประกอบด้วย 1) ทาน เป็นการให้และแบ่งปันช่วยบุคคลอื่น 2) ศีล เป็นการรักษาความสุจริต ประพฤติดีงาม สวรรวมทางกายและวาจา 3) ปริจจาคะ เป็นการบำเพ็ญกิจด้วยความเสียสละ 4) อาชวะ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตซื่อตรง 5. มัททวะ เป็นผู้ที่มีอัธยาศัยที่ดีไม่ว่ายหึง มีความสุภาพ 6) ตปะ เป็นผู้ที่หลุดพ้นด้วยกิเลส ตัณหา 7) อักโกธะ เป็นผู้มีเหตุมีผล ไม่เกรี้ยวกราดด้วยอำนาจความโกรธ

8) อวิหิงสา เป็นผู้ที่ไม่หลงในอำนาจ 9) ชันติชนะ เชี่ยวด้วยขันติ เป็นผู้ที่มีความอดทนต่องาน และ 10) อวิโรธนะ เป็นผู้ประพฤติดีตามหลักพระพุทธศาสนา

จากทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่า วิชาศีลขัาราชการผู้ใด ผู้ปกครองหรือผู้นำใด ได้ยึดถือทศพิธราชธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อถวายเป็นพระราชสักการะแก่พระองค์ท่าน ก็จะมีผลให้ผู้นั้นพ้นจากการกระทำผิดวินัยได้ ดังจะเห็นได้ดังนี้

ทศพิธราชธรรม	วินัยข้าราชการพลเรือน
1. ทาน (การให้)	เป็นการให้อันเกี่ยวกับหน้าที่ของตนกับประชาชนที่มาติดต่อรับบริการกับทางราชการ
2. ศีล (ความประพฤติดี)	ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นแบบอย่าง มีความเที่ยงธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ประพฤติชั่ว หรือไม่รายงานเท็จ
3. ปริจจาคะ (การเสียสละ)	การอุทิศเวลาให้กับหน้าที่ราชการ มีความเสียสละและไม่หาประโยชน์ที่ทำให้เสียความเที่ยงธรรม
4. อาชวระ (ความเป็นผู้ซื่อตรง)	ซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่โดยการรักษาความลับของทางราชการ
5. มัททวะ (ความสุภาพอ่อนโยน)	ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุภาพเรียบร้อยทั้งต่อข้าราชการด้วยกัน และต่อประชาชนที่มาใช้บริการ
6. ตบะ (ความเพียร)	มีความเพียรพยายาม และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการ
7. อักโกธะ (ความถือเหตุผลไม่โกรธ)	ไม่ประพฤติชั่วและรักษาความสามัคคีระหว่างข้าราชการด้วยกัน
8. อวิหิงสา (ความไม่หลงระเหิรอำนาจ)	ไม่กดขี่ข่มเหงราษฎร และไม่หาผลประโยชน์จากการอาศัยหน้าที่ราชการให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม
9. ชันติ (ความอดทนต่อความลำบาก)	ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เกิดผลดี ให้เกิดความก้าวหน้าแก่ราชการ และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ
10. อวิโรธนะ (ประพฤติไม่ให้ผิดธรรม)	ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามบทวินัยทุกข้อ ทุกมาตรา

ตารางที่ 1 การยึดถือทศพิธราชธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติ

สรุป ข้าราชการผู้ใดได้ปฏิบัติตามหลักธรรมที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว จะถือได้ว่า มีหลักธรรมหรือोटต็ปะ กล่าวคือ เพื่อเป็นแนวทางเตือนสติให้มีสติยั้งคิด ให้ไตร่ตรองก่อนการกระทำใด ๆ ให้วิเคราะห์ว่าสิ่งที่ได้ทำนั้นเป็น

สิ่งที่ดี หรือชั่ว ถ้าเป็นสิ่งที่ช่วยให้ละอาย หรือเกรงกลัว ในผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน ซึ่งหากปฏิบัติตามหลักธรรมที่กล่าวมานั้น จะทำให้ข้าราชการผู้นั้นเป็นผู้ที่ประพฤติดี และไม่ผิดวินัย

องค์ความรู้ใหม่

พระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะจากสมัยพุทธกาลหรือสมัยปัจจุบัน ส่วนใหญ่เน้นย้ำในเรื่องการประกอบวิชาชีพ ข้าราชการพลเรือนเรื่องอาชีพสุจริตเป็นเบื้องต้น ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติดำเนินไป ตามหลักอาชีพที่สุจริตนั้น ย่อมมีความสัมพันธ์กับอาชีพในอริยมรรคอันได้แก่ สัมมาอาชีวะ ซึ่งเป็น องค์ประกอบหนึ่งของการดำเนินไปสู่การบรรลุธรรม หลีกเลียงจากมิถาอาชีวะ อันเป็นทางอบาย หายนะ สำหรับองค์ความรู้ใหม่ที่พบคือ 1) การให้ผู้บริหารในส่วนต่าง ๆ ของประเทศมีงานทำทุกคน จะทำให้ลดปัญหา ผิดศีลธรรม ผิดจารีตประเพณีของสังคม 2) การปลูกฝังศีลธรรมแก่คนในสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว เด็ก เยาวชน คนวัยทำงาน 3) การส่งเสริมสนับสนุนบุคคลที่ประกอบอาชีพที่สุจริต และ 4) การสร้างจิตสำนึกในการใช้จ่ายที่เกินพอ สรุปคือ การเป็นคนดีที่พอดีและอยู่ในศีลธรรม ตั้งมั่นอยู่ในศีล 5 อย่างเคร่งครัด และปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาหลักพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพข้าราชการพลเรือน โดยผู้วิจัยมีจุดประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนากับวิชาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยพุทธกาล และ 2) เพื่อศึกษานำหลักพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับวิชาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยปัจจุบัน ซึ่งผลการวิจัยก็ได้ปรากฏหลักธรรมหลายประการ เช่น หลักสังคหวัตถุ 4 ที่ถือว่าเป็นหนึ่งในคำสอนของพระพุทธศาสนาที่มุ่งให้บุคคลยึดเหนี่ยวนำจิตใจกันและกัน หรือจะกล่าวว่าเป็นหลักในการครองใจคนนั้นก็ได้อะไรก็ตามยังมีหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่คอยเป็นแนวทางให้บุคคลทั่วไปหรือบุคคลที่เป็นข้าราชการพลเรือนนั้นได้ปฏิบัติตาม อย่างเช่น อธิปไตย 4 คุณธรรมให้ถึงซึ่งความสำเร็จนั้น ๆ ขรรษาธรรม 4 เป็นหลักธรรมในการครองตน ครองเรือน หลักคำสอนพระพุทธศาสนาข้างต้นจึงมีความสัมพันธ์กับวิชาชีพข้าราชการพลเรือนบุคคลที่ปฏิบัติตามอาจมองเห็นถึงการมีความสุข คือการที่ทำให้ตนเองพ้นทุกข์ และประสบกับจุดมุ่งหมายของการประกอบอาชีพที่ตนมุ่งหวังนั้น โดยหลักธรรมทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ก็ได้สอดคล้องกับความเห็นของอาจารย์สุเมธ (Ajahn Sumedho, 2551) ที่ได้ให้ความเห็นไว้ว่า คนเราทุกคนต่างทราบดีว่า ศีล คือ มาตรการ กฎเกณฑ์ ระเบียบ และข้อบังคับของการใช้ชีวิต เพื่อวิถีที่ดีงามและสันติสุข นอกจากนี้คำกล่าวของท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2013) ก็มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของงานวิจัยในครั้งนี้ คือ การมีวินัยคือการที่เรามีพัฒนาการด้านจิตใจไปสู่การมีซึ่งธรรมวินัย และการมีวินัยจะเป็นประโยชน์แก่หมู่มนุษย์ในสังคม ซึ่งหลักพระพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้นก็สามารถส่งผลถึงหลักการปฏิบัติตนของบุคคลที่มีวิชาชีพข้าราชการพลเรือน รวมไปถึงบุคคลทั่วไปทุกคน

สรุป

1. วิชาชีพข้าราชการพลเรือนในสมัยพุทธกาลนั้นถือได้ว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา นับแต่มีการริเริ่มอาชีพแรกตามที่ปรากฏอยู่ในอัครัญญสูตร ซึ่งในสมัยพุทธกาลพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และถือว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ รวมทั้งได้นำเอาหลักธรรมนั้นมาแก้ไขปัญหาคาความไม่สงบสุขที่เกิดขึ้นในประเทศชาติบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอามาเป็นหลักธรรมในการประพฤติปฏิบัติของระบบข้าราชการพลเรือนไทย เพราะถือว่าข้าราชการพลเรือนไทยเป็นกลไกส่วนที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศซึ่งหลักธรรมก็อาจกล่าวไปถึงการทำผิด ทำถูก ทำบุญ ทำบาป ซึ่งก็อาจจะแบ่งเป็น 2 ระดับให้ข้าราชการพลเรือนได้ปฏิบัติตามระดับแรก เป็นธรรมที่ให้คนทั่วไปได้ปฏิบัติตาม เป็นการละเลิกกิเลสต่างๆ การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการทำให้จิตใจบริสุทธิ์ ส่วนระดับที่สอง เป็นธรรมที่ผู้ทำจิตใจเจริญก้าวหน้าจนก่อให้เกิดปัญญาละทิ้งกิเลสทั้งปวง และถือได้ว่าเป็นผู้บรรลุเป้าหมายอันสูงสุดในชีวิตแล้ว

2. สมัยปัจจุบันยังคงถือได้ว่าพระพุทธศาสนายังมีบทบาทสำคัญเพื่อเป็นแนวทางให้ข้าราชการพลเรือนหรือบุคคลทั่วไปได้ปฏิบัติตาม อันได้แก่การไม่ประพฤติชั่ว รู้จักข่มใจตนให้มีความอดทน อดกลั้น รวมทั้งการละเว้นอบายมุขซึ่งหากข้าราชการพลเรือนผู้ใดได้ปฏิบัติตาม ก็จะสร้างความสุข ความมั่นคงในวิชาชีพต่อไปในอนาคต ซึ่งในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้เห็นถึงว่าวินัยในข้าราชการนั้นไม่ใช่แค่การปฏิบัติตามแบบแผนหรือคำสั่งเท่านั้นต้องเป็นการปฏิบัติให้เห็นมาจากพื้นฐานของจิตใจในการปฏิบัติด้วย ซึ่งหลักธรรมที่ข้าราชการพลเรือนควรยึดถือปฏิบัติเป็นตัวอย่างอันได้แก่ ทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมของผู้ปกครองที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปฏิบัติไว้เป็นแบบอย่าง เพื่อให้เกิดวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัย พบว่า ข้าราชการที่ดีต้องปฏิบัติหน้าที่โดยการนำหลักธรรมมายึดถือเพื่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นผลของการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการหรือเอกชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำในประเด็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมกับวิชาชีพอื่นนอกเหนือจากวิชาชีพข้าราชการ

References

- Ajahn Sumedho. (2008). *Buddhism and The King of Thailand*. Bangkok: 24 Inter Print.
- Kankratok, W. (2012). *An Analytical Study of Enlightenment of People According to Their Occupations in Theravada Buddhism*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Leelakitpaisan, Y. (2008). *Introduction to public administration*. Bangkok: Suan Dusit University.
- Phrakhru Phothithammanusas, Phramaha Samrong Saññato and Buarapa, H. (2020). The Integration of Buddhist Principle for Working Behavior in Local Government Organizations. *Journal of Modern Learning Development*. 5(3). 260-273.
- Phramaha Ridtichai Sumuntapanee (Prompinid), Phra Soponpattanabandita, Phramaha Mit Thitapanyo and Bangploeng, K. (2020). A Study of the Dhamma Explanation of Phra Thepvoramuni (Samli Paññāvaro) Affecting the People Lives in Buddhist Communities in That Phanom district, Nakhon Phanom Province. *Phimoldhamma Research Institute Journal*. 7(2). 145-153.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2013). *Dictionary of Buddhism*. Bangkok: SR Printing Mass Product.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2013). *A Buddhist Prosperity Indicator*. Bangkok: Sahadhammika Publishing.
- Office of the Civil Service Commission (OSCS). (2021). *Principles of Recruiting and Selection of Persons for Government Service: Qualifications of Civil Servants*. Retrieved January 22, 2022, from <https://www.ocsc.go.th/civilservant>
- Office of the Civil Service Commission (OSCS). (2021). *Code of Conduct for Civil Service Workers*. Retrieved January 22, 2022, from <https://www.ocsc.go.th/node/638>
- Tantiwanitchanon, J. (2016). *An Analytical Study of The Cultivation of Ethical Principle in the Youth by Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto)'s View Points*. (Master's Thesis). Mahidol University. Bangkok.
- Yodkaew, A. (2019). *The Four Points of Merit Expounded in His Majesty King Rama IX's Royal Words*. Retrieved March 14, 2022, from <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG190116190446539>

การศึกษาหลักปฏิบัติไตรสิกขาตามแนวทางโอวาทของพระสารีบุตร

A STUDY THE PRACTICE THREEFOLD ACCORDING TO

THE GUIDELINES SERMON OF SARIBUTTA

¹พระไกรวิน ปัญญารโธ(กองแก้ว), ²ดิлок บุญอิม และ ³สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์

¹ Phra Kraiwin Panyatharo (Kongkaew), ² Diloke Boonim and ³ Somchan Sripraschayanon

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Lampang Buddhist Colleges, Thailand

¹Corresponding Author's Email: aook745@gmail.com

Received: 2022-06-01

Revised: 2022-08-03

Accepted: 2022-08-30

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาหลักการเจริญไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาการเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวโอวาทของพระสารีบุตร และ 3) เพื่อวิเคราะห์การเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวโอวาทของพระสารีบุตร เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร

ผลการวิจัย พบว่า หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนา เพราะเป็นข้อปฏิบัติที่นำไปสู่การหลุดพ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏอย่างแท้จริง ศีล คือการเว้นจากความชั่วทั้งทางกาย และทางวาจา สมาธิ คือ การฝึกฝนจิตใจให้มั่นคง จิตไม่หวั่นไหวด้วย อำนาจ กิเลส ตัณหา ปัญญา คือการพิจารณาตามความเป็นจริงของสิ่งที่อยู่เบื้องหน้าในขณะปัจจุบัน การเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวโอวาทของพระสารีบุตร คือ ท่านเน้นสอนให้เกิดปัญญา โดยการนำสิ่งของสภาพแวดล้อม หรือเหตุการณ์รอบตัวมาเป็นเครื่องมือในการสอนธรรมะ เพื่อให้ผู้ฟังได้เข้าใจง่ายและสามารถนำไปพิจารณาหรือปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

แนวการเจริญไตรสิกขา ศีล สมาธิ และปัญญา ท่านได้มุ่งเน้นฝึกฝนและขัดเกลาปัญญาของผู้ปฏิบัติเป็นหลัก โดยให้มีสติรู้ทันสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นในขณะปัจจุบัน พร้อมพิจารณาให้เห็นถึงความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาของสภาวะธรรมตามความเป็นจริง และท่านยังสอนการเจริญวิปัสสนาผ่านการสนทนาธรรมอีกด้วย เพื่อให้ผู้ที่ได้สนทนาธรรมกับท่าน ได้พิจารณาตามธรรมะที่ได้สนทนา จนเกิดปัญญาญาณรู้เห็นตามความเป็นจริง

คำสำคัญ : การศึกษาโอวาท; ไตรสิกขา; พระสารีบุตร

Abstract

The three objectives of this thesis are to: 1) examine the Tri-Sikkha development in Buddhism; 2) investigate Vipassana meditation as it is practiced in accordance with Phra Sāributta's teachings; and 3) to analyze introspection as it is practiced in accordance with Phra Sāributta's teachings. A documentary research project was conducted.

According to the study's findings, the Tri-Sikkha principles of morality, concentration, and wisdom are crucial since they are the practices that lead to the liberation from suffering in samsara. Virtue is the refusal of evil, both vocally and physically. The practice of meditation teaches the mind to remain steady and immune to the influence of desires. Wisdom is a realistic consideration of what lies ahead in the present moment. The practice of introspection according to the teachings of Phra Sāributta focuses on teaching wisdom by using objects, environments, or events around them as tools for teaching the Dharma for those who are listening to comprehend clearly and to properly consider or follow.

As he described the way to cultivate the Tri-Sikkha, morality, concentration, and wisdom, he emphasized training and refining the practitioners' wisdom by being aware of the existing dharma conditions willing to consider the Aniccatā, Dukkha, and Anattata of the true nature of the Dharma condition as it really is. Additionally, he taught people how to develop introspection through their discussions of the Dharma so that they might think about the Dharma in accordance with what they had talked about until their intellect became aware of the truth.

Keywords: The study of sermons, Tri-Sikkha, Phra Sāributta.

บทนำ

พระอัครเสนาบดีสารีบุตรนับได้ว่า ท่านเป็นพระอัครสาวกที่สำคัญอีกรูปหนึ่งในพระพุทธศาสนามีบทบาทต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก โดยเป็นพระอัครสาวกเบื้องขวาที่มีความเป็นเลิศกว่าภิกษุสาวกทั้งหลายในด้านปัญญา ในคัมภีร์อรรถกถาท่านแสดงไว้ว่า ปัญญาของท่านพระสารีบุตรนั้นมากนัก เจริญแหลม ว่องไว กว้างขวาง ยากที่จะหาผู้ใดมาเปรียบเทียบกับท่านได้ (ยกเว้นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า) สามารถนับจำนวนเม็ดฝนที่ตกในแผ่นดิน ตกในมหาสมุทร แม้จะตกนานเป็นกัลป์ พระสารีบุตรท่านก็สามารถนับ

จำนวนเมตต์ทั้งหมดที่ตกมาได้อย่างง่ายดาย หนึ่งความเป็นเลิศด้านปัญญาของท่านไม่ได้มีเพียงเท่านี้ หากแต่ปัญหาในพุทธวิสัยท่านก็สามารถแก้ได้เช่นเดียวกัน เมื่อพระพุทธองค์ทรงประทานนัยให้ ท่านก็สามารถขบคิดปัญหาแตกเป็นคำตอบอันนับได้พันนับได้ในครู่เดียว (Thai Dharmapada: 42/321) เพราะความเป็นเลิศด้านปัญญานี้เองท่านสามารถหมุนธรรมจักรที่ไม่มีใครหมุนไปได้ นอกจากพระพุทธเจ้า ให้หมุนไปได้ กล่าวคือ ท่านสามารถแสดงธรรมจักรกัปวัตตนสูตรและอริยสัจ 4 ได้เหมือนพระพุทธเจ้า เปรียบดังพระราชโอรสใหญ่ แม้สังคีตสูตร อันเป็นพระสูตรที่ท่านพระสารีบุตรแสดงเอง โดยการจัดลำดับหัวข้อธรรมเป็นหมวดหมู่ ตั้งแต่ 1-10 ก็ได้เป็นแบบแผนแนวทางของการปฐมสังคายนาในกาลต่อมา

ในพระไตรปิฎกนั้น ในส่วนที่เป็นพระสูตรหรือพระธรรมเทศนาโดยตรงของพระสารีบุตรนั้น ก็มีมากมายหลายพระสูตร เท่าที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้ามาได้คือ มหานิทเทศ จุฬนิทเทศ คัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรค สังคีตสูตร ทศตรสูตร อนังคนสูตร สัมมาทิฏฐิสูตร มหาหัตถิโทปมสูตร ธนัญขานิสูตร ฉันทโนวาทสูตร ดังนั้นสิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งเลยก็คือ โอวาทของพระสารีบุตร (สารีปุตตเถรคาถา) ที่ปรากฏในคัมภีร์เถรคาถา เพราะศึกษา อ่านทำความเข้าใจได้ง่าย อธิบายไปตามลำดับบท มีเนื้อหาสาระดัดละที่เกี่ยวกับการปฏิบัติในไตรสิกขาล้วนครอบคลุมทั้งด้านศีล สมาธิ ปัญญาและเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะหลักไตรสิกขา ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โอวาทของพระสารีบุตร (สารีปุตตเถรคาถา) ที่ปรากฏในคัมภีร์เถรคาถานั้น หากนำมาวิเคราะห์วิจัย สกัดหลักพุทธธรรมอันสำคัญและเทียบเคียงกับแนวปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา แล้วไขว้ ก็สามารถที่จะวิจัย สร้างสรรค์ และสรุปเป็นหลักการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางของท่านพระสารีบุตรได้ เป็นที่เหมาะสมและสนใจของผู้ปฏิบัติภาวนาที่เน้นหนักไปทางด้านการเจริญปัญญา อันจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์อันเอกอนันต์ในวงการการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในประเทศไทยเราได้

ตามที่คุณวิจัยศึกษาโอวาทของพระสารีบุตรที่ปรากฏในคัมภีร์เถรคาถาส่วนหนึ่งของพระไตรปิฎกนั้น มีคำสอนในโอวาทของพระสารีบุตรอยู่ 3 บท ที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความประโยชน์มากต่อการปฏิบัติวิปัสสนาตามแนวโอวาทของท่าน อีกทั้งยังเป็นหลักการเบื้องต้นในการปฏิบัติอีกด้วย ถ้านักปฏิบัติไม่ถือหลักการเบื้องต้นในการปฏิบัติอันเป็นโอวาทของพระสารีบุตรแล้ว ก็เป็นการยากแท้ที่จะหาความเจริญในการดำเนินปฏิบัติได้ โอวาทอันเป็นหลักการเบื้องต้นในการปฏิบัติบทแรกที่พระสารีบุตรท่านได้กล่าวไว้ ก็คือ

“ภิกษุผู้มีความปรารถนาลามก เกียจคร้าน มีความเพียรย่อหย่อน มีการเล่าเรียนน้อย ไม่เอื้อเฟื้ออย่าได้มีในสำนักเรา ในกาลไหนๆ เลย(เพราะ)คนเช่นนั้นในสัตว์โลกจะพึงสอนแบบไหนอย่างไรได้” (Thai Tripitakas: 26/987/501)

จากข้อความที่เป็นภาษิตคาถาของท่านพระสารีบุตรจะเห็นได้ชัดว่า บุคคลที่มีคุณสมบัติอันไม่พึงประสงค์ อันเป็นไปในทางเสื่อม เหล่านี้คือ เป็นผู้ความคิดเลวทราม เกียจคร้าน ไม่มีความขยันหมั่นเพียร ไม่มีการศึกษาหรือเรียนมาน้อยและไม่เอื้อเฟื้อต่อการบำเพ็ญคุณงามความดี ก็ยากที่จะหาความเจริญองกามใน

พระธรรมวินัยได้ อย่าว่าแต่จะหาความเจริญงอกงามในพระธรรมวินัย แม้จะอยู่ไปสำนักกับครูบาอาจารย์ที่ฉลาดหลักแหลม ปราดเปรื่องเรื่องปัญญาแค่ไหน ถ้ายังไม่ยอมปรับปรุงตนเองให้ดี เพื่อลดละและเลิกพฤติกรรม อันไม่พึงประสงค์ อันไม่ดีงามเหล่านั้นเสีย เป็นการยากที่จะซึมซับเรียนรู้ความรู้ ประสบการณ์ใหม่ๆ จากครูบาอาจารย์ นักปราชญ์ได้ ที่สำคัญจะมีผลทำให้ตนไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นพอใจของครูบาอาจารย์ เพราะมีแต่จะทำให้ท่านหนักใจว่าจะอบรมสั่งสอนคนประเภทนี้อย่างไรดี เพราะคุณสมบัติอันไม่ดีงามเหล่านี้ที่ท่านพระสารีบุตรได้กล่าวไว้ในโอวาทที่ปรากฏในคัมภีร์เถรคาถา ตามที่ผู้วิจัยได้ยกขึ้นมานั้น จัดเป็นทางขวางกั้นไม่ให้สติปัญญาเจริญงอกงามได้อย่างแท้จริง

ส่วนโอวาทบทที่สองของท่านพระสารีบุตรที่ผู้วิจัยให้ความสนใจนั้น พระสารีบุตรท่านได้กล่าวไว้ว่า “ส่วนภิกษุผู้เป็นพหูสูต มีปัญญาตั้งมั่นดีในศีล ประกอบความสงบใจเนืองๆ อยู่ขอจงมาสถิตอยู่บนกระหม่อมของเราเถิด” (Thai Tripitakas: 26/988/501) เป็นบทให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้มีกำลังใจในการปฏิบัติต่อไป โดยไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น แม้ผู้ปฏิบัติจะยังอยู่ในระยะเริ่มต้น เป็นปุถุชน ยังไม่เข้าถึงความเป็นพระอรหันต์บุคคล หากตั้งใจปฏิบัติ ดำรงตนอยู่ในโอวาทของครูบาอาจารย์ ขยันเรียนรู้จดจำในสิ่งที่ท่านพร่ำสอนและหมั่นทำกิจวัตรน้อยใหญ่ที่ท่านมอบหมายให้จนเสร็จ เพียงเท่านี้ท่านพระสารีบุตรก็ยอมรับและสรรเสริญบุคคล (หมายถึงผู้ปฏิบัติ) เช่นนั้น ถึงขั้นให้มาสถิตเหนือกระหม่อมของท่านตามที่ท่านกล่าวไว้ในภาจิตคาถาในโอวาทของท่าน

ส่วนโอวาทบทที่ 3 ที่ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นหัวใจของการเจริญวิปัสสนากรรมฐานที่จะนำลงมาแสดงในความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ที่พระสารีบุตรท่านได้กล่าวภาจิตเอาไว้ ก็คือ

“ภิกษุใดพิจารณาเห็นสุขโดยความเป็นทุกข์ เห็นทุกข์เป็นเหมือนลูกศรคอยทิ่มแทงได้ ภิกษุนั้น ไม่ได้มีความยึดมั่นในอทุกขมสุขเวทนาทั้ง 2 นั้น ว่าเป็นของเนื่องในตน เธอจะพึงถูกกิเลสอะไรผูกมัดไว้ในโลกได้อย่างไร” (Thai Tripitakas: 26/986/501)

หลักการเจริญวิปัสสนาตามแนวทางโอวาทภาจิตของพระสารีบุตรในบทนี้ ที่ผู้วิจัยยกขึ้นมา พิจารณาสุขให้เห็นโดยความเป็นทุกข์ โดยให้พิจารณาให้เห็นว่า สุขที่ตนเสวยนั้น แท้จริงแล้ว เป็นของไม่จริง ยั่งยืน เป็นเพียงความสุขชั่วขณะ เป็นสุขจอมปลอม แต่แฝงไปด้วยความทุกข์และโทษมากมายนานับการจนเกิดปัญหารู้เห็นตามความเป็นจริง พร้อมกับเกิดความสลด เบื่อหน่าย คลายกำหนดในสุขและทุกข์ดังกล่าว พร้อมกันนี้ จิตไม่ได้มีความยึดมั่นในสุข ทุกข์ หรือความเฉยๆอะไรอีกต่อไปแล้ว เมื่อผู้ใดเจริญวิปัสสนาจนเกิดปัญหารู้แจ้งตามเป็นจริงอย่างนี้แล้ว ก็จะมีเท่าทันอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นและจะไม่ถูกกิเลสครอบงำจิตใจอีกต่อไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำงานวิจัยเรื่อง การศึกษาหลักปฏิบัติไตรสิกขาตามแนวทางโอวาทของพระสารีบุตร เนื่องด้วยเห็นว่าโอวาทของพระสารีบุตร (สารีปุตตเถรคาถา) ในคัมภีร์เถรคาถานั้น ยังมีได้วิจัย สกิดแก่พุทธธรรมอันสำคัญให้ออกมาสู่สายตาพุทธศาสนิกชนทั่วโลก เต็มเปี่ยมไปด้วยศาสตร์และศิลป์อัน

ทรงคุณค่าในการปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นแหล่งชุมทรัพย์แห่งปัญญาอันยิ่งใหญ่ ที่จะเติมเต็มและขัดเกลาปัญญาของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย จากมิจฉาทิฎฐิให้กลายเป็นสัมมาทิฎฐิ จากมิจฉาปัญญาให้กลายเป็นสัมมาปัญญาและยกระดับปัญญาธรรมด่าให้กลายเป็นอริยปัญญา รู้แจ้งเห็นความเกิดดับของสรรพสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง อันบริสุทธิ์หมดจดจากกิเลสและอาสวะทั้งหลายได้อย่างแท้จริง ตามหนทางแห่งการหลุดพ้นที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงเอาไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการเจริญไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก
2. เพื่อศึกษาการเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวโอวาทของพระสารีบุตรในพระไตรปิฎก
3. เพื่อวิเคราะห์การเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวโอวาทของพระสารีบุตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง“การศึกษาไตรสิกขาตามแนวโอวาทของพระสารีบุตร”ครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาจากเอกสารชั้นปฐมภูมิอันมี พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เป็นต้นและจากเอกสารชั้นทุติยภูมิอันมีตำราเอกสารทางวิชาการต่างๆ

1.1 การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิ

2.1 เมื่อได้แหล่งข้อมูลที่จะทำการศึกษาแล้ว ก็ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ปกรณ์วิเสส และข้อมูลจากตำราเอกสารทางวิชาการต่างๆ เช่น หนังสือทั่วไป วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ คุชฎินิพนธ์ รายงานวิจัย วารสาร เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 เรียบเรียงข้อมูลให้สอดคล้องและตรงกับหัวข้อเรื่องวิจัยและวัตถุประสงค์

3.1 เมื่อได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลแล้ว จากนั้นก็ได้ดำเนินการเรียบเรียงข้อมูลที่ได้รวบรวมขึ้นมาใหม่เพื่อให้ตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหัวข้อหลัก หัวข้อย่อยที่ได้วางเอาไว้

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบข้อมูล

4.1 การตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารโดยการวิพากษ์หรือประเมินภายนอกและการวิพากษ์หรือการประเมินภายใน

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เรียบเรียงแล้วเพื่อจำแนก แยกแยะองค์ประกอบให้สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องและวัตถุประสงค์

5.1 เมื่อตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลให้ชัดเจนดีแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ จำแนก และแยกแยะข้อมูล เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระ คุณค่าและประโยชน์ที่สัมพันธ์กับหัวข้อวิจัยทั้งหัวข้อหลัก หัวข้อย่อยและวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะแบบพรรณนาวิเคราะห์

6.1 สรุปแบบพรรณนาวิเคราะห์เพื่อหาคุณค่าหรือสาระที่สำคัญออกมาให้ได้มากที่สุด พร้อมกับอภิปรายผลการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้อื่น อันเป็นเหตุให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น และทำการเขียนเสนอแนะในประเด็นน่าสนใจที่เกี่ยวข้อง อันเป็นส่วนสำคัญท้ายๆของงานวิจัยที่ต้องมี

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาหลักการเจริญไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาหลักการเจริญไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาพบว่า หลักไตรสิกขาเป็นแนวปฏิบัติที่ทำให้ถึงความพ้นทุกข์ได้อย่างแท้จริง เพราะมีการปฏิบัติไปตามลำดับขั้นก็คือ ศีล (คือ การสำรวมและงดเว้นจากความชั่วทางกาย วาจา) สมาธิ(ความสงบตั้งมั่น แน่วแน่) และปัญญา(คือการเข้าใจในสิ่งที่พบเจอตามความเป็นจริง) (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2016) โดยเริ่มจากกระบวนการเจริญศีลที่เป็นหลักปฏิบัติในขั้นพื้นฐานมีอยู่สี่ประการคือ ปาฏิโมกขสังวรศีล คือ ศีลที่เป็นข้องดเว้นจากความชั่ว เช่น ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 และศีล 227 เป็นต้น อินทริยสังวรศีล คือ การสำรวมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อาชีวปริสุทธศีล คือ การเลี้ยงชีพโดยบริสุทธิ์ชอบธรรม เป็นฆราวาสก็เว้นจากมิถิลาอาชีวะ 5 ประการคือ การค้าขายอาวุธ, มนุษย์, สัตว์เป็น, น้ำเมา., และน้ำเมา รวมไปถึงอาชีวะที่ผิดจากศีลธรรมทุกชนิด ส่วนบรรพชิตก็เว้นจากการแสวงหาโดยไม่ชอบธรรม(อนเสนา) มีการหลอกลวง เป็นต้น และ ปัจจยสันนิสสิตศีล คือ การพิจารณาปัจจัยสี่ มีอาหารบิณฑบาต ผ้าไตรจีวร เสนาสนะ และยารักษาโรคโดยแยกคาก่อนใช้สอย(Thai Visuddhimagga: 1/24-25)เมื่อศีลมั่นคงบริสุทธิ์ดีแล้ว จึงให้เข้าสู่กระบวนการเจริญสมาธิต่อ โดยเลือกกรรมฐานกองใดกองหนึ่งใน 40 กองที่มองว่าเหมาะกับจริต อธิษฐานของตน มี กสิณ 10 อนุสติ 10 อสุภะ 10 อัปปมัญญา 4 อาหาเรปฏิกูลสัญญา ธาตุ 4 และอรูป 4 เป็นต้น เมื่อเจริญสมาธิ จนจิตตั้งมั่น สงบ อารมณ์เป็นหนึ่งเดียวแล้ว จึงใช้สมาธิที่ได้เป็นบาทฐานให้กับกระบวนการเจริญปัญญาต่อ โดยเน้นที่การพิจารณาสภาวธรรมที่เกิดขึ้นในขณะปัจจุบันเป็นสำคัญ เพื่อให้เข้าใจถึงความไม่เที่ยง ความทุกข์และความไม่มีตัวตนของสภาวธรรมนั้นๆตามความเป็นจริง เมื่อเกิดปัญญารู้แจ้งเช่นนี้แล้ว ก็เลิกลาอาสวะ อันเป็นเหตุให้ประสบทุกข์อันใหญ่ในสังสารวัฏย่อมถูกกำจัดออกไปตามลำดับในที่สุด (Somdej Phra

Yannasangwon Somdej Phra Sangkharat (Charoen Suwattano), 1993) จึงเป็นการสิ้นสุดแนวทางพันทุกซ์ตามกระบวนการไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวโอวาทของพระสารีบุตร

จากการศึกษาการเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวโอวาทของพระสารีบุตรพบว่า พระธรรมเสนาบติสารีบุตรจัดเป็นขุมกำลังอันสำคัญยิ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้กว้างขวางออกไปในสมัยพุทธกาล ท่านเป็นบุตรนางสารีและนายพราหมณ์ผู้เป็นหัวหน้าหมู่บ้านอุปลิสสคามในเขตตำบลนาคะหรือนาลันทา ท่านยังพระอัครสาวกเบื้องขวาผู้เลิศทางด้านปัญญา นอกจากนี้ บทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของท่านก็นับว่ามีมากมายหลากหลายประการได้แก่ เริ่มจากเทคนิคการสอนของท่านที่ไม่เหมือนพระสาวกรูปอื่น เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท่าน ท่านเน้นสอนให้เกิดปัญญาหรือขัดเกลปัญญาของผู้ที่ฟังธรรมจากท่านเป็นหลัก โดยการนำสิ่งของสภาพแวดล้อม หรือเหตุการณ์รอบตัวมาเป็นเครื่องมือในการสอนธรรมะ เพื่อให้ผู้ฟังได้เข้าใจง่าย และสามารถนำไปพิจารณาหรือปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ยกตัวอย่างการสอนที่ใช้สิ่งรอบตัวเป็นเครื่องมือตามที่ปรากฏในอรรถกถาสุตตนิคาเยนิกาย สีนทสุตตนิ เป็นต้น ท่านยังเป็นผู้ริเริ่ม วางแนวความคิดการสังคายนาพระธรรมวินัยให้เป็นหมวดหมู่ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อการดำรงอยู่ของพระศาสนา เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาพระธรรมวินัยของกุลบุตรอันเป็นอนุชนรุ่นหลัง เป็นต้น และท่านยังเป็นพระอรหันตเจ้าผู้อธิบายขยายความพุทธพจน์ในยุคแรกๆ อีกด้วย เช่นเดียวกับพระอานนทเถระ พระมหากัจจายนเถระ สังเกตได้จากคัมภีร์มหานิทเทส จุฬนิทเทส และปฐกัมภีร์นิทเทส อันเป็นตัวอย่างการอธิบายพุทธพจน์ของท่าน เป็นต้นแบบของการอธิบายหัวข้อธรรมในคัมภีร์วิสุทธิธรรมของพระพุทธโฆษาจารย์ในยุคต่อมา (Supasorn, 2008)

นอกจากนี้ท่านยังเป็นผู้อนุเคราะห์แก่เพื่อนสหธรรมิกทั้งหลายด้วยกัน เช่น ท่านเป็นผู้แนะนำให้กุลบุตรที่บวชเข้ามาในพระธรรมวินัย เป็นผู้ปฏิบัติ ดำรงตนอยู่ในแนวทางของการเป็นพระโสดาบัน และให้คำแนะนำปรึกษาแก่เพื่อนสหธรรมิกที่จะออกจาริกไปเผยแผ่พระศาสนาในสถานที่อื่น เพื่อให้การเผยแผ่พระศาสนาในสถานที่อื่นเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นต้น แม้แต่แนวการเจริญวิปัสสนากรรมฐานของท่านก็ต่างจากพระสาวกรูปอื่น คือ ท่านสอนให้พิจารณาความสุขทั้งหลาย โดยเฉพาะความสุข ที่สัตว์โลกทั้งหลายกำลังเสพสมมัวเมากันอยู่ ให้เห็นเป็นความทุกข์เหมือนลูกศรคอยทิ่มแทงด้วยปัญญา อันเป็นหลักทุกขานุปัสสนา หนึ่งในหลักกอนุปัสสนา 7 อย่าง (Thai Paramatthadeepani: 45/313) เพื่อจิตใจคลายจากความลุ่มหลงมัวเมาในกามสุข ถอนสุขสัญญาเสียได้ จิตใจย่อมไม่มีความยึดมั่นถือมั่นในสุขเวทนา ทุกขเวทนาหรือทุกข์ทุกขเวทนาว่าเป็นของของตน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จิตใจย่อมเป็นอิสระจากกิเลสอาสวะทั้งหลายได้อย่างแท้จริง ถึงบรมสุขกล่าวคือ อมตมหานิพพาน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อวิเคราะห์การเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวโอวาทของพระสารีบุตร

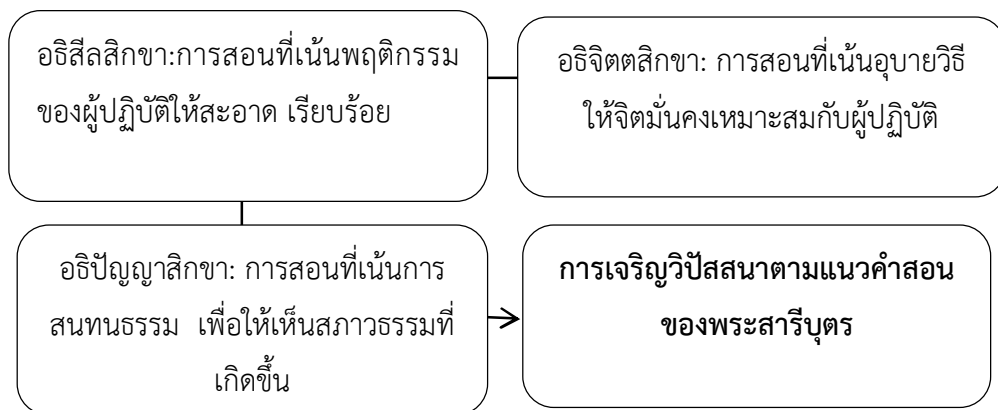
จากการวิเคราะห์การเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวโอวาทของพระสารีบุตรพบว่า แนวการเจริญวิปัสสนาของท่านเป็นรูปแบบสุขวิปัสสนาหรือวิปัสสนายานิก เป็นแนวที่เจริญวิปัสสนาแบบล้วนๆ ไม่จำเป็นต้อง

อาศัยสมณะ เมื่อเริ่มปฏิบัติก็ให้กำหนดรู้ พิจารณารูปนามกันเลยทีเดียว ตรงนี้ขอเสริมก่อนว่า ธรรมที่ใช้เป็นภูมิของ วิปัสสนามีอยู่ด้วยกัน 6 อย่างคือ ขันธ์, อายตนะ, ธาตุ, อินทรีย์, สัจจะ, และปัจจุสมุปบาท เป็นต้น(Waitayasevi, 2008) มาเข้าเรื่องกันต่อ โดยตัวอย่างการเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวการสอนของพระสารีบุตรนั้น ในมหาหัตถิปโทปมสูตร ท่านก็ให้พิจารณาธาตุ 4 ดิน น้ำ ลม และไฟ อย่างใดอย่างหนึ่งก่อน เพื่อให้ความสดสังเวชและ เห็นความจริงในเบื้องต้นก่อนว่า กายนี้เป็นสักแต่ว่าธาตุเท่านั้น เป็นเพียงธาตุที่มาประชุมกันเป็นร่างกายชั่วคราว เท่านั้น เมื่อถึงคราวแตกดับ ธาตุก็กลับไปสู่ธรรมชาติตามเดิม ไม่เที่ยง มีแต่ทุกข์ ไม่มีตัว ไม่มีตน เมื่อพิจารณาจน เกิดความสดสังเวชและเห็นความจริงอย่างนี้แล้ว ก็ย้อนกลับพิจารณาที่กายตนเองอีกครั้ง โดยนำความรู้เห็นตาม เป็นจริงที่ได้จากการพิจารณาธาตุ 4 ก่อนหน้านี้ ยกขึ้นเพื่อเปรียบเทียบพิจารณา แล้วน้อมลงสู่ไตรลักษณ์ให้เห็นถึง ความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่มีตัวตน ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่เราของกายได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง เพื่อกำจัดความยึดมั่นถือ มั่นในธาตุ 4 นี้ว่า เป็นเรา ของเรา ให้หมดสิ้นไป อันเกิดจากตัณหาเป็นปัจจัย(Thai Tripitakas: 12/302-305/330-336)และในฉันทโนวาทสูตรก็เช่นกัน ท่านสอนให้พิจารณาอายตนะเช่น ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ และ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ความนึกคิด โดยการมีสติรู้เท่าทันถึงสิ่งที่มากระทบอายตนะ เช่น ตากระทบรูป หูได้ยินเสียง จมูกได้สูดดมกลิ่น ลิ้นได้ลองรส กายถูกสัมผัส ใจเกิดความนึกคิด เป็นต้น ในขณะที่ปัจจุบันพร้อมพิจารณาถึงสิ่งที่มา กระทบด้วยปัญญาว่า สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้ มีแต่ทุกข์ ไม่ใช่ตัวตน แม้อายตนะที่ถูกสัมผัสก็เช่นกัน จน เกิดปัญญารู้แจ้งเห็นตามความเป็นจริง ความยินดียินร้ายก็ไม่สามารถครอบงำใจได้อีก แม้แต่ความยึดมั่น ถือมั่นใน อายตนะทั้งภายในและนอกว่าเป็นเรา ของเรา ก็ถึงความดับไป(Phrabhavana Khemkun Wi. (Surasak Khramsi), 2017)

นอกจากนี้ท่านพระสารีบุตรยังสอนการเจริญปัญญาหรือวิปัสสนากรรมฐานผ่านรูปแบบการสนทนาธรรม อีกด้วย ผู้ที่ได้มีโอกาสสนทนาธรรมกับท่านนับว่าโชคดีอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นโอกาสในการเลื่อนระดับภูมิธรรมของ ตนเองให้สูงขึ้น โดยพระสารีบุตร ท่านจะเปิดโอกาสให้ผู้สนทนาธรรมได้ซักถามในหัวข้อธรรมที่สนทนากับท่าน ได้อย่างเต็มที่ เพื่อคลายข้อกังขาและได้พิจารณาตามธรรมะที่ได้สนทนา จนเกิดปัญญารู้เห็นตามความเป็นจริงใน ธรรมะนั้นๆ หากผู้นั้นมีวาสนาและอินทรีย์แก่กล้า ย่อมอาจจะบรรลุธรรมในขณะที่สนทนากับท่านก็เป็นได้

องค์ความรู้ใหม่

จากการทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาไตรสิกขาตามแนวโอวาทของพระสารีบุตร” ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ ความรู้ในรูปแบบโมเดล (Model) ได้ดังนี้

รูปภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

อธิบายโมเดล (Model) แนวทางการเจริญไตรสิกขา คือ สมาธิ และปัญญาตามแนวโอวาทของท่านพระสารีบุตร

1) การสอนอธิสัสสิกขา: การสอนศีลตามแนวคำสอนของพระสารีบุตรนั้น ท่านจะเน้นทางด้านพฤติกรรมหรือการกระทำเป็นสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่สังเกต เรียนรู้ได้ง่าย พฤติกรรมย่อมสื่อถึงจิตใจคนคนนั้นได้เป็นอย่างดี ถ้าพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติดี สะอาด เรียบร้อย ย่อมนำมาซึ่งความน่าเลื่อมใสศรัทธาจากผู้คนทั้งหลายในทุกสารทิศ ตรงกันข้าม ถ้าพฤติกรรมหรือการกระทำไม่ดี ย่อมไม่มีใครอยากศรัทธาเข้าหา ที่สำคัญเมื่อท่านจะสอนศีล ท่านจะไม่สอนตรงๆแต่ท่านจะสอนผ่านอุบายวิธี ที่คนไม่มีปัญญาจะไม่มีทางเข้าใจท่านได้

2) การสอนอธิจิตตสิกขา: การสอนสมาธิตามแนวคำสอนของพระสารีบุตรนั้น ท่านจะเน้นไปที่เคล็ดลับหรืออุบายวิธีต่างๆในการเจริญสมณกรรมฐานแต่ละกอง ด้วยปัญญาเป็นสำคัญ ยิ่งขึ้น เป็นต้นว่า ต้องเจริญสมณะภาวนาอย่างไร ยังไง แบบไหนจึงจะเหมาะสมลงตัวกับผู้ปฏิบัติ เพื่อให้การเจริญสมณะ มีแต่ความก้าวหน้าหนักแน่น มั่นคง มากยิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ กล่าวง่ายๆ ให้เข้าใจคือ ถ้าเรารู้อุบายเดียวในการเจริญกรรมฐานในกองที่เราถนัด ก็ยังพอไปได้ ถ้าเกิดปัญหาในการเจริญสมณกรรมฐาน จนอุบายเดิมที่เราปฏิบัติมาไม่ได้ผล ก็จำเป็นต้องหาอุบายใหม่ในการเจริญ เพื่อให้การเจริญสมณกรรมฐานก้าวหน้าต่อไปได้

3) การสอนอธิปัญญาสิกขา: การสอนเจริญปัญญาตามแนวคำสอนของพระสารีบุตรนั้น ท่านจะเน้นไปที่การพิจารณาสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นในขณะปัจจุบัน เพื่อให้เห็นถึงการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปของสภาวะธรรมนั้นๆด้วยปัญญา อันเป็นรูปแบบสุขวิปัสสก และท่านจะสอนการเจริญปัญญาให้กับผู้ที่ท่านต้องการจะสอนผ่านรูปแบบการสนทนาธรรมเป็นหลัก เพราะการสนทนาธรรมเป็นวิธีการเผยแผ่ธรรมะที่สร้างประโยชน์ได้สูงสุดกับทั้งสองฝ่าย มีแต่ได้กับได้ ปัญญามีแต่เพิ่มพูน ความกังขาต่างๆที่ค้างคาใจย่อมถึงความหมดสิ้นไป ถ้าอินทรีย์แก่กล้าอาจจะบรรลุธรรมในขณะสนทนาธรรมก็เป็นไปได้

ท่านพระสารีบุตรมีอภิยาตย์หนักไปในทางด้านปัญญาอยู่เป็นนิจ เนื่องจากท่านสะสมบารมีทางด้านปัญญามานับภพชาติไม่ถ้วน จึงทำให้ท่านเน้นสอนการเจริญปัญญาให้กับเพื่อนสหธรรมิกภิกษุ ภิกษุณี และอุบาสก อุบาสิกา ผ่านวิธีการสนทนาธรรมอยู่เสมอ เนื่องจากเป็นวิธีที่ยืดหยุ่นเข้ากันได้กับทุกสถานการณ์ นอกจากนี้ท่านยังเปิดโอกาสให้ผู้ฟังธรรมได้สอบถามปัญหาธรรมกับท่าน เพื่อคลายข้อสงสัยหรือขจัดความเห็นผิด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีผู้บรรลุธรรมเพราะได้มีโอกาสสนทนาธรรมกับท่านมามากต่อมากแล้ว

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาหลักปฏิบัติไตรสิกขาตามแนวทางโอวาทของพระสารีบุตร” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1) หลักศีล สมาธิ ปัญญาหรือไตรสิกขา จัดเป็นหลักธรรมที่สำคัญยิ่งในทางพระพุทธศาสนา เป็นหลักขัดเกลากาย วาจา และใจของมนุษย์เราให้สะอาดบริสุทธิ์จากกิเลสเครื่องเศร้าหมองยิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ เริ่มจากศีล ซึ่งเป็นแม่บทของกุศลธรรมทั้งปวง ไปจนถึงการทำให้แจ้งพระนิพพาน อันเป็นปรมัตถธรรมขั้นสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นพบของ (Phanthunon, 2018) ที่ได้พบว่าหลักไตรสิกขา เป็นหลักปฏิบัติเพื่อการฝึกฝนอบรมทั้งทางกาย วาจา และโดยเฉพาะ คือ จิตใจ เพื่อให้ยกระดับปัญญาให้เจริญงอกงาม สูงยิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ จนถึง พระนิพพาน อันเป็นจุดหมายในทางพระพุทธศาสนา พร้อมกับการศึกษาของ (Pimnow, 2018) ที่ได้พบว่า การเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา เป็นกระบวนการที่สร้างโอกาสให้ผู้ศึกษาได้ปฏิบัติกับสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาให้เป็นประโยชน์ คุณ โทษ ตามความเป็นจริงด้วยตัวเอง แล้วนำความรู้้นั้นมาเป็นหลักในการปฏิบัติอย่างจริงจัง และการวิจัยของ (Thongtip, 2012) ที่ได้พบว่า หลักศึกษาที่ต้องศึกษา 3 อย่างคือ อธิศีลสิกขา คือ ข้อศึกษาแนวปฏิบัติในเรื่องของศีล อธิจิตตสิกขา ข้อศึกษาแนวปฏิบัติในเรื่องของจิตใจหรือสมาธิ และอธิปัญญาสิกขา คือ ข้อศึกษาแนวปฏิบัติที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของปัญญา มักรู้จักกันในนามว่า ศีล สมาธิ ปัญญา

2) พระธรรมเสนาบติสารีบุตร ท่านเป็นพระอัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธเจ้าผู้เลิศทางด้านปัญญา นอกจากนี้ท่านยังเป็นกำลังสำคัญและมีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากในสมัยพุทธกาล ไม่ว่าจะเป็นผู้แรกที่ริเริ่มแนวคิดการสังคายนาพระธรรมวินัย ทั้งเป็นพระอรธกถาจารย์ผู้อธิบายพุทธพจน์ในยุคแรกๆ มีเทคนิควิธีการสอนธรรมะที่เป็นของตัวเองไม่ซ้ำใคร และเป็นผู้อนุเคราะห์แก่เพื่อนสหธรรมิกด้วยกัน ด้วยเมตตาจิตอันไม่มีประมาณเพื่อให้ได้รับประโยชน์ทั้งในปัจจุบัน ในกาลข้างหน้าและพระนิพพานอันเป็นปรมัตถประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ (Kaewlao, 1996) ที่เห็นว่า พระสารีบุตรเถระเป็นพระสาวกรูปหนึ่งที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวาง จนท่านได้รับการยกย่องให้เป็นพระธรรมเสนาบติคู่พระบารมีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในฐานะที่ทรงเป็นพระธรรมราชา พร้อมกับความเห็นของ (Chaosanit, 1979) ที่เห็นว่า พระสารีบุตรเป็นผู้มีบทบาทต่างๆ มากมาย ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ช่วยพระพุทธเจ้าอบรมภิกษุสงฆ์

เทศนาแก่หมู่มหาชน โดยใช้หลากหลายวิธี เช่น เข้าไปหาญาติพี่น้องรวมถึงผู้ที่รู้จักชักนำให้เสื่อมใสในพระพุทธศาสนา แล้วนำไปเฝ้าพระพุทธเจ้า การไปเยี่ยมผู้เจ็บป่วยแล้วหาโอกาสแสดงธรรม การพูดให้กำลังใจ การคิดสรรธรรมที่จะนำมาแสดงให้เหมาะสมกับอุปนิสัยของผู้ฟัง การพิจารณาถึงความเหมาะสมของบุคคลก่อนที่จะไปโปรด การประชุมภิกษุแล้วอบรมพร่ำสอน การอธิบายความหมายของธรรมอย่างละเอียดให้เข้าใจง่าย การแสดงธรรมโดยวิธีตั้งปัญหา สนทนาและโต้ตอบ รวมไปถึงการทูลถามพระพุทธเจ้าเพื่อประโยชน์ของพุทธบริษัท เป็นต้น และการวิจัยของ (Tansrisuk, 2007) ที่พบว่า พระสารีบุตรมีรูปแบบในการนำเสนอหลักธรรมที่แตกต่างจากพระพุทธเจ้าพระสาวกรูปอื่นๆ เช่น การจัดพระธรรมวินัยให้เป็นหมวดหมู่ต่างๆ อธิบายสัมมาทิฐิในทัศนะของท่าน งานเผยแผ่ธรรมทุกเรื่องล้วนมีการวางโครงสร้างของธรรมที่จะแสดงหรืออธิบายเป็นระเบียบแบบแผน รวมไปถึงการตั้งหัวข้อใหม่ รูปแบบใหม่ๆ แสดงให้เห็นถึงการที่ท่านใช้ปัญญาเพื่อสร้างสรรค์งานที่เกื้อกูลในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า

3) แนวการเจริญวิปัสสนากรรมฐานของท่านพระสารีบุตรเถระนั้น จะเน้นไปทางปัญญาเป็นส่วนมาก โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยสมณะเลย กล่าวคือ เมื่อเริ่มปฏิบัติก็ให้ใช้ปัญญาพิจารณาสภาวธรรมในปัจจุบันขณะทันทีเลย จนกว่าจะเกิดความรู้เห็นในสภาวธรรมตามความเป็นจริง สภาวธรรมที่ถูกใช้ในการพิจารณามีดังต่อไปนี้ ชั้นธ ชาติ อายตนะ อินทรีย์ สัจจะ และปฏิจสมุปบาท เป็นต้น เรียกรูปการการปฏิบัติวิปัสสนาที่เน้นวิปัสสนาหรือปัญญาเป็นหลักนี้ว่า สุขวิปัสสกะหรือวิปัสสนายานิกะ แม้แต่การพิจารณาธรรมะที่ได้จากการสนทนาหัวข้อธรรมจนเกิดปัญญารู้แจ้งตามความเป็นจริงก็จัดอยู่ในแนวสุขวิปัสสกะเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ความคิดเห็นของ (Pienphithak, 2014) ที่เห็นว่า วิปัสสนายานิกะ คือ การปฏิบัติวิปัสสนาล้วนๆ โดยไม่ต้องอาศัยสมณะเลย อาศัยเพียงขณิกสมาธิที่มีอยู่ในอารมณ์หนึ่งๆ เท่านั้น ขณิกสมาธิเป็นสมาธิชั่วขณะ เพื่อกำหนดรู้พิจารณาอยู่ สภาวธรรมหรือรูปนาม ย่อมปรากฏขึ้นเมื่อจิตแน่วแน่ในอารมณ์ปัจจุบันที่เป็นรูปนามอย่างต่อเนื่องตามความเป็นจริง อีกทั้งปราศจากกิเลสเข้ามารบกวน และการศึกษาค้นคว้าของ (student, 2550) ได้กล่าวถึงตัวอย่างการเจริญวิปัสสนาแนววิปัสสนายานิกไว้ว่า การพิจารณาสังขารทั้งหลายด้วยการมีสติรู้เท่าทันทุกขณะแยกแยะมองเป็นส่วนๆ ว่าอะไรเป็นรูปหรือนาม แล้วจึงพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลง ในขณะเกิดและดับของสังขารทั้งหลาย โดยมีสติกำหนดรู้เท่าทันในทุกๆ ปัจจุบันขณะ รวมไปถึงการพิจารณาตนเองในส่วนของอริยาบถ การเคลื่อนไหว ความรู้สึกในขณะปัจจุบัน

สรุป

จากการวิจัยจึงสรุปได้ว่า การศึกษาและปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ในสังสารวัฏอย่างแท้จริงในพระพุทธศาสนา ก็คือการศึกษาและปฏิบัติตามหลักไตรสิกขานั้นเอง ซึ่งประกอบไปด้วยตามลำดับดังนี้คือ อธิศีลสิกขา การควบคุมกายและวาจาให้สงบ สรรวมจากความชั่ว อธิจิตตสิกขา การทำใจให้นิ่ง ปลอดจากนิวรณ์ และอธิปัญญาสิกขา การพิจารณาสภาวธรรมที่เกิดขึ้นให้รู้เห็นตามความเป็นจริง ที่สำคัญในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา

การศึกษาและปฏิบัติหลักไตรสิกขาตามแนวโอวาทของพระสารีบุตรเป็นสำคัญ เพราะต้องการศึกษาให้ทราบและเข้าใจว่า พระสารีบุตร ในฐานะที่ท่านเป็นพระอัครสาวกเบื้องขวาผู้เลิศทางด้านปัญญา มีแนวการสอนไตรสิกขาจึงพบว่า ในด้านศีลนั้น ท่านสอนให้มีความประพฤติที่เรียบร้อย สะอาด เป็นที่น่าเลื่อมใสแก่ผู้พบเห็น ด้วยอุบายวิธีต่างๆ เป็นต้น ในด้านสมาธิ ท่านสอนวิธีเสริมสร้างจิตให้มั่นคง ตั้งมั่นอันสอดคล้องกับอุปนิสัยของผู้ปฏิบัติ และในด้านปัญญา ท่านสอนให้พิจารณาถึงความเป็นจริงของสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในปัจจุบันขณะ พร้อมกันนี้ท่านก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่ได้สนทนาธรรมกับท่าน ได้ซักถามในปัญหาธรรมที่ตนสงสัยได้อย่างเต็มที่กับท่าน เพื่อให้เขาได้พิจารณาธรรมะที่ได้สนทนากับท่าน จนเกิดปัญญารู้แจ้งเห็นจริง คลายความกังขาในธรรมะที่ได้สนทนาหรือสอบถามอย่างหมดจดบริบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์การเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวโอวาทของพระสารีบุตร ผู้วิจัยเห็นว่า มีอีกบางประเด็นที่ควรนำมาวิจัย เป็นต้นว่า

- 1) ควรวิจัยเรื่อง “รูปแบบการฝึกปฏิบัติสมาธิแบบวิปัสสนากรรมฐานเพื่อกำจัดปฏิกูลฐานกิเลส” เพราะเห็นว่า ปฏิกูลฐานกิเลส คือ ความรู้สึกโลภ โกรธ หลง ที่ครอบงำจิตใจ ถึงจะไม่แสดงออกทางกาย วาจา แต่ก็ทำให้จิตเศร้าหมอง ควรหาทางกำจัดออกไป
- 2) ควรวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการปฏิบัติกรรมฐานแนวสุทธวิปัสสนา” เพราะเห็นว่า เป็นการเจริญวิปัสสนานำหน้าสมณะ ด้วยการใช้สติกำหนดรูปนามที่ปรากฏทางอายตนะทั้ง 6 ขณะปัจจุบัน ทำให้มีสติรู้ในสภาวธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- 3) ควรวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์วิธีปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาแนวอานาปานสติเพื่อกำจัดอุปาทานชั้นธ” เพราะเห็นว่า การที่บุคคลได้เข้าใจการทำงานของชั้น 5 ตามสภาวะที่แท้จริง จะคลายความหลงยึดมั่นในความเป็นตัวของตนได้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

- 1) จัดทำตำราทางวิชาการหรือหนังสือที่รวบรวมชีวประวัติ ปฏิปทาและคำสอนของท่านพระธรรมเสนาบดีสารีบุตรโดยเฉพาะจากข้อมูลปฐมภูมิในพระพุทธศาสนาทุกชั้น เช่น พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส เป็นต้น
- 2) จัดการอบรมการเจริญวิปัสสนาตามแนวคำสอนของพระสารีบุตรในรูปแบบคอร์สหรือโครงการโดยพระวิปัสสนาจารย์ที่มีความรู้และเข้าใจในแนวการเจริญวิปัสสนาตามแนวคำสอนของท่านพระสารีบุตรอย่างถ่องแท้

References

- Chaosanit, S. (1979). Roles of Phra Sariputra and Phra Moggallana in spreading Buddhism. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Thai Tripitakas. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Mahamakut Buddhist University. (1982). The Tripitaka with Commentary translated set of 91 volumes. Bangkok: Mahamakut Printing Press.
- Phanthunon, V. (2018). The Threefold Training (Tisikkhā) and the Enlightenment in Therāvada Buddhist Scriptures. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto). (2016). Dictionary of Buddhism. Bangkok: Foundation for Peace Phra Dhammapitaka (Ph.D. Payutto).
- Phra Kittisak Yasothara Kaewlao. (1996). A study of sariputta-thera 's role in propagation of buddhism. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phra Maha Siras Pasanachitto Pianphithak. (2014). A Study of Buddha's Teachings Concerning to the Insight Development (Vipassanabhavana) in Mahavedallasutta. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phra Maha Suthat Tissarawati (student). (2007). Vanity in Theravada Buddhist Philosophy. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phrabhavana Khemkun Wi (Surasak Khramsi). (2017). Considering the Ayana 6. (1st printing), Phra Nakhon Si Ayutthaya: Supatipanno Foundation Mahayong Temple.
- Pimnaow, S. (2018). Learning Management Based on Threefold Training for Student Development of Social Studies Religion and Culture Department of Srikrakuan Wittayakom School . (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Somdej Phra Yannasangwon Somdej Phra Sangkharat (Charoen Suwattano). (1993). Precepts, concentration and wisdom in Buddhism. (4th edition). Bangkok: Limited Partnership Chuankid Publishing House.

- Somdet Phra Phuthajan (Arch Asabha Mahathera). (2011). Visuddhimagga. Bangkok: Thanapress Co., Ltd.
- Supasorn, P. (2008). Mahanittes : Scriptures on the Science of Expanding Early Buddhist Dharma. Retrieved 5/23/2565, from <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14302>.
- Tansrisuk, s. (2007). The literary works of Sariputta in the Pali Tipitaka. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Tongtip. T. (2012). An Analysis of Education on the Threefold Training . (Doctor of Philosophy). Mahachulalongkornrajavidyalaya Universit. Ayutthaya.
- Waitayasawee. (2008). A Study Guide for the Abhidhammathasangaha 9th Precept Kammatthana Sanghabhagabhabha. (5th edition). Nakhon Pathom: Nabmahaniranon Foundation.

ศึกษาวิเคราะห์วัตถุทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท

AN ANALYTICAL STUDY OF MATERIAL GIFT IN THERAVADA BUDDHISM

¹พระสาธิต รกขิตวโส (เขื่อนคำแสน) และ ²พระอธิการสมนึก จรโณ

¹Phra Sathit Rakkhitawangso(Khueankhamsean) and ²Phra Athikan Somnuek Carano

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University Lamphun Buddhist Colleges, Thailand

¹Corresponding Author's Email: k.eng.sathit14@gmail.com

Received: 2022-06-07

Revised: 2022-07-27

Accepted: 2022-08-30

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการให้ทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) ศึกษาวัตถุทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท 3) วิเคราะห์วัตถุทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา วรรณกรรมพุทธศาสนา ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 รูป/คน ใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำมาวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอในรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

การให้ทาน หมายถึง การเสียสละ การลดความเห็นแก่ตัว มุ่งประโยชน์ของผู้อื่นมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความตั้งใจก่อนให้ทาน ความตั้งใจขณะกำลังให้ทาน และความตั้งใจหลังจากให้ทานแล้ว ทานแบ่งออกเป็น วัตถุทาน และธรรมทาน

วัตถุทาน หมายถึง การให้วัตถุสิ่งของเป็นทาน ในพระสูตรต่าง ๆ กล่าวไว้ 10 ประการ คือ อนุณา ปานัง วัดถัง ยานัง มาลา สนุช วิเลปน เสยยา อาวาสถัง ปริเปยยัง วัตถุทานแบ่งตามทวารได้ 6 อย่าง คือ รูปทาน การให้รูปเป็นทาน สัทททาน การให้เสียงเป็นทาน คันธทาน การให้กลิ่นเป็นทาน รสทาน การให้รสเป็นทาน โผฏฐัพพทาน การให้สัมผัสทางกายเป็นทาน และธรรมทาน การให้สิ่งที่ป็นธรรมเป็นทาน ถูกแบ่งออกเป็นของจากภายในตัวเรา เรียกว่า อัชฌัตตะ และของที่อยู่นอกตัวเรา เรียกว่า พหิทตะ

จากยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การให้ทานด้วยวัตถุทาน จะถือเอาแต่ความสะดวกสบาย รวดเร็ว ในการจัดหามาเป็นลำดับแรก มุ่งแต่อานิสงค์แห่งการถวายวัตถุทาน ขาดการพิจารณาถึงประโยชน์แก่ผู้รับ ทำให้อานิสงค์แห่งการถวายทานไม่บริบูรณ์ ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจ และประโยชน์สุข ทั้งผู้ให้ทาน ผู้รับทาน จึงนำมาซึ่งการศึกษาวิเคราะห์วัตถุทานในพุทธศาสนาเถรวาทในครั้งนี้

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนาเถรวาท; ทาน; วัตถุทาน

Abstract

The three main goals of this study were; 1) to study almsgiving in Theravada Buddhism, 2) to investigate material gift in Theravada Buddhism, and 3) to analyze material gift in Theravada Buddhism. This study used a qualitative approach. Scriptures, Tipitaka, commentary, and Buddhist literature were used to analyze the facts. The data were gathered via in-depth interviews with fifteen key informants using the in-depth interview tool. The information was evaluated and given in a descriptive form.

The findings were as follows:

Giving entails making sacrifices, letting up of selfishness, and placing one's attention on the good of others. The intention prior to giving, the intention during giving, and the intention after giving were significant elements. Giving was separated into dharma giving and material gifts.

Giving objects as gifts was referred to as a "material gift." The ten material gifts Anunam, Panang, Vatthang, Yanang, Mala, Sanut, Vilepana, Seiya, Avasthang, and Paripayayang were referenced in the numerous sutras.

According to the sense-doors, there are six different kinds of offerings: Rupa-dana (giving of forms), Satta-dana (giving of sounds), Kandha-dhana (giving of scents), Rasa-dana (giving of tastes), Pothabpha-dana (giving of tangible objects), and Dhamma-dana (giving of mental objects). These offerings are divided into two major categories: those that originate from within us (Ajatta) and those that originate from outside of us (Bhahiddha).

Material gifts were prioritized for rapidity of acquisition in the era of fast change, with solely the virtue of giving material goods being considered. This made the merit of the giving insufficient because it didn't take the benefit of the recipient into account. This study was done to examine the material gifts in Theravada Buddhism in order to foster understanding and happiness for both the givers and the receivers.

Keywords: Theravada Buddhism; Almsgivings; Objects.

บทนำ

สังคมไทยนับถือพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ค้ำจุนให้การดำรงสมณะเพศ และยังให้เกิดการเผยแผ่อย่างสะดวก นั่นก็คือการให้ทานของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย จากประวัติศาสตร์สมัยก่อนพุทธกาล การให้ทานทำบุญ คือการฆ่าสัตว์และคนครวละมากมาย เพื่อบูชาเทพเจ้า และปฏิบัติเช่นนั้นสืบมาเป็นเวลานาน จนพระพุทธเจ้าทรงอุบัติขึ้น พระพุทธองค์ทรงตรัสสั่งสอนใหม่ว่า คนและ

สัตว์ทั้งหลายต่างรักตัวกลัวตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น รักสุขเกลียดทุกข์เหมือนกันทั้งนั้น การทำทานจึงไม่ใช่ การเบียดเบียนผู้อื่นเพื่อให้ได้บุญ หากต้องการฆ่าเพื่อให้ได้มาซึ่งบุญ ต้องฆ่าตัวตนหา 3 คือ ลาภะ โทสะ โมหะ จึงจะเป็นการทำบุญหรือให้ทานที่ถูกต้องแท้จริง เพราะมีแต่ความสุข ไม่เป็นทุกข์ในกาลข้างหน้า และยังตนเอง กับผู้อื่นให้มีแต่ความสุข การให้ทานในพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือระดับสูงจัดเป็น ทานปรমัตถบารมี ระดับกลางจัดเป็นทานอุปบารมี และระดับต้นเรียกว่าทานบารมี การทำบุญให้ทาน ย่อม ยังให้เกิดความปิติ ยินดี ความสุขทางใจ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) พระพุทธ องค์ได้ทรงตรัสผลของการให้ทานไว้ในทานานิสังสสูตร 5 ประการ

1. ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคนหมู่มาก
2. สัตบุรุษผู้สงบบ่ยมคบหาผู้ให้ทาน
3. กิตติศัพท์อันงามของผู้ให้ทานย่อมจรไป
4. ผู้ให้ทานย่อมไม่ห่างเหินจากธรรมของคฤหัสถ์
5. ผู้ให้ทานหลังจากตายแล้วย่อมเกิดในสุคติโลกสวรรค์

การให้ทานของคนไทยมีการประเพณีปฏิบัติสืบต่อทางวัฒนธรรมประเพณี มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา จนกระทั่งยุครัตนโกสินทร์ก็ยังคงไว้ซึ่งการบริจาคทานในพระพุทธศาสนา จุดหมายก็เพื่อยังให้เกิดสุขใน โลกนี้ โลกสวรรค์ จนกระทั่งเข้าพระนิพพาน แม้กระทั่งการให้ดอกไม้ของหอมเป็นทานก็เพื่อให้ได้ซึ่ง พระนิพพาน การบริจาคทานนอกจากจะหมายถึงอามิสทานแล้ว ยังหมายเอาถึงอภัยทาน และธรรมทานด้วย ซึ่งการให้อามิสทาน อภัยทาน และธรรมทานนั้นไม่ใช่เพื่อหวังพระนิพพานเท่านั้น ยังประโยชน์ให้เป็นที่รักของ คนหมู่มาก ย่อมได้รับเกียรติ เจริญด้วยยศซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญของ พระโพธิสัตว์ ในคัมภีร์ทาง พระพุทธศาสนา แสดงไว้ว่าการบริจาคที่ยิ่งใหญ่มี 5 ประการ เรียกว่า ปัญจมหาบริจาค คือบริจาคทรัพย์ บริจาคอวัยวะ บริจาคบุตรธิดา บริจาคภรรยา และบริจาคชีวิต ดังที่ทราบว่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ที่ได้ เสด็จพระชาติทรงจะบำเพ็ญบารมีอันเนื่องในปัญจมหาบริจาคเพราะเป็นคุณธรรมที่พระโพธิสัตว์จะขาดเสีย มิได้ ซึ่งทานเป็นก้าวแรกที่สำคัญแห่งการบำเพ็ญทานบารมี ของพระโพธิสัตว์ผู้ปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าใน อนาคต ในคัมภีร์ชินาลังการฎีกา พระพุทธรัชิตาจารย์ได้ทรงตรัสไว้ว่า พระพุทธองค์ได้ทรงบริจาคพระมั่งสะ และพระโลหิตเป็นทานเพื่อประโยชน์สุขแก่สรรพสัตว์ตลอดกาลทั้งปวง การบำเพ็ญบารมีของพระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์นั้นกำหนดนับไม่ได้ โดยกล่าวเป็นพระคาถาไว้ว่า “พระโพธิสัตว์นั้นได้ให้โลหิตเป็นทานมากกว่าน้ำ ทะเล ได้ให้เนื้อของตนเป็นทานจนชนะแผ่นดิน ได้ให้นัยตามากกว่าดวงดาวบนท้องฟ้า” (Chaiwong, S. 1998)

จากหลักฐานทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลการให้ทานของนางวิสาขา หรืออนาปิณทิกะ เป็นต้น ทั้งสองท่านมุ่งมั่นทำเพื่อพระพุทธศาสนาแสดงให้เห็นถึงจิตใจที่เสียสละอย่างเด่นชัด ทุกครั้งที่พบว่า พระพุทธเจ้าหรือคณะสงฆ์มีปัญหาติดขัดเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมบำเพ็ญเพียรด้านวัตถุทาน ทั้งสองท่านไม่รีรอ ที่จะเข้าช่วยแก้ปัญหา ทำให้ทราบถึงความสำคัญของการบริจาคทานหลายประการ แต่สถานการณ์ปัจจุบัน การทำบุญอย่างหนึ่งที่พุทธศาสนิกชนนิยมทำกันคือ วัตถุทาน (การถวายสังฆทานสำเร็จรูป) วัตถุสิ่งของที่ควร แก่การใช้สอย การบริโภคของพระภิกษุ แต่การถวายวัตถุทานที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ

ถวายสิ่งของเครื่องใช้ ข้าวสาร อาหารแห้ง อาหารสำเร็จรูป ที่นิยมเรียกกันว่าสังฆทานนั้น ส่วนใหญ่เป็นการจัดสังฆทานสำเร็จรูปที่มีตามท้องตลาด แต่ปรากฏว่าวัตถุดิบที่ถูกบรรจุในกล่อง หรือถึงสังฆทานนั้น เป็นผลิตภัณฑ์ที่ขาดคุณภาพ ไม่ได้มาตรฐาน และสิ่งของบางอย่างเสื่อมสภาพ หมดอายุ ซึ่งไม่จัดว่าเป็นวัตถุดิบ ส่วนผู้ถวายทานอยากทำบุญ มีเจตนามุ่งที่บุญกุศลเพียงอย่างเดียวโดยขาดการพิจารณาอย่างรอบครอบถึงวัตถุดิบของที่อยู่ในสังฆทาน มิได้มีเจตนาที่จะนำวัตถุ สิ่งของหรือไทยธรรมที่ไม่มีคุณภาพถวายพระสงฆ์แต่อย่างใด เพื่อให้พุทธศาสนิกชนปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมตามหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังพุทธภาษิตว่า “วิเจยย ทานํ ทาทพฺพํ วิเจยย ทานํ สุตตปสฺสํ” แปลว่า ควรพิจารณาให้ดีจึงให้ทาน เพราะเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญ ผู้ถวายจึงจะเป็นผู้ประกอบด้วยศรัทธา และพร้อมด้วยปัญญาไปพร้อมกัน จึงจะได้อานิสงส์แห่งการทำบุญถวายทานอย่างเต็มกำลัง (Chanrang, T. (2010) ดังปรากฏในทานสมบัติ คือ องค์คุณหรือองค์ประกอบของการให้ทานที่ว่าสัมฤทธิ์ประโยชน์ทั้งผู้ให้ ผู้รับ คือมีผลอย่างยอดเยี่ยม ทานสมบัติ 3 เน้นส่วนสำคัญของวิจยทาน คือผู้ให้จะต้องคิดให้ถี่ถ้วนก่อนให้ คือผู้รับทานเป็นเขตตสมบัติ เป็นผู้มีศีล มีธรรม เช่น พระสงฆ์ ส่วนสิ่งของที่จะให้ต้องบริสุทธิ์ ได้มาโดยชอบธรรม สะอาด ประณีต และจิตสมบัติ มีจิตใจผ่องใสทั้งก่อนให้ ขณะให้ และหลังการให้ ทานสมบัติ จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1.เขตตสมบัติ บุญเขตถึงพร้อม คือ ปฏิภาหก หรือผู้รับทาน เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ประกอบด้วยคุณธรรม 2.ไทยธรรมสมบัติ ไทยธรรมถึงพร้อม คือสิ่งที่ให้เป็นของบริสุทธิ์ ได้มาโดยชอบธรรม และเหมาะสมเป็นพิเศษแก่ผู้รับ 3.จิตตสมบัติ เจตนาถึงพร้อม คือให้ด้วยความตั้งใจ คิดจะเป็น ประโยชน์แก่ผู้รับแท้จริง มีเจตนาบริสุทธิ์ทั้ง 3 กาล คือ ก่อนให้ยินดี ขณะให้จิตผ่องใส ให้แล้วเบิกบานใจ (Suksiri P. (2015)

ดังนั้น เพื่อให้พุทธศาสนิกชนปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา ได้อานิสงส์จากการทำบุญอย่างบริบูรณ์ โดยเฉพาะการทำบุญกับพระสงฆ์ผู้ได้ชื่อว่าเป็นเนื้อนาบุญของโลก ผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ได้ธำรงรักษา เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มั่นคงยั่งยืน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการให้ทานในพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาวัตถุดิบในพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์วัตถุดิบในพระพุทธศาสนา เกรวาทที่เหมาะสมในสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้ทานในพระพุทธศาสนาเกรวาท
2. เพื่อศึกษาวัตถุดิบในพระพุทธศาสนาเกรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์วัตถุดิบในพระพุทธศาสนาเกรวาท

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก หนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการให้ทานในพระพุทธศาสนาเกรวาท วัตถุดิบในพระพุทธศาสนาเกรวาท เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์วัตถุดิบในพระพุทธศาสนาเกรวาท

รูปแบบการวิจัย (Research Design)

การศึกษาเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์วัตถุดิบในพระพุทธศาสนาเถรวาท” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) พร้อมกับการใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key - Informants) สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษามุ่งไปที่การสัมภาษณ์มุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีประสบการณ์จริง โดยมีวิธีการศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก หนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการให้ทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท วัตถุดิบในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์วัตถุดิบในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับการให้ทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์วัตถุดิบในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 15 รูป/คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 รูป/คน

กลุ่มที่ 2 คณะสงฆ์ในพื้นที่เก็บข้อมูล ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 5 รูป

กลุ่มที่ 3 พุทธศาสนิกชนในพื้นที่เก็บข้อมูล ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Measurement Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยศึกษาจากพระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539 เอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องทานในพระพุทธศาสนา แนวคิดวัตถุดิบในพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์วัตถุดิบในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทาน

1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

1.3 สร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1.4 เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไข

1.5 ข้อเสนอแนะ

1.6 นำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

2) ลักษณะของเครื่องมือ

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบของการศึกษาวเคราะห์วัตถุดิบในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์ประเด็น การให้ทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ตอนที่ 3 สัมภาษณ์ประเด็น วัตถุประสงค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ตอนที่ 4 สัมภาษณ์ประเด็น การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ตอนที่ 5 สัมภาษณ์ประเด็น ปัญหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในปัจจุบัน และข้อเสนอแนะ

3) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

3.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขนำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทั้งนี้ข้อมูลที่จัดเก็บรวบรวมในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย

5.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

การเก็บข้อมูลเอกสาร (Documentary) โดยการศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องทานในพระพุทธศาสนา แนวคิดวัตถุประสงค์ในพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

5.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

การเก็บข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ทั้งนี้เพราะการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสนทนาด้วยเทปบันทึกเสียง ทั้งนี้ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 1-2 ชั่วโมง ซึ่งเป็นข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำนวน 5 รูป/คน พระสงฆ์ในพื้นที่ของผู้วิจัยจำนวน 5 รูป และตัวแทนพุทธศาสนิกชนจำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 รูป/คน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการถวายวัตถุประสงค์และรับซึ่งวัตถุประสงค์ในปัจจุบัน

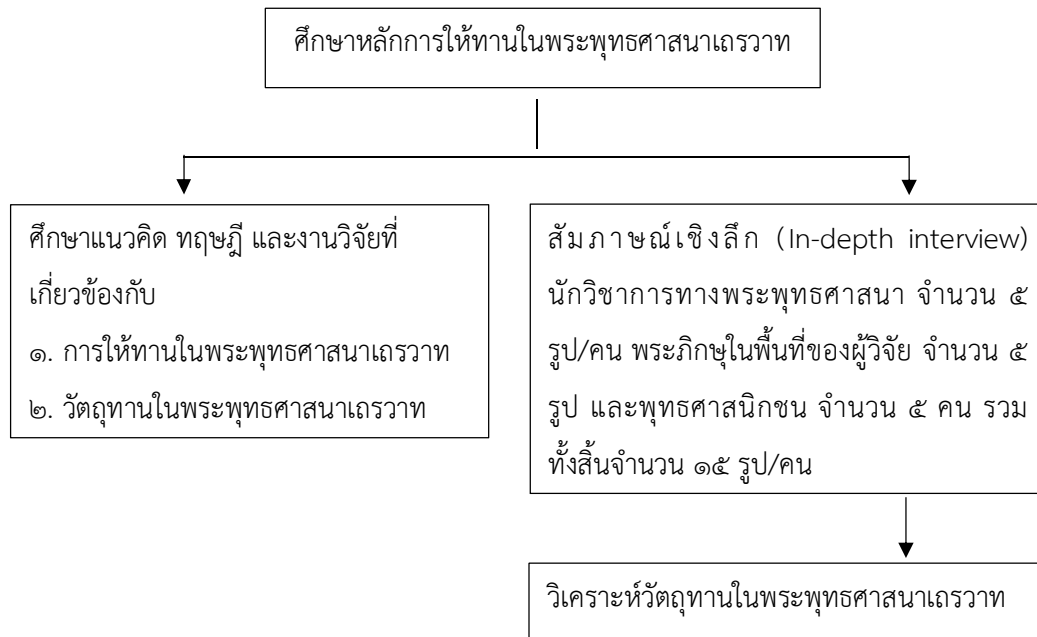
ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis Design)

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากพระไตรปิฎก เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยนำมาแยกประเด็น วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบดังนี้

6.1 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประมวลเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามประเด็นการสัมภาษณ์ และจัดเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

6.2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) พร้อมทั้งนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาโดยอ้างอิงจากการตอบคำถามของบุคคลผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Presentation of the Research Results)

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการให้ทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า คำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่คนนิยมศึกษารู้จักกันมากและปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ การให้ทานถือว่าเป็นเบื้องต้นของการทำคุณงามความดีในตัว จัดว่าเป็นหลักธรรมนำมาซึ่งการผูกมิตรไมตรีช่วยเหลือสังคมเป็นธรรมชาติ เพื่อชำระจิตใจให้สะอาดเป็นแนวทางนำไปสู่แนวทางสูงสุดตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนั้น ทานจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมมากที่สุดในทุกยุคสมัย คำสอนเกี่ยวกับทานในคัมภีร์พระพุทธศาสนานับตั้งแต่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ และออกเผยแผ่แสดงธรรม ในเบื้องต้นของการแสดงเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเลื่อมใสต่อหลักคำสอน จึงแสดงอนุพุทธพิกถา 5 ซึ่งมีทานกถาเป็นข้อแรก ในบุญกิริยาวัตถุ 3 มีทานเบื้องต้นสังคหวัตถุ 4 มีทานเป็นข้อแรก นอกจากนี้ ทานยังปรากฏเป็นข้อแรกในบารมี 10

ทาน มีรากศัพท์มาจาก ทา ธาตุในภาษาบาลี หมายถึงการให้ การสละ การบริจาค เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญ และกล่าวถึงมากในพระไตรปิฎก และยังหมายถึงการให้อภัย อันได้แก่การการรักษาศีล การให้ความปลอดภัยแก่สัตว์ทั้งหลาย อีกทั้งยังหมายถึงการบำเพ็ญบุญเพื่อสั่งสมบารมีให้มากขึ้น และเพื่อกำจัดความตระหนี่ซึ่งเป็นมลทินของจิตใจ ในหมวดธรรม บุญกิริยาวัตถุ 3 นอกจากความเชื่อเรื่อง ทาน เป็นการสั่งสมบุญด้วยการให้ทานยังโยงไปถึงความเชื่อเรื่อง การเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งกระบวนการดังกล่าวทำให้เกิดวัฒนธรรมประเพณี ทางสังคมไทย ส่งเสริมให้เกิดการบริจาคทานอื่น ๆ ตามมา เช่น การทำบุญสลากย้อมของประชาชน

ชาวลำพูน การทอดผ้าป่า ทอดกฐิน เทศน์ธรรมมหาชาติ เป็นต้น พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของคนไทย ที่มีความเป็นผู้ให้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อสังคม

การให้ทานมีอานิสงส์ที่จะนำไปสู่คติที่ต่างกัน ผู้หมั่นทำบุญให้ทานจึงไปสู่อคติที่สูง คือ สุกคติ ผู้ไม่ทำบุญให้ทานจึงไปสู่อคติที่ต่ำ คือ ไปทุคติ ทานจึงเป็นส่วนหนึ่งของการทำบุญ และได้อานิสงส์ในระดับต้นนำไปสู่การเจริญศีล ได้อานิสงส์ในระดับกลาง และการเจริญภาวนาได้อานิสงส์ในระดับสูงสุด ดังนั้นการให้ทานจึงถือว่าเป็นการเริ่มต้นทำบุญที่เข้าถึงได้ง่าย เห็นผลประจักษ์จากรอยยิ้มของผู้รับ ความสุขที่แสดงออกมาจากผู้รับ ทำให้ผู้ให้ชื่นใจ อิ่มเอมใจ เบิกบานใจ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาวัตถุทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า วัตถุทานหมายถึง การให้วัตถุสิ่งของ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ยานพาหนะ ดอกไม้ ที่นั่ง ที่นอน ที่อยู่อาศัย และประทีปโคมไฟ เป็นต้น ซึ่งมีอีกชื่อหนึ่งเรียกว่า อามิสทาน เป็นการเฉลี่ยความสุขส่วนตนในการส่วยโภคทรัพย์ของตน เพื่อแผ้วถ่อผู้อื่น เกิดประโยชน์คือได้รับความสุขทั้งสองฝ่าย ผู้ให้ย่อมเป็นที่รักของทุกคน ย่อมลดละความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัว จิตใจเบาสบายจากความโลภหลงในสมบัติ ส่วนผู้รับย่อมได้รับสิ่งของที่จำเป็นต้องใช้ในการปลดปล่อยทุกข์ อีกทั้งยังมีความรักใคร่ ผูกพัน สำนึกในคุณความดีของผู้ให้ ในสังคมไทย การให้ วัตถุทาน เป็นการเกื้อกูลการอยู่ร่วมกัน ยังให้เกิดความสงบสุข ร่มเย็น อาศัยการที่ทุกคนมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ลำบากเกินการดำรงอัตภาพ ก็เพราะความมีจิตใจใฝ่ทาน ใฝ่ในบุญกุศล ของญาติโยมที่ช่วยกันทำนุบำรุงศาสนสถาน และพระสงฆ์ก็ไม่ลำบากด้วยปัจจัย 4 ไม่เดือดร้อน มีกำลังในการศึกษาเล่าเรียน ทรงจำพระธรรม ปฏิบัติธรรม ปฏิบัติศาสนกิจเพื่อให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง มั่นคง สืบต่อไป

เมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งของการให้ทานของพุทธศาสนิกชนปัจจุบันแล้วพบว่า มีความเหมือนกันเพียงแต่สิ่งของการให้ทานนั้นมีความหลากหลายกว่า แต่ก็สงเคราะห์เข้าในวัตถุทานทั้ง 10 ประการนี้ได้ เช่น โคมไฟ ไฟฉายจัดอยู่ในประทีป เป็นต้น ผู้ให้ทานในสมัยพุทธกาลเน้นที่การมีจิตใจเป็นกุศลในการให้ทานคือต้องมีเจตนาดีในทานทั้งก่อนให้ ขณะให้ และหลังจากให้แล้ว ซึ่งผู้ให้ทานในปัจจุบันแม้จะมีหลายกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ วัยรุ่น วัยทำงาน เป็นต้น แต่หากกล่าวถึงสภาพจิตใจของผู้ให้แล้ว ทานจะมีอานิสงส์มากผู้ให้ต้องมีสภาพจิตใจเป็นอย่างดี และต้องให้ทานด้วยตนเอง ไม่ใช่ฝากคนอื่นทำแทนตนเอง เพราะความอึดเอมในจิตใจย่อมต่างกัน ผู้รับทานคือภิกษุสงฆ์เป็นผู้รับทาน (สังฆทาน) ที่จำแนกเป็นรายบุคคล (ปาฏิบุคคลิกทาน) หรือมีตัวแทนพระสงฆ์ผู้ทรงศีลเป็นผู้รับทานแทนหมู่คณะแล้วยังให้สิทธิ์ในวัตถุทานนั้นเป็นสังฆทาน ในส่วนที่สัมพันธ์กับทักษิณา พุทธศาสนิกชนได้ถวายทาน หรือทักษิณาที่บริสุทธิ์แก่พระสงฆ์ผู้บริสุทธิ์

ความเหมือนกันของวิธีการให้ทานคือ ให้ทานด้วยศรัทธา เพราะเชื่อในผลของทาน ให้ความเคารพโดยกาย วาจา ใจ ให้ตามกาล เช่น กฐินทาน เป็นต้น ให้ความจิตอนุเคราะห์แก่ผู้รับ หวังให้เป็นประโยชน์แก่ผู้รับจริง ๆ ให้ไม่กระทบผู้อื่น เช่น ไม่ฉ้อโกง ลักขโมยเขามา ไม่ขอเขามาให้ทาน เป็นต้น ไม่เอาของที่เป็นเดนถวายพระสงฆ์ ให้ของที่สมควรแก่ผู้รับ หรือแก่สมณบริโศก ไม่ถวายสิ่งที่เป็นโทษแก่ผู้รับ ให้ทานเป็นนิตย และมีใจเป็นกุศลในการให้ทาน ความเหมือนของความมุ่งหวังในการให้ทานคือ ให้เพราะเห็นว่าทานเป็นความดี

ให้เพื่อบูชาคุณ ให้เพื่อให้จิตใจผ่องใสเบิกบาน ให้ตามประเพณีที่บรรพบุรุษได้พาทำกันมา เพื่อสงเคราะห์ผู้อื่นที่เดือดร้อน หรือสมควรได้รับความช่วยเหลือ รวมทั้งให้เพื่อปรารณาทิพยสมบัติ (Mangkalajarn, 1994)

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อวิเคราะห์วัตถุทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่าการให้วัตถุทานนั้นพบว่า ในสมัยพุทธกาลเมื่อเปรียบเทียบกับ วัตถุทานของพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันแล้วพบว่า มีความเหมือนกัน เพียงแต่สิ่งของในการให้ทานนั้นมีความหลากหลายกว่า แต่ก็สงเคราะห์เข้าในวัตถุทานทั้ง 10 ประการนี้ 1.ให้ข้าว 2.ให้น้ำ 3.ให้เสื้อผ้า 4.ให้ยานพาหนะ 5.ให้ดอกไม้ พวงมาลัย 6.ให้ของหอม 7.ให้เครื่องอุปโภค 8.ให้ที่นั่ง 9.ที่นอนที่อยู่อาศัย 10.ให้ประทีปแสงสว่าง เช่น โคมไฟ ไฟฉายจัดอยู่ในประทีป เป็นต้น ผู้ให้ทานในสมัยพุทธกาลเน้นที่การมีจิตใจเป็นกุศลในการให้ทาน คือต้องมีเจตนาดีในทานทั้งก่อนให้ ขณะให้ และหลังจากให้แล้ว ซึ่งผู้ให้ทานในปัจจุบันแม้จะมีหลายกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ วัยรุ่น วัยทำงาน เป็นต้น แต่หากกล่าวถึงสภาพจิตใจของผู้ให้แล้วทานจะมีอันสงสมากผู้ให้ต้องมีสภาพจิตใจเป็นอย่างเดียวกัน และต้องให้ทานด้วยตนเอง ไม่ใช่ฝากคนอื่นทำแทนตนเอง เพราะความอึดอัดในจิตใจย่อมต่างกัน ผู้รับทานคือภิกษุสงฆ์เป็นผู้รับทาน (สังฆทาน) ที่จำแนกเป็นรายบุคคล (ปาฏิบุคลิกทาน) หรือมีตัวแทนพระสงฆ์ผู้ทรงศีลเป็นผู้รับทานแทนหมู่คณะแล้วยังให้สิทธิ์ในวัตถุทานนั้นเป็นสังฆทาน ในส่วนที่สัมพันธ์กับทักษิณา พุทธศาสนิกชนได้ถวายทาน หรือทักษิณาที่บริสุทธิ์แก่พระสงฆ์ผู้บริสุทธิ์จากการสัมภาษณ์ตัวแทนพุทธศาสนิกชน ทาน คือการให้การเสียสละ การบริจาค เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างกุศล ก่อให้เกิดผลบุญ คือความสบายใจต่อผู้กระทำการบริจาคซึ่งวัตถุทาน หรือแม้แต่บริจาคสิ่งที่ยากจะบริจาค เช่นอวัยวะ เป็นทานก็ถือว่าเป็นยอดแห่งการให้ทาน

ความเข้าใจของการให้ทานจากตัวแทนพุทธศาสนิกชน คือ การให้ทานโดยเคารพ การให้ทานโดยศรัทธา ให้ทานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ให้ทานโดยมีจิตอนุเคราะห์ และอยากช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่เดือดร้อนตนเอง ผู้อื่น ผู้รับทาน ความเหมือนกันของวิธีการให้ทานคือ ให้ทานด้วยศรัทธา เพราะเชื่อในผลของทาน ให้ด้วยความเคารพโดยกาย วาจา ใจ ให้ตามกาล เช่น กลืนทาน เป็นต้น ให้ด้วยจิตอนุเคราะห์แก่ผู้รับ หวังให้เป็นประโยชน์แก่ผู้รับจริง ๆ ให้ไม่กระทบผู้อื่น เช่น ไม่ฉ้อโกง ลักขโมยเขามา ไม่ขอเขามาให้ทาน เป็นต้น ไม่เอาของที่เป็นเดนถวายพระสงฆ์ ให้ของที่สมควรแก่ผู้รับ หรือแก่สมณบริโภค ไม่ถวายสิ่งที่เป็นโทษแก่ผู้รับ ให้ทานเป็นนิตยและมีใจเป็นกุศลในการให้ทาน ความเหมือนของความมุ่งหวังในการให้ทานคือ ให้เพราะเห็นว่าการให้ทานเป็นความดีให้เพื่อบูชาคุณ ให้เพื่อให้จิตใจผ่องใสเบิกบาน ให้ตามประเพณีที่บรรพบุรุษได้พาทำกันมา เพื่อสงเคราะห์ผู้อื่นที่เดือดร้อน หรือสมควรได้รับความช่วยเหลือ รวมทั้งให้เพื่อปรารณาทิพยสมบัติ

องค์ความรู้ใหม่

จะเห็นได้ว่าด้วยวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นในบริบทสังคมแต่ละภาค และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว รวมทั้งปัจจัยทางด้านเวลา ทำให้พุทธศาสนิกชนขาดการพิจารณาวัตถุประสงค์ของที่จะนำมาถวายด้วยเอาความสะดวกสบายเป็นที่ตั้ง แม้จะมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตนคือการทำบุญก็ตาม จึงทำให้วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่จะเกิดจากการถวายวัตถุทานนั้นไม่บริสุทธิ์ เพราะขาดการพิจารณาวิเคราะห์ถึงวัตถุทานที่อาศัยร้านส่งมณฑลจัดให้ อีกทั้งยังมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำบุญโดยบริจาคปัจจัยเข้าสู่

วัด ให้ทางวัดนำไปซื้อหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆเอง นั้นยังทำให้เกิดช่องว่าง และความเหินห่างวัดที่ละน้อย และยังขาดการสนทนาศรัทธาการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องของพุทธศาสนิกชน จึงควรให้มีการนำเสนอสื่อออนไลน์เพื่อสร้างความเข้าใจในการถวายวัตถุทานที่ถูกต้อง และเกิดประโยชน์สูงสุดตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

การทำบุญให้ทานที่ถูกต้องนั้น คือ การทำความดี การเสียสละ ลดความเห็นแก่ตัว มุ่งประโยชน์ของผู้อื่น ช่วยเหลือสังคมตามโอกาส สำหรับทานในทางพระพุทธศาสนา คือการให้ในสิ่งที่ควรให้ ให้แก่บุคคลที่ควรให้ แบ่งปันความสุขให้สังคมส่วนรวมประเภททานที่ให้ ได้แก่ อามิสทาน การให้ทานด้วยปัจจัย 4 และธรรมทาน เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามพุทธบัญญัติ ส่วนอภัยทาน คือ การให้ความปลอดภัย ความไม่มีภัยแก่ตนและผู้อื่น ไม่ถือโทษโกรธเคืองในการล่วงเกินของผู้อื่น ไม่มีเวร ไม่ผูกเวรกับผู้ใด ทั้งยังมีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่นเสมอ

การให้ทางพระพุทธศาสนา เชื่อเรื่องกรรม และผลของกรรม จึงรวมถึงอามิสทาน และธรรมทาน การให้ทานมีจุดประสงค์ 2 อย่างคือส่วนตนเพื่อกำจัดกิเลสคือความโลภ และ ความตระหนี่ในจิตสันดาน ส่วนสังคม คือการช่วยเหลือผู้อื่นการให้ทานเป็นการผูกมิตรไมตรี และความสามัคคีต่อกัน จุดหมายที่พุทธศาสนิกชนให้ทาน คือให้ความสำคัญแก่วัตถุทาน และตัวผู้รับเช่นให้ทานด้วยความเคารพ ให้ทานด้วยศรัทธา ให้ทานโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น รวมทั้งผู้ที่ตนให้ทานโดยมีจิตอนุเคราะห์ ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยเมตตา

ทานจะมีอานิสงส์มาก ต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลัก 6 ประการ คือ 1.ผู้ให้ 2.ผู้รับ 3.วัตถุสิ่งของที่ให้ผู้ให้ต้องบริสุทธิ์มีได้มาจากการลักขโมย ฉ้อโกง ยืมเขามา 4.ก่อนให้มีจิตเมตตา 5.กำลังให้มีจิตเบิกบาน และ 6.หลังให้ทานไปแล้วมีจิตผ่องใส (Prathumthong, 2007) การให้ทานยังมีความสำคัญ คือมีความสำคัญต่อบุคคล ความสำคัญต่อส่วนรวม ความสำคัญต่อพระพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปด้วยการให้วัตถุทานของพุทธศาสนิกชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้ทานในทางพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการบริจาคทานในพระพุทธศาสนานั้นมาจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา จากตัวอย่างของพระเวสสันดรชาดก อิทธิพลนี้ส่งผลให้เกิดความต้องการมีความสุขจากการบริจาคทาน ต้องการไปเกิดบนสวรรค์ เชื่อเรื่องชาตินี้ ชาตินี้หน้า นรก สวรรค์ เชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว อีกทั้งต้องการช่วยเหลือสังคมอยากให้ทานของตนเกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

อิทธิพลการให้ทานต่อสังคม

แม้ความเข้าใจถึงหลักความถูกต้องในการถวายทานของพุทธศาสนิกชนจะคลาดเคลื่อนไปจากหลักของพระพุทธศาสนาไปบ้าง ตามยุคสมัยแห่งความสะดวกสบาย และร้านสังฆภัณฑ์ แต่จุดประสงค์หลักยังคงเดิม คือการให้ทานเพิ่มลด ละ ความตระหนี่ ความโลภ ในจิตใจตน ทั้งนี้อิทธิพลที่เกิดขึ้นต่อเหตุการณ์ปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการใช้จ่ายในชุมชนมีเงินหมุนเวียนในระบบมากขึ้น แม้จะมีร้านสังฆภัณฑ์เกิดมาอำนวยความสะดวกให้ก็ตาม ก็ยังมีพุทธศาสนิกชนบางกลุ่มยังคงอยากอนุรักษ์สิ่งดั้งเดิมของบรรพบุรุษเอาไว้ โดยการให้มีภาชนะถวายสังฆทานของคนล้านนาสมัยโบราณ เช่น กว๋ยตื้นจ้าง (ภาชนะจักสาน คล้าย

ชะลอม) หรือแม้แต่सानชะลอมเป็นภาชนะสังฆทาน ทำให้เกิดการจ้างงาน การซื้อขายวัสดุเพื่อเตรียมงาน ทำบุญทำทาน ทำให้เกิดการอุปโภค บริโภค เพิ่มขึ้นสืบเนื่องมาจากการให้วัตถุดิบนานในงานบุญต่างๆ ทั้งนี้ ยังรวมถึงการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ด้วย

ด้านสังคม ด้วยสังคมไทยเป็นสังคมแห่งความโอบอ้อมอารี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูล ทำให้คนในสังคมมีการบริจาคทานทั้งแก่สังคมคนทั่วไปที่กำลังขาดแคลนปัจจัย 4 ทั้งแก่พระภิกษุสงฆ์ เป็นการเกื้อหนุนด้วยความกรุณา ให้ด้วยศรัทธา ให้ของทีสะอาด มีประโยชน์ มุ่งหวังให้ผู้รับมีความสุข พ้นทุกข์ และเป็นการลดความโลภ ความตระหนี่ในตัวเองด้วย

ด้านวัฒนธรรมประเพณี สืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีมาแต่โบราณซึ่งมีคติธรรมสอนใจในการพัฒนามนุษย์ในสังคมนั้นๆ แฝงอยู่ในแต่ละประเพณีที่เป็นอารยประเพณี เช่น ประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีตานข้าวใหม่ เป็นต้น อีกทั้งยังมีอิทธิพลต่อการให้ทานต่อบรรพบุรุษ โดยการนำมาถวายพระสงฆ์เพื่อแสดงถึงความกตัญญู ระลึกนึกถึงท่านผู้มีพระคุณ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเอกสารงานวิจัย และสัมภาษณ์นักวิชาการทางพุทธศาสนา พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน พบว่าพุทธศาสนิกชนยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคทาน โดยรวมยังไม่ถูกต้องในเรื่องทาน ทำให้ทราบความแตกต่างของการถวายวัตถุดิบนานในยุคนั้นกับยุคปัจจุบันนั้นไม่แตกต่างกันมากนักซึ่งตรงกับการเปรียบเทียบการให้ทานสมัยพุทธกาลกับการให้ทานของชาวตำบลนางเลิ้ง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (Bodhichayatham, 2012) ส่วนมากเข้าใจว่าการให้ทาน คือการซื้อถึงสังฆทานสำเร็จรูปมาถวาย โดยถือเอาว่าถึงสังฆทานนั้นคือวัตถุดิบนานที่ต้องตามหลักพุทธศาสนาที่ทางร้านสังฆภัณฑ์จัดให้แล้ว อีกทั้งยังนำมาถวายแบบเจาะจงซึ่งจะไม่ใช่สังฆทานส่วนรวม จึงไม่เป็นไปตามหลักพุทธศาสนาอย่างแท้จริง การบริจาคทานที่ดีควรมีการพิจารณาถึงประโยชน์ต่อผู้รับด้วย ว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อส่วนรวม ต่อตนเอง ได้อย่างไร ไม่ใช่เพราะเห็นเขาทำก็ทำตามๆ กันไป

แสดงให้เห็นว่าความเข้าใจของพุทธศาสนิกชนยังควรต้องพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการทำความเข้าใจกับญาติโยมด้วยการพูดคุย และยกตัวอย่างประกอบถึงถึงสังฆทานสำเร็จรูป เป็นต้น เพราะถ้ายังมีความเข้าใจไม่ถูกต้อง ก็จะทำตามหลักพุทธศาสนาอย่างครบทุกด้านไม่ได้ แม้จะมีความตั้งใจแรกแต่ขาดการพิจารณาถึงคุณภาพของวัตถุดิบนานที่นำมาถวาย

สรุป

การให้วัตถุดิบนานที่ถูกต้องนั้น คือ การให้ทานโดยทั่วไป การเสียสละลดความเห็นแก่ตัว มุ่งประโยชน์ของผู้อื่น ช่วยเหลือสังคมตามโอกาส ในทางพระพุทธศาสนา คือการให้ ให้ในสิ่งที่ควรให้ ให้แก่บุคคลที่ควรให้ แบ่งปันความสุขให้สังคมส่วนรวมประเภททานที่ให้ ได้แก่ อามิสทาน การให้ทานด้วยปัจจัย 4 และธรรมทาน เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามพุทธบัญญัติ ส่วนอภัยทาน คือ การให้ความปลอดภัย ความไม่มียกแค้นและผู้อื่น ไม่ถือโทษโกรธเคืองในการล่วงเกินของผู้อื่น ไม่มีเวร ไม่มีผูกเวรกับผู้อื่น

ทั้งยังมีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่นเสมอ การให้ทางพุทธศาสนา เชื่อเรื่องกรรม และผลของกรรม จึงรวมถึง อามิสทาน และธรรมทาน การให้ทานมีจุดประสงค์ 2 อย่างคือส่วนตนเพื่อกำจัดกิเลสคือความโลภ และความตระหนี่ในจิตสันดาน ส่วนสังคม คือการช่วยเหลือผู้อื่นการให้ทานเป็นการผูกมิตรไมตรี และความสามัคคีต่อกัน จุดหมายที่พุทธศาสนิกชนให้ทาน คือให้ความสำคัญแก่วัตถุทาน และตัวผู้รับเช่นให้ทานด้วยความเคารพ ให้ทานด้วยศรัทธา ให้ทานโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น รวมทั้งผู้ที่ตนให้ทานโดยมีจิตอนุเคราะห์ ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยเมตตาทานจะมีอานิสงส์มาก ต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลัก 6 ประการ คือ 1.ผู้ให้ 2.ผู้รับ 3.วัตถุสิ่งของที่ให้ผู้ให้ต้องบริสุทธิ์มีได้มาจากการลักขโมย ฉ้อโกง ยืมเขามา 4.ก่อนให้มีจิตเมตตา 5.กำลังให้มีจิตเบิกบาน 6.หลังให้ทานไปแล้วมีจิตผ่องใส การให้ทานยังมีความสำคัญคือมีความสำคัญต่อบุคคล ความสำคัญต่อส่วนรวม ความสำคัญต่อพระพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ให้คงอยู่ตลอดไปด้วยการให้วัตถุทานของพุทธศาสนิกชน สังคมไทยนับถือพุทธศาสนา คำสอนเรื่องทานได้เข้ามาแทรกซึมในวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง อีกทั้งยังมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมตามหลักพระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่า เหตุที่บุคคลหนึ่งมีสภาพความเป็นอยู่ดีกว่าบุคคลอื่น เพราะเขาได้สั่งสมกรรมดีมาแต่ชาติปางก่อน ดังนั้น คนที่ให้ทานไว้มาก ผลบุญย่อมส่งผลให้เขาเลื่อนฐานะสูงขึ้นได้ในชาตินี้ เชื่อว่าการถวายทานแก่พระสงฆ์ได้บุญมากกว่าให้กับคนหรือสัตว์ทั่วไป ตามหลักที่แท้จริงนั้น การให้ทั้งสองอย่าง ก็จัดเป็นบุญที่สำเร็จด้วยการให้ทานเหมือนกัน ลักษณะการให้ทานในสังคมไทย มีลักษณะพุ่มเฟิยให้ทานเพื่อโอ้อวด และหวังผลตอบแทนเชิงการค้า

แม้ในสังคมจะนิยมให้วัตถุทานซึ่งเกิดจากอิทธิพลคำสอนเรื่องทาน แต่การให้ทานของพุทธศาสนิกชนยังมีความผิดพลาด และคลาดเคลื่อนไปจากวัตถุประสงค์ของการให้ทานในพระพุทธศาสนา วัตถุประสงค์ของการให้ทานในทัศนะของพระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดคือให้เพื่อชำระกิเลสอันเป็นการกำจัดความโลภ และความเห็นแก่ตัวการให้ทานของชาวพุทธไทยส่วนใหญ่ ไม่ได้ให้ทานเพื่อชำระกิเลส แม้บางส่วนจะให้ทานเพื่อบูชาคุณ เพื่อสงเคราะห์อนุเคราะห์ก็ตาม แต่การให้นั้นมีเจตนาที่ไม่บริสุทธิ์เพราะเป็นการให้โดยหวังผลตอบแทน การให้ทานที่ถูกต้องนั้นต้องไม่หวังผลตอบแทนใด ๆทั้งสิ้น อนึ่ง ความเห็นผิดของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย มุ่งเอาแต่ความสะดวกสบาย รวดเร็ว ในการจัดหามาเป็นลำดับแรก มุ่งแต่อานิสงค์แห่งการถวายวัตถุทาน ขาดการพิจารณาถึงประโยชน์แก่ผู้รับ ทำให้อานิสงค์แห่งการถวายทานไม่บริบูรณ์ ให้ทานยึดติดตัวบุคคลผู้รับทานเกินไป การให้เช่นนี้ พระพุทธองค์ไม่ทรงสรรเสริญ เพราะมีผลเสียมากกว่าผลดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรให้มีการรณรงค์โดยการเทศน์ การพูดคุยเสวนาธรรม การทำละครสั้นออกทางสื่อออนไลน์ ส่งเสริมเข้าใจถึงประโยชน์ของการให้วัตถุทานที่ถูกต้องทางพุทธศาสนา โดยอิงถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากวัตถุทานนั้นด้วย มิใช่เพียงเพื่อทำให้เกิดความสบายใจ หรือความสะดวกสบายโดยการหยิบซื้ออย่างเดียว เพราะจะทำให้เกิดผลตามความตั้งใจแรกของผู้บริจาคทาน ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ด้านการถวายทาน การบริจาค

ทานที่ถูกต้องแก่นักเรียนในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังทางโครงสร้างตั้งแต่พื้นฐานของสังคมด้วย โดยอาศัยครู พระสอนศีลธรรมท่านช่วยในการสอนวัฒนธรรมในส่วนนี้ ทางพระภิกษุเองก็ให้มีการเทศน์ พูดคุยเสวนาธรรมกับญาติโยม บอกถึงความต้องการของวัตถุนาน และผลประโยชน์ที่จะได้รับต่อส่วนรวม เช่น การถวายน้ำยาล้างห้องน้ำ พระ เณร ก็สามารถนำมัลลาล้างห้องน้ำในภายใน ญาติโยมมาใช้ห้องน้ำก็สบายกาย สบายใจ เพราะห้องน้ำสะอาด เป็นต้น อีกทั้งยังสามารถให้ญาติโยมที่เข้าใจถึงการถวายทานที่ถูกต้อง โดย อิงจากประโยชน์ที่จะได้รับจะการถวายวัตถุนาน ถึงความถูกต้องในการถวายทานนี้ได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 การวิจัยเรื่อง วัสดุในการใส่วัตถุนาน (ถวายทาน ชะลอม) โดยเปรียบเทียบในอดีต และปัจจุบัน ถึงประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม ประโยชน์การนำกลับมาใช้

2.2 การวิจัยเรื่อง อิทธิพลของร้านสังฆภัณฑ์ต่อสังคมพระพุทธรูปในปัจจุบัน

2.3 การวิจัยเรื่อง การบริจาคทานของสังคมยุคออนไลน์ (บุญออนไลน์)

References

- Bodhichayatham, B. (2012). A comparative study of the giving dering the time of the buddha and the giving by the people in Nalueng Sub-District Villagers, Selaphum District, Roi-et Province. Buddhism, (Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University).
- Chaiwong, S. (1998). “An analytical study on “alms giving” in Buddhism”, Master of Arts thesis. (Graduate School: Chiang Mai University) .
- Chanrang, T. (2010) .Theravada Buddhism. (8 ed.). Chiang Mai: Pongsawad Printing Factory, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Thai Tripitakas. Bangkok: MCU Press.
- Mangkalajarn, S. (1994). Mangalatthadeepani Translation, Volume 3, 18th Edition, (Bangkok: Mahamakut Wittayalai Publishing House).
- Payutto, P. (2016). Buddhist dictionary Dharma edition. 36th Edition, Bangkok: Pallitham
- Prathumthong, K. (2007). analytical study Panjamaha Donations appearing in Buddhist scriptures, Theravada department, Master of Buddhist Thesis Major in Buddhism, (Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University). Publishing House.
- Suksiri P. (2015). “An analysis of alms in Theravada Buddhist philosophy that appears in Isan Phaya”. Journal of Mahamakut Wittayalai University Roi Et Campus. Year 4 Issue 2 (July-December).

Thammanusit, P. (2003). “Comparative study of examples of alms giving in monks
Suttantapitaka and the real practice in Lamphun”, Master of Buddhist Thesis Major in

ศึกษาการนุ่งห่มในพระพุทธศาสนา

A STUDY OF DRESSINGS IN THERAVADA BUDDHISM

¹พระคัมภีร์น้อย จันทสาโร(จันทรัง) และ ²พระมหาอินทร์วงศ์ อิสสรภาณี

¹ Phra Kumnoi Jantasaro(Janjang) and ² PhraMaha Inwong Isaraphanee

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University Lamphun Buddhist Colleges, Thailand

¹Corresponding Author's Email: Kumnoimcu@gmail.com

Received: 2022-06-16

Revised: 2022-07-27

Accepted: 2022-08-30

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังนี้ (1) เพื่อศึกษาผ้าที่นุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาท (2) เพื่อศึกษาการนุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาท (3) เพื่อวิเคราะห์การนุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็น การวิจัยเชิงเอกสาร โดยสืบค้นข้อมูลจากพระไตรปิฎก และเอกสารงานวิจัยต่างๆที่มีความเกี่ยวข้อง

ผ้าที่นุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นถือได้ว่าเป็นเครื่องอัฐบริขารที่ขาดไม่ได้และมีความสำคัญ ต่อพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ โดยคนส่วนมากมักเรียกว่า ผ้าไตรจีวร ซึ่งประกอบไปด้วย ผ้า 3 ผืน คือ 1. ผ้าอุตตฺตาสก (ผ้าห่ม) 2.ผ้าอันตรวาสก (ผ้าถุง) และ 3. ผ้าสังฆาฏิ (ผ้าคลุมหรือผ้าทาบ) ซึ่งผ้าที่นุ่งห่มเหล่านี้มีหลักฐานปรากฏในพระไตรปิฎก รวมทั้งในคัมภีร์ต่างๆ โดยวิธีการ ได้มา คือการไปตามหาเศษผ้าจากในป่า จากผ้าที่คนอื่นไม่ใช้แล้ว นำมาเย็บเป็นผ้าจีวร หรือ การรับถวายจาก ญาติโยมก็ได้

อย่างนี้เรียกว่าคหบดีจีวร โดยผ้าแต่ละผืนก็มีวิธีการใช้งานต่างกันไปตามแต่ละส่วน และยัง บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการใช้และการเลิกใช้ผ้าที่นุ่งห่ม หรือ ผ้าจีวรไว้ดังนี้ (1) การทำพินทุจีวร (2) การอธิษฐาน จีวร (3) การสละจีวร (4) การคืนจีวร (5) การวิกัปจีวร (6) คำถอนจีวร รวมไปถึงการนุ่งห่มผ้าจีวรก็มี หลากหลายรูปแบบตามแต่ละท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ โดยพระภิกษุเถรวาทในประเทศไทยนั้นมีการนุ่งห่มอยู่ 4 รูปแบบ ดังนี้ (1) ห่มคลุม (2)ห่มมังกร (3)ห่มเปิดไหล่เฉวียงบ่า (4) ห่มดอง

คำสำคัญ: การนุ่งห่ม; พระพุทธศาสนาเถรวาท; จีวร

Abstract

The following research's goals are; 1) to explore the garment in Theravada Buddhism, 2) investigate the robes' covering in Theravada Buddhism, and 3) analysis the robe's covering in Theravada Buddhism.

The Tripitaka and other relevant research articles were searched for information for this documentary study. In Theravada Buddhism, garment is valued as an essential commodity and is crucial to Buddhist monks. It could be regarded as a crucial component. Most people refer to Tricivara as a "three garment robe," which is made up of three pieces of cloth namely, 1) Uttarasanga (an upper robe), 2) Antaravasaka (an inner garment), and 3) Sanghati (outer robe).

The Tripitaka and other scriptures provide support for this. It can be obtained by collecting leftover pieces of cloth from the forest, sewing them into robes, or by accepting gifts from others.

The householder's garments are what they are known as. There is a different way to use each component of each piece of cloth, and there are additional rules about when to stop wearing the garment or robe. 1) Making a robe, 2) praying in a robe, 3) giving up a robe, 4) robe's returning, 5) committing robe vandalism, and 6) withholding a robe. According to each Thai region where Theravada monks live, there are several sorts of robes available. There are four different types of robe coverings are as follows: (1) (Hm-khlum) covering both shoulders of the robes worn by monks and novices, (2) (Hm-Mungkorn) a garment that is twisted to the right and clamped in the left armpit, also known as the "dragon cloak," (3) (Hm-Perdlai) Covered shoulders that are opened, and (4) (Hm-dong) how to wrap a robe over a Buddhist monk's shoulder.

Keywords: Covering; Theravada Buddhism; Robe.

บทนำ

พระพุทธศาสนาในยุคแรกยังไม่มีคำว่า จีวร สันนิษฐานว่า เมื่อออกบวชแล้วนักบวชในพระพุทธศาสนาจะนุ่งผ้าสี่เหลี่ยมหรือผ้าย้อมผาดเช่น นักบวชของศาสนาพราหมณ์หรือนักบวชของอินเดีย ในสมัยยุคนั้นหรือบางกลุ่มก็เปลือยกายไม่สวมใส่อาภรณ์ ต่อมาเมื่อพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระสาวกสามารถบวชอุบาสกเองได้ จึงเกิดมีอาจารย์กับศิษย์ คือ อาจารย์ที่ให้นักบวชทำหน้าที่เป็นพิเศษเรียกว่า อุปัชฌาย์ ส่วนศิษย์ เรียกว่า สัทธวิहारิก มีความใกล้ชิดกันระหว่างอุปัชฌาย์กับสัทธวิहारิก เรียกว่า อุปัชฌาย์วัตร ในอุปัชฌาย์วัตรนี้ มีคำว่าสังฆาฏิและจีวร (Suriyarangsee, 2018) อย่างไรก็ตาม คำว่าจีวร คงมีการเรียกในตอนที่มีอุปัชฌาย์อาจารย์ที่ชัดเจนแล้ว แต่ในขั้นตอนของการบวช ไม่ได้มีข้อกำหนดว่าจะต้องมีการเตรียมจีวรมาให้พร้อมก่อนบวช แล้วค่อยแสวงหาจีวรในภายหลังได้ ต่อมาเมื่อเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น คือ อุบาสกบางคนบวชแล้วไม่มีจีวร เปลือยกายเดินบิณฑบาต ดูไม่เหมาะสม ชาวบ้านก็ตำหนิติเตียน พระพุทธเจ้าก็ทรงได้วางข้อกำหนดไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย อุบาสกผู้ไม่มีจีวรไม่พึงให้อุปสมบท รูปใดให้อุปสมบทต้องอาบัติทุกกฏ”

(Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) โดยเฉพาะในตอนที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์บวชให้กุลบุตร โดยวิธี ญัตติจตุตถกรรม มีข้อกำหนดชัดเจนว่าผู้ประสงค์จะอุปสมบทจะต้องมีบาตร จีวร เครื่องอัฐบริขารครบ ดังข้อความในคำชักชวนผู้ประสงค์จะบวชในตอนหนึ่งว่า “เจ้ามีอายุครบ 20 ปีแล้วหรือ บาตรและจีวรของเจ้ามีครบแล้วหรือ” ข้อกำหนดนี้ปรากฏอยู่ในขั้นตอนการบวชเป็นภิกษุแบบ ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา ซึ่งเป็นการบวชที่พระสงฆ์ไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน คือผู้ที่มาบวชจะต้องมีจีวรเป็นของตนเองจึงจะสามารถบวชได้ จีวรจึงเป็นสิ่งสำคัญและกลายเป็นเครื่องนุ่งห่มของนักบวชในพระพุทธศาสนา คำว่า จีวร ในพระพุทธศาสนานั้น หมายถึง ไตรจีวร ซึ่งประกอบด้วยผ้า 3 ผืน ได้แก่ อันตรวาสก (ผ้านุ่ง) อุตตราสงค์ (ผ้าห่ม) สังฆาฏิ (ผ้าห่มซ้อนนอก)

1. ผาสังฆาฏิ ผ้าทาบทหรือผ้าซ้อน คือ ผ้าซึ่งพระใช้พาดบ่าในปัจจุบัน สังฆาฏิใช้ สำหรับห่มซ้อนกันหนาว เพราะในฤดูหนาว ผ้าเดิมที่มีเพียงผ้านุ่งผ้าห่มไม่พอ ทรงอนุญาตผ้า ซ้อนห่มกันหนาวขึ้นมาอีก เป็นอีกชนิดหนึ่ง เรียกว่า สังฆาฏิ ตามพุทธบัญญัติจะมีสังฆาฏิ สองผืนก็ได้ เรียกว่า สังฆาฏิสองชั้น

2. ผ้าอันตรวาสก หรือผ้าสบง ใช้สำหรับนุ่ง จัดเป็นหนึ่งในผ้าไตรจีวร มีลักษณะเป็นผ้าสี่เหลี่ยมเหมือนผ้าขาวม้า ในพระวินัยกำหนดการนุ่งไว้ คือ ด้านบนต้องปิดสะดือ แต่ไม่ถึงกระโหลก ด้านล่างปิดหัวเข่าทั้งสองลงมาเพียงครึ่งแข้ง ไม่ถึงกรอมข้อเท้า

3. ผ้าอุตตราสงค์ หรือผ้าห่ม รูปแบบของจีวรในสมัยพุทธกาลมีรูปแบบไม่ชัดเจน ภิกษุบางรูปหาผ้ายาวผืนเดียวได้ บางรูปหาผืนเดียวยาวไม่พอ ได้อาผ้าหลายผืนมาเย็บต่อกันจนกว่าจะยาวพอที่จะห่มได้สำหรับภิกษุแต่ละรูป ต่อมาในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าเสด็จผ่านทุ่งนาในทักขิณาวิคิรินชนบท ทอดพระเนตรเห็นผืนนาของชาวมคร พุนดินเป็นคันนาสี่เหลี่ยมจัตุรัส ก่อคันนายาวทั้งด้านยาวและด้านกว้าง คันระหว่างด้วยคันนาสั้นๆ เชื่อมกันเหมือนทางสี่แพร่ง พระพุทธองค์ตรัสกับพระอานนท์ว่า “อานนท์ เธอเห็นไหม นาของชาวมครซึ่งเขาพุนดินเป็นคันนาสี่เหลี่ยมยาวทั้งด้านยาวและด้านกว้าง คันระหว่างด้วยคันนาสั้นๆ เชื่อมกันเหมือนทางสี่แพร่ง เธอทำจีวรให้มีรูปร่างเหมือนน่านี้ได้หรือไม่” ตรัสจบก็เสด็จไปแคว้นมคธ พระอานนท์กราบทูลว่า “ทำได้” นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจีวรจึงมีรูปแบบการตัดเย็บชัดเจน

จะเห็นได้ว่า การนุ่งห่มของพระภิกษุนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านผ้าสำหรับนุ่งห่ม รูปแบบการนุ่งห่ม และความสำคัญของนุ่งห่ม จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจต่อการศึกษาค้นคว้า แท้จริงแล้ว ผ้าสำหรับนุ่งห่มของพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร รูปแบบการนุ่งห่มเป็นอย่างไร หลักการนุ่งห่มและความสำคัญของการนุ่งห่มในพระพุทธศาสนามีส่วนในการส่งเสริมการบรรลุนิพพาน การธำรงพระพุทธศาสนาได้อย่างไร ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการนุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาท (Than Supho, & Panasri, & PhraKru Kosit Watthananukul, 2021) เพื่อเป็นประโยชน์แก่การศึกษาและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผ้านุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาการนุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาท

3. เพื่อวิเคราะห์การนุ่งห่มในพุทธศาสนาเถรวาท

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยจะศึกษาค้นคว้าจากเอกสารโดยอาศัยข้อมูลจากพระไตรปิฎก และคัมภีร์อรรถกถา พร้อมทั้งเอกสาร ตำราวิชาการ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาจากแหล่งเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือแหล่งข้อมูลสำคัญที่เป็นหลักคำสอนโดยตรง ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ งานวิจัย หนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้องและหนังสือที่นักปราชญ์ทั้งหลายเขียนรวบรวมไว้รวมทั้งวิทยานิพนธ์และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยขอคำแนะนำจากที่อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงข้อมูลให้สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Presentation of the Research Results)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาผ้านุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่าที่มาของคำว่าผ้านุ่งห่มนั้นมีคำเรียกขานที่แตกต่างกันเช่น คำว่าผ้าบังสุกุล ผ้ากาสาเยะ วัดถัง ผ้านุ่งห่ม ผ้าจีวร ผ้าไตรจีวร คือคำเดียวกันมีความหมายอย่างเดียวกัน ที่เป็นผ้านุ่งห่มของพระภิกษุสามเณร โดยห่มผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ในจำนวน 3 ผืน ผืนได้แก่ ผ้าสังฆาฏิ คือ ผ้าสำหรับทาบ ผ้าอุตราสงค์ คือผ้าสำหรับใช้ห่มหรือคลุม ผ้าอังตราวาสก คือผ้าสำหรับนุ่ง ในความหมายเหล่านี้พระอุปัชฌาย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับผ้าไตรจีวรจะรู้จักกันดี ในการบรรพชาและอุปสมบทให้กับผู้ที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จีวรเป็นคำใช้เรียกสำหรับผ้านุ่งห่มของพระภิกษุ คนไทยส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าจีวร คือ ผ้าห่ม สบง คือ ผ้านุ่ง และสังฆาฏิ คือ ผ้าพาดบ่า ดังนั้นจีวรจึงถือเป็นปัจจัยเครื่องนุ่งห่มของพระภิกษุที่ขาดไม่ได้ โดยได้รับการทรงพระอนุญาตจากพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลและใช้สืบต่อกันมาจนถึงในปัจจุบันนี้ การนุ่งห่มในพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) ผ้าสำหรับนุ่ง และ (2) ผ้าสำหรับห่ม และยังมีอุปกรณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการนุ่งห่มอื่นๆอีกด้วย โดยผู้วิจัยได้จำแนกอธิบายประเภทของ ผ้านุ่งห่มและอุปกรณ์ที่มีความเกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. ผ้านุ่ง หมายถึง การใช้ผ้าปกปิดร่างกายท่อนล่าง นับตั้งแต่สะดือลงมาถึงเท้า ผ้านุ่งจึงหมายถึงผ้าสำหรับใช้ปกปิดร่างกายท่อนล่าง ในพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตผ้าสำหรับนุ่งแก่พระสงฆ์ไว้ 2 ประเภท คือ

1.1 ผ้าสบง หรือ อันตราสก คือผ้านุ่งผืนเดียว โดยในพระวินัยได้กำหนดการนุ่งไว้คือ ด้านบนปิด สะดือ แต่ไม่ถึงกระโหลก ด้านล่างปิดหัวเข่าทั้งสองลงมาครึ่งแข้ง ไม่ถึงกรอมเท้า อย่างนี้เรียกว่า ปริมลล (Suratasa, 2008)

1.2 ผ้าอาบน้ำฝน คือผ้าที่ใช้สำหรับสังค้ำน้ำ(อาบน้ำ)ของพระภิกษุ

2. ผ้าห่มในพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่า ผ้าห่มในพระพุทธศาสนานั้นเป็นเครื่องนุ่งห่มที่สำคัญเพราะ ช่วยในการปกปิดร่างกาย ช่วยในการกั้นลมกันหนาว ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 อย่างด้วยกัน 1 ผ้าอุตตราสงค์ 2 ผ้า สังฆาฏิ ดังที่ผู้วิจัยจะได้อธิบายดังนี้

3. ผ้าอุตตราสงค์ หรือเรียกอีกอย่างว่า ผ้าจีวร เป็นหนึ่งในสามของ ไตรจีวร เป็นเครื่องบริโภคบริหาร ที่ขาดไม่ได้สำหรับผู้ที่จะมาบวชในพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรผู้ไม่มีจีวรไม่พึงให้อุปสมบทรูปใดให้อุปสมบทต้องอาบัติทุกกฏ” โดยผ้าอุตตราสงค์ (จีวร) ในยุคแรกจะเป็นแบบที่ผู้ จะบวชสาธยายแสงหามาได้ด้วยตนเอง บางคนก็ได้ผ้าผืนยาว บางคนก็ได้เศษผ้าแล้วนำมาเย็บรวมกันให้เป็น จีวร เพื่อปกปิดร่างกาย กันหนาว กันลม กันแดด เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการนุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาท (Kittiphalak, & Phuttha Asana, 2020) ผลการวิจัยพบว่าวิธีการนุ่งห่มผ้าของพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเถรวาทในสมัยพุทธกาลจะมีการห่มผ้าจีวรคลุมตัวไว้เพื่อกันแดด กันฝน กันลมหนาว และกันแมลงต่างๆซึ่งไม่มีข้อมูลของการนุ่งห่มของยุคนั้นมากนักแต่จะเห็นได้จากในศิรัยเรื่องพระพุทธเจ้ามหาศาสดาเอกของโลกที่ใช้การนุ่งห่มแบบเฉียงเปิดไหล่ แต่ในสมัยยุคหลังจะเห็นได้ว่ามีส่วนที่คล้ายกับการแต่งกายของชาวกรีก-โรมัน ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจาก พระเจ้า เมเน็นเดอร์ ที่ 1 หรือที่รู้จักกันในนามว่า พระเจ้ามิลิท ซึ่งเป็นผู้สร้างพระพุทธรูป องค์แรกในพระพุทธศาสนา โดยมีจุดสังเกตจากประวัติศาสตร์ คือ เนื่องจากเป็นช่างกรีก-โรมัน จึงใช้ความงามหรือสุนทรียภาพตามแบบฝรั่ง เป็นต้นว่าพระพักตร์ก็งามตามแบบฝรั่ง มีพระนาสิกโด่ง พระโอษฐ์เล็ก พระขนงวาดเป็นวงโค้งมาบรรจบกันเหนือดั่งพระนาสิก ประภามณฑลเป็นรูปวงกลมเกลี้ยงอยู่เบื้องหลังพระเศียรเช่นเดียวกับเทวรูป อพอลโลของกรีก จีวรที่ครองก็เป็นผ้าหนา ส่วนใหญ่ห่มคลุมทั้งสองบ่า รัดเป็นริ้วใหญ่ตามธรรมชาติ คล้ายการห่มผ้าของพวกโรมัน ต่อมาพระพุทธศาสนาได้มีการแผ่ขยายไปในดินแดนต่างๆทำให้เกิดการนุ่งห่มที่แตกต่างกันไป ตามแต่ละนิกาย ส่วนพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทยนั้นก็ได้รับอิทธิพลการนุ่งห่มมาจากทาง ศรีลังกา และมอญ ในปัจจุบันการนุ่งห่มผ้าของภิกษุในพระพุทธศาสนามีความหลากหลาย ตามพื้นที่ ซึ่งพอสรุป รูปแบบการนุ่งห่มได้ คือ

1. การห่มคลุม : ให้คลุมไหล่ทั้งสองข้าง โดยจะม้วนชายจีวรเข้าหาตัว ซึ่งการม้วนของ ชายจีวร เองนี้เรียกว่าลูกบวบใช้มือขวาแหวกซ้าย ลูกบวบออกมา

2. การห่มมังกร : ครองจีวรแบบม้วนลูกบวบปิดขวาแล้วหนีบลูกบวบไว้ใต้รักแร้ ด้านซ้าย และ แหวกจีวรออกข้างด้านขวาการห่มมังกรนั้น เป็นการห่มแบบมหานิกายแท้ เป็นวัตร ปฏิบัติในการ ครองจีวร ของพระสงฆ์มหานิกาย หรือฝ่ายเถรวาทลัทธิลังกาวงศ์ในประเทศไทย

3. การห่มเฉียงบ่าเปิดไหล่ : คือการห่มแบบลัดไหล่โดยนำผ้าจีวรผืนหนึ่งมาพันตัวโดยพัน เข้าหาตัว หรือที่เรียกว่า “ปิดขวา” เป็นการห่มแบบมหานิกายแท้

4. การห่มดอง : การครองผ้าจีวรของภิกษุที่มีผ้าประคดคาคอกและสังฆาฏิพาด ไหล่ทับซ้อน โดยใช้วิธีพับผ้าจีวรให้ได้ระดับพอดีกับร่างกาย ดึงออกให้ได้พอประมาณรอบตัว แล้วยกผ้าขึ้นวางบน ไหล่ซ้ายจัด ผ้าจีวรให้เข้าที่เรียบร้อย จะซ้อนทับด้วยผ้าสังฆาฏิกก็ได้หรือจะไม่ซ้อนทับก็ได้ อยู่ที่ความ สะดวก ใช้ผ้าประคด คาคอกพันรอบตัว ผูกเงื่อนด้านหน้าอก

จึงสรุปได้ว่าผ้านุ่งห่มของพระภิกษุนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยแต่ก็ยังคงไว้ซึ่ง วัตถุประสงค์เดิมคือ ใช้เพื่อปกป้องจากความหนาว ความร้อน และแมลงต่างๆเพื่อให้สามารถปฏิบัติธรรมได้ และผ้านุ่งห่มของพระภิกษุจะเป็นรูปแบบเหมือนกันตามแบบที่พระอานนท์ได้ทรงออกแบบไว้ เพื่อไม่ให้เกิด ความแตกแยกเลยความแตกต่างกันของหมู่สงฆ์

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อวิเคราะห์การนุ่งห่มในพุทธศาสนาเถรวาท ผลวิจัยพบว่า ผ้าที่พระภิกษุใช้นุ่ง ห่มในพระพุทธศาสนาเรามักจะเรียกรวมกันว่าผ้าไตรจีวร ซึ่งเป็นผ้าที่มี 3 ชิ้น ได้แก่ สังฆาฏิ อุตตราสงค์ และ อันตรวาสก โดยแต่ละชิ้นนี้มีวิธีการนุ่งห่มที่แตกต่างกันไป

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับผ้าไตรจีวรนั้น ปรากฏว่ามีมูลเหตุที่ พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมมี กถาในเรื่องนี้ว่า พระพุทธเจ้าทรงรับสั่งภิกษุทั้งหลายว่า ภิกษุทั้งหลาย เราเดินทางไกลระหว่างกรุงราชคฤห์กับ กรุงเวสาลี ในขณะที่พระพุทธเจ้าทรงเสด็จจาริกอยู่นั้น ได้เห็นพระภิกษุหลายรูปพากันได้จัดเตรียมอัฐบริขาร เหล่านั้น บ้างก็หอบพะรุงพะรัง บ้างก็ห่อผ้าที่พับดัดผูกไว้บนศีรษะ บ้างก็แบกขึ้นบ่า และบ้างก็กระเดียดไว้ที่ สะเอวเดินมาครั้นเห็นแล้ว พระพุทธเจ้าทรงดำริดังนี้ว่า “โมฆบุรุษเหล่านี้ห่มมุ่นเพื่อความมกมากในจีวร เหลือเกิน อย่ากระนั้นเลย เราควรกำหนดเขตแดน เราควรกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องผ้าแก่ภิกษุทั้งหลาย ” เมื่อพระพุทธเจ้าทรงดำริเช่นนี้แล้ว จึงได้เสด็จจาริกไปโดยลำดับจนกระทั่งถึงกรุงเวสาลี

ครั้นเมื่อพระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ที่โคตรมกเจดีย์ เป็นเวลายามค่ำคืนที่ เหน็บหนาว ในฤดูหนาว อยู่ในช่วงเดือน 3 เดือน 4 พระผู้มีพระภาคทรงห่มจีวรผืนเดียวประทับนั่งอยู่ กลางแจ้งตลอดราตรี ขณะที่ น้ำค้างตก แต่ไม่ทรงหนาว ครั้นเมื่อปฐมยามผ่านไป ทรงรู้สึกหนาว ทรงห่มจีวรผืนที่ 2 จึงไม่ทรงหนาว (Papakro, & Sawetaphon, 2018) เมื่อมัชฌิมยามผ่านไป ทรงรู้สึกหนาว ทรงห่มจีวรผืนที่ 3 จึงไม่ทรงหนาว และเมื่อปัจฉิมยามผ่านไปจนถึงยามรุ่งอรุณแห่งราตรี ทรงรู้สึกหนาว ทรงห่มจีวรผืนที่ 4 จึง ไม่ทรงหนาว พระพุทธองค์ทรงดำริว่า “กุลบุตรในธรรมวินัยนี้ ที่เป็นคนมีปกติหนาว กลัวความหนาว อาจครองชีอยู่ได้ด้วย ผ้า 3 ผืน อย่ากระนั้นเลย เราควรกำหนดเขตแดน เราควรกำหนดกฎเกณฑ์ใน เรื่องผ้าแก่ภิกษุทั้งหลาย เราควรอนุญาตผ้า 3 ผืน (Silawanso, 2012) ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตไตรจีวร คือ สังฆาฏิ ผ้าพาด สองชิ้น อุตตราสงค์ ผ้าห่ม ชิ้นเดียว อันตรวาสก ผ้านุ่ง ชิ้นเดียว

จะเห็นได้ว่า การใช้ผ้านุ่งห่มในพระพุทธศาสนามีรูปแบบของการใช้ผ้าแต่ละผืนอย่างชัดเจน เพื่อให้เหมาะสมกับสมณสารูปของพระภิกษุ เพื่อไม่ให้ภิกษุมกมากในเรื่องผ้าและยังคงไว้ซึ่งความศรัทธาเลื่อมใส ในพุทธบริษัททั้งหลายที่พบเห็น ซึ่งผ้าแต่ละผืนก็มีรูปแบบของการนุ่งห่มที่แตกต่างกันและยังมิถูกข้อระเบียบ ในการใช้สอยอีกด้วย

สีผ้านุ่งห่มในสมัยพุทธกาล สำหรับเรื่องของสีผ้านุ่งห่มในทางพระพุทธศาสนานั้น ผู้วิจัยได้สืบค้น และได้พบข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องของสีผ้าในพระพุทธศาสนา โดยสีของผ้านุ่งห่มของภิกษุใน

พระพุทธศาสนานั้นส่วนมากจะใช้เปลือกไม้มาต้มและนำผ้าบังสุกุลที่ตนหาได้นั้นมาย้อม ซึ่งเมื่อเราพิจารณาถึงสีที่เกิดจากการย้อมผ้าถุงห่มนั้น สี ย้อมแตกต่างกันไปตามแต่ชนิดของเปลือกไม้ ดังนั้นเราจึงไม่สามารถรู้ถึงสีของผ้าถุงห่มของพระพุทธเจ้าได้ ว่าเป็นสีอะไรแต่ก็ได้มีหลักฐานที่พระอรรถกถาจารย์ พระฎีกาจารย์ ได้รจนาไว้ในอรรถกถาฎีกาต่าง ๆ ไว้เช่น

“ภคว.....นิโครธปลวสมานวณณิ รตตปสุกลํ ปารูปตวา”

พระผู้มีพระภาคเจ้า....ทรงห่มบังสุกุลจีวรอันประเสริฐสีแดง มีวรรณะละม้ายดอกแห่งต้นไทร (นิโครธ)

จากข้อความข้างต้นเราจะพอทราบได้ว่า สีของผ้าถุงห่มของพระพุทธเจ้านั้นเป็นสีแดง ซึ่งในสมัยพุทธกาลยังมีพระภิกษุเถระที่ใช้สีผ้าถุงห่มเหมือนพระพุทธเจ้า อันมีพระมหากัสสปเถระ พระสารีบุตรเถระ และพระโมคคัลลานะเถระ เป็นต้น ดังที่พระอรรถกถาจารย์และพระฎีกาจารย์ได้รจนาไว้ดังนี้

“สารีบุตรโมคคัลลานาโท มหาเถราปิ น เมฆวณณ ปสุกลํ ปารูปตวา.

แม้พระมหาเถระทั้งหลาย มีท่านพระสารีบุตร และท่านพระมหาโมคคัลลานะเป็นต้น ก็ห่มบังสุกุลจีวรมีสีแดงเหมือน เมฆ” “มหากัสสปปมุขา มหาเถรา เมฆวณณ ปสุกุลจีวร ปารูปตวา.”

พระมหาเถระทั้งหลาย มีท่านมหากัสสปเป็นต้น ก็ห่มผ้าบังสุกุลจีวรมีสีแดงเหมือนเมฆ “เมฆวณณ ” ในที่นี้ หมายถึงเอา ก้อนเมฆสีแดง ดังมีหลักฐานว่า

“บพว่ เมฆวณณ ได้แก่ มีสีเหมือนเมฆแดง, อธิบายว่า เช่นกับก้อนเมฆที่ฉาบด้วย แสงพระอาทิตย์ ยามสนธยา”

จากหลักฐานที่พระอรรถกถาจารย์ได้อธิบายและเปรียบเทียบให้เห็นน้ำย้อมผ้าถุงห่มที่ได้จากการเคี้ยวของเปลือกไม้ น่าจะได้สีที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน และจากข้อสันนิษฐานที่กล่าวถึงสีของผ้าถุงห่มจะออกไปทางโทนแดง หรือเรียกว่าสีกรักแดง การใช้จีวรแต่ละสำนักของพระภิกษุอาจจะคล้ายๆกันจะแปลอยู่ตรงที่สีที่มีความเข้มกว่าและอ่อนกว่าเท่านั้นไม่แตกต่างกันมาก ขึ้นอยู่กับเปลือกไม้หรือแก่นไม้ที่นำมาต้มย้อมจะให้สีที่เข้มหรืออ่อน

จากที่ได้ศึกษามาจะพบได้ว่าไม่ใช่ทุกสีที่สามารถนำมาเป็นสีของจีวรได้ ซึ่งในสมัยพุทธกาลก็มีสีที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติและอนุญาตให้ใช้อยู่ 6 ชนิด และทรงห้ามสีที่นำมาใช้ในการย้อมจีวร 7 ชนิดดังนี้

1. สีเขียวล้วน
2. สีชมพูล้วน
3. สีแดงล้วน
4. สีบานเย็นล้วน
5. สีแสดล้วน
6. สีดำล้วน
7. สีเหลืองล้วน

เหตุที่ทรงห้ามย้อมด้วยวัสดุสิ่งนอกจากที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว ด้วย เป็นสีย้อมเหมือนพวก เตียรีย หรือสีย้อมอย่างคหฬสี เช่นสีย้อมจากใบคราม จากฝาง เป็นต้น “พระภิกษุรูปใด ใช้ผ้าสีเหล่านี้ ท่านบอกว่า จะต้องปรับอาบัติทุกกฏ”

สำหรับน้ำย้อมจากวัสดุบางอย่างได้ทำให้เกิดความเป็นพิษต่อผิวได้ เช่น น้ำย้อมจากใบและลูกมะเกลือ ส่วนใหญ่จะใช้ในการย้อมเครื่องมือดักสัตว์ อย่างสวิงที่ใช้จับปลา เป็นต้น และสีที่นำไปใช้ย้อมอย่างอื่น ก็ไม่คงทน ถูน้ำล้างสีก็ตกดูไม่งาม ดังนั้น ถึงแม้ว่าน้ำย้อมที่อนุญาตจะมีความหลากหลายให้ในการเลือกน้ำที่จะนำมาใช้ จึงต้องมีหลักการพิจารณาถึงคุณและโทษของวัสดุที่นำมาย้อมจีวรด้วย บางอย่างได้สีที่เหมาะสม แต่เกิดโทษ ก็เป็นสีที่ไม่ควรนำมาใช้ ส่วนสีที่ไม่เกิดโทษ หากนำมาย้อมแล้วเป็นสีที่ไม่เหมาะสมแก่สมณะ ก็ไม่ควรนำมาย้อม ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน และจะต้องให้ความสำคัญในการ นำวัสดุเหล่านั้นมาใช้เพื่อสามารถทำให้เกิดประโยชน์อย่างมากขึ้น เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจะทรงอนุญาต วัสดุสิ่งใดจะเห็นได้ว่า จะต้องเกิดกรณีตัวอย่าง และเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีพของพระภิกษุด้วย การใช้สีย้อมจีวรนั้นก็เน้นสีธรรมชาติเป็นหลัก ในสมัยพุทธกาลนั้นไม่มีสีเคมีใดๆมาเจือปนไม่ทำให้ เป็นโรคผิวหนัง หรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ปัจจุบันพระภิกษุสามเณรนั่งห่มจีวรสีเหลืองกันมาก ในพุทธบัญญัติที่ตรัสไว้ในพระวินัยมหารวรรคว่า “ภิกษุไม่พึงทรงจีวรเหลืองล้วนรูปใดทรง ต้องอาบัติ ทุกกฏ” ทรงบัญญัติไว้ 2 อย่าง คือ

- (1) น้ำฝาดย้อมจีวรที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม
- (2) สีจีวรที่ เหมาะสมและไม่เหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

การหาผ้านุ่งห่มผ้าในพระพุทธศาสนาของพระภิกษุในพระพุทธศาสนานั้น ตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ ถือได้ว่าเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของพระภิกษุและยังเป็นบททดสอบความอุสาหะในหารหาผ้าเพื่อที่จะนำมาเย็บเป็นจีวร เพื่อให้ถูกต้องตามหลักของพระวินัยและหลักของการปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ และเพื่อที่จะฝึกให้พระภิกษุไม่ให้มีความยึดติดกับสิ่งของภายนอก

โดยการนุ่งห่มผ้าในพระพุทธศาสนานั้นไม่มีแบบแผนการนุ่งห่มที่ชัดเจน เพียงแค่ห่มเพื่อปกปิดร่างกาย กันลมแดด ลมฝน และปกป้องจากสัตว์เลื้อยคลานต่างๆ ดังนั้นเราจะเห็นว่าพระภิกษุในแต่ละพื้นที่แต่ละประเทศนั้นมีการนุ่งห่มที่แตกต่างกัน แต่หลักการนุ่งห่มก็ยังคงไว้ซึ่งหลักปฏิบัติตามข้อพระวินัยที่ได้บัญญัติไว้ ซึ่งประกอบไว้ดังนี้

สังฆาฏิ คือ ผ้าที่ใช้พาดไหล่แต่เมื่อมีลมหนาวหรืออากาศเย็นก็สามารถใช้ในการห่มเพื่อกันลมหนาวได้ กล่าวคือเป็นผ้าที่ใช้สำหรับ ห่ม(Papakro, & Sawetaphong, 2018)

อุตตราสงค์ คือผ้า จีวร ที่ใช้ปกปิดร่างกายในการดำรงชีพของพระภิกษุ เพื่อที่จะกันลม แดด และ ยุง ที่มารบกวน ใช้คลุมตัวได้

อันตรวาสก ผ้านุ่ง หรือ สบง คือผ้าที่ใช้ในการนุ่งตั้งแต่ส่วนเอวลงไป ทำชายขอบทั้ง สองข้างให้ตรงกัน ให้ยกขึ้นห่มข้อเท้า 1 ฝ่ามือ

สีของผ้านุ่งห่มก็มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน เพราะถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกันซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ ถึงสีของผ้าที่สามารถนำมาเย็บเป็นผ้าจีวรได้ และสีที่ไม่สามารถนำมาเย็บเป็นผ้าจีวรได้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ชัดเจนและยังมีข้อกำหนดที่ทรงอนุญาตให้บางโอกาสที่เหมาะสมเช่น เวลาถูก โจรขโมยจีวรไป ก็ทรงให้ใช้จีวรสีเหลืองได้ (Noi Bangya, 2021) ภิกษุที่ถูกขโมยจีวร สามารถนุ่งห่มจีวรสีเหลืองได้ (ชั่วคราว) และนอกจากนั้น จีวรทุกอย่างที่ไม่เหมาะสมกับ พระวินัย ก็จัดว่าเหมาะสมสำหรับภิกษุที่ถูก ขโมยจีวร

สรุปข้อมูลจากการสืบค้น สำหรับประโยชน์ของการนุ่งห่มผ้าในพระพุทธศาสนา เพื่อรักษาพระวินัย ที่พระพุทธศาสนาทรงได้บัญญัติไว้เป็น สิกขาบท ซึ่งมีจำนวนมากที่เกี่ยวกับการนุ่งห่มผ้าของพระภิกษุ รวมไปถึงข้อบัญญัติเกี่ยวกับกิริยามารยาท ที่พระภิกษุจำเป็นต้องเรียนรู้ และประพฤติปฏิบัติตนเองให้ถูกต้องตามบทบัญญัติที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งไว้ เพื่อเป็นการรักษาและสืบทอดพระวินัย และเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป เพื่อไม่ให้พุทธศาสนาเสื่อมและมีจุดติเตียนได้

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุป ผ้าในพระพุทธศาสนาที่พระภิกษุนุ่งห่มในพระพุทธศาสนานั้น เรียกที่ใช้เรียกกันหลากหลายโดยส่วนมากจะใช้คำว่า จีวร หรือผ้า ไตรจีวร ซึ่งประกอบไปด้วยผ้า 3 ผืน คือ 1. ผ้าอุตตราสงค์ 2.ผ้าอังตราสก และ 3. ผ้าสังฆาฏิ ซึ่งผ้านุ่งห่มเหล่านี้มีหลักฐานปรากฏในพระคัมภีร์ต่างๆ รวมทั้งในพระไตรปิฎก โดยวิธีการได้มาซึ่งผ้าในพระพุทธศาสนานั้น คือการไปตามหาเศษผ้าจากในป่า จากผ้าที่คนอื่นไม่ใช้แล้ว นำมาเย็บเป็นผ้าจีวร เพื่อที่จะสามารถบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาได้ ซึ่งผ้าไตรจีวรนั้นถือได้ว่าเป็นเครื่องอัฐบริขารของพระภิกษุสงฆ์ ที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้นุ่งห่มได้ตามที่มีในพระวินัย ผ้าจีวรคือผ้าห่ม ผ้าสบงคือผ้านุ่ง ผ้าสังฆาฏิ คือผ้าพาดหรือผ้าทาบ นอกจากที่ไปเสาะหาตามป่าเขาแล้ว พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้รับถวายผ้าจีวรจากผู้อื่นได้ เรียกว่า คหบดีจีวร ซึ่งผู้ที่ทรงขอถวายคนแรกคือหมอชวก โดยที่ลักษณะของจีวรของพระภิกษุในพระพุทธศาสนานั้นจะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยมีรอยเย็บเหมือนรูปคันนาที่พระอานนท์ได้ทรงออกแบบไว้ ตามที่พระพุทธเจ้าทรงรับสั่งกับพระอานนท์ ผ้าที่สามารถนำมาเย็บเป็นผ้าจีวรได้นั้น มีอยู่ 6 ชนิดที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตนำมาเป็นจีวร ดังนั้นผ้านุ่งห่ม หรือผ้าจีวรนั้น ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญของพระภิกษุ ในพระพุทธศาสนาเพราะเป็นปัจจัยหลักในการบ่งบอกลักษณะว่าเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา และทำให้ได้ทราบถึงความหมายของผ้านุ่งห่มในพระพุทธศาสนาเถรวาท ว่า เป็นเครื่องนุ่งห่มของพระภิกษุ ถือหนึ่งในเป็นปัจจัย 4 ที่ขาดไม่ได้เพราะถือเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาและเป็นเครื่องบริขารของภิกษุ โดยมีความหลากหลายในชื่อเรียกของแต่ละสมัย ซึ่งในสมัยพระพุทธศาสนายุคแรกเริ่มก็จะเรียกว่า ผ้ากาษาเย ในตอนที่ ยสกุลบุดรออกบวชก็จะมีคำว่า ยสกุลบุดรโกณผมและหนดนุ่งห่มผ้ากาสาเยออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ต่อมาก็มีคำเรียกว่า ผ้าบังสุกุล ปรากฏอีกในตอนโปรดชฎิล 3 พันอง และยังมีคำเรียกต่างๆอีก เช่น วัตถัง กาสาวพัตร์ จนมาถึงในสมัยที่มีอุปัชฌาย์ จึงมีคำเรียกว่า จีวรปรากฏและภายหลังพระพุทธเจ้าได้กำหนด ไตรจีวรขึ้นมาและยังใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้

หลักการของการนุ่งห่มนั้นมีความเรียบง่าย คือ นุ่งห่มเพื่อปกปิดร่างกายที่นวลสะอาดและกันแดด กันลม กันฝน รวมไปถึงกันแมลงต่างๆเพียงเท่านั้นและยังเป็นการสอนเพื่อไม่ให้ไปยึดติดกับสิ่งของนอกกาย ดังนั้นผ้านุ่งห่มในพระพุทธศาสนานั้นหลังจากใช้แล้วก็ต้องนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเช่นการนำไปทำเป็น ผ้าปูที่นอน อาสนะที่นั่งหรือแม้แต่การนำไปทาโคลนแล้วนำมาทำเป็นที่ฝึก ซึ่งสิ่งทั้งหลายนี้ก็เป็นไปเพื่อให้รู้คุณค่าของผ้าที่หาได้มายากลำบากและฝึกควบคุมตนเองไม่ให้หลงกับกิเลสภายนอก

ในสมัยพุทธกาลเมื่อมีการได้ผ้ามาแล้วนอกจากการเย็บจีวรแล้วยังมีการอธิฐานผ้าจีวรอีกด้วยเพื่อเป็นการหมายเอาผ้าจีวรนั้นเป็นของตนเอง โดยในพระพุทธศาสนานั้นพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระภิกษุมียีวรได้เพียงแค่ 3 ผืนเท่านั้นเพื่อให้พระภิกษุมีความพอดีในการใช้ผ้านุ่งห่ม ซึ่งถ้าหากมีผู้ถวายและมีผ้าเกินก็จะต้องมีการสละผ้าให้กับหมู่สงฆ์เพื่อให้ภิกษุรูปอื่น ซึ่งการนุ่งห่มนั้นก็มีรูปแบบที่ไม่ชัดเจนมีเพียงแค่นุ่งห่มให้เรียบร้อย คือทำชายผ้าจีวรและสบงให้เท่ากันเพียงเท่านี้

นอกจากนี้ผ้านุ่งห่มของพระภิกษุนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยแต่ก็ยังคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์เดิมคือ ใช้เพื่อปกป้องจากความหนาว ความร้อน และแมลงต่างๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติธรรมได้และผ้านุ่งห่มของพระภิกษุจะเป็นรูปแบบเหมือนกันตามแบบที่พระอานนท์ได้ทรงออกแบบไว้ เพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยกเลยความแตกต่างกันของหมู่สงฆ์

สรุป

ผ้าในพระพุทธศาสนาที่พระภิกษุนุ่งห่มในพระพุทธศาสนานั้น เรียกที่ใช้เรียกกันหลากหลายโดยส่วนมากจะใช้คำว่า จีวร หรือผ้า ไตรจีวร ซึ่งประกอบไปด้วยผ้า 3 ผืน คือ 1. ผ้าอุตตราสงค์ 2. ผ้าอังตราสก และ 3. ผ้าสังฆาฏิ ผ้านุ่งห่มทั้ง 3 ชนิดนี้มีหลักฐานปรากฏในพระคัมภีร์ต่างๆ รวมทั้งในพระไตรปิฎก โดยวิธีการได้มาซึ่งผ้าในพระพุทธศาสนานั้น คือการไปตามหาเศษผ้าจากในป่า จากผ้าที่คนอื่นไม่ใช้แล้ว นำมาเย็บเป็นผ้าจีวร เพื่อที่จะสามารถบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาได้ ผ้าไตรจีวรนั้นถือได้ว่าเป็นเครื่องอัฐบริวารของพระภิกษุสงฆ์ ที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้นุ่งห่มได้ตามที่มีในพระวินัย ผ้าจีวรคือผ้าห่ม ผ้าสบงคือผ้านุ่ง ผ้าสังฆาฏิ คือผ้าพาดหรือผ้าทาบ นอกจากที่ไปเสาะหาตามป่าเขาแล้ว พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้รับถวายผ้าจีวรจากผู้อื่นได้ เรียกว่า คหบดีจีวร ซึ่งผู้ที่ทรงขอถวายคนแรกคือหมอชีวก โดยที่ลักษณะขงจีวรของพระภิกษุในพระพุทธศาสนานั้นจะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยมีรอยเย็บเหมือนรูปคันนาที่พระอานนท์ได้ทรงออกแบบไว้ ตามที่พระพุทธเจ้าทรงรับสั่งกับพระอานนท์ ผ้าที่สามารถนำมาเย็บเป็นผ้าจีวรได้นั้น มีอยู่ 6 ชนิดที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตนำมาเป็นจีวร ดังนั้นผ้านุ่งห่ม หรือผ้าจีวรนั้น ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญของพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเพราะเป็นปัจจัยหลักในการบ่งบอกลักษณะว่าเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 การนุ่งห่มผ้าของพระภิกษุสามเณรควรมีความสำรวมระวังต่อความศรัทธาของญาติโยมที่คอย
มองดู

1.2 ควรปฏิบัติการนุ่งห่มให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. ควรศึกษาเรื่องการนุ่งห่มของมหายาน

2.2. ควรศึกษาเรื่องการนุ่งห่มผ้าของวชิรญาณ

2.3. ควรศึกษาความแตกต่างของการนุ่งห่มผ้าในพระพุทธศาสนาของเถรวาทและมหายาน

References

- Kittiphalok K., & Phuttha Asana A. (2020). An Analy on The Laity's Roles in Fostering Buddhism : a Case Study ofLampang Luang Sub-District Ko Kah District Lampang Province. Journal of Buddhist Studies, 12(2), 462–477.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Thai Tripitakas. Bangkok: MCU
- Noi Bangya K. (2021). Historical Linguistics: A Case Study of Civara Color Terms of Buddhist Monks From Sukkhothai Period to Ratthanakosin Period. Phimoldhamma Research Institute Journal, 8(2), 131–140.
- Papakro P., & Sawetaphong S. (2018). The Use of Robes in Theravada Buddhism. Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU, 1(1), 146–158.
- Silawanso, S. (2012).A Study of Civara or Yellow Robes in Theravada Buddhism. (Master'sThesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya
- Surataso, T. (2008). Dictionary for the Study of Buddhism “Wat Kham”. (3 ed.). Bangkok: The Dharma Council and the Banluetham Institute
- Suriyarangsee S. (2018). Robes: Tailoring from the past to the present. Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU, 3(2), 1–12.
- Than Supho N.,& PanasriS.,&Phra Kru Kosit Watthananukul. (2021). A COMPARATIVE ANALYSIS ON HEAVENSIN THERAVADA AND MAHAYANA BUDDHISM. Journal of MCU Ubon Review, 6(3), 307–314.

การศึกษาผลการจ้างงานของมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม
ตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
A STUDY OF EMPLOYMENT OUTCOMES OF THE SOCIAL INNOVATION
FOUNDATION: ACCORDING TO THE STANDARD OF THE DEVELOPMENT OF THE
QUALITY OF LIFE OF PEOPLE WITH DISABILITIES

¹ภคันท์ ภัทรนาวิก

¹PAKKANAN PATTARANAWIG

¹กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

¹Thai Media Fund, Thailand

Received: 2022-06-17

Revised: 2022-08-02

Accepted: 2022-08-30

¹Corresponding Author's Email: Pakkanan81@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยผลลัพธ์การจ้างงาน ตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผล ด้านสุขภาวะคนพิการ ที่ได้รับการจ้างงานในชุมชน และส่งเสริมอาชีพ ตามมาตรา 33 และมาตรา 35 และเพื่อ เปรียบเทียบผลกับโครงการสำรวจสถานการณ์ คุณภาพชีวิตคนพิการ “การเข้าถึงสิทธิของคนพิการตามมาตรฐาน คุณภาพชีวิตคนพิการของกรมส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ (พก.)” จากผลการวิจัยพบว่า ตัวอย่างคน พิการจำนวน 1,691 เมื่อได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ ตามมาตรา 33 และ มาตรา 35 มีสุขภาวะ ทั้ง 4 ด้านที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับตอนไม่ได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ โดยประกอบด้วย การได้รับ สิทธิคนพิการ การได้รับการศึกษา สามารถออกสู่สังคม มีอาชีพและเศรษฐกิจ อีกทั้งเกิดความเข้าใจด้านสุขภาวะ นอกจากนี้เมื่อเทียบกับดัชนีด้านสิทธิคนพิการ (การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ) ดัชนีสุขภาวะคนพิการ ดัชนีด้าน การศึกษา ดัชนีด้านการออกสู่สังคม ระหว่างกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และมูลนิธินวัตกรรม ทางสังคม พบว่ามีทิศทางแนวโน้มเป็นไปในทิศทางดีและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

อย่างไรก็ตามอาจจะต้องมีหน่วยงานให้การสนับสนุนในการส่งเสริมการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ แก่คนพิการเพิ่มมากขึ้นและต่อเนื่องทั้งในด้านสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน (กาย สังคม อาชีพและเศรษฐกิจ และจิตใจ และ ปัญญา) เช่น การสนับสนุนสุขภาวะทางกายในด้านการเดินทาง การพักผ่อน นอนหลับ การได้รับการ ฝึกอบรม และเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเอง การได้รับคำแนะนำ คำปรึกษาด้านอาชีพและแหล่งงาน การได้รับการฝึกอบรม อาชีพตามความถนัดของคนพิการ การได้รับการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมืออุปกรณ์ และ เข้าถึงแหล่งเงินทุน แหล่ง เงินกู้อื่นๆ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ

คำสำคัญ: การจ้างงานคนพิการ; การส่งเสริมอาชีพคนพิการ; คุณภาพชีวิตคนพิการ; การสร้างเสริมสุขภาพ

Abstract

The study on employment outcomes based on the quality of life development of people with disabilities Standards intended to promote employment under Sections 33 and 35 and investigate the health consequences of people with disabilities who work in the community and to compare the findings with the survey project on the conditions of the disabled people's quality of life "Access to the rights of disabled people according to the quality of life standards of the Department of Promotion and Development of the Quality of Life of People with Disabilities"

The findings demonstrated that 1,691 people with disabilities who were employed in the community and promoted in their occupation under Sections 33 and 35 had better health in all four domains than when they were not employed in the community and promoted in their occupation, including acquiring the rights of people with disabilities, receiving education, being able to enter society, having a career and economy, and understanding health. Additionally, when compared to the index for disabled people's rights (promotion and protection of rights), the index for disabled people's health, index for education, and index for social outing between the Department of Promotion and Development of the Quality of Life of People with Disabilities and the Social Innovation Foundation found that the trend direction is in a good direction and in the same direction. However, organizations may need to continuously support or promote employment in the community and careers for people with disabilities in accordance with the four components of health, namely physical, social, occupational, and economic, as well as mental and intellectual, such as supporting physical well-being through travel, sleeping, receiving training and taking part in self-improvement activities, receiving advice and participating in self-improvement activities, receiving vocational counseling, and accessing job resources.

Keywords: Employment of people with disabilities; career promotion; quality of life for people with disabilities; Social Determinant of Health.

บทนำ

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มีความสำคัญกับการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านการแพทย์ การศึกษา การฝึกอบรมและการมีงานทำรวมถึงการมีส่วนร่วมทางสังคม ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งกฎหมายฉบับใหม่นี้มีมุมมองต่อมิติของ “คนพิการ” ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น กล่าวคือคนพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสารจิตใจอารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านใดด้านหนึ่งเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป มิติที่แตกต่างออกไปคือใครจะมีความบกพร่องหรือมีความพิการอย่างไรไม่ใช้สาระสำคัญแต่การเคารพในความเป็นมนุษย์แห่งความเสมอภาคแห่งสิทธิพลเมือง การทำความเข้าใจถึงมิติแห่งความแตกต่างหลากหลายและขจัดอุปสรรคทั้งด้านเจตคติและสภาพแวดล้อมทำให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตได้อย่างบุคคลทั่วไปและมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นการใช้มิติในเชิงสังคม (Social Model) ในการทำงานด้านคนพิการ (Department of Empowerment of Persons with Disabilities cooperated with the Redemptorist Foundation For People with Disabilities and the Social structured Research Centre, 2014)

จากการศึกษาผลการจ้างงานของมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม ตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยการมีงานทำเป็นการเพิ่มคุณค่าชีวิตของคนพิการ และการจ้างงานมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ มาตรการที่รองรับเพื่อส่งเสริมการมีงานทำและการจ้างงาน ตามพระราชบัญญัติเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เช่น มาตรา 33 กำหนดให้สถานประกอบการที่มีพนักงาน 100 คนต้องทำการจ้างคนพิการ 1 คน มาตรา 34 บัญญัติไว้ว่า นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนดตามมาตรา 33 ให้ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 24 (5) มาตรา 35 บัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 33 หรือนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่รับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 33 และไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 34 หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วยงาน ฝึกงานหรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการแทนก็ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ (Department of Empowerment of Persons with Disabilities. Empowerment of Person with Disabilities Act, B.E., 2007 and Second Edition, B.E., 2013)

แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ: สุขภาวะจากการทำงาน ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินงานเพื่อเชื่อมโยงการสนับสนุนโอกาสงานจากสถานประกอบการไปสู่คนพิการ ในระหว่างการทำงานเราค้นพบว่า การจ้างงานคนพิการเข้าไปทำงานในองค์กรเป็นอุปสรรคใหญ่ทั้งต่อคนพิการและสถานประกอบการเอง ด้วยปัจจัยความไม่พร้อม ทั้งในเรื่องของการศึกษาของคนพิการ สภาพแวดล้อม บริบทสังคม ค่าใช้จ่าย เป็นต้น แผนงานฯ จึงคิดค้น ริเริ่มการทำงานเพื่อตอบโจทย์ดังกล่าว เป็นนวัตกรรมและมิติใหม่ เรียกโครงการจ้างงานคนพิการเพื่อทำงานในชุมชนหรือองค์กรสาธารณประโยชน์ โดยมีแนวคิดให้สถานประกอบการจ้างงานคนพิการเพื่อทำงานในชุมชนของตนเอง เป็นงานที่เป็นประโยชน์สาธารณะ รวมถึงจ้างงานคนพิการที่ทำงานในองค์กรสาธารณประโยชน์ โดยได้เริ่มดำเนินการภายใต้แนวคิดนี้ในปี พ.ศ. 2557 และสามารถเชื่อมโยงโอกาสให้เกิดการจ้างงานนี้ได้จำนวนกว่า 200 อัตรา โดยกระจายอยู่ทั่วทุกภาค ขณะเดียวกันในปี พ.ศ. 2558 แผนงานฯ ได้ขยายกรอบการทำงานไม่ใช่แค่เพียงการจ้างงาน แต่ขยายไปสู่การส่งเสริมอาชีพ รวมถึงขยายการทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนพิการรุนแรงซึ่งมีจำนวนมากและไม่เคยเข้าถึงโอกาสสิทธิด้านการมีอาชีพและการมีงานทำ อีกทั้งยังอยู่ในพื้นที่ห่างไกล โดยการทำงานขับเคลื่อนงานร่วมกับภาคีองค์กรคนพิการในพื้นที่ ร่วมกันพัฒนาโครงการเพื่อให้คนพิการกลุ่มนี้สามารถมีอาชีพได้บนบริบทต้นทุนและเงื่อนไขข้อจำกัดสภาพ ความพิการ เกิดเป็นโครงการอาชีพ ทั้งในภาคเกษตร ภาคปศุสัตว์ ภาคบริการ (ร้านค้า) ภาคการผลิต เป็นต้น ซึ่งเป็นอาชีพที่นอกจากจะตอบโจทย์บริบทของกลุ่มคนพิการรุนแรงแล้วยังตอบกลุ่มคนพิการที่ขาดการศึกษา, กลุ่มคนพิการที่มีฐานทุนในการทำอาชีพเดิม ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2558 ได้เชื่อมโยงโอกาสงานรวม 1277 อัตรา แบ่งเป็นการสนับสนุน อาชีพ (มาตรา 35 ช่วยเหลืออื่นใด) รวม 559 อัตรา และมาตรา 33 รวม 718 อัตรา

สถานการณ์คนพิการในปี พ.ศ. 2561 แผนงานพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมการจ้างงานคนพิการเชิงสังคม (จ้างให้คนพิการทำงานสนับสนุนหน่วยงานสาธารณประโยชน์ในภูมิสำเนาของตนเอง) โดยสามารถพัฒนากลไกและเครือข่ายให้เกิดการเชื่อมประสานสถานประกอบการเปลี่ยนการส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 34 มาร่วมกันจ้างงานคนพิการเชิงสังคมและให้ทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพคนพิการ ตามมาตรา 33 และ 35 โดยมีภาคีเครือข่ายทั่วประเทศ

สถานการณ์คนพิการในปี พ.ศ. 2559 - 2562 แผนงานฯ ขยายกรอบการทำงานโดยเน้นการทำงานขับเคลื่อน ร่วมกับภาคีความร่วมมือทั้งในด้านสถานประกอบการ และองค์กรคนพิการ เพื่อเชื่อมโยงโอกาสงานขยายไปถึงทุกกลุ่มประเภทความพิการคู่ขนานกับการทำงานผ่านหน่วยในพื้นที่(โหนด) ที่มีความเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดตำแหน่งงานและโครงการอาชีพที่เป็นความต้องการของหน่วยงานและคนพิการ ทั้งยังสร้างเป้าหมายร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน ตามนโยบายของรัฐ “สานพลังประชารัฐ สร้างงาน สร้างอาชีพ 10,000 ตำแหน่งงาน” เพื่อผลักดันให้คนพิการเข้าถึงโอกาสงานและอาชีพ รวมถึงมีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการดำเนินโครงการ “สร้างโอกาสการจ้างงานเชิงสังคม และสนับสนุนการประกอบอาชีพ

คนพิการ” จากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อมุ่งเป้ายายการขับเคลื่อนและเพื่อตอบสนอง
ต่อนโยบายดังกล่าว ด้วยการทำงานเชื่อมโยงกับโหนดที่เข้มแข็ง และกลไกในพื้นที่ทำให้เข้าถึงหน่วยงานท้องถิ่น
(รัฐ) องค์กรสาธารณประโยชน์ และคนพิการในพื้นที่ต่าง ๆ ได้มากขึ้น นำไปสู่การแสดงเจตจำนงและส่งตำแหน่ง
งาน ซึ่งมีลักษณะ/ภาระงานที่ต้องการให้คนพิการเข้าไปสนับสนุนหน่วยงานอาทิ งานธุรการ งานบริการ งาน
ส่งเสริมสุขภาพ งานประสานสิทธิ์ งานที่เป็นนวัตกรรมอื่น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีคนพิการที่ต้องการเข้าถึง
โอกาสการสนับสนุนอาชีพ (ช่วยเหลืออื่นใด) อาชีพ เกษตร ปศุสัตว์ ร้านค้า บริการ ซึ่งขอรับการสนับสนุนทั้งรูปแบบ
รายเดี่ยวและรายกลุ่ม

สถานการณ์ปี พ.ศ. 2562 เริ่มขยายกรอบการทำงานเน้นการทำงานขับเคลื่อนร่วมกับภาคีความร่วมมือไม่
ว่าจะเป็นสถานประกอบการ และองค์กรคนพิการ เพื่อขยายโอกาสการมีงานทำกับกลุ่มประเภทความพิการผ่าน
การทำงานกับหน่วยในพื้นที่ (โหนด) ที่มีความเข้มแข็ง และขยายความร่วมมือเพื่อผลักดันให้คนพิการเข้าถึงโอกาส
งานและอาชีพ

จากสถานการณ์ข้างต้นจึงนำไปสู่การศึกษาลักษณะการจ้างงานในชุมชนและการส่งเสริมอาชีพให้กับคน
พิการตามแผนงานในสถานการณ์ปี พ.ศ. 2562 โดยอ้างอิงตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของกรม
ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และการศึกษาผลลัพธ์ด้านสุขภาวะที่เกิดขึ้นทั้ง 4 ด้านคือ กาย เศรษฐกิจ
สังคมและปัญญา ตลอดจนการศึกษาเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตามที่
กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการกำหนดที่เป็นแนวทางการดำเนินงานของกลไกขับเคลื่อนมาตรฐาน
การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการระดับพื้นที่นี้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนงานพัฒนา
คุณภาพชีวิตคนพิการให้สามารถดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ โดยเลือกเอาตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานคนพิการและการส่งเสริมอาชีพ อาชีพ การมีรายได้
การมีการศึกษา การออกสู่สังคม เป็นตัวนำในการศึกษาลักษณะการจ้างงานหรือการส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการใน
งานวิจัยนี้ (Social Innovation Foundation, 2019)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์ย่อย ประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อศึกษาลักษณะการจ้างงานคนพิการตามภารกิจหรือบทบาทของมูลนิธินวัตกรรมทางสังคมตามมาตรฐาน
การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตามมาตรา 33 และ 35

2. วัตถุประสงค์ย่อย

2.1 เพื่อศึกษาผลด้านสุขภาวะคนพิการที่ได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ (ตามมาตรา 33 และมาตรา 35) ทั่วประเทศ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษากับโครงการสำรวจสถานการณ์คุณภาพชีวิตคนพิการ “การเข้าถึงสิทธิของคนพิการตามมาตรฐานคุณภาพชีวิตคนพิการของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)” ประกอบด้วย ดัชนีด้านสิทธิคนพิการ ดัชนีสุขภาวะคนพิการ ดัชนีด้านการศึกษา และดัชนีด้านอาชีพการจ้างงานและรายได้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยการศึกษาผลการจ้างงานของมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม ตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยการคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับคนพิการที่ได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพตามมาตรา 33 และมาตรา 35 ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานการณ์การจ้างงานและการส่งเสริมอาชีพ ตามมาตรา 33 และ 35 ของมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม

ขั้นตอนที่ 2 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคนพิการแบบเจาะจงโดยเป็นคนพิการที่ได้รับการจ้างงานและส่งเสริมอาชีพ คนพิการที่ได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพตามมาตรา 33 และมาตรา 35 ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวอย่างจำนวน 1,691 คน โดยประกอบด้วย (1) คนพิการที่ได้รับการจ้างงานตามมาตรา 33 (2) คนพิการที่ได้รับการจ้างงานตามมาตรา 35

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม โดยการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 คำถามทั่วไป ประกอบด้วย เพศ ประเภทความพิการ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา ที่อยู่ อาศัย มาตราที่ได้รับการจ้างงาน และประเภท/ลักษณะงานที่ได้รับ

ส่วนที่ 2 สุขภาวะในด้านต่าง ๆ ของคนพิการในปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 สถานะคุณภาพชีวิตของคนพิการหลังจากการได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพด้านต่าง ๆ ประเด็นตามดัชนีชีวิต ประกอบด้วย ดัชนีสุขภาวะคนพิการ ด้านสิทธิคนพิการ ดัชนีด้านการศึกษา และดัชนีด้านการออกสู่สังคม

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นด้านประโยชน์และข้อเสนอแนะในการจ้างงานในชุมชนและสนับสนุนอาชีพคนพิการ

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 30 ชุด เพื่อหาความตรงและความเที่ยงของแบบสอบถามก่อน

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ชี้แจงการกรอกแบบสอบถามออนไลน์แก่กลุ่มตัวอย่างโดยมีคำชี้แจงให้ตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์และแปลผลโดยใช้โปรแกรม SPSS และแปรข้อมูลเป็นร้อยละ (%) และหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 7 สังเคราะห์และวิเคราะห์ สรุปผลและข้อเสนอแนะจากการศึกษาผลการจ้างงานของมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม ตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาผลการจ้างงานของมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม ตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการดังต่อไปนี้

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยย่อยข้อที่ 1 ผลด้านสุขภาวะคนพิการ ที่ได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ (ตามมาตรา 33 และมาตรา 35) ทั่วประเทศ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง มาตราที่คนพิการได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพ จำนวน 1,691 คน พบว่า ส่วนใหญ่คนพิการได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพ มาตรา 35 จำนวน 1,343 คน (ร้อยละ 79.42) รองลงมาคือ มาตรา 33 จำนวน 333 คน (ร้อยละ 19.69) และไม่ระบุ จำนวน 15 คน (ร้อยละ 0.89)

2. ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างประเภทงานของคนพิการที่ได้รับการสนับสนุน ส่วนใหญ่คนพิการปฏิบัติงานประจำหน่วย จำนวน 1,359 คน (ร้อยละ 90.00) รองลงมาคือ โครงการอาชีพ จำนวน 68 คน (ร้อยละ 4.50) ขณะที่คนพิการไม่ระบุประเภทของงาน จำนวน 264 คน (ร้อยละ 15.61)

3. ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างหน่วยงานประจำที่ปฏิบัติงานของคนพิการ จำนวน 1,691 คน พบว่า ส่วนใหญ่คนพิการปฏิบัติงานอยู่หน่วยงานสาธารณสุข (รพ.สต./สสอ./รพ.อำเภอ/รพ.จังหวัด) จำนวน 830 คน (ร้อยละ 49.08) รองลงมาคือ หน่วยงานการศึกษา (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/โรงเรียน/มหาวิทยาลัย) จำนวน 360 คน (ร้อยละ 21.29) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต./เทศบาล) จำนวน 219 คน (ร้อยละ 12.95) องค์กรด้านคนพิการ (ชมรม/สมาคมคนพิการ) จำนวน 154 คน (ร้อยละ 9.11) หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ (ศูนย์บริการคนพิการ จังหวัด/พมจ./จัดหางานจังหวัด/อื่น ๆ) จำนวน 54 คน (ร้อยละ 3.19) ตามลำดับ และไม่ระบุ จำนวน 74 คน (ร้อยละ 4.38)

4. ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวันได้ด้วยตนเองของคนพิการ จำนวน 1,691 คน พบว่า ส่วนใหญ่คนพิการช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่ต้องมีผู้ดูแล จำนวน 1,394 คน (ร้อยละ 98.31)

รองลงมาคือ คนพิการช่วยเหลือตัวเองได้น้อยหรือไม่ได้เลยต้องมีผู้ดูแลช่วยเหลือ จำนวน 9 คน (ร้อยละ 0.63) และไม่ระบุความสามารถ จำนวน 15 คน (ร้อยละ 1.06)

5. ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างสถานะที่พักอาศัยของคนพิการ จำนวน 1,691 คน พบว่า ส่วนใหญ่คนพิการพักอาศัยอยู่กับ บ้านพ่อ-แม่ จำนวน 797 คน (ร้อยละ 47.13) รองลงมาคือ บ้านตนเอง จำนวน 619 คน (ร้อยละ 36.61) บ้านญาติ จำนวน 109 คน (ร้อยละ 6.45) บ้านเช่า จำนวน 86 คน (ร้อยละ 4.02) อื่น ๆ จำนวน 68 คน (ร้อยละ 4.02) ตามลำดับ และไม่ระบุสถานะของที่พักอาศัย จำนวน 12 คน (ร้อยละ 0.71)

ส่วนที่ 2 สุขภาวะในด้านต่างๆของคนพิการในปัจจุบัน

1. สุขภาวะทางกาย พบว่าส่วนใหญ่คนพิการมีสุขภาวะทางกายในระดับดีขึ้น โดยมีความสามารถทำงานได้อย่างที่เคยทำมา (ร้อยละ 78.59) ขณะที่ผลการศึกษาดัชนีชี้วัดด้านสุขภาวะทางกาย พบว่าด้านการเดินทางด้วยด้านสุขภาวะทางสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้ (อาจต้องใช้อุปกรณ์หรือผู้ช่วยตามความเหมาะสม) ตนเองการพักผ่อน/นอนหลับ /การออกกำลังกาย/ ความเจ็บปวดตามร่างกาย ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม

2. สุขภาวะทางสังคม หลังจากมีการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพคนพิการมีสุขภาวะทางสังคมในระดับดีขึ้นคือ ส่วนใหญ่คนพิการมีความภูมิใจบุคคลรอบข้างที่สามารถด าเนินชีวิตอย่างมีความสุข (ร้อยละ 90.24) ขณะที่ผลดัชนีชี้วัดด้านสุขภาวะทางสังคม พบว่าการได้รับการฝึกอบรม และเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเอง/ และโอกาสเดินทางท่องเที่ยว และนันทนาการต่างๆ ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม

3. สุขภาวะทางด้านอาชีพและเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่คนพิการมีสุขภาวะทางด้านอาชีพและเศรษฐกิจในระดับมาก คือ รายได้สามารถจุนเจือครอบครัวได้ (ร้อยละ 42.70)

4. สุขภาวะทางจิตใจและปัญญา ส่วนใหญ่คนพิการมีสุขภาวะทางจิตใจและปัญญาในระดับดีขึ้น พบว่าส่วนใหญ่คนพิการมีความสุขมากขึ้น (ร้อยละ 87.94)

5. ความเข้าใจด้านสุขภาวะของคนพิการ คนพิการมีความเข้าใจด้านสุขภาวะของคนพิการได้ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอารมณ์ เช่น การควบคุมอารมณ์ การจัดการความเครียด (ร้อยละ 51.69)

6. รายได้และรายจ่ายของคนพิการ หลังจากได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพ คนพิการมีรายได้ต่อเดือน (ไม่รวมเบี้ยคนพิการ) เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 60.32) ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 9,001-12,000 บาท (ร้อยละ 76.40)

7. รายได้ที่เกิดจากเงินปันผล หลังจากได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพ ส่วนใหญ่คนพิการไม่มีรายได้ที่เกิดจากเงินปันผลที่เกิดจากการร่วมกลุ่มอาชีพ (ร้อยละ 87.82) ขณะที่คนพิการมีรายได้ที่เกิดจากเงินปันผลต่อเดือน ต่ำกว่า 1,000 บาท (ร้อยละ 76.23)

8. การจัดการรายได้ของคนพิการ หลังจากได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพ พบว่ามีคนพิการมีการจัดการรายได้เพียงจำนวน 33 คน (ร้อยละ 1.95) โดยแบ่งให้ครอบครัวใช้บางส่วน และที่เหลือใช้จ่าย

9. จำนวนเงินออมต่อเดือนของคนพิการ พบว่า ส่วนใหญ่มีเงินออมเพิ่มขึ้น จำนวน 1,056 คน (ร้อยละ 62.45) รองลงมา คือ มีเงินออมเท่าเดิม จำนวน 557 คน (ร้อยละ 32.94) และมีเงินออมลดลง จำนวน 78 คน (ร้อยละ 4.61) ตามลำดับ

10. การจัดทำบัญชีครัวเรือนหรือรายรับรายจ่าย พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือนหรือรายรับรายจ่าย จำนวน 573 คน (ร้อยละ 33.89) รองลงมาคือ มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 1,108 คน (ร้อยละ 65.52) และไม่ระบุ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 0.59

11. หนี้สินครอบครัวต่อเดือนของคนพิการ พบว่า ส่วนใหญ่คนพิการมีหนี้สิน ครอบครัวลดลง จำนวน 1,018 คน (ร้อยละ 60.20) รองลงมาคือ มีหนี้สินครอบครัวเท่าเดิม จำนวน 536 คน (ร้อยละ 31.70) และมีคนพิการมีหนี้สินครอบครัวเพิ่มขึ้น จำนวน 137 คน (ร้อยละ 8.10) ตามลำดับ

12. รายจ่ายต่อเดือนของคนพิการหลังได้รับการจ้างงานหรือส่งเสริมอาชีพ พบว่ามากกว่าครึ่งของคนพิการมีรายจ่ายเท่าเดิม จำนวน 858 คน (ร้อยละ 50.74) รองลงมามีรายจ่ายเพิ่มขึ้น จำนวน 631 คน (ร้อยละ 37.32) และมีรายจ่ายลดลง จำนวน 202 คน (ร้อยละ 11.95) ตามลำดับ

13. การดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ไม่ดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ สุราและแอลกอฮอล์ จำนวน 1,282 คน (ร้อยละ 75.81) รองลงมาคือ มาดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ สุราและแอลกอฮอล์ จำนวน 312 คน (ร้อยละ 18.45) และไม่ดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ สุรา และแอลกอฮอล์ มากกว่า 1 ปี จนถึงปัจจุบัน จำนวน 82 คน (ร้อยละ 4.85) ตามลำดับ และไม่ระบุ จำนวน 15 คน (ร้อยละ 0.89)

14. การเล่นการพนัน หวยใต้ดินของคนพิการ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ไม่เล่นการพนันหรือหวยใต้ดิน ก่อนได้รับการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพ จำนวน 1,452 คน (ร้อยละ 85.87) รองลงมาคือ คนพิการเล่นการพนัน หรือหวยใต้ดินก่อนได้รับการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพ จำนวน 168 คน (ร้อยละ 9.93) และไม่สูบบุหรี่หรือยาสูบก่อนได้รับการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพ มากกว่า 1 ปี จนถึงปัจจุบันจำนวน 50 คน (ร้อยละ 2.96) ตามลำดับ และไม่ระบุ 21 คน (ร้อยละ 1.24)

15. การสูบบุหรี่หรือยาสูบของคนพิการก่อนได้รับการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพ พบว่าส่วนใหญ่คนพิการไม่สูบบุหรี่หรือยาสูบก่อนได้รับการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพ จำนวน 1,371 คน (ร้อยละ 81.08) รองลงมาคือ สูบบุหรี่หรือยาสูบก่อนได้รับการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพ จำนวน 252 คน (ร้อยละ 14.90) และไม่สูบบุหรี่หรือยาสูบก่อนได้รับการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพ มากกว่า 1 ปี จนถึง ปัจจุบันจำนวน 53 คน (ร้อยละ 3.13) ตามลำดับ และไม่ระบุ จำนวน 15 คน (ร้อยละ 0.89)

16. ประเภทรายจ่ายของคนพิการ หลังได้รับการจ้างงานหรือส่งเสริมอาชีพ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ใช้จ่ายด้านอุปโภคบริโภค มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.13 (จำนวน 1,558 คำตอบ) รองลงมาคือ เป็นการดูแลสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 44.83 (จำนวน 758 คำตอบ) การคมนาคม คิดเป็นร้อยละ 32.11 (จำนวน 543 คำตอบ) เทคโนโลยีสารสนเทศ คิดเป็นการศึกษาผลการจ้างงานของมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม ตามมาตรฐาน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ 59 ร้อยละ 19.75 (จำนวน 334 คำตอบ) การศึกษาหาความรู้ คิดเป็นร้อยละ 16.44 (จำนวน 278 คำตอบ) และ ปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ เช่น บุหรี่ ยาสูบ เหล้า การพนัน คิดเป็นร้อยละ 3.73 (จำนวน 63 คำตอบ) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 สถานะคุณภาพชีวิตของคนพิการหลังจากการได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพด้านต่าง ๆ

สถานะคุณภาพชีวิตของคนพิการหลังจากการได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพด้านต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับสวัสดิการความช่วยเหลือจากรัฐในด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพและการพัฒนาศักยภาพ ทั้งทางการแพทย์ การศึกษาอาชีพ และสวัสดิการสังคม พบว่า

1. ด้านสิทธิคนพิการของหน่วยงานรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิของหน่วยงานรัฐได้ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะความสามารถด้านอาชีพ จำนวน 854 คน (ร้อยละ 50.50)
2. ด้านการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่คนพิการได้รับการศึกษาในระดับมาก ได้แก่ การเกิดทักษะความรู้วิชาชีพติดตัว จำนวน 768 คน (ร้อยละ 45.42)
3. ด้านอาชีพและเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิด้านอาชีพและเศรษฐกิจได้ในระดับรับมาก ได้แก่ รายได้สามารถจุนเจือครอบครัวได้ จำนวน 722 คน (ร้อยละ 42.70)
4. ด้านสังคม ส่วนใหญ่คนพิการ มีสังคมได้รับในระดับมาก โดยคนพิการที่ได้รับให้เข้าสังคมได้ในระดับมาก ได้แก่ การได้รับการฝึกทักษะการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับเป้าหมายของตนเอง จำนวน 819 คน (ร้อยละ 48.43)
5. ความเข้าใจด้านสุขภาวะของคนพิการ พบว่า คนพิการมีความเข้าใจด้านสุขภาวะได้ในระดับมาก โดยส่วนใหญ่คนพิการมีความเข้าใจด้านสุขภาวะของคนพิการได้ในระดับมาก ได้แก่ ด้าน อารมณ์ เช่น การควบคุมอารมณ์ การจัดการความเครียด จำนวน 874 คน (ร้อยละ 51.69)

ส่วนที่ 4 การศึกษาการจ้างงานเชิงสังคมและสนับสนุนอาชีพคนพิการ ตามแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฯ โดยศึกษาผลการจ้างงานคนพิการตามภารกิจ หรือบทบาทของมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม ตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตามมาตรา 33 และ 35

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยย่อย ข้อที่ 2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบโครงการสำรวจสถานการณ์คุณภาพชีวิตคนพิการ “การเข้าถึงสิทธิของคนพิการตามมาตรฐานคุณภาพชีวิตคนพิการของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ (พวก.)” กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พวก.) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ปี 2560 กับ ผลการศึกษาคูณภาพชีวิตคนพิการหลังสนับสนุนอาชีพในงานวิจัย ประกอบด้วย ดัชนีด้านสิทธิคนพิการ ดัชนีสุขภาวะคนพิการ ดัชนีด้านการศึกษา และดัชนีด้านด้านการออกสู่สังคม สรุปได้ดังนี้

1. ด้านสิทธิคนพิการ (การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ) หลังการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพในปี 2562 ลดลงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับปี 2560 (ปี 2562 ค่าเฉลี่ย 4.09 ปี 2560 ค่าเฉลี่ย 4.11) โดยเฉพาะความสามารถในการเข้าถึงสิทธิด้านการได้รับเบี้ยความพิการลดลง (ปี 2562 ค่าเฉลี่ย 4.05 ปี 2560 ค่าเฉลี่ย 4.96) และการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิฯ (ปี 2562 ค่าเฉลี่ย 4.14 ปี 2560 ค่าเฉลี่ย 4.61) ขณะที่ดัชนีด้านสิทธิคนพิการด้านการรับรู้เรื่องสิทธิคนพิการมีระดับค่าเฉลี่ยที่ดีขึ้น (ปี 2562 ค่าเฉลี่ย 4.08 ปี 2560 ค่าเฉลี่ย 2.76)

ดัชนีชี้วัดด้านสิทธิคนพิการ (การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ)	กรมส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ		มูลนิธินวัตกรรมทางสังคม	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ระดับค่าเฉลี่ย
การรับรู้เรื่องสิทธิคนพิการ	2.76	ปานกลาง	4.08	มาก
การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิฯ	4.61	มากที่สุด	4.14	มาก
การได้รับเบี้ยความพิการ	4.96	มากที่สุด	4.05	มาก
รวมระดับคะแนนตัวชี้วัดด้านสิทธิคนพิการ (การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ)	2.76		4.09	

ตารางที่ 1 ตารางผลตามดัชนีด้านสิทธิคนพิการ (การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ)
กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม

2. ด้านสุขภาวะคนพิการ หลังการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพในปี 2562 พบว่าคนพิการมีสุขภาวะคนพิการดีขึ้นจากปี 2560 (ปี 2562 ค่าเฉลี่ย 4.08 ปี 2560 ค่าเฉลี่ย 2.62) โดยดีขึ้นในทุกดัชนีย่อย คือความรู้ ความเข้าใจ การดูแลสุขภาพองค์รวม (สุขภาพกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา) สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้ตามศักยภาพ (ปี 2562 ค่าเฉลี่ย 4.16 ปี 2560 ค่าเฉลี่ย 1.77) /การได้รับบริการตามระบบสาธารณสุข (ปี 2562 ค่าเฉลี่ย 4.16 ปี 2560 ค่าเฉลี่ย 2.60) ขณะที่สุขภาวะด้านการตรวจสุขภาพของคนพิการดีขึ้น (ปี 2562 ค่าเฉลี่ย 3.94 ปี 2560 ค่าเฉลี่ย 3.50) แต่ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม ควรมีหน่วยงานให้การสนับสนุนคนพิการในด้านนี้มากขึ้น

ดัชนีชี้วัดสุขภาวะคนพิการ	กรมส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ		มูลนิธินวัตกรรมทางสังคม	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ระดับค่าเฉลี่ย
ความรู้ ความเข้าใจ การดูแลสุขภาพองค์รวม (สุขภาพกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา) สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้ตามศักยภาพ	1.77	น้อยที่สุด	4.16	มาก
การได้รับบริการตามระบบสาธารณสุข	2.60	ปานกลาง	4.14	มาก
การตรวจสุขภาพประจำปี	3.50	มาก	3.94	มาก
รวมระดับคะแนนตัวชี้วัดด้านสุขภาวะ	2.62		4.08	

ตารางที่ 2 ตารางผลตามดัชนีด้านสุขภาวะคนพิการ
กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม

3. ด้านการศึกษา หลังการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพในปี 2562 พบว่าคนพิการมีการศึกษาดีขึ้นมาก จากปี 2560 (ปี 2562 ค่าเฉลี่ย 3.63 ปี 2560 ค่าเฉลี่ย 2.89) โดยดีขึ้นในทุกดัชนีย่อย คือ คนพิการที่กำลังศึกษาอยู่ ได้รับการบริการจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ มีค่าเฉลี่ยดีขึ้นในระดับมาก (ปี 2562 ค่าเฉลี่ย 3.73 ปี 2560 ค่าเฉลี่ย 3.05) ขณะที่คนพิการมีการสำเร็จการศึกษาในช่วงชั้นของการศึกษา หรือตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลดีขึ้น (ปี 2562 ค่าเฉลี่ย 3.53 ปี 2560 ค่าเฉลี่ย 2.73) แต่ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม ควรมีหน่วยงานให้การสนับสนุนคนพิการในด้านนี้มากขึ้น

ดัชนีชี้วัด	กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ		มูลนิธินวัตกรรมทางสังคม	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ระดับค่าเฉลี่ย
การสำเร็จการศึกษาในช่วงชั้นของการศึกษา หรือตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (EP)	2.73	ปานกลาง	3.53	มาก
คนพิการที่กำลังศึกษาอยู่ได้รับการบริการจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ	3.05	ปานกลาง	3.73	มาก
รวมระดับคะแนนตัวชี้วัดด้านการศึกษา	2.89		3.63	

ตารางที่ 3 ตารางผลตามดัชนีด้านการศึกษา

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม

4. ด้านการออกสู่สังคม หลังการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพในปี 2562 พบว่าคนพิการมีการศึกษาดีขึ้นมาก จากปี 2560 (ปี 2562 ค่าเฉลี่ย 3.96 ปี 2560 ค่าเฉลี่ย 2.27) โดยดีขึ้นในทุกดัชนีย่อย คือ การเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี มีค่าเฉลี่ยดีขึ้นในระดับมาก (ปี 2562 มีค่าเฉลี่ย 4.13 ปี 2560 มีค่าเฉลี่ย 2.99) ขณะที่ดัชนีย่อยที่ดีขึ้นแต่ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม คือ การได้รับการฝึกทักษะการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับเป้าหมายตนเอง (ปี 2562 มีค่าเฉลี่ย 3.93 ปี 2560 มีค่าเฉลี่ย 1.10) การได้รับการบริการ เช่น 1)การมีผู้ช่วยคนพิการ 2)การจัดปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย 3) การช่วยเหลือคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล (ปี 2562 มีค่าเฉลี่ย 3.71 ปี 2560 มีค่าเฉลี่ย 2.29) การได้รับการฝึกอบรมการอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวด้วยสัมพันธภาพที่ดี มีความภาคภูมิใจในตนเอง (ปี 2562 มีค่าเฉลี่ย 3.70 ปี 2560 มีค่าเฉลี่ย 2.71) บ่งชี้ให้เห็นว่าอาจจะต้องมีหน่วยงานให้การสนับสนุนและมีการพัฒนาให้คนพิการมีชีวิตด้านการออกสู่สังคมที่ดีเพิ่มขึ้น

จากข้างต้นเมื่อเทียบดัชนีด้านสิทธิคนพิการ (การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ) ดัชนีสุขภาวะคนพิการ ดัชนีด้านการศึกษา ดัชนีด้านการออกสู่สังคม ระหว่างกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม พบว่า มีทิศทางแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือคนพิการมีสุขภาวะที่ดีขึ้นในระดับปานกลาง ถึงระดับมาก

ดัชนีชี้วัด	กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ		มูลนิธินวัตกรรมทางสังคม	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ระดับค่าเฉลี่ย
การได้รับการฝึกทักษะการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับเป้าหมายตนเอง	1.10	น้อยที่สุด	3.93	มาก
การได้รับการบริการ 1)การมีผู้ช่วยคนพิการ 2)การจัดปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย 3) การช่วยเหลือคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล	2.29	น้อย	3.70	มาก
การได้รับการฝึกอบรมการอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวด้วยสัมพันธภาพที่ดี มีความภาคภูมิใจในตนเอง	2.71	ปานกลาง	4.07	มาก
การเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี	2.99	ปานกลาง	4.13	มาก
รวมระดับคะแนนตัวชี้วัดด้านการออกสู่สังคม	2.27		3.96	

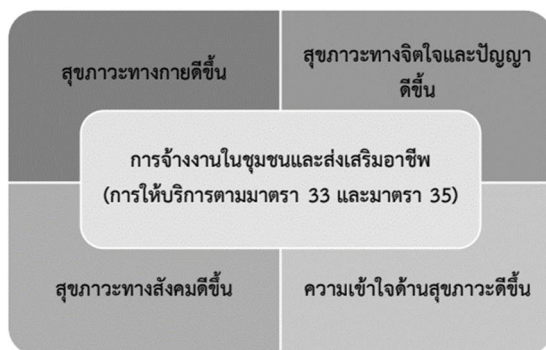
ตารางที่ 4 ตารางผลตามดัชนีด้านการออกสู่สังคม

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม

องค์ความรู้ใหม่

บทสรุปที่สำคัญของงานวิจัยนี้ พบว่า สถานะคุณภาพชีวิตด้านสุขภาวะคนพิการ หลังได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ ตามมาตรา 33 และมาตรา 35) พบว่า

สุขภาวะทางกายของคนพิการหลังได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริม อาชีพ สามารถทำงานได้อย่างที่เคยเป็นมา และสามารถทำสิ่งอื่น ๆ ในแต่ละวัน สุขภาวะทางจิตใจและปัญญาของคนพิการหลังจากได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ มีความสุข และมีกำลังใจในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน สุขภาวะทางสังคมของคนพิการ ภาพรวมด้านสุขภาวะทางสังคมของคนพิการหลังจากได้รับการจ้าง งานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ คนรอบข้างมีความภูมิใจใน 2 ประเด็นประกอบด้วย ความภาคภูมิใจที่คนพิการสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และมีความภูมิใจในงานทำ การสร้างความเข้าใจด้านสุขภาวะ คนพิการได้รับการสร้างความเข้าใจด้านสุขภาวะด้านอารมณ์ เช่น การควบคุมอารมณ์ การจัดการความเครียด การได้รับการป้องกันดูแลด้านสุขภาพอนามัย ด้านสติปัญญา เช่น การเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน ด้านร่างกาย เช่น การรับประทานอาหาร และความเข้าใจด้านสุขภาวะของคนพิการ มีความเข้าใจด้านสุขภาวะด้านจิตใจ สังคม เช่น การมีส่วนร่วม หรือการทำกิจกรรมในชุมชน ด้านอารมณ์ เช่น การควบคุมอารมณ์ การจัดการความเครียด และการได้รับการบริการตามระบบสาธารณสุข

รูปภาพที่ 1 สุขภาวะที่เกิดขึ้นหลังจากการจ้างงานคนพิการในชุมชนและส่งเสริมอาชีพตามมาตรา 33 และ 35

สถานะด้านสิทธิของคนพิการหลังจากการได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพ หลังจากการได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพด้านต่าง ๆ คนพิการได้รับสิทธิ สภาพร่างกายที่ได้รับการฟื้นฟู และการพัฒนาทักษะความสามารถด้านอาชีพ จากหน่วยงานภาครัฐ หลังจากการได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพด้านต่าง ๆ ภาพรวมการเข้าถึงสิทธิของภาครัฐ คนพิการมีการเข้าถึงสิทธิในเรื่องการยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และการรับรู้สิทธิ และการให้คำแนะนำ ปรีกษาแก่คนพิการจาก โรงพยาบาล/รพ.สต.

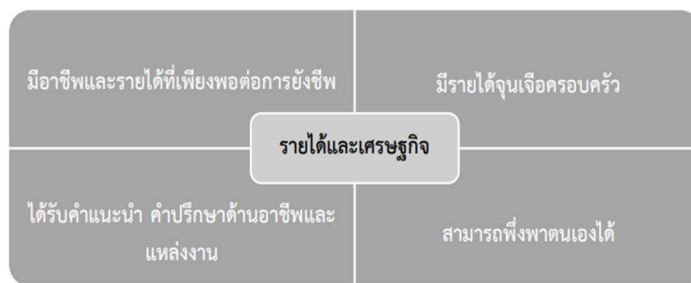
รูปภาพที่ 2 สิทธิที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐหลังจากการจ้างงานคนพิการในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ ตามมาตรา 33 และ 35

สถานะคุณภาพชีวิตของคนพิการด้านการศึกษา หลังจากการได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพ หลังจากการได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพ ส่งผลให้ในด้านการศึกษาของคนพิการเกิดทักษะ ความรู้วิชาชีพ ติดตัว ทักษะการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเหมาะสม การช่วยเหลือสนับสนุนการศึกษาของสถาบันการศึกษาและได้เข้าเรียนหรือสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นที่ต้องการ

รูปภาพที่ 3 สถานะคุณภาพชีวิตของคนพิการด้านการศึกษาหลังจากการจ้างงานคนพิการในชุมชน และส่งเสริมอาชีพ ตามมาตรา 33 และ 35

สถานะคุณภาพชีวิตของคนพิการด้านรายได้และเศรษฐกิจ หลังจากการได้รับการจ้างงานและ สนับสนุน อาชีพ หลังจากการได้รับการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพ คนพิการมีอาชีพและรายได้ที่เพียงพอต่อการยังชีพ มี รายได้สามารถจุนเจือครอบครัวได้ได้รับคำแนะนำ คำปรึกษาด้านอาชีพและแหล่งงาน และสามารถพึ่งพาตนเองได้

รูปภาพที่ 4 สถานะคุณภาพชีวิตของคนพิการด้านรายได้และเศรษฐกิจหลังจากการจ้างงานคนพิการในชุมชนและ ส่งเสริมอาชีพ ตามมาตรา 33 และ 35

สถานะคุณภาพชีวิตของด้านรายได้และรายจ่ายของคนพิการ หลังจากการได้รับการจ้างงานและ สนับสนุน อาชีพ สถานะการเงินคนพิการปัจจุบันเทียบกับก่อนได้รับการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพ ด้านรายได้ต่อ เดือนที่ได้รับการจ้างงาน (ไม่รวมเบี้ยคนพิการ) คนพิการมีรายได้ต่อเดือนที่ได้รับการจ้างงาน (ไม่รวมเบี้ยคนพิการ) ที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการเก็บออมที่เพิ่มขึ้น หนี้สินในครอบครัวลดลง มีการใช้จ่ายกับการดื่มกินเมา สุราและ แอลกอฮอล์ และการพนันหรือห่วยไต่ดินลดลงจากแต่ก่อนได้รับการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพ ทั้งนี้คนพิการมี การ จัดการรายได้ที่ได้รับโดยให้คนในครอบครัวบริหารจัดการ ซึ่งรับแบ่งจ่ายจากครอบครัว

รูปภาพที่ 5 สถานะคุณภาพชีวิตของด้านรายได้และรายจ่ายของคนพิการ หลังจากการจ้างงานคนพิการในชุมชน และส่งเสริมอาชีพ ตามมาตรา 33 และ 35

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการจ้างงานเชิงสังคมและสนับสนุนอาชีพคนพิการ ตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตามมาตรา 33 และ 35 เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพชีวิตคนพิการของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ (พก.) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ตามดัชนีด้านสิทธิคนพิการ ดัชนีสุขภาวะ ดัชนีด้านการศึกษา และดัชนีด้านการออกสู่สังคมพบว่า ดัชนีด้านสิทธิคนพิการ การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิคนพิการได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็น การได้รับเบี้ยความพิการการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิฯ การรับรู้เรื่องสิทธิคนพิการตามกฎหมาย ดัชนีสุขภาวะคนพิการ สุขภาวะคนพิการของคนพิการทางสังคมมีสุขภาวะที่ดีขึ้น ผ่านการได้รับบริการตามระบบสาธารณสุข การตรวจสุขภาพประจำปี การให้ความรู้ ความเข้าใจ การดูแลสุขภาพองค์รวม (สุขภาพกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา) และการให้ดำรงชีวิตประจำวันได้ตามศักยภาพ ดัชนีด้านการศึกษาแสดงถึงคุณภาพชีวิตของคนพิการด้านการศึกษา ได้รับการบริการจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ การสำเร็จการศึกษาในช่วงชั้นของการศึกษา หรือตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หลังการจ้างงาน/สนับสนุนอาชีพดีขึ้น ดัชนีด้านการออกสู่สังคม คนพิการมีการออกสู่สังคมดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีการได้รับการฝึกอบรมการอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวด้วยสัมพันธภาพที่ดี มีความภาคภูมิใจในตนเอง การได้รับบริการ เช่น 1) การมีผู้ช่วยคนพิการ 2) การจัดปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย 3) การช่วยเหลือคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล และการได้รับการฝึกทักษะการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับเป้าหมายตนเอง

การจ้างงานและการสนับสนุนอาชีพให้แก่คนพิการ มีแนวโน้มส่งผลให้สุขภาวะในด้านต่าง ๆ ความเข้าใจด้านสุขภาวะ ตลอดจนคุณภาพชีวิตของคนพิการไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม

ด้านรายได้และรายจ่ายของคนพิการ เป็นไปในแนวโน้มที่ดีขึ้น เมื่อเทียบกับแต่ก่อนที่คนพิการยังไม่ได้รับการจ้างงานและการสนับสนุนอาชีพ ดังนั้นประโยชน์ในการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพให้แก่คนพิการ คนพิการมีสุขภาวะที่ดี แข็งแรงทั้งกาย จิตใจ และปัญญา สามารถมีอาชีพ มีรายได้จุนเจือตนเอง และครอบครัว มีเงินเก็บออม ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนมีความภาคภูมิใจ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม สามารถเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อิสระ

การสร้างเสริมสุขภาพไม่เป็นเพียงความรับผิดชอบของภาคส่วนที่ดูแลสุขภาพเท่านั้น แต่ยังมุ่งไปที่รูปแบบการดำเนินชีวิตที่ส่งผลดีต่อสุขภาพซึ่งจะนำไปสู่การมีสุขภาวะในที่สุด ปัจจัยพื้นฐานก่อนมีสุขภาพดีสภาพและแหล่งประโยชน์ขั้นพื้นฐานที่ต้องมีก่อนที่จะมีสุขภาพดี มีดังนี้ สันติภาพ ที่พักอาศัย การศึกษา อาหาร รายได้ ระบบนิเวศที่มั่นคง แหล่งทรัพยากรที่เพียงพอความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคม การปรับปรุงสุขภาพจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ (Sinsakchon Unprommee, 2009)

นอกจากนี้ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดมาสโลว์ (Maslow) แบ่งออกเป็น 5 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 ความต้องการตามปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ชั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ชั้นที่ 3 ความต้องการความรักและเป็นที่ยอมรับ ชั้นที่ 4 ความต้องการได้รับการยกย่องจากผู้อื่น ชั้นที่ 5 ความต้องการในการเข้าใจและรู้จักตนเอง (Panida Chaipanya, 1998) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phichak Phutrakhul (2018) ที่ว่าตลอดระยะเวลาสองปีที่ผ่านมาได้มีการส่งเสริมให้เจ้าของสถานประกอบการจ้างงานคนพิการทำงานด้านสาธารณประโยชน์ของบริษัทในพื้นที่/ชุมชน เพื่อให้เกิดต้นแบบการจ้างงานที่เป็นรูปธรรม นำไปสู่การขยายผลต่อไปโดยส่งเสริมให้นายจ้างและเจ้าของสถานประกอบการ อาทิ บริษัท พรีเมียร์ มาร์เก็ตติ้ง จำกัด (มหาชน) บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด และบริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) จ้างงานคนพิการทำงานในพื้นที่ชุมชน โดยเป็นผู้แทนของบริษัทในชุมชน เช่น ช่วยสอนหนังสือในโรงเรียน ช่วยงานในโรงพยาบาล ช่วยงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งานพัฒนาชุมชน

อย่างไรก็ตามการจ้างงานและการสนับสนุนอาชีพจะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนจะต้องมีการการสนับสนุนงบประมาณการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมองค์ความรู้หรือทักษะที่จำเป็นที่สอดคล้องกับงานและสถานการณ์ปัจจุบัน ควบคู่กับการสร้างหลักประกันในมิติเชิงสุขภาพ และมิติเชิงสังคม โดยเริ่มจากกระบวนการส่งเสริมการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพตั้งแต่เยาวชนคนพิการ การส่งเสริมอาชีพอย่างเป็นขั้นเป็นตอน การออกแบบการจ้างงานและสนับสนุนอาชีพที่สอดคล้องกับพื้นที่หรือชุมชนนั้น ๆ ผ่านการใช้กลไกเครือข่ายและความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนร่วมกันในการออกแบบการจ้างงานและส่งเสริมอาชีพ เพื่อสร้างคุณค่าให้กับคนพิการมีอาชีพ มีรายได้และจุนเจือครอบครัว และมีคุณค่าทางสังคมได้อย่างยั่งยืน

สรุป

งานวิจัยผลลัพธ์การจ้างงาน ตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผล ด้านสุขภาวะคนพิการที่ได้รับการจ้างงานในชุมชน และส่งเสริมอาชีพ ตามมาตรา 33 และมาตรา 35 และเพื่อ เปรียบเทียบผลกับโครงการสำรวจสถานการณ์ คุณภาพชีวิตคนพิการ “การเข้าถึงสิทธิของคนพิการตามมาตรฐาน คุณภาพชีวิตคนพิการของกรมส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)” จากผลการวิจัยพบว่า ตัวอย่างคน พิการ จำนวน 1,691 คน เมื่อได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ ตามมาตรา 33 และ มาตรา 35 มีสุข ภาวะทั้ง 4 ด้านที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับตอนที่คนพิการไม่ได้รับการจ้างงานในชุมชนและส่งเสริมอาชีพ โดย ประกอบด้วย การได้รับสิทธิคนพิการ การได้รับการศึกษา สามารถออกสู่สังคม มีอาชีพและเศรษฐกิจ อีกทั้งเกิด ความเข้าใจด้านสุขภาวะ นอกจากนี้เมื่อเทียบกับดัชนีด้านสิทธิคนพิการ (การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ) ดัชนีสุข ภาวะคนพิการ ดัชนีด้านการศึกษา ดัชนีด้านการออกสู่สังคม ระหว่างกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม พบว่า มีแนวโน้มทิศทางเป็นไปในทิศทางดีและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ทั้งนี้อย่างไรก็ตามอาจจะต้องมีหน่วยงานให้การสนับสนุนในการส่งเสริมการจ้างงานในชุมชน และ ส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการเพิ่มมากขึ้นและต่อเนื่องทั้งในด้านสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน (กาย สังคม อาชีพและเศรษฐกิจ และจิตใจและปัญญา) เช่น การสนับสนุนสุขภาวะทางกายในด้านการเดินทาง การพักผ่อน นอนหลับ การได้รับการ ฝึกอบรม และเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเอง การได้รับคำแนะนำ คำปรึกษาด้านอาชีพและแหล่งงาน การได้รับการฝึกอบรมอาชีพตามความถนัดของคนพิการ การได้รับการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมืออุปกรณ์ และเข้าถึง แหล่งเงินทุน แหล่งเงินกู้อื่น ๆ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการจ้างงานของมูลนิธินวัตกรรมทางสังคมตามมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการส่งเสริมอาชีพและการจ้างงานคนพิการ และด้านการสื่อสาร รวมถึงข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำอย่างต่อเนื่องให้กับคนพิการในทุกประเภทอย่างครอบคลุม การเพิ่ม อัตราการรับคนเข้าทำงาน การปรับระดับรายได้ให้เหมาะสมเท่าเทียมตามความสามารถ และ ประสบการณ์ หรือ เงินเดือนที่เหมาะสมตามสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อคนพิการในการเดินทาง ประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการมีอุปกรณ์ช่วยในการเดินทาง

2. สื่อสารและการประชาสัมพันธ์เรื่องการเปิดรับสมัครคนพิการเข้าทำงานในสถานประกอบการ และการ สนับสนุนอาชีพแก่คนพิการ ตามมาตรา 33 และ 35 อย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบที่สามารถเข้าถึงคนพิการที่อยู่

ห่างไกล เช่น การสื่อสารผ่านโรงพยาบาลประจำตำบล ชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การสื่อสารผ่านวิทยุเสียง เป็นต้น ตลอดจนการสื่อสารผ่านหน่วยในพื้นที่ (โหนด)

3. อบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการแต่ละประเภทให้กับภาคเอกชนและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสามารถจัดหาและออกแบบตำแหน่งงานที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงผลลัพธ์การจ้างงานและส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการ สามารถส่งผลลัพธ์ในด้านสุขภาวะทั้งเชิงสุขภาพทางกาย จิต สังคมและเศรษฐกิจ ต่อบุคคลใกล้ชิด เช่น ครอบครัว พ่อแม่ เพื่อน และสังคม หรือไม่อย่างไร

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย มูลนิธินวัตกรรมทางสังคม กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และคนพิการที่ได้รับการจ้างงานและส่งเสริมอาชีพตามมาตรา 33 และ 35 เพื่อสอบถามถึงแนวทางและอาชีพที่ได้รับการส่งเสริมและได้รับการจ้างงานในปัจจุบันและอนาคต

References

- Chaipanya P. (1998). Satisfaction Measurement. Bangkok: Saeng Aksorn.
- Department of Empowerment of Persons with Disabilities cooperated with the Redemptorist Foundation For People with Disabilities and the Social structured Research Centre. (2014). The system and guidelines for promoting occupations and welfare in persons with disabilities. Retrieved April 10, 2019, from <https://shorturl.asia/5zMNR>.
- Department of Empowerment of Persons with Disabilities. Empowerment of Person with Disabilities Act, B.E. (2007) and Second Edition, B.E. (2013). Retrieved March 1, 2019, from <http://web1.dep.go.th/sites/default/files/files/law/197.pdf>.
- Phutrakhul P. (2018). The quality of life of the people with impairment arising from community employment and Career promotion. (2018). *Humanities & Social Sciences*. Vol. 35 No. 3: September-December. Retrieved March 1, 2019, from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/HUSO/article/view/144941/118383%20>.
- Social Innovation Foundation. (2019). Quality of Life Development Program for Persons with Disabilities: Healthy work under the Health Promotion Innovation budget.

Unprommee S. (2009). Milestones in health promotion: Statements from global conferences. Nonthaburi: Academic Welfare Program of the Praboromarajchanok Institute, the Ministry of Public Health. Retrieved March 1, 2019, from https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/70578/9786161115333_tha.pdf?sequence=24&isAllowed=y.

เคป็อบ แพนด้อม และการเคลื่อนไหวทางการเมือง

K-POP, FANDOM, AND POLITICAL MOVEMENT

¹พันธุ์อร เกาเจริญ

¹Phan-orn Powcharoen

¹ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹Department of Political Sciences, Faculty of Political Sciences and Law, Burapha University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: phanorn.po@go.buu.ac.th

Received: 2022-07-01

Revised: 2022-08-04

Accepted: 2022-08-30

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของกลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลี และ 2) ศึกษาถึงอิทธิพลของกระแสความนิยมเกาหลีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและแนวคิดของเยาวชนไทย โดยเฉพาะในเรื่องของความคิดในทางการเมือง ผลการศึกษาพบว่า

หลายประเทศรับวัฒนธรรมเกาหลีเข้ามาแต่วัฒนธรรมเกาหลีไม่ถือเป็นวัฒนธรรมหลักของประเทศปลายทาง กลุ่มคนที่นิยมและชื่นชอบในวัฒนธรรมเกาหลีจึงไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมเท่าใดนัก ความต้องการสร้างพื้นที่เพื่อพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันทำให้กลุ่มคนกลุ่มนี้รวมตัวกันเป็นแฟนด้อม แต่ไม่นานมานี้แฟนด้อมได้มีการทำกิจกรรมที่นอกเหนือไปจากการสนับสนุนศิลปิน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการกุศลหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง กิจกรรมที่เปลี่ยนไปของกลุ่มแฟนด้อมสามารถสรุปได้ว่าเป็นมาจากปัจจัยเรื่อง 1) ความต้องการแก้ไขภาพลักษณ์ของตนเองในสายตาของคนในสังคม 2) พฤติกรรมของศิลปินที่มีการเปลี่ยนแปลงไปและเริ่มมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และ 3) การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและความสามารถในการใช้โซเชียลมีเดียของสมาชิกแฟนคลับ

วัฒนธรรมเกาหลีที่ก้าวเข้ามาในประเทศไทยแม้ไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและแนวคิดของเยาวชนไทยในแง่ของความคิดทางการเมือง แต่การที่กลุ่มคนที่ชื่นชอบในวัฒนธรรมและศิลปินเกาหลีได้มารวมตัวกันเป็นแฟนด้อมได้สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันระหว่างสมาชิก

เมื่อมีเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมที่คนบางกลุ่มในสังคมได้รับ สมาชิกในแฟนด้อมสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งเหล่านี้ได้โดยไม่ยากเนื่องจากพื้นฐานของกลุ่มแฟนด้อมก็ถือกำเนิดมาจากการไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมโดยรวม การที่สมาชิกมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจึงง่ายต่อการขับเคลื่อนกิจกรรม กลุ่มแฟน

ด้อมมีการตัดสินใจที่เร็วและมีความสามัคคีในการผลักดันเรื่องต่างๆ ประกอบกับสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตและมีความสามารถในการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย จึงทำให้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองมีความน่าสนใจและสามารถเรียกความสนใจจากสังคมในวงกว้างได้ไม่ยาก และแม้ว่ากิจกรรมทางการเมืองจะไม่ใช่วัตถุประสงค์หลักของการเกิดของกลุ่มแฟนด้อมจึงทำให้กิจกรรมดังกล่าวเป็นเพียงกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว แต่การที่กลุ่มแฟนด้อมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่สะท้อนเสียงและทัศนคติที่คนกลุ่มหนึ่งมีซึ่งสังคมส่วนใหญ่ไม่ควรเพิกเฉยหรือมองข้าม

คำสำคัญ: กระแสความนิยมเกาหลี; เคป็อบ; แฟนด้อม; การเคลื่อนไหวทางการเมือง

Abstract

With a political viewpoint in particular, this research intends to 1) examine the factors that led to the fan clubs for Korean musicians to modify their behavior, and 2) investigate the effects of the Korean Wave on the attitudes and behaviors of young people in Thailand. The outcomes revealed that: Although many nations have embraced Korean culture, it is not seen as the dominant culture in the recipient nation. Popular Korean cultural enthusiasts are not widely recognized in society. This group has come together as fandoms because there needs to be a place where people can talk and share ideas. Recently, though, fandoms have taken part in activities such as political activity and charitable work that go beyond simply supporting artists.

The following factors can be used to summarize the change in fandom activities: 1) the need to improve one's perception of oneself in the eyes of society, 2) the artist's behavior has changed and become more politically engaged, and 3) the fan club members' access to the internet and their ability to use social media. It may be claimed that Thai teenagers' behavior and manner of thinking are not directly influenced by Korean culture. But the fact that fans of Korean culture and artists get together to create a space for speaking and exchanging ideas-which eventually led to the creation of fandom-helps foster a sense of community among the group's participants. Fan clubs can easily relate to problems or situations that indicate unfair treatment that some groups of people get from society because they have firsthand experience with feeling unaccepted. This may be one of the explanations for current fandom activities other than those endorsed by artists. When it comes to political-related

actions, unity even has a greater impact than usual on the fandom. In making decisions and pursuing their goals, members act quickly and cooperatively. They can draw greater attention from the public since they are social media and internet knowledgeable, which makes their political-related activities even more interesting. It is significant to note that fans do not frequently engage in political activity because they lack a political interest. Nevertheless, fandom's political-related activities are one of the political movements that reflect the opinions of various social groups and should not be disregarded.

Keywords: Korean wave; K-Pop; Fandom; Political Movement.

บทนำ

ความรู้สึกชื่นชอบในวัฒนธรรมเกาหลีนี้ได้เริ่มต้นขึ้นในช่วงกลางทศวรรษที่ 1990 โดยเริ่มจากการที่วัฒนธรรมเกาหลี คือ ซีรี่ย์และเพลงเกาหลี ได้หลั่งไหลเข้าไปในประเทศจีนและได้สร้างความประทับใจให้กับคนเป็นจำนวนมาก จนในปี ค.ศ. 1997 ซีรี่ย์เรื่อง What Is Love ได้ออกอากาศผ่านสถานีโทรทัศน์ China Central Television (CCTV) ซึ่งเป็นสถานีหลักของประเทศจีน และซีรี่ย์เรื่องนี้ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงจนถูกจัดอยู่ในอันดับที่สองของรายการที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ นับตั้งแต่มีการนำเข้าสื่อและรายการจากต่างประเทศในประเทศจีน และคำว่า Korea Wave หรือ Hallyu ก็ได้ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์ความนิยมในวัฒนธรรมเกาหลีที่เกิดขึ้น และในปี ค.ศ. 2003 วัฒนธรรมเกาหลีได้เริ่มเป็นที่รู้จักในประเทศญี่ปุ่น หลังจากซีรี่ย์เรื่อง Winter Sonata ที่ได้ออกอากาศผ่านสถานีช่อง NHK ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง จนทำให้เกะนามิ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ถ่ายทำซีรี่ย์เรื่องนี้ กลายมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญที่คนญี่ปุ่นให้ความนิยมและอยากมาท่องเที่ยว ความนิยมในวัฒนธรรมเกาหลีที่ได้เริ่มต้นขึ้นในประเทศจีนและญี่ปุ่นค่อยๆ ขยายไปทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงกลางทศวรรษที่ 2000 และได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นในทวีปอเมริกา อเมริกาใต้ และตะวันตกในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาไม่นานนี้ การที่วัฒนธรรมเกาหลีเป็นที่นิยมไปทั่วโลก ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายการส่งออกวัฒนธรรมที่ผลักดันโดยรัฐบาลของประเทศเกาหลีได้มาตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1980 โดยหวังประโยชน์เรื่องยกระดับภาพลักษณ์ของประเทศและเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

การเสพสื่อบันเทิงไม่ว่าจะเป็นการดูซีรี่ย์ รายการวาไรตี้ และการฟังเพลง นำมาซึ่งการถ่ายเทเข้ามาของวัฒนธรรมเกาหลีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและความคิดของประชาชนในประเทศปลายทาง ยกตัวอย่างเช่น ความสนใจที่เพิ่มขึ้นในอาหารเกาหลี ความนิยมในเครื่องสำอางเกาหลี และความสนใจในเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายตามสไตล์แบบวัยรุ่นเกาหลี เป็นต้น อ้างอิงจากบทความชื่อ การยอมรับและพฤติกรรมเปลี่ยนแบบทางวัฒนธรรมจากสื่อบันเทิงเกาหลีของวัยรุ่นไทย สามารถสรุปได้ว่า การเสพสื่อเกาหลีทำให้เกิดการยอมรับในวัฒนธรรมเกาหลีซึ่งนำไปสู่

พฤติกรรมการเล่นแบบทางวัฒนธรรม ซึ่งพฤติกรรมการเล่นแบบทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในหลายๆ ด้านนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุ อาชีพ หรือรายได้ แต่มีความสัมพันธ์กับเพศและระดับการศึกษา โดยในประเด็นเรื่องเพศนั้นพบว่า เพศหญิงจะให้การยอมรับในวัฒนธรรมเกาหลี ซึ่งในที่นี้คือ เครื่องสำอางเกาหลี มากกว่าเพศชาย และประเด็นเรื่องระดับการศึกษานั้นพบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะทำให้เยาวชนไทยมีพฤติกรรมในการยอมรับและเลียนแบบวัฒนธรรมเกาหลีต่างกัน คือ หากเยาวชนมีอายุที่ยังน้อย เช่น อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นก็จะมีพฤติกรรมที่แต่งกายเลียนแบบแฟชั่นเกาหลีที่ออกแนวสดใส และหากเยาวชนมีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นมา เช่น ในระดับปริญญาตรี ก็จะมีการพิจารณาถึงความสะดวกเหมาะสมในการแต่งกายเลียนแบบแฟชั่นเกาหลีให้เข้ากับกาลเทศะได้มากกว่า และเยาวชนในกลุ่มนี้มักจะเลือกแต่งกายเลียนแบบแฟชั่นเกาหลีที่มีลักษณะเป็นผู้ใหญ่มากกว่า (Preedachaschavaan, Sakdivorapong, and Satitwityanan, 2013)

ในส่วนของประเทศไทยนั้น วัฒนธรรมเกาหลีที่เข้ามาในประเทศไทยสามารถจำแนกออกมาได้เป็น 2 ประเภทหลัก โดยประเภทแรก คือ ละครโทรทัศน์, และประเภทที่สอง คือ เพลงเกาหลี หรือที่รู้จักกันในชื่อของ K-Pop สังคมไทยเริ่มรู้จักวัฒนธรรมเกาหลีผ่านการรับชมซีรีส์เกาหลีในช่วงต้นทศวรรษที่ 2000 ก่อนที่วัฒนธรรมเกาหลีจะเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้นผ่านละครเรื่อง จอมนางแห่งวังหลวง (Dae Jang Guem) ที่ออกอากาศผ่านสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ในช่วงปี ค.ศ. 2005 ภายหลังที่ซีรีส์เรื่องนี้ออกอากาศก็ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกสนใจในวัฒนธรรมเกาหลี คือ ด้านวัฒนธรรมอาหารและนอกจากนี้ ยังได้สร้างความสนใจในเรื่องของการท่องเที่ยวในประเทศเกาหลีและรวมถึงความสนใจในภาษาเกาหลีอีกด้วย (Witthawaskul, 2006) แต่อย่างไรก็ดี ในส่วนของผู้ที่ชื่นชอบในการฟังเพลงป๊อปเกาหลีหรือ เคป๊อป (K-Pop) นั้น กลับกลายเป็นกลุ่มที่มีภาพลักษณ์เป็นลอบในสายตาของคนส่วนใหญ่ในสังคม กลุ่มคนที่ชื่นชอบในการฟังเพลงป๊อปเกาหลีมักจะรวมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อแสดงความชื่นชอบศิลปิน อาทิเช่น รวมตัวกันไปรับศิลปินที่สนามบิน, รวมตัวกันเพื่อติดตามศิลปินและชูป้ายไฟสนับสนุนศิลปินในงานแถลงข่าวหรืองานโชว์ตัวที่ห้างสรรพสินค้า โดยคนในสังคมใหญ่มองว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ไร้สาระและสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนทั่วไป จนคนทั่วไปเรียกกลุ่มแฟนคลับหรือผู้ที่ชื่นชอบศิลปินเกาหลีว่า ‘ติ่งเกาหลี’ เพราะแฟนคลับส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยเรียน ใส่เครื่องแบบนักเรียน และมีทรงผมที่สั้นเสมอถึงใบหู (Wongwudthianun, 2015) การที่กลุ่มคนที่ชื่นชอบในการฟังเพลงป๊อปเกาหลีไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมทำให้กลุ่มคนเหล่านี้มารวมตัวกันเพื่อหาพื้นที่ในการพูดคุยและแสดงความชื่นชอบในตัวศิลปินเกาหลีที่ตนเองชื่นชอบ การรวมตัวกันนำไปสู่การเกิดของสิ่งที่เรียกว่า แฟนด้อม (fandom) ที่หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่มีความรู้สึกชื่นชอบหลงใหลในสิ่งที่เหมือนกันหรือในตัวผู้มีชื่อเสียงซึ่งก็คือ ดารา นักแสดง ศิลปินคนเดียวกัน และในกลุ่มแฟนด้อมยังมีการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างอารมณ์ร่วมและมิตรภาพระหว่างแฟนคลับด้วยกัน กลุ่มแฟนด้อมของศิลปินแต่ละคนจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ซึ่งชื่อแฟนด้อมของศิลปินจะผ่านการอนุมัติและประกาศใช้อย่างเป็นทางการจากต้นสังกัดของศิลปิน (SBS PopAsia HQ, 2018)

แต่อย่างไรก็ดี จะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา กลุ่มแฟนด้อมเริ่มมีการทำกิจกรรมที่มีความหลากหลายมากขึ้นที่นอกเหนือไปจากการแสดงความหลงใหลและสนับสนุนในตัวศิลปินเพียงอย่างเดียว ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มแฟนด้อมทั่วโลก ในส่วนของประเทศไทยนั้นเริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี ค.ศ. 2018 ที่กลุ่มแฟนคลับของศิลปินวง BTS ได้ทำกิจกรรมการกุศล คือ การบริจาคเลือด ก่อนที่ในปี ค.ศ. 2020 กลุ่มแฟนด้อมหลายๆ กลุ่ม ได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อสนับสนุนการประท้วงที่เกิดขึ้นในประเทศไทย พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของกลุ่มแฟนด้อมนำไปสู่ความต้องการที่จะศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของกลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลี และอิทธิพลของกระแสความนิยมในวัฒนธรรมเกาหลีที่เข้ามาในประเทศไทยได้ส่งผลต่อพฤติกรรมและแนวคิดของเยาวชนไทยมากน้อยเพียงใด โดยหวังว่าข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาจะช่วยทำให้สังคมส่วนใหญ่เข้าใจในพฤติกรรมของกลุ่มแฟนคลับเกาหลีได้ดียิ่งขึ้น และเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของพลวัตทางสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของกลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลี
2. เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของกระแสความนิยมเกาหลีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและแนวคิดของเยาวชนไทย โดยเฉพาะในเรื่องของความคิดทางการเมือง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีวิทยาการเชิงคุณภาพผ่านการวิจัยเอกสาร คือ

1. เอกสารขั้นต้น (primary data) เป็นข้อมูลที่ไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ นโยบายการส่งออกทางวัฒนธรรมของรัฐบาลเกาหลี ที่เล็งเห็นประโยชน์ที่ตนเองจะได้ทั้งในด้านเศรษฐกิจและในการปรับภาพลักษณ์ให้ดีขึ้นของประเทศ

2. เอกสารชั้นรอง (secondary data) เป็นเอกสารที่ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของวารสาร หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ข้อมูลที่รวบรวมจากแพลตฟอร์มทวิตเตอร์

โดยการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิพากษ์ภายนอกและการวิพากษ์ภายใน กล่าวคือ การวิพากษ์ภายนอกเป็นการตรวจสอบโดยพิจารณาถึงผู้เขียนข้อมูลและช่วงเวลาที่ถูกเขียนภายใต้สถานการณ์ในช่วงเวลาที่ศึกษา ส่วนการวิพากษ์ภายในเป็นการตรวจสอบเนื้อความที่ปรากฏในเนื้อหาเพื่อให้ได้ความหมายของข้อมูลหรือข้อสนเทศที่ต้องการจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัย มาจัดทำให้เป็นระบบและหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อที่จะนำไปสู่การตีความให้

เข้าใจถึงความหมายและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ รวมถึงการแสวงหาแบบแผน และเชื่อมโยงข้อมูลในเชิงเหตุและผล ซึ่งเป็นการอธิบายที่ชี้ให้เห็นถึงที่มาที่ไปและความเชื่อมโยงพฤติกรรมของกลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลี

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของกลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลี โดยผลการศึกษานำเสนอเป็นดังนี้

ประการที่ 1 กลุ่มแฟนคลับมีความต้องการที่จะเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตนเองต่อสังคม แม้ว่าแฟนคลับจะอ้างถึงแรงบันดาลใจของการทำกิจกรรมทางการกุศลว่ามาจากศิลปินของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มแฟนคลับของศิลปินวง BTS ได้ทำการบริจาคเลือดในเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 2018 ซึ่งเป็นการบริจาคที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากแคมเปญรักตัวเอง (Love Myself Campaign) ที่ศิลปินวง BTS ทำร่วมกันกับองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ซึ่งการบริจาคเลือดถือเป็นการส่งต่อความรักให้กับผู้อื่น ในลักษณะเดียวกับที่ศิลปินวง BTS ส่งผ่านความรักของตนผ่านบทเพลงไปยังผู้ฟัง ในอีกแง่มุมหนึ่ง กิจกรรมการกุศลนี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ของตนเองต่อบุคคลภายนอก ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างอัตลักษณ์กลุ่ม (collective identity) เพื่อให้กลุ่มตนเองเป็นที่ยอมรับในสังคม กระบวนการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มนี้มีส่วนสัมพันธ์กับความรู้สึกรื้อต้าน (resistance) ในที่นี้หมายความว่า ความพยายามของกลุ่มแฟนคลับที่จะปลดตนเองออกจากอคติ (stereotype) ที่สังคมได้สร้างภาพจำเกี่ยวกับตนเองผ่านการทำกิจกรรมด้านอื่นที่นอกเหนือจากเรื่องการสนับสนุนศิลปินมาเป็นการทำกิจกรรมด้านการกุศล ซึ่งนอกจากจะเป็นการส่งสาส์นไปยังสังคมว่า กลุ่มตนเองสามารถเป็นหนึ่งในโลกที่ทำให้สังคมดีขึ้นได้แล้ว ยังเป็นการเปลี่ยนภาพลักษณ์ที่เป็นลบที่สังคมมีต่อกลุ่มคนที่ชื่นชอบวัฒนธรรมเกาหลีอีกด้วย

ประการที่ 2 ศิลปินเกาหลีมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป คือ เริ่มมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น โดยพฤติกรรมของศิลปินได้ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการเล่นแบบของกลุ่มแฟนคลับ พื้นฐานที่ว่าอุตสาหกรรมเพลงของเกาหลีมีการลงทุนในแง่ของทุนทรัพย์และทรัพยากรบุคคลอย่างมหาศาล จึงทำให้ทั้งตัวศิลปินและต้นสังกัดหลีกเลี่ยงในการแสดงความเคลื่อนไหวหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกิดขึ้นทั้งทางการเมืองและสังคม เพราะไม่อย่างนั้นจะได้รับผลกระทบในทางลบและการโจมตีที่อาจเกิดขึ้นจากกลุ่มคนที่เห็นตรงกันข้ามในประเด็นที่เกิดขึ้น แต่การที่ศิลปินเกาหลีหลายๆ คน ไม่ว่าจะเป็นวง BTS, Johny Suh สมาชิกวง NCT, หรือเยริ สมาชิกวง Red Velvet เป็นต้น ได้ออกมาแสดงความเคลื่อนไหวต่อต้านการเหยียดเชื้อชาติในเหตุการณ์ Black Lives Matter โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วง BTS ที่ได้ทำการบริจาคเงินจำนวน 1 ล้านเหรียญสหรัฐให้กับหน่วยงาน Black Lives Matter Global Network Foundation, Inc. เพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวในเรื่องนี้ เนื่องจากวง BTS เองเคยมีประสบการณ์ของการถูกตั้งอคติ (prejudice) การออกมาพูดในประเด็นนี้บนสื่อสาธารณะของวงเป็นไปเพื่อชี้ให้ทุกคนตระหนักถึงความรุนแรงจากการเหยียดเชื้อชาติ โดยชื่อเสียงที่มีของวงอาจช่วยสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นได้

การออกสื่อสนับสนุนของศิลปินได้กระตุ้นให้แฟนคลับหรือที่รู้จักกันในชื่อว่า ARMY ทั่วโลก รวมถึงสมาชิก ARMY ในประเทศไทยได้ออกมาให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหวดังกล่าวเช่นเดียวกัน ภายใต้โปรเจกต์ชื่อ Match a Million ซึ่งเป็นการระดมเงินทุนให้ได้จำนวนเงิน 1 ล้านเหรียญสหรัฐ ในจำนวนเงินเดียวกันกับที่ศิลปินของตนได้ทำการบริจาค และภายในเวลา 24 ชั่วโมง แฟนคลับก็สามารถระดมเงินได้มากถึง 817,000 เหรียญสหรัฐ

ประการที่ 3 กลุ่มแฟนคลับมักประกอบด้วยสมาชิกที่มีความหลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นเยาวชน มีอายุน้อย และที่สำคัญเป็นกลุ่มคนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตและรู้จักการใช้โซเชียลมีเดีย กลุ่มคนกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มคนพร้อมจะเปิดรับวัฒนธรรมใหม่ๆ มีความเปิดกว้างที่จะยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และสามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบใหม่ที่พึ่งพาโซเชียลมีเดียมากขึ้นได้อย่างรวดเร็ว กลุ่มคนเหล่านี้จึงได้กลายเป็นพวกที่ใช้โซเชียลมีเดียในหลากหลายทางเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง อาจกล่าวได้ว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองไม่ใช่สิ่งที่แปลกใหม่สำหรับกลุ่มแฟนคลับที่ชื่นชอบ K-Pop เพราะแฟนคลับนั้นมักจะทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสนับสนุนศิลปินที่ตนเองชื่นชอบ ที่นอกเหนือไปจากการซื้อพื้นที่สื่อโฆษณาเพื่อประชาสัมพันธ์ศิลปินแล้ว ยังได้รวมตัวกันลงชื่อเรียกร้องให้หลายๆ เหตุการณ์ เช่น เรียกร้องให้ผู้สื่อข่าวที่เขียนข้อความโจมตีศิลปินของตนเองปฏิบัติต่อศิลปินให้ดีขึ้น เป็นต้น และประการสำคัญถัดมา คือ การที่กระแสวัฒนธรรมเกาหลีนั้นไม่ได้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในสังคม เป็นเพียงกระแสชายขอบ จึงส่งผลให้แฟนคลับต้องการที่จะปกป้องและโปรโมท K-Pop ให้เป็นที่แพร่หลายในวงกว้าง ดังนั้นแล้ว กลุ่มแฟนคลับจึงมีพฤติกรรมที่คุ้นชินต่อการต่อสู้เพื่อแก้ไขภาพลักษณ์ที่บุคคลภายนอกมีต่อตนเอง ซึ่งการเคลื่อนไหวทางการเมืองก็ถือเป็นหนึ่งในการต่อสู้ในทำนองเดียวกันกับการต่อสู้เพื่อแก้ไขภาพลักษณ์ของกลุ่มแฟนคลับที่กลุ่มคนภายนอกมี โดยเฉพาะความเคลื่อนไหวต่อต้านการเหยียดเชื้อชาติ ในเหตุการณ์ Black Lives Matter ที่กลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลีได้เข้าไปมีส่วนร่วม สามารถตีความเจตนาการกระทำว่าหมายถึง การต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเสมอภาคและการยอมรับ เป็นการต่อต้านการเหยียดเชื้อชาติ, ต่อต้านการเหยียดเพศ และต่อต้านการเกลียดกลัวการรักร่วมเพศ ซึ่งการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มแฟนคลับมีนัยยะหมายถึง การต้องการให้วัฒนธรรมเกาหลี โดยเฉพาะเคป๊อปเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในสหรัฐอเมริกา นั่นเอง

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของกระแสความนิยมเกาหลีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและแนวคิดของเยาวชนไทย โดยเฉพาะในเรื่องของความคิดในทางการเมือง โดยผลการศึกษานำเสนอเป็นดังนี้

ประการที่ 1 กลุ่มแฟนด้อมศิลปินเกาหลีที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมีลักษณะที่ไม่ต่างไปจากกลุ่มแฟนด้อมที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ กล่าวคือ เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่ต้องการหาพื้นที่ในการแสดงออกถึงความชื่นชอบในตัวศิลปินและพูดคุยเกี่ยวกับเคป๊อป ซึ่งวัฒนธรรมเคป๊อปไม่ได้เป็นที่ยอมรับในวงกว้างในสังคมมาตั้งแต่ต้น และกลุ่มแฟนคลับจึงถือเป็นกลุ่มคนชายขอบของสังคม ในช่วงปี ค.ศ. 2020 ประเทศไทยเจอกับสถานการณ์ที่มีการชุมนุมทางการเมืองอย่างเข้มข้น ผู้เข้าร่วมชุมนุมส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่มีอายุน้อยกว่า 24 ปีลงไป ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีความหลากหลายทางเพศแต่มีสัดส่วนของเพศหญิงมากที่สุด ซึ่งข้อมูลเบื้องต้น

เกี่ยวผู้ชุมนุมค่อนข้างคล้ายคลึงกับคุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลี คือ เป็นเยาวชน มีอายุน้อย ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง และประเด็นที่สำคัญ คือ เยาวชนทั้งสองกลุ่มมีอายุน้อยนี้เป็นกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้อินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดีย คุณสมบัติพื้นฐานที่คล้ายคลึงกันสร้างให้เกิดความรู้สึกเชื่อมโยงระหว่างกันของกลุ่มคนสองกลุ่ม และการที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเจอกับความรุนแรงที่มาจากความต้องการสลายการชุมนุมของเจ้าหน้าที่รัฐ คือ การใช้ปืนฉีดน้ำความดันสูงที่ผสมสีฟ้าและแก๊สน้ำตา ในวันที่ 16 ตุลาคม ค.ศ. 2020 รวมถึงการปิดให้บริการของรถไฟฟ้า BTS และรถไฟใต้ดิน MRT ที่ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ชุมนุมและรวมถึงประชาชนทั่วไปกระตุ้นให้กลุ่มแฟนคลับหันมาเคลื่อนไหวบนโลกออนไลน์เพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งเห็นได้จากการร่วมกันระดมเงินในแต่ละแพลตฟอร์มเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมือง และการยกเลิกการซื้อป้ายโฆษณากับรถไฟฟ้า BTS และรถไฟใต้ดิน MRT เพื่อเป็นการแสดงความไม่พอใจที่รถสาธารณะไม่เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในวันที่มีการประท้วง การชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนสะท้อนถึงความไม่พอใจและความคับข้องใจที่มีต่อการบริหารงานและการใช้อำนาจของรัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลของกลุ่มแฟนคลับที่หันมาทำกิจกรรมที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งเป็นเหตุผลที่นอกเหนือไปจากเรื่องของการมีจิตสำนึกความเป็นพลเมือง พื้นฐานของกลุ่มแฟนคลับที่ถือกำเนิดมาจากการไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมส่วนใหญ่ จึงทำให้กลุ่มแฟนคลับมีความเห็นอกเห็นใจในผู้ชุมนุมที่ถูกกดและถูกกระทำอย่างรุนแรง และการทำกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มแฟนคลับจึงเป็นไปเพื่อแสดงความไม่พอใจต่อสิ่งที่ผู้ชุมนุมประท้วงไร้อาวุธได้เผชิญ

ประการที่ 2 การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทยจะเป็นการกระทำที่กำหนดโดยกลุ่มแฟนคลับในประเทศไทยเองโดยปราศจากการช่วยเหลือหรือการแทรกแซงจากแฟนคลับในประเทศเกาหลีใต้ แต่อย่างไรก็ดี ไม่อาจปฏิเสธถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมเกาหลีที่มีต่อกลุ่มเยาวชนไทยได้ การเข้าถึงและมีความเชี่ยวชาญในการใช้อินเทอร์เน็ตทำให้กลุ่มเยาวชนเข้าถึงข้อมูลที่กว้างขวางและหลากหลาย ประกอบกับธรรมชาติของศิลปินเกาหลีที่เข้าถึงยากและมักจะสื่อสารด้วยภาษาเกาหลีเป็นหลัก ส่งผลให้แฟนคลับสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาเกาหลี ก่อนที่ความสนใจจะขยายไปสู่เรื่องอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องศิลปวัฒนธรรม อาหารการกิน ประวัติศาสตร์และการเมือง โดยหนึ่งในผู้ชุมนุมได้กล่าวถึง ความชื่นชอบในการฟังเพลงเคป็อปซึ่งได้กระตุ้นให้เกิดความสนใจที่จะเรียนรู้เรื่องราวในด้านอื่นๆ ของประเทศเกาหลี โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเมืองที่ประเทศเกาหลีใต้เองมีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยมาก่อน จนท้ายที่สุดประเทศเกาหลีใต้ได้ผันตัวเองจากระบบอำนาจนิยมมาเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งข้อเท็จจริงนี้นอกจากจะกลายเป็นหนึ่งในแรงบันดาลใจที่ทำให้กลุ่มแฟนคลับเลือกที่จะก้าวเข้ามาสนับสนุนการชุมนุมประท้วงแล้ว ยังทำให้กลุ่มเยาวชนทำการตั้งคำถามถึงสาเหตุที่ประเทศไทยไม่สามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดที่ประเทศเกาหลีใต้เป็น และนอกจากนี้ ยังเห็นได้ว่า ในระหว่างการชุมนุม กลุ่มเยาวชนยังเลือกเพลง Into the New World ซึ่งเป็นเพลงที่ขับร้องโดยวง Girl's Generation ที่ชื่อเพลงหมายถึง โลกใหม่ ซึ่งนัยยะเป็นการสื่อให้รู้ถึงความต้องการสิ่งใหม่และ

ความต้องการการเปลี่ยนแปลงในประเทศไทย และนอกจากนี้ เพลงนี้เป็นหนึ่งในเพลงที่นักศึกษาชาวเกาหลีใต้ เลือกใช้ในการเดินขบวนประท้วงเพื่อขับไล่ประธานาธิบดีปัก กึน เฮ ในปี ค.ศ. 2017

ประการที่ 3 กลุ่มแฟนด้อมก่อตั้งมาจากความชอบในศิลปินคนเดียวกันและความชอบในสิ่งเดียวกัน ซึ่งสิ่งนี้ถือเป็นรากฐานที่ช่วยสร้างความสนิทชิดเชื้อ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันให้กับสมาชิกในแฟนด้อม แฟนด้อมถือกำเนิดขึ้นมาจากความต้องการสร้างพื้นที่ปลอดภัยและเหมาะสมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันของกลุ่มแฟนคลับ จึงทำให้บรรยากาศภายในแฟนด้อมดำเนินไปบนพื้นฐานของการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ให้ความเคารพในความคิดเห็นของกันและกัน และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และสมาชิกในกลุ่มแฟนด้อมมักจะใช้วิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันผ่านการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งมีนัยยะหมายถึงการปิดบังตัวตนที่แท้จริงที่ตนเองเป็นในชีวิตประจำวัน การใช้แอคเคาท์บนโซเชียลมีเดียนี้ทำให้แฟนคลับแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกของตนเองได้อย่างเต็มที่ และเมื่อแฟนคลับมีความสนิทสนมกันได้ในระดับหนึ่งแล้วก็ถือเป็นการง่ายที่จะทำให้เกิดการพูดคุยระหว่างกันในเรื่องอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปินของตนเอง โดยหนึ่งในนั้น คือ การพูดคุยในเรื่องของการเมืองและการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง และแม้ในระยะแรกจะมีการถกเถียงกันในแฟนด้อมถึงความเหมาะสมในการเปลี่ยนพื้นที่เพื่อใช้พูดคุยในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับศิลปิน แต่ความรุนแรงที่ผู้ชุมนุมได้รับสร้างคำถามในกลุ่มแฟนด้อมถึงความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งประเด็นนี้มีความเชื่อมโยงกับความรู้สึกไม่เป็นที่ธรรมที่ศิลปินเกาหลีได้รับ อาทิเช่น การถูกเออาร์ตเอาเปรียบจากค่าย การถูกโจมตีและการถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างไม่เป็นธรรม โดยกลุ่มแฟนคลับมองว่าความไม่เป็นที่ธรรมที่ศิลปินของตนได้รับเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจนิยม และเมื่อเชื่อมโยงกับการเมืองในภาพใหญ่แล้ว กลุ่มแฟนคลับเห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้นและเห็นถึงความสัมพันธ์กัน จึงได้หันมาให้ความสนใจกับการเมืองและทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาถึงพฤติกรรมของกลุ่มแฟนคลับเกาหลี และอิทธิพลของกระแสความนิยมเกาหลีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและแนวคิดของเยาวชนไทย โดยเฉพาะในเรื่องของความคิดในทางการเมือง นำเสนอความรู้ใหม่ได้ดังนี้

1. กลุ่มแฟนด้อมถือกำเนิดขึ้นมาจากความต้องการของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่ต้องการพื้นที่ในการแสดงออก และเห็นได้ชัดว่า ในระยะสองถึงสามปีมานี้ กิจกรรมที่กลุ่มแฟนด้อมทำได้ขยายกว้างออกไป นอกเหนือไปจากการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนศิลปินของตนเอง การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มแฟนด้อมทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ ถือเป็นการปรากฏการณ์หนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนของสังคมที่มีพลวัตและมีความซับซ้อนมากขึ้น แม้แฟนด้อมจะไม่ได้ถือกำเนิดขึ้นบนวัตถุประสงค์ของการรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้สังคมตอบรับในสิ่งที่ตัวเองต้องการ หรือสะท้อนความต้องการของตนเองเพื่อให้ภาครัฐนำไปปฏิบัติ แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมือง

ทำให้แฟนด้อมกลายเป็นกลุ่มที่มีพลังและมีความสำคัญพอที่สามารถสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ สิ่งที่น่าสนใจคือ แฟนด้อมทำนอกเหนือจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างกันแล้ว ยังร่วมกันระดมเงินทำกิจกรรมสนับสนุนศิลปินซึ่งหนึ่งในนั้น คือ การซื้อป้ายโฆษณาตามที่สาธารณะทั่วไปเพื่อเป็นการสนับสนุนและโปรโมทศิลปินในวาระต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในโอกาสวันคล้ายวันเกิดหรือการออกอัลบั้มใหม่ ธรรมเนียมการป้ายโฆษณาเริ่มต้นในประเทศเกาหลีใต้ก่อนจะค่อยๆ แพร่ออกไปยังต่างประเทศ และการซื้อป้ายโฆษณาในนามแฟนคลับถือเป็นของขวัญจากแฟนคลับที่มอบให้กับศิลปิน (Villaraza, 2021) กลุ่มแฟนคลับจึงมีความคุ้นเคยกับการระดมเงินทุน และแม้จะมีการถกเถียงในเบื้องต้นถึงการระดมเงินทุนเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งค่อนข้างผิดธรรมเนียมปฏิบัติ แต่ความเชื่อมโยงที่สมาชิกในกลุ่มแฟนคลับมีต่อกลุ่มคนที่ออกมาชุมนุมทางการเมืองที่มาจากปัจจัยเรื่องเพศ อายุ ความรู้สึกไม่เป็นธรรมและการถูกกดขี่ที่ได้รับจากสังคม ทำให้วัตถุประสงค์ของการระดมทุนถูกแปรเปลี่ยนไปได้ไม่ยาก และความคุ้นชินในการระดมทุนทำให้กลุ่มแฟนคลับเองสามารถรวบรวมเงินจำนวนมากได้ภายในระยะเวลาอันสั้น ยกตัวอย่างเช่น ในต่างประเทศที่กลุ่ม ARMY สามารถระดมเงินทุนได้กว่า 8 แสนเหรียญสหรัฐในระยะเวลาเพียง 24 ชั่วโมง และท้ายที่สุดก็สามารถระดมทุนได้ถึง 1 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือในประเทศไทยที่ยอดระดมทุนจากหลายๆ แฟนด้อมมีเงินที่มากถึง 4 ล้านบาทบาท (Matichon Online, 2020) และจำนวนเงินที่ได้ได้ถูกใช้สอยไปเพื่อประโยชน์ของผู้ชุมนุมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการซื้ออุปกรณ์ เช่น เสื้อกันฝน หมวกให้กับผู้ชุมนุม การซื้ออาหารไปแจกจ่ายให้กับผู้ชุมนุม และการโอนเงินเพื่อช่วยประกันตัวผู้ชุมนุมที่ถูกจับกุมผ่านศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน หรือผ่านบัญชีของบุคคลที่ประกาศตัวเป็นผู้สนับสนุนหลักของการชุมนุม เป็นต้น (PPTV Online, 2020) สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเก็บกดของกลุ่มแฟนคลับ หรืออีกนัยยะหนึ่งกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ต้องการแสดงออกให้สังคมรับรู้ถึงความไม่พอใจและตอบโต้กับความไม่เป็นธรรมทางสังคมและทางการเมืองที่ตนเองได้รับ

2. การที่กลุ่มแฟนคลับประกาศยกเลิกการซื้อป้ายโฆษณาที่รถไฟฟ้า BTS และรถไฟใต้ดิน MRT สะท้อนถึงความโกรธและความไม่เห็นด้วยต่อการปิดการเดินรถสาธารณะในวันที่มีการชุมนุม ที่ได้สร้างผลกระทบต่อผู้ชุมนุมและประชาชนทั่วไป จนทำให้ประชาชนบางส่วนได้รับบาดเจ็บจากการสลายการชุมนุมไปด้วย ซึ่งแม้ว่าการประกาศยกเลิกการทำโฆษณาจะไม่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจในภาพรวมของรถไฟฟ้า BTS และรถไฟใต้ดิน MRT เพราะกลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลีไม่ถือเป็นผู้ซื้อหลักป้ายโฆษณาก็ตาม (Prachachat, 2020) และการยกเลิกไม่ได้หมายถึงการเลิกทำกิจกรรมซื้อป้ายโฆษณาอย่างถาวร เพราะกลุ่มแฟนคลับได้หันไปหาทางเลือกอื่นซึ่งเป็นทางเลือกที่ไม่สนับสนุนกลุ่มนายทุนใหญ่ หรือมีความเกี่ยวข้องกับบริษัทที่จัดทำป้ายโฆษณาให้กับรถไฟฟ้า BTS และรถไฟใต้ดิน MRT ดังนั้นแล้ว จึงเห็นป้ายโฆษณาตามพาหนะขนาดเล็ก เช่น รถสามล้อ เรือหางยาว รถสองแถว รถเข็นผลไม้ เป็นต้น ซึ่งสามารถเข้าถึงประชาชนทั่วไปได้ในวงที่กว้างกว่าเดิม พฤติกรรมนี้ได้ถือปฏิบัติเป็นต้นมานับตั้งแต่มีการรณรงค์ยกเลิกในตุลาคม ค.ศ. 2020 และถือเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของแฟนคลับศิลปินเกาหลีในประเทศไทย ที่นอกจากจะสะท้อนถึงพลังอำนาจของเยาวชนไทยที่มีความกระตือรือร้นในทางการเมือง และ

สะท้อนความพยายามที่จะเกื้อหนุนประชาชนทั่วไปที่เป็นฐานรากของสังคมให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนรุ่นใหม่ที่เปลี่ยนไปที่เลือกที่จะสนับสนุนเอกชนรายย่อยมากกว่ากลุ่มนายทุนใหญ่อีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาถึงพฤติกรรมของกลุ่มแฟนคลับเกาหลี และอิทธิพลของกระแสความนิยมเกาหลีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและแนวคิดของเยาวชนไทย โดยเฉพาะในเรื่องของความคิดในทางการเมืองพบว่า การรวมตัวกันของกลุ่มคนที่รักในเคป๊อปจนเกิดเป็นแฟนด้อม เป็นการรวมตัวกันที่เกิดขึ้นมาจากความรู้สึก ไม่ได้เกิดขึ้นมาบนวัตถุประสงค์ของการเรียกร้องหรือต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม ความต้องการหาพื้นที่เพื่อพูดคุยและกิจกรรมเพื่อสนับสนุนศิลปินของตนเองได้สร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นอันหนึ่งอันเดียวระหว่างสมาชิก ส่งผลให้สมาชิกยอมรับและให้การสนับสนุนในการทำกิจกรรมอื่นที่มีความแตกต่างออกไปจากธรรมเนียมปฏิบัติได้ไม่ยาก การที่กลุ่มแฟนด้อมหันมาทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากการสนับสนุนศิลปินตนเองมาจากหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นเรื่องท่าทีของศิลปินที่เปลี่ยนไป ความต้องการเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตนเองต่อสังคมที่แม้จะเปลี่ยนทัศนคติมายอมรับวัฒนธรรมเกาหลีมากขึ้นกว่าเดิม หรือความเชื่อมโยงที่กลุ่มสมาชิกมีต่อหัวข้อการเคลื่อนไหวหรือกลุ่มผู้ชุมนุมที่ทำการเคลื่อนไหวทางการเมือง ทั้งนี้วัฒนธรรมเกาหลีไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของกลุ่มแฟนคลับ แต่ส่งผลกระทบทางอ้อม คือ ช่วยสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวในกลุ่มคนกลุ่มเดียวกัน ซึ่งเป็นการง่ายต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง กลุ่มแฟนด้อมจึงกลายเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนสังคม และถือเป็นส่วนหนึ่งของภาคประชาสังคม ตามคุณสมบัติพื้นฐานของประชาสังคมที่ว่า เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนบนพื้นฐานของความสมัครใจ เป็นอิสระจากภาครัฐ (Intasi, 2012) สมาชิกต่างมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและมีการดำเนินกิจกรรมบนพื้นฐานของการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก มีโครงสร้างภายในกลุ่มแบบปกครองกันเองโดยผู้นำไม่สามารถบีบบังคับสมาชิกให้อยู่กับกลุ่มได้ตลอดไปหากสมาชิกต้องการออกจากกลุ่มเมื่อเห็นว่ากลุ่มนั้นๆ ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและเจตนารมณ์ของตนเองได้อีกต่อไป (Scalet, Schmidt, 2002), (Weller, 2005) การที่สมาชิกกลุ่มแฟนด้อมที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความเชี่ยวชาญด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและรู้จักใช้โซเชียลมีเดียให้เกิดประโยชน์สูงสุดทำให้การเรียกร้องหรือการเคลื่อนไหวที่มาจากแฟนด้อมจะค่อนข้างมีพลังที่สามารถกระตุ้นความสนใจจากสังคมได้มาก แต่อย่างไรก็ดี การที่แฟนด้อมถือกำเนิดมาบนพื้นฐานของความรู้สึกที่แฟนคลับมีต่อศิลปินทำให้การทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองกลายเป็นกิจกรรมเพียงชั่วคราว ไม่ใช่กิจกรรมถาวรที่แฟนด้อมกระทำอย่างต่อเนื่อง จึงเห็นได้ว่า การระดมเงินทุนสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองกระทำเพียงในช่วงปี ค.ศ. 2020 ก่อนที่กิจกรรมนี้จะเงียบลงในระยะเวลาอันสั้น แต่กระนั้น สิ่งที่กลุ่มแฟนคลับร่วมกันทำนั้นถือว่าเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่สะท้อนรูปแบบหนึ่งของ

การแสดงออกของกลุ่มเยาวชน และในอนาคตหากมีการเคลื่อนไหวเพื่อขับเคลื่อนทางการเมืองในภาพรวมเกิดขึ้น ก็มีโอกาสที่กลุ่มแพนด้อมจะหันกลับมาทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองอีกครั้งก็เป็นไปได้

สรุป

วัฒนธรรมเกาหลีสี่ที่แพร่เข้ามาทำให้สังคมมีพลวัตและความหลากหลายมากขึ้น การเกิดขึ้นของแพนด้อมถือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปกติในประเทศปลายทางที่รับวัฒนธรรมเกาหลีสี่เข้ามา เนื่องจากวัฒนธรรมเกาหลีสี่ไม่ได้ถือเป็นวัฒนธรรมหลักและกลุ่มคนที่ชื่นชอบในวัฒนธรรมเกาหลีสี่ไม่ได้เป็นที่ยอมรับในสังคมเท่าใดนัก แพนด้อมที่ถือกำเนิดขึ้นมาจึงถือเป็นการสร้างพื้นที่ที่กลุ่มคนที่มีความรู้สึกเดียวกัน เห็นตรงกันในเรื่องเดียวกันเข้ามาแบ่งปันและพูดคุยกัน การที่กลุ่มแพนด้อมหันมาทำกิจกรรมที่นอกเหนือไปจากการสนับสนุนศิลปินในช่วงไม่นานมานี้ไม่ได้ทำให้ฐานรากของแพนด้อมอ่อนแอลงไป ในทางตรงกันข้ามได้ช่วยทำให้แพนด้อมมีความเข้มแข็งมากขึ้น เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวช่วยปรับภาพลักษณ์ของแพนด้อมในสายตาของสังคมในทางที่ดีขึ้น ทำให้สังคมมองว่ากลุ่มแพนด้อมเองก็ทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ใช่กลุ่มที่เพิกเฉย ทำกิจกรรมที่ไร้ประโยชน์ให้หมดไปในแต่ละวัน แต่ได้ออกมาช่วยกลุ่มคนที่ถูกกดทับหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมเรียกร้องสิทธิที่พึงได้ การเคลื่อนไหวของกลุ่มแพนด้อมเรียกความสนใจจากสังคมได้ค่อนข้างมาก เนื่องจากกลุ่มแพนด้อมเป็นกลุ่มคนที่มีอายุก่อนข้างน้อย แต่มีการตัดสินใจที่ค่อนข้างรวดเร็วและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเมื่อสมาชิกกลุ่มทำการเรียกร้อง ซึ่งพฤติกรรมนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความสามัคคีที่สร้างมาจากความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่มาจาก การที่ตนเองไม่ได้เป็นที่ยอมรับในสังคมหมู่มากมาก่อน แต่อย่างไรก็ดี กิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองจะยังคงเป็นกิจกรรมชั่วคราว ไม่ใช่กิจกรรมหลักของกลุ่มแพนด้อม เนื่องจากกลุ่มแพนด้อมไม่ได้ถูกสร้างมาบนหลักการของการเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือเพื่อเรียกร้องสิทธิประโยชน์ให้กับกลุ่มตนเอง พื้นฐานที่มาจากความรู้สึกชื่นชอบในศิลปินจะผลักดันให้แพนด้อมให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมเพื่อศิลปินเป็นอันดับแรก และจะหลีกเลี่ยงการกระทำใดๆ ที่เป็นการบั่นทอนชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของศิลปินตนเอง แต่กระนั้น ก็ไม่อาจปฏิเสธการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มแพนด้อมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มแพนด้อมจะยังคงมีความน่าสนใจและสามารถเรียกความสนใจจากสังคมในวงกว้างได้ซึ่งเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย และความสามัคคีในการผลักดันสิ่งต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองซึ่งถือเป็นพื้นฐานที่บรรดาสมาชิกของกลุ่มแพนด้อมมีร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงพฤติกรรมของกลุ่มแพนด้อมคลับเกาหลีสี่ และอิทธิพลของกระแสความนิยมเกาหลีสี่ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและแนวคิดของเยาวชนไทย มีข้อเสนอแนะดังนี้

กลุ่มแฟนด้อมถือเป็นการรวมตัวของกลุ่มเยาวชนที่มีความชอบในวัฒนธรรมเกาหลีที่ไม่ถือเป็นวัฒนธรรมหลักของสังคม แม้ว่ากลุ่มแฟนด้อมจะสร้างพื้นที่ของตนเองเพื่อพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกันในเรื่องที่ตนเองสนใจ แต่ไม่อาจปฏิเสธถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มแฟนด้อมในประเด็นบางประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคมได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมของแฟนด้อมถือเป็นสิ่งที่ดีที่นอกจากจะสะท้อนความเป็นพลวัตและความหลากหลายของสังคมแล้ว กลุ่มแฟนด้อมมีความสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ไม่ยากจากความสามัคคีที่กลุ่มสมาชิกมีที่พร้อมจะให้ความร่วมมือและจากความสามารถในการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่สามารถเรียกความสนใจได้ในวงกว้าง สมาชิกกลุ่มแฟนด้อมส่วนใหญ่เป็นเยาวชน ดังนั้นแล้วจึงอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองแม้จะไม่ใช่วัตถุประสงค์หลักของการเกิดของกลุ่มแฟนด้อม แต่การที่กลุ่มแฟนด้อมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นส่วนหนึ่งของเสียงสะท้อนและถือเป็นทัศนคติหนึ่งที่สังคมส่วนใหญ่ไม่ควรเพิกเฉยหรือมองข้าม เพราะอาจนำไปสู่ช่องว่างระหว่างวัยและช่องว่างของความคิดของกลุ่มคน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนและคนกลุ่มใหญ่ในสังคมได้ การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในแง่มุมหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความกระตือรือร้นในทางการเมืองซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับการเมืองของประเทศในภาพรวมได้

References

- Intasi, W. (2012). Two Decades of Developing Democracy in South Korea: Facilitating and Obstructing Factors. *Journal of Social Sciences*. 8(1), 67-108.
- Matichon Online. (2020). So Cool! Korean Artists' Fan Clubs Donated in Supporting Protest. Raised more than a Million within a Few Days and Launched a Campaign to Stop Buying Ads from Skytrain. Retrieved June 23, 2022, from https://www.matichon.co.th/entertainment/news_2400337.
- PPTV Online. (2020). Korean Artists' Fans Donated More Than 4 Millions in Support of Protest. Retrieved June 15, 2022 from <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/135409>.
- Prachachat. (2020). Korean Artists' Fan Clubs Banned BTS-MRT, Stopped Renting Billboards in Stations and Trains. Retrieved June 25, 2022, from <https://www.prachachat.net/general/news-541532>.
- Preedachaschavaan, P., Sakdivorapong, C., & Satitwityanan, S. (2013). Acceptance and Behavioral Imitation of Korean Culture from Korean Entertainment Media among Thai Teenagers. *Payapiwat*. 5(1), 17-30.

- SBS PopAsia HQ. (2018). 20 K-pop Fandom Names and Their Meanings. Retrieved June 17, 2022, from <https://www.sbs.com.au/popasia/blog/2018/08/28/20-k-pop-fandom-names-and-their-meanings>.
- Scalet, S. & Schmidtz, D. (2002). State, Civil Society, and Classical Liberalism. In Rosenblum, N. & Post, R. (eds.) *Civil Society and Government*. Princeton: Princeton University Press.
- Villaraza, M. (2021). *Billboard Ads: A K-Pop Fan Trend That's Spreading and Evolving*. Retrieved June 24, 2022, from <https://www.korea.net/TalkTalkKorea/English/community/community/CMN0000005955>.
- Weller, R. (2005). Introduction: Civil Institutions and the State. In Weller, R. (ed.) *Civil Life, Globalization, and Political Change in Asia*. London: Routledge.
- Witthawaskul, A. (2006). *Public relations approach in promoting the Republic of Korea's images through television drama "A Jewel in the Palace"*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Wongwudthianun, S. (2015). K-Pop Confidential: Super Fans and the Craze that Consumes Them. Retrieved June 22, 2022, from <https://www.bangkokpost.com/life/social-and-lifestyle/349563/k-pop-confidential-super-fans-and-the-craze-that-consumes-them>.

การเข้าสู่การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาศูนย์ฝึก
และอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี

THE RECIDIVISM AMONG JUVENILES INVOLVED IN DRUG USE: A CASE STUDY OF
BAN PRANEE JUVENILE VOCATIONAL TRAINING CENTER FOR GIRLS

¹ชฎาภรณ์ กำแพงแก้ว และ ²กัญญ์ฐิตา ศรีภา

¹Chadapohn Kamangkaew and ²Kantita Sripa

¹คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

¹Faculty of Social Science, Royal Police Cadet Academy, Thailand

¹Corresponding Author's Email : Kamangkaewchadaphrn@gmail.com

Received: 2022-07-10

Revised: 2022-08-09

Accepted: 2022-08-30

บทคัดย่อ

ปัญหาการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาใหญ่และรุนแรงมากขึ้น งานวิจัยครั้งนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการเข้าสู่การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน และถอดบทเรียนการดูแล บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ รวมถึงค้นหาแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด ครูที่ปรึกษา ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกฯ นักจิตวิทยาเด็ก นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล ผู้ปกครองเด็กรวมจำนวน 16 คน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ทำให้เด็กกลับไปกระทำผิดซ้ำ มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ส่วนการดูแลและบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรม ดำเนินการตามต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ใช้โครงการบ้านล่อมรัก โครงการพัฒนาระบบการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะรายแบบไร้รอบต่อ และโครงการเยาวชนไทยเข้มแข็งในโครงการคืนคนดีสู่สังคม ส่วนแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ การชี้ให้เห็นผลกระทบจากการเสพสารเสพติด ให้ตระหนักถึงโทษจากการกระทำผิด ปรับจิตใจให้เข้มแข็ง ตั้งเป้าหมายในอนาคต ให้โอกาสทางสังคม ปรับทัศนคติ ส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว และปรับสภาพแวดล้อม ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะช่วยให้ทุกภาคส่วนตระหนักรู้ถึงปัญหาและช่วยให้เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติดได้มากขึ้น

คำสำคัญ : ปัจจัยเงื่อนไขการเข้าสู่การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด; เด็กและเยาวชน; การกระทำผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติด; แนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

Abstract

Drug usage among juvenile is a more significant and dangerous issue. The goal of this study was to examine the conditions that lead to juvenile using re-offending drugs, as well as to draw lessons on providing care, therapy, and rehabilitation for those who recidivate and to identify strategies for preventing recidivism in cases involving juvenile using drugs. This study used in-depth interviews with 16 key informants, including parents, counselors, training center directors, child psychologists, social workers, nurses, and repeat drug offenders among children and young people.

The study's findings indicated that three factors-family, economic, and social-are responsible for children becoming repeat offenders. Using the Baan Lom Rak project, the project to create a specific system for juvenile rehabilitation, the Strong Thai Youth project, and the project to bring good people back into society, the care and rehabilitation of juvenile were carried out upstream, midstream, and downstream in the education and training centers. Recidivism can be avoided by emphasizing the negative effects of substance abuse and making people aware of the consequences of their actions. This can be done by promoting mental health, setting future goals, creating social opportunities, modifying attitudes, promoting education and careers, fostering family relationships, and making environmental changes. The results of the study will increase awareness of the problem in all areas and motivate juveniles to refrain from using drugs.

Keywords: Causes and conditions of the recidivism in drug offenses; Juvenile; Drug-related offenses and drug trafficking; Guidelines for preventing recidivism.

บทนำ

ปัญหาเสพติดนั้นเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยและทางโลกยาวนาน และทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกวัน ส่งผลกระทบในหลายด้าน ทางด้านสุขภาพทางกายและจิตของผู้เสพ ผลกระทบต่อสังคมและคนรอบข้าง นอกจากนี้ยังส่งผลไปในด้านพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่มีไข่มุมเฉพาะเนื่องจากการระบาดและการเจ็บป่วยจากโรคเท่านั้น แต่ยังมีความเกี่ยวเนื่องกับปัญหาพื้นฐานของสังคมอีกด้วย (Narcotics Prevention and Suppression. Center Ministry of Public Health, 2022) โดยเฉพาะหากปัญหาเสพติดนั้นเกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นช่วงที่อยู่ในวัยหัวเลี้ยวหัวต่อกำลังผ่านไปสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นวัยที่อ่อนไหวและเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ง่ายหากเกิดการเรียนรู้ทางสังคมในทางที่ไม่พึงประสงค์ หรือมีพฤติกรรมเลียนแบบที่ไม่เหมาะสมตามวัย สภาพอารมณ์

ในช่วงวัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย มีส่วนทำให้วัยรุ่นส่วนหนึ่งเกิดความรู้สึกสับสนในการดำเนินชีวิตและประสบปัญหาหลายด้าน จึงทำให้เป็นเรื่องง่ายที่มีโอกาสเข้าถึงและสัมผัสกับยาเสพติด

สาเหตุของการเข้าถึงยาเสพติดของวัยรุ่น ส่วนใหญ่มาจากความอยากรู้อยากลอง การถูกชักชวนจากเพื่อน และเกิดจากสภาพจิตใจไม่ว่าจะเป็นเรื่องปมด้อยและการขาดความนับถือในตนเอง ซึ่งก็มีปัญหาทั้งความเครียดอื่นอีกด้วยที่ไม่สามารถหาทางออกได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นยาเสพติดจึงเป็นทางเลือกแรกของเด็กและเยาวชนที่จะนึกถึงและเข้าไปเกี่ยวข้อง (Pinit, 2013) จะเห็นได้จากงานวิจัยหลายชิ้นที่พยายามหาสาเหตุของการเข้าสู่เส้นทางการเสพยาและการค้ายาเสพติดทั้งของเด็กวัยรุ่นตัวอย่าง ได้ศึกษาเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และสิ่งเสพติด โดยสรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไข ทางสังคมและสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน พบว่าสาเหตุหลักของการเสพยาเสพติดนั้นคือ ความอยากรู้อยากลอง ทำให้มีการเริ่มใช้ยาเสพติดเมื่ออายุน้อย และยังคงมีอายุน้อยลงทุกที โดยเริ่มใช้ยาเสพติดในอายุ 10-11 ปี หรือเทียบได้เป็นระดับชั้นเรียนในชั้นประถมเท่านั้น ทำให้เห็นว่าปัญหายาเสพติดมีทั้งความเปลี่ยนแปลงและรุนแรงของปัญหาที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้น สภาพแวดล้อมที่สุ่มเสี่ยงในสังคมปัจจุบัน ต่างก็มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดปัญหายาเสพติดอย่างเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นความไม่สมบูรณ์และความตึงเครียดของครอบครัว การขาดความรักความอบอุ่นความเอาใจใส่จากผู้ปกครอง บุคคลในครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การรวมกลุ่มกับเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมถึงการอยู่ในสถานที่ที่รายล้อมไปด้วยยาเสพติด เงื่อนไขต่างๆ เหล่านี้ ถือเป็นสิ่งเร้าส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย รวมถึงการเลือกจะเรียนรู้และลอกเลียนแบบจากบุคคลรอบข้างอย่างผิด ๆ (Rapiphan, 2014)

จะเห็นได้ว่าปัจจัยหลักของการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนเกิดจาก 2 ปัจจัยหลัก โดยปัจจัยแรกได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลคือตัวเด็กและเยาวชนเอง ที่ได้ตัดสินใจนำตัวเองไปสู่ทั้งผู้ค้าและผู้เสพยาโดยตรง อาจเกิดจากปัญหาทางด้านจิตใจ เช่น เป็นคนที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รวมไปถึงปัญหาความเครียด รวมทั้งยังขาดความรู้ ขาดความเชื่อ และมีมุมมองไม่ต่อต้านยาเสพติด จึงนำไปสู่การตัดสินใจใช้ยาเสพติด กลุ่มปัจจัยต่อมาคือ ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่กดดันให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสเสี่ยงที่จะใช้ยาเสพติด จากสภาพปัญหาครอบครัวที่ไม่อบอุ่น สิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยให้ห่างไกลจากยาเสพติด การไม่ถูกหล่อหลอมจากสังคม การขาดการอบรมสั่งสอนที่ดีนั้น ย่อมกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้ง่ายขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น เด็กและเยาวชนทั้งหญิงชายบางคนยังได้เวียนวนอยู่ในวงจรการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซ้ำแล้วซ้ำอีก แม้จะเคยผ่านกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมาแล้วก็ตาม ซึ่งเป็นปัญหาที่ยังคงต้องให้ความสำคัญและค้นหาแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหายาอย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเข้าสู่การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยมุ่งศึกษาเด็กและเยาวชนหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 16 ถึง 20 ปี จากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อค้นพบในเชิงลึกและรอบด้านในทุกมิติของปัญหา โดยมุ่งศึกษาการเข้าสู่วงจรการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนเพื่อทำความเข้าใจในกระบวนการเข้าสู่การกระทำผิดในการถอดบทเรียนการดูแล บำบัด ฟื้นฟู และมุ่งให้เกิดประโยชน์ในแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพ การป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการเข้าสู่การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อถอดบทเรียนการดูแล บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี
3. เพื่อค้นหาแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การเข้าสู่การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติดที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งกระบวนการเข้าสู่ยาเสพติดและแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยมุ่งสังเกตพฤติกรรม/ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กและเยาวชนขณะเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการร่วมอธิบายถึงกระบวนการดูแล บำบัด ฟื้นฟูของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นหลัก ได้แก่ เด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิดซ้ำในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ที่ถูกดำเนินคดีภายใต้กรอบระยะเวลา 1 ปี ซึ่งได้คัดเลือกตามเกณฑ์จำนวน 7 คนดังนี้

- 1) มีประสบการณ์ใช้ยาเสพติด (ถูกคัดกรองอยู่ในกลุ่มเสพและกลุ่มติด)
- 2) มีคนในครอบครัว เพื่อน บุคคลในชุมชนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 3) ถูกตัดสินให้ฝึกและอบรมในศูนย์ฯ ภายใต้กรอบระยะเวลา 1 ปี
- 4) เยาวชนพร้อมและเต็มใจที่จะให้ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ได้แก่ ครูที่ปรึกษาที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงจำนวน 1 คน ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านปรานีจำนวน 1 คน นักจิตวิทยาเด็กและวัยรุ่นจำนวน 10 คน นักสังคมสงเคราะห์จำนวน 1 คน ผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการเข้าสู่การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจำนวน 7 คน

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลไปพร้อมกับการวิเคราะห์ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงหนังสือรับรองการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจประกอบกัน

ผู้วิจัยทำหนังสือชี้แจงการวิจัยและหนังสือยินยอมเข้าร่วมวิจัย เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลรับทราบเพื่อลงนามก่อนทำการเก็บข้อมูลลงนาม คอยประสานงานและทำหนังสือเชิญผู้เข้าร่วมวิจัยที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด

ผู้วิจัยแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลรับทราบ

ผู้วิจัยมุ่งเน้นสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลซักถามและลงนามยินยอมในหนังสือแสดงเจตนายินยอมให้ข้อมูลและขออนุญาตบันทึกเทปการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกและใช้การสังเกตผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรองโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและประเด็นการสังเกต

ผู้วิจัยเริ่มสัมภาษณ์โดยไม่ใช้คำถามชี้แนะ จะใช้คำถามที่สามารถตอบและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างอิสระ อาจขยายประเด็นคำถามให้ผู้ตอบเข้าใจวัตถุประสงค์ของคำถามและสามารถซักถามข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ทราบรายละเอียดชัดเจนขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การจัดระเบียบข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาถอดเทปและพิมพ์ออกมาในรูปแบบไฟล์ word เพื่อเตรียมการวิเคราะห์เนื้อหา

การตรวจสอบด้านข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบผลสรุปข้อมูลโดยใช้แหล่งข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง

การจำกัดข้อมูลหรือสร้างข้อสรุปชั่วคราว เชื่อมโยงคำหลักเข้าด้วยกันโดยตัดส่วนที่ไม่จำเป็นออกไป จนเหลือแต่ประเด็นหลักเท่านั้น

การตรวจสอบด้านทฤษฎี โดยเป็นการสรุปตรวจสอบข้อสรุปจากหลายทฤษฎี เน้นแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา อาชีววิทยา

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation method) ได้แก่ การตรวจสอบด้านแหล่งที่มาของข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง เพื่อให้ได้คำอธิบายที่หลากหลายในช่วงเวลาต่าง ๆ กันจากผู้ให้ข้อมูลหลายคน การลงพื้นที่หลายครั้งและให้ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ถ่ายทอดออกมา เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจน การตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลายทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต การตรวจสอบด้านผู้วิจัยโดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบซ้ำเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ รวมถึงการตรวจสอบด้านทฤษฎี โดยตรวจสอบข้อค้นพบจากมุมมองของทฤษฎีที่หลากหลาย

ผลการวิจัย

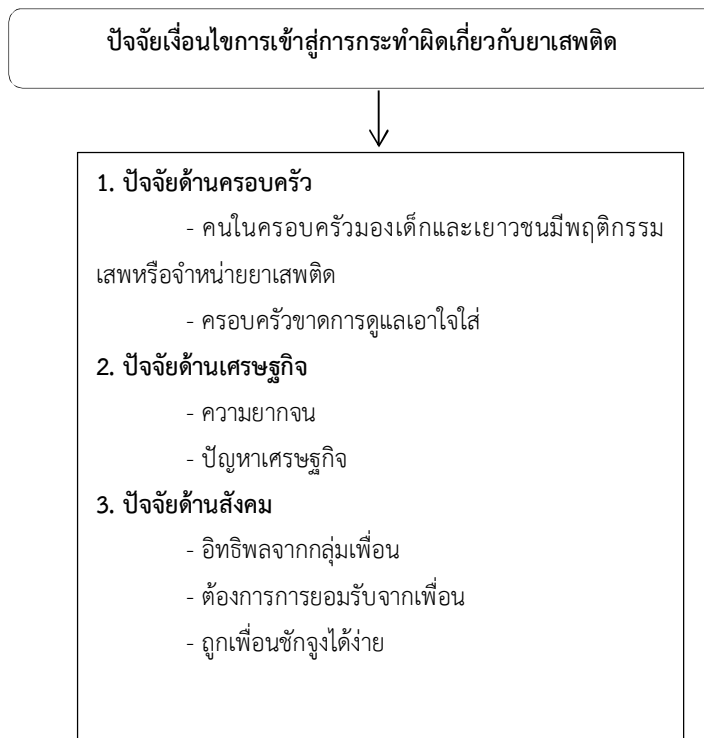
วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการเข้าสู่การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เด็กกลับไปกระทำความผิดซ้ำมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ได้แก่ 1.คนในครอบครัวของเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสพติดหรือจำหน่ายยาเสพติด ซึ่งสาเหตุเกิดจากที่เด็กได้มีการเรียนรู้ ลอกเลียนแบบ ซึมซับพฤติกรรมจากคนในครอบครัวที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิดนั้นทำให้เด็กและเยาวชนมีทัศนคติและค่านิยมที่ผิด จนเกิดพฤติกรรมเลียนแบบและทำผิดกฎหมาย 2.ครอบครัวขาดการดูแลเอาใจใส่ ด้วยครอบครัวที่ไม่อบอุ่น มีปัญหาภายในครอบครัว รวมถึงคนในครอบครัวไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร จึงทำให้ขาดการอบรมเอาใจใส่ ให้ความรัก ความห่วงใย จึงทำให้เด็กและเยาวชนไม่มีแนวทางที่ดีในการดำเนินชีวิต จึงเป็นการง่ายที่เด็กและเยาวชนไม่มีเกราะภูมิคุ้มกันที่ดีต่อยาเสพติด ด้านเศรษฐกิจ ด้วยสภาพภาวะเศรษฐกิจจึงส่งผลกระทบต่อรายได้ ภายในครอบครัวของเด็ก เด็กไม่มีรายได้เพียงพอที่จะนำมาเสพยาเสพติด จึงส่งผลให้เด็กเข้าสู่วังวนของยาเสพติด เพราะทำได้ง่าย และได้เงินรวดเร็ว จึงมักจะแก้ปัญหาเองโดยไม่รบกวนพ่อแม่ โดยการหารายได้จากค้ายาเสพติด เพื่อจะได้มีเงินมาซื้อยาเสพติดได้อีกครั้ง จะเห็นได้ว่าความยากจนเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยผลักดันให้เด็กต้องดิ้นรนหาเงิน ซึ่งเป็นวิธีที่ง่าย ไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ อีกทั้งความต้องการของลูกค้ายิ่งมีเพิ่มมากขึ้นด้วย และด้านสังคม มีดังนี้ 1.อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน ในความเป็นวัยรุ่นจึงมักจะได้รับอิทธิพลจากเพื่อนอย่างมากตลอดจนมีการใกล้ชิดเป็นประจำ ส่งผลให้เด็กจะรับเอาความนึกคิด พฤติกรรม รวมไปถึงการลอกเลียนแบบตามกันมา จนหล่อหลอมเป็นสิ่งที่ฝังลึกภายในจิตใจของเด็ก ซึ่งการรับเอาพฤติกรรมเหล่านั้น หากไม่มีวิจารณญาณที่ดีนั้น ก็ย่อมอาจส่งผลเสียกับเด็กที่ยังขาดวุฒิภาวะเลือกสิ่งผิดถูกได้ด้วยเช่นกัน 2.ต้องการยอมรับจากเพื่อน เมื่อเด็กมีสังคมของตนเอง การที่จะสามารถเข้ากับคนในกลุ่มย่อมต้องมีจุดร่วมกัน นั่นคือเด็กจะต้องทำทุกอย่างเพื่อให้เพื่อน ๆ ของตนเองนั้นยอมรับ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน จึงเลือกจะเรียนรู้จากพฤติกรรมของเพื่อนทุกรูปแบบ 3.ถูกเพื่อนชักจูงได้ง่าย จะเห็นได้ว่า ด้วยวัยที่ยังอ่อนต่อโลก เด็กเองก็อาจจะถูกครอบงำได้ง่ายจากคนรอบตัว เด็กที่ขาดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีนั้น จะตกเป็นเหยื่อง่ายจากความไม่รู้ตัวเอง เมื่อเพื่อนชักจูงไปทางไหน เด็กก็จะทำตามโดยง่ายอย่างทันที ซึ่งวัยที่อยากรู้อยากลองสิ่งใหม่ด้วยนั้น จึงไม่ใช่เรื่องยากเลยที่เด็กจะถูกเพื่อนยุยง ชื่นนำชักชวนให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกประเภทด้วยความไม่ตั้งใจ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อถอดบทเรียนการดูแล บำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ผลการวิจัยพบว่า ในการดูแลและบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรม ตามโครงการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ โครงการบ้านล้อมรัก โครงการพัฒนาระบบการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะรายแบบไร้รอยต่อ และโครงการเยาวชนไทยเข้มแข็งในโครงการคืนคนดีสู่สังคม ซึ่งทั้งสี่โครงการช่วยในการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤติกรรม โดยมุ่งเน้นถึงประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนจะได้รับในอนาคตด้วยการจัดให้ได้รับการศึกษาสายสามัญ การฝึกวิชาชีพตลอดจนการบำบัดฟื้นฟูพฤติกรรมและอารมณ์ที่เหมาะสมกับอายุ และวุฒิภาวะของเด็กและเยาวชนแต่ละราย พัฒนาทักษะการปรับตัวและสนับสนุนให้มีความพร้อมที่จะดำเนินปกติในสังคม ด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่มุ่งเน้นการส่งต่อเด็กและเยาวชนที่ได้รับการพัฒนาตามแบบแผนการดูแล ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อค้นหาแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า การชี้ให้เห็นผลกระทบจากการเสพยาเสพติด ให้ตระหนักถึงโทษจากการกระทำผิด ปรับจิตใจให้เข้มแข็ง ตั้งเป้าหมายในอนาคต ให้โอกาสทางสังคม ปรับทัศนคติ ส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและปรับสภาพแวดล้อม จะถูกแบ่งหน้าที่ในส่วนประเด็นดังนี้ 1.ในส่วน การดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จะถูกให้รับผิดชอบในส่วนของการปรับจิตใจที่อ่อนแอ ช่วยฟื้นฟู และเสริมสร้างศักยภาพภายในตัวเด็กให้มีความเข้มแข็ง รวมถึงช่วยให้เด็กสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ให้เด็กและเยาวชนให้สร้างโอกาสเพิ่มคุณค่าให้เด็กมีความพร้อมที่จะกลับมาใช้ชีวิตประจำวัน โดยจะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นถึงประโยชน์ภายในอนาคตของเด็ก เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขโดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก 2.การดูแลภายในครอบครัวนั้นเป็นสิ่งสำคัญ สถาบันแรกที่จะต้องเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้แก่เด็กได้ จึงจะต้องให้ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจที่ดีแก่เด็ก เพื่อเป็นส่วนช่วยขัดเกลาให้เด็กเป็นคนดี รวมไปถึงหลีกเลี่ยงอยู่ในพื้นที่แออัด แหล่งเกิดอาชญากรรมต่าง ๆ เพื่อเลี่ยงความคึกคะนอง และไม่เกิดการชักจูงไปในทางอบายมุขและสิ่งเสพติดชนิดต่าง ๆ

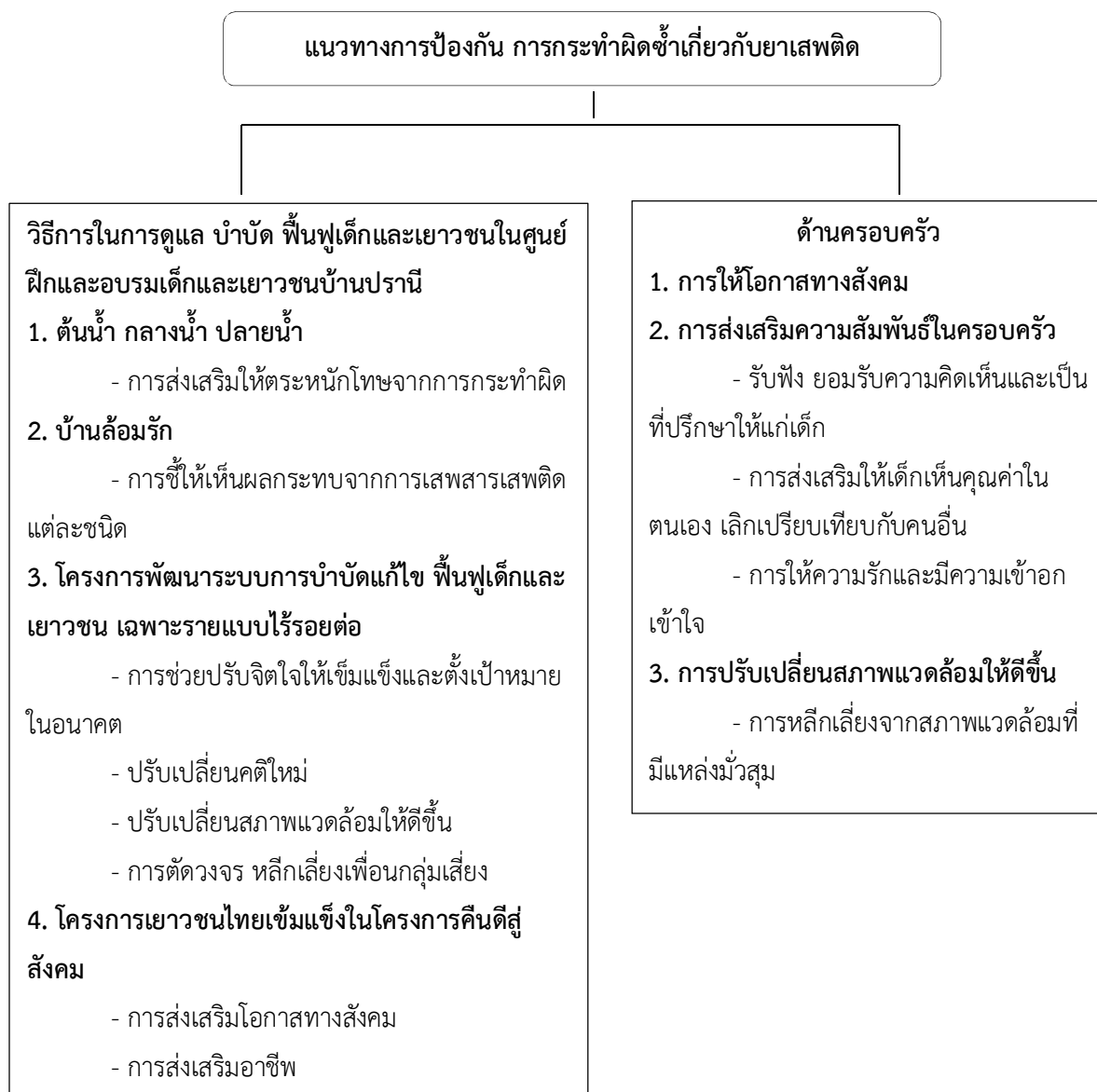
องค์ความรู้ใหม่

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ออกมาเป็นแผนภาพ ปัจจัยเงื่อนไขในการกระทำผิดซ้ำและวิธีการดูแล บำบัด ฟื้นฟู และเชื่อมโยงไปถึง แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยมีแผนภาพ ดังนี้

รูปภาพที่ 1 สรุปปัจจัยเงื่อนไขการเข้าสู่การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

จากรูปภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยเงื่อนไขการเข้าสู่การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นเกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เป็นสิ่งเร้าให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ เลียนแบบ จนก่อให้เกิดเป็นมิติสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านั้น เด็กและเยาวชนมักถูกอิทธิพลจากคนใกล้ชิดที่ช่วยกระตุ้น ให้เข้าสู่การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ง่ายขึ้น นั่นก็คือ การเห็นและจดจำจากสิ่งรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัวที่เป็น ซึ่งใกล้ชิดมากที่สุด เมื่อคนในครอบครัวเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด นั้นจะยิ่งช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจว่าเป็นสิ่งถูกต้อง โดยในสภาพครอบครัวที่แตกแยกนั้นเด็กจะขาดการอบรมสั่งสอน และขาดการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด ต่อมาก็คือกลุ่มเพื่อนที่คอยชักจูงให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อเด็กไม่ถูกยอมรับจากคนในครอบครัว จึงจำเป็นจะมามีพื้นที่ในกลุ่มเพื่อน จึงจะทำทุกอย่างตามเพื่อนให้เพื่อน ๆ ได้ยอมรับตนเอง ซึ่งเมื่อเสพยาเสพติดจนติดแล้ว ซึ่งการที่เด็กและเยาวชนไม่มีรายได้แล้ว ก็จำเป็นต้องหาวิธีดิ้นรนเพื่อให้มีรายได้ไว้ทั้งใช้จ่ายและใช้ยาเสพติด ซึ่งนั่นจึงทำให้เข้าสู่วงจรยาเสพติดอย่างเต็มตัว ไม่ว่าจะเป็นค้าและเสพอย่างหนักเลี่ยนไม่ได้

รูปภาพที่ 2 สรุปแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด

จากรูปภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่า การแก้ไขการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัวเป็นหลักที่จะช่วยป้องกันและลดต้นตอของปัญหา ยาเสพติดได้ในระยะแรก ซึ่งในส่วนของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านปรางค์ จะช่วยในส่วนสำรวจ ปัญหา คอยดูแล บำบัด ฟื้นฟูและประเมินสภาพปัญหา ก่อนเด็กถูกปล่อยตัว พร้อมกับคอยประสานงานกับทุกฝ่ายทั้งส่วนภายในและภายนอก เพื่อหาแนวทางให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนที่จะได้รับโอกาส โดยการเตรียมความพร้อมไม่ให้วนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก และยังมีการติดตามภายหลังถูกปล่อยตัวโดยมีการสอดส่องพฤติกรรม เพราะเมื่อมีเด็กมีปัญหาจะได้รับการช่วยเหลืออย่างรวดเร็วทัน

อภิปรายผลวิจัย

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น โดยจะสรุปและอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ โดยแรกค้นพบปัจจัยเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ประเด็นที่สอง วิธีการในการดูแล บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด ประเด็นสุดท้ายคือ แนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยจะสรุปและอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยเงื่อนไขในการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับสารเสพติดของเด็กและเยาวชน

ข้อค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้ เน้นการถอดบทเรียนจากเยาวชนหญิง ผู้ปกครองที่มีประสบการณ์ตรงและเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรางค์โดยมีข้อค้นพบในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านครอบครัว พบประเด็นสำคัญได้แก่ (1) **คนในครอบครัวของเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสพติดหรือจำหน่ายยาเสพติด** ส่งผลให้เด็กมีทัศนคติและค่านิยม ไปในทางองเดียวกันกับคนในครอบครัว มีความเห็นผิดเป็นชอบ มองว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องสามารถกระทำตามได้ เด็กจึงเอาเป็นแบบอย่างและนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมาย สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1986) ที่มองว่าการเรียนรู้ของบุคคลเกิดจากการเลียนแบบและสังเกตพฤติกรรม นั่นเป็นเพราะบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเสมอ การที่เด็กและเยาวชนรับอิทธิพลจากบุคคลใกล้ชิด นั่นก็คือพ่อแม่หรือคนในครอบครัวเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จดจำ นำไปสู่การเข้าใจในพฤติกรรมนั้น เมื่อเด็กได้เรียนรู้พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดและมองว่าเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ ก็จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้นตามตัวแบบที่ได้เห็น (Rajangarindra Institute of Child and Adolescent Mental Health, 2013) (2) **ครอบครัวขาดการดูแลเอาใจใส่** ปัญหา ยาเสพติดมักจะเกิดขึ้นในครอบครัวที่มีปัญหาครอบครัวแตกแยก หรือครอบครัวที่ขาดการเอาใจใส่ดูแลจากคนในครอบครัวด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความขัดเลาทางสังคม (Chamnonng, 2006) ที่กล่าวว่าครอบครัวเป็นองค์กรแรกที่ทำหน้าที่ขัดเลาทางสังคมให้กับมนุษย์ ทัศนคติของแต่ละครอบครัวจะมีความสำคัญต่อการอบรมเด็ก เด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวให้เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ของสังคมสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างราบรื่น

1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบประเด็นสำคัญ ได้แก่ รายได้ที่ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ส่งผลให้มีปัญหาทางการเงิน เด็กบางคนเลือกที่จะหารายได้เอง โดยไม่รบกวนบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือสมาชิกภายในครอบครัว จากปัญหาทางด้านสถานะเศรษฐกิจนี้ ทำให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่วังวนของยาเสพติด เนื่องจากการค้ายาเสพติดนั้นง่าย ได้เงินดีกว่าการประกอบอาชีพสุจริต ปัจจัยในข้อนี้สอดคล้องกับทฤษฎีเลือกอย่างมีเหตุผล (Harsanyi, 1986) ที่กล่าวว่า สถานะเศรษฐกิจมีส่วนในการเลือกตัดสินใจกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดจะคำนวณต้นทุน ความคุ้มค่าในการกระทำความผิด หากพบว่าไม่น้อยกว่าผลเสียที่จะได้รับ ก็จะลงมือกระทำความผิดและเลือกที่จะทำตามความพึงพอใจของตนเองเพราะเห็นประโยชน์มากกว่าโทษที่จะได้รับ หรือ ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Merton, 1968) ที่กล่าวถึง กลุ่มที่มีฐานะทางสังคมด้อยไม่สามารถที่จะบรรลุเป้าหมายของสังคมได้ สถานะเช่นนี้ จึงนำไปสู่สถานะที่เรียกว่าความกดดันทางสังคม จึงวิธีการเอาตัวรอดซึ่งอาจเป็นวิธีที่ผิดกฎหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสังคมนั้น

1.3 ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ พบประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน เด็กและเยาวชนมักจะให้ความสำคัญกับเพื่อนและการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม กิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างเพื่อนในกลุ่มจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งการเสพและค้ายาเสพติดด้วย (2) ต้องการการยอมรับจากเพื่อน โดยการคบเพื่อนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทำให้จะต้องเสพยาเสพติดอย่างเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนมีความเชื่อว่าการเสพยาเสพติดเป็นกิจกรรมที่ทำให้มีเพื่อน มีกลุ่มแก๊ง แสดงถึงความเป็นอำนาจ และเชื่อว่าหากต้องการการยอมรับหรือเป็นที่รู้จัก ต้องเสพยาและเข้าสู่วงการการค้ายาเสพติดให้ได้ (3) ถูกเพื่อนชักจูงได้ง่าย เด็กมองเพียงแค่ว่าใครที่สามารถเป็นที่พึ่งได้ก็จะยึดเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต ใครที่อยู่ด้วยแล้วมีความสุข ก็จะไปคลุกคลีหรือทำกิจกรรมร่วมกับคนนั้น ปัจจัยเงื่อนไขทั้ง 3 ประเด็นนี้อธิบายได้ด้วยทฤษฎีวัฒนธรรมรองของอัลเบิร์ต โคเฮน (Cohen, 1995) ที่เชื่อว่าเด็กและเยาวชนมักจะกระทำความผิดในลักษณะกลุ่ม เป็นการแสดงออกถึงการต่อต้านสังคม เพื่อโต้ตอบวัฒนธรรมหลัก เพราะการกระทำความผิดเป็นวิธีการที่ทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการยอมรับจากเพื่อนฝูง เป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ต้องมารวมตัวกัน จัดตั้งบรรทัดฐานและค่านิยมเฉพาะกลุ่มใหม่ขึ้น ในแง่ของการกลับไปกระทำความผิดซ้ำนั้น อาจเป็นเพราะเมื่อมีการมารวมตัวกัน ยังเป็นการสร้างวัฒนธรรมรองขึ้นมาเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ การรวมตัวกันนี้เอง ทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนกระทำความผิดกฎหมาย โดยเด็กเรียนรู้วิธีการเสพยาและค้ายาบ้ามาจากเพื่อนโดยตรง

2. วิธีการในดูแล บำบัด พื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ภารกิจหลักของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน คือการตอบสนองนโยบายของภาครัฐ ในการฟื้นฟูเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเพื่อให้สามารถกลับตนเป็นคนดี เพื่อคืนคนดีสู่สังคม โดยดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ (Ban Pranee, 2017)

2.1 ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ โดยใน ช่วงต้นน้ำ เป็นวิธีการที่ตรึงกำลังเครือข่ายทุกภาคส่วนในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาพฤติกรรมและการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ช่วงกลางน้ำ เป็นขั้นตอนในการแก้ไขบำบัด กล่าวคือ เป็นการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมทั้งความคิด จิตใจ พฤติกรรม ทักษะชีวิต สังคม ความรู้และประกอบอาชีพ รวมถึงให้มีความพร้อมด้านครอบครัว องค์กร หน่วยงาน ผู้ประกอบการ เครือข่ายชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อจุดมุ่งหมาย

เดียวกัน คือ หลังจากที่ปล่อยเด็กออกสู่สังคมแล้วนั้น เด็กสามารถอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข ช่วงปลายน้ำ เป็นการช่วยเหลือสงเคราะห์ภายหลังปล่อยตัว กล่าวคือ ต้องมีประสิทธิภาพในการติดตาม ดูแลช่วยเหลือ การแก้ปัญหา ให้การสงเคราะห์ เด็กและเยาวชนหลังจากปล่อยตัวกับทางครอบครัว องค์กร หน่วยงาน ผู้ประกอบการเครือข่ายชุมชนที่เกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนให้มีความปกติสุข พ้นจากความเสี่ยงที่จะไปกระทำผิดซ้ำอีก

2.2 บ้านล่อมรัก เป็นโครงการที่ใช้บริหารจัดการเด็กและเยาวชน ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาบุคลากร วิทยฐานข้อมูลเผยแพร่ความรู้ไปสู่การปฏิบัติ ในช่วงชุมประเพณีเทศกาลโทษ โดยการเพิ่มแนวทางใหม่เป็นตัวเลือกใช้ชีวิตหลังพ้นโทษ โดยเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวติดตามแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำจากจุดเริ่มต้นการติดยาเสพติด จากการใช้หลักจิตวิทยาในการพูดคุยเพื่อให้เกิดความไว้วางใจและความเข้าใจที่ดีต่อศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จะเห็นว่า ผลศึกษาที่เป็นจุดเริ่มต้นของการติดยาเสพติด คือ ปัญหาครอบครัวและความไม่เข้าใจกัน หากเด็กและเยาวชนสามารถที่จะเปิดใจ ไว้วางใจ และสามารถปรึกษาคนอื่นได้ เด็กก็จะคลายความกังวลภายในจิตใจ โครงการบ้านล่อมรักจึงเป็นส่วนเติมเต็มที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีที่พักใจและสร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นใหม่อีกครั้ง

2.3 โครงการพัฒนาระบบการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะรายแบบไร้รอยต่อ โครงการนี้มีจุดประสงค์ที่จะคืนคนดีสู่สังคม โดยเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดซ้ำรายบุคคล ซึ่งต้องบำบัดแก้ไข ฟื้นฟูเฉพาะรายแบบต่อเนื่อง จัดให้มีระบบคุ้มครอง ช่วยเหลือหลังปล่อยตัว โดยให้คำแนะนำเป็นรายเฉพาะต่อบุคคลในเรื่องต่าง ๆ โดยมีความร่วมมือกับภาคเอกชนที่จะเป็นส่วนจะถูกส่งต่อให้ช่วยประครองเด็กและเยาวชนที่ได้ถูกปล่อยตัว ไม่ให้หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ นักสังคมสงเคราะห์จึงถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยประสานให้โครงการนี้ดำเนินต่อไปได้ โดยต้องให้ความช่วยเหลืออย่างทันที่ทั้งในการช่วยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษา และการประกอบอาชีพ ซึ่งทั้งสองแนวทางนี้สำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นตัวยึดไม่ให้เด็กเหล่านั้นไปกระทำผิดซ้ำได้อีก

2.4 โครงการเยาวชนไทยเข้มแข็งในโครงการคืนคนดีสู่สังคม บทบาทสำคัญของโครงการนี้ คือ ช่วยสนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนไปใช้ชีวิตอย่างมีความสุขด้วยการศึกษาต่อ สอนวิชาชีพ คอยแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการ มีทักษะติดตัวเพื่อดำเนินชีวิตต่อไป ดูแลตัวเองจากภัยสังคม และภาคเอกชนจะเป็นฝ่ายรองรับในเรื่องทางจัดจำหน่ายสินค้าผ่านระบบ e-commerce ซึ่งเป็นการเสริมสร้างอาชีพ สร้างทัศนคติที่ดี สร้างความมั่นคงในชีวิตอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การสร้างอาชีพให้แก่ผู้กระทำผิดซ้ำสามารถใช้ชีวิตหลังพ้นโทษนั้น จะช่วยให้สังคมยอมรับและจะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้เด็กและเยาวชนเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองมากขึ้นด้วย ซึ่งการพัฒนาทักษะทางด้านการประกอบอาชีพนี้ จะยิ่งช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้นจึงเท่ากับได้สร้างทัศนคติที่ดีในการใช้ชีวิตสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตเพื่อลดการกระทำผิดซ้ำอย่างยั่งยืน

3. แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาวิจัย พบประเด็นสำคัญในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ดังนี้

3.1 การชี้ให้เห็นผลกระทบจากการเสพยาเสพติดแต่ละชนิด เป็นการช่วยลดความต้องการที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำให้น้อยลง ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าใจและเห็นถึงปัญหา ตระหนักถึงโทษร้ายแรงของยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นตามแนวทางในการดำเนินการของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เมื่อปล่อยตัวแล้วก็ยังสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ปกติและไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำ

3.2 การส่งเสริมให้ตระหนักถึงโทษจากการกระทำผิด เพื่อให้เด็กมีความเกรงกลัวต่อบทลงโทษ การที่เด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้จากบทลงโทษ เช่น การถูกจำกัดอิสรภาพและการดำเนินชีวิตที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็น ตื่นนอน เข้านอน เรียนหนังสือ ฝึกอาชีพตามโปรแกรมต่าง ๆ โดยไม่สามารถหลบเลี่ยงได้ การถูกจำกัดให้พบครอบครัวได้เฉพาะวันหยุดราชการและวันที่ศูนย์ฝึกและอบรมฯ กำหนดเท่านั้น ทำให้เด็กทราบจำต่อโทษที่ได้รับ และเห็นถึงคุณค่าความเป็นอิสระ หรือการปลดปล่อยสู่โลกภายนอกเพื่อการใช้ช่วงเวลาที่ปรารถนาด้วยตนเอง

3.3 การช่วยปรับจิตใจให้เข้มแข็งและตั้งเป้าหมายในอนาคต โดยปลูกฝังวิธีคิดที่จะวางแผนอนาคตในวันข้างหน้าด้วยตัวของตัวเอง เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในจิตใจไว้กับตนเองเพื่อไม่ให้อ่อนแอกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยอาจได้รับจากผู้ดูแล ครูที่ปรึกษาที่ไว้ใจได้ที่จะช่วยแนะนำ ให้คำปรึกษา กำหนดเป้าหมายในชีวิตให้ชัดเจนขึ้น และเป็นกำลังใจ ช่วยประคับประคองให้เด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาระบบการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะรายแบบไร้รอยต่อ หรือ IRC (Individual Routing Counselor) ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยมุ่งหวังให้มีการดูแลประคับประคองเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

3.4 การให้โอกาสทางสังคม การที่คนในสังคมไม่ยอมรับ รังเกียจเหยียดฉันท่ เท่ากับเป็นตราประทับในใจของเด็กและเยาวชน เด็กจะรู้สึกตัวตนเองกระทำความผิดร้ายแรง ไม่สามารถกลับมาใช้ชีวิตปกติในสังคมได้อีก จึงกักขังตนเอง และโทษตัวเองอยู่เสมอ ถือเป็นการบ่อนทำลายความมั่นใจในการพิสูจน์ตัวเอง เมื่อเด็กรู้สึกตัวตนเองแปลกแยก ผิดแผกไปจากผู้อื่น เท่ากับผลักให้เด็กหันกลับไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีกครั้ง สอดคล้องกับทฤษฎีตีตรา (Pronchai, 2008) การตีตราคือ ปฏิกริยาตอบโต้ของสังคมที่มีต่อผู้กระทำผิดซึ่งแสดงออกมาในด้านลบ ได้แก่ การรังเกียจเหยียดหยามไม่ยอมรับ ไม่ให้อภัย ไม่ให้โอกาสแก้ตัว แม้ว่าผู้กระทำผิดจะได้รับโทษแล้ว แต่พฤติกรรมต่างๆ ในทางลบที่สังคมแสดงต่อผู้กระทำผิดยังคงมีอยู่ เรียกได้ว่าสังคมเป็นผู้ตีตราแก่ผู้กระทำผิด ดังนั้นสิ่งที่ต้องทำคือ การเสริมในส่วนที่เด็กและเยาวชนนั้นขาดหายไป โดยการที่ใช้โครงการพัฒนาระบบการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะรายแบบไร้รอยต่อ(Individual Routing Counselor) โดยมีนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่พี่เลี้ยงเพื่อช่วยเสริมสร้างกำลังใจให้เด็กมีภูมิคุ้มกันต่อบุคคลภายนอกที่คิดลบและช่วยสร้างชีวิตใหม่ให้กับเด็ก

3.5 การปรับทัศนคติใหม่ โดยนักสังคมสงเคราะห์เป็นตัวหลักที่จะสอนให้เด็กและเยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าของชีวิต พยายามเข้าถึงและเข้าไปอยู่ในจิตใจของเด็กแต่ละคนลดโอกาสปิดกั้นตนเอง ช่วยสอนให้เด็กรู้จักให้อภัยตนเองกับความผิดที่พลาดพลั้งไป ซึ่งการที่เด็กมีความเชื่อมั่นจะทำให้เด็กไม่ไปสร้างปัญหาใหม่ให้เกิดขึ้น โดยจำเป็นต้องสอนให้เด็กมีทักษะชีวิตเพื่อเรียนรู้และใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม

3.6 การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูที่ปรึกษาที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถที่ดีภายในตัวเด็กและเยาวชน เพื่อให้เกิดผลดีในระยะยาว จุดประกายความคิดสร้างสรรค์ให้เด็กไม่เกิดความอายที่มีความคิดต่อยอดในด้านต่างๆ มีความกล้าที่จะคิด กล้าพูด กล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม ทั้งนี้ การเตรียมความพร้อมให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาต่อตามที่ต้องการ โดยมีการอำนวยความสะดวกให้ตามความเหมาะสม จะช่วยให้เด็กและเยาวชนนำความรู้ไปต่อยอดและใช้ประโยชน์ในอนาคตได้

3.7 การส่งเสริมอาชีพ การประสานเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคีเครือข่ายต่างๆ เพื่อให้เข้ามาจับบทบาทในการสนับสนุน ช่วยเหลือ ให้เด็กและเยาวชนมีอาชีพ มีรายได้ที่จะหาเลี้ยงตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการที่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ จะช่วยลดความกดดันทางสังคมและช่วยให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กและเยาวชนไม่หวนกลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

3.8 การส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยครอบครัวถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญ ในการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนหันไปสนใจยาเสพติด แนวทางที่สำคัญได้แก่

(1) **การรับฟัง ยอมรับความคิดและเป็นที่ปรึกษาให้กับเด็ก** โดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรทำความเข้าใจกับธรรมชาติของวัยรุ่น และคอยให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำอยู่ห่างๆ ปล่อยให้เด็กได้ลองผิดลองถูก เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กได้เรียนรู้และรับผิดชอบในสิ่งที่เลือก และมีกระบวนการคิดและการจัดการปัญหาที่เหมาะสม การรับฟังและการยอมรับเด็กจากครอบครัว จะช่วยให้เด็กห่างไกลจากการกระทำผิด สอดคล้องกับทฤษฎีความผูกพันทางสังคม โดยเบรทเวท (Braithwaite, 1989) ที่เชื่อว่า การที่บุคคลมีความผูกพันกับองค์กรในสังคม ซึ่งได้แก่ครอบครัว โรงเรียน และเพื่อนฝูง มีแนวโน้มที่จะไม่ประกอบพฤติกรรมอาชญากรรม แต่บุคคลใดที่มีพันธะผูกพันกับสังคมน้อย มีโอกาสที่จะกระทำผิดสูง

(2) **การส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง เลิกเปรียบเทียบกับคนอื่น** โดยคำพูดของผู้ใหญ่ในบางครั้งอาจกระทบต่อจิตใจเด็กหรือเยาวชน ซึ่งบางครั้งผู้ใหญ่นำความคิดเห็นมาตัดสินแทนเด็ก รวมถึงการพูดตำหนิหรือการเปรียบเทียบกับคนอื่นอาจทำให้เด็กรู้สึกด้อยค่าลง สอดคล้องกับทฤษฎีจิตตรา ที่กล่าวว่า คำพูดที่รุนแรงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคำดุด่าด้วยความหวังดีนั้น ส่งผลโดยตรงกับผู้ฟังที่อาจทำให้รู้สึกไม่ดี ซึ่งอาจมีส่วนที่ทำให้เด็กหมดคุณค่าในตัวเอง ไม่เกิดการพัฒนา ไม่พึงพอใจในสิ่งที่ตนมี เป็นการผลักดันให้เด็กต้องแข่งขันเพื่อให้ตนมีความเท่าเทียม จนเกิดเป็นการเอาเปรียบผู้อื่น (Pronchai, 2008)

(3) **การให้ความรัก และมีความเข้าใจ** ครอบครัวที่ละเลยในการเลี้ยงดูลูก ส่งผลเสียแก่เด็ก ซึ่งเป็นวัยที่ต้องให้ความรักการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ เมื่อเกิดความห่างเหินนี้ หรือครอบครัวขาดความรักใคร่กลมเกลียว อาจทำให้เด็กและเยาวชนอาจก่อปัญหาต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับแนวคิดในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Warangkana, 2018) ที่มองว่า ถ้าบิดามารดาสั่งสอนเอาใจใส่ต่อเด็ก สอนให้เด็กและเยาวชนรู้จักคิด และแสดงออกตามแบบอย่างที่ดี ยอมทำให้เด็กเจริญเติบโตเป็นคนของสังคมและประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ในทางตรงกันข้าม หากครอบครัวไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก หรือขาดการเอาใจใส่เด็กจะขาดความอบอุ่นในครอบครัว ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำมากขึ้น

3.9 การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น มีประเด็นสำคัญได้แก่

(1) การตัดวงจร หลีกเลี่ยงเพื่อนกลุ่มเสี่ยง โดยพบว่า การมีว่สมกับกลุ่มเพื่อนและเพื่อนสนิท ทำให้มีการชักจูงให้ใช้ยาเสพติด รวมถึงเพื่อนที่ใช้ยาเสพติดจะเป็นผู้ชักชวนให้เด็กหรือเยาวชนค้ายาเสพติดด้วย จะเห็นได้ว่าอิทธิพลของคนที่คบหาสมาคมด้วยนั้นมีผลอย่างมากต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งสามารถอธิบายได้โดยทฤษฎีวัฒนธรรมรองของ โคเฮน (Cohen, 1995) ที่กล่าวว่า การมารวมตัวกันกับคนกลุ่มเดียวกัน และมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง สมาชิกในกลุ่มจะมีการเรียนรู้ และลอกเลียนแบบพฤติกรรมซึ่งกันและกัน รวมถึงทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Sutherland, 1947) ที่อธิบายว่าจุดเปลี่ยนที่สำคัญคือการเปลี่ยนสังคมของการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนเสียใหม่ โดยไม่ให้เด็กและเยาวชนกลับไปคบหาสมาคมกับเพื่อนที่จะชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย เพราะการคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชน ถ้าเด็กและเยาวชนกลับไปคบกับเพื่อนกลุ่มเดิมที่เกเร มีความประพฤติไม่ดีแล้ว ก็อาจชักจูงใจให้เด็กและเยาวชนนั้นกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

(2) การหลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งมั่วสุม โดยสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งมั่วสุม เป็นแหล่งรวมของยาเสพติด ทำให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กกระทำผิดได้ง่าย สภาพทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อความประพฤติของเด็กมาก สอดคล้องกับทฤษฎีการควบคุมตนเองของก๊อทเฟรดสันและเฮิร์สชี (Gottfredson & Hirschi, 1990) ที่มองว่า การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ล่อแหลมทำให้คนเรามีโอกาสจะกระทำผิดได้ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่นๆ การขาดความอดกลั้น ขาดความยับยั้งชั่งใจและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีโอกาสกระทำความผิด หากการควบคุมตนเองไม่ดีพอ ก็จะมีแนวโน้มในการกระทำผิดมากขึ้น

สรุป

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ทำให้เด็กกลับไปกระทำผิดซ้ำมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ส่วนการดูแลและบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมดำเนินตามกิจกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ใช้โครงการบ้านล่อรัก โครงการพัฒนาระบบการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เฉพาะรายแบบไร้รอยต่อ และโครงการเยาวชนไทยเข้มแข็งในโครงการคืนคนดีสู่สังคม ส่วนแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้แก่ การให้เห็นผลกระทบจากการเสพยาเสพติด ให้ตระหนักถึงโทษจากการกระทำผิด ปรับจิตใจให้เข้มแข็ง ตั้งเป้าหมายในอนาคตให้โอกาสทางสังคม ปรับทัศนคติ ส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและปรับสภาพแวดล้อม ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะช่วยให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงปัญหาและช่วยให้เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติดได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรจัดระเบียบในชุมชน ให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีปลอดภัยไร้ยาเสพติด จะช่วยลดโอกาสไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือให้สอดคล้องมาตราการสังคมช่วยยับยั้ง โดยความร่วมมือจากทีมภาครัฐและเอกชน จากความร่วมมือจากตำรวจบ้าน อาสาสมัครชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยกันปลูกฝังโทษและภัยยาเสพติด

2. ควรให้ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมีบทบาทอบรมสั่งสอนถึงผลที่ตามมาจากการกระทำผิดรวมทั้งประเมินกิจกรรมบำบัดอย่างต่อเนื่อง

3. ครอบครัวต้องสร้างความเชื่อมั่นกับเด็กและเยาวชนจากภายในสู่ภายนอก โดยการเสริมความภาคภูมิใจ การได้ปลูกฝังมุมมองทัศนคติที่ดีให้กับเด็ก เพื่อเกิดความตระหนักรู้ให้รู้จักตนเอง จนอยากพัฒนา พัฒนาศักยภาพ เพียบพร้อมกับความสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คนในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ควรให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนในการกลับไปใช้ชีวิตในสังคมหลังถูกปล่อยตัว โดยไม่ควรกีดกัน ไม่ควรแสดงท่าตอบโต้ ไม่ยอมรับ ไม่ตัดสิน ไม่ตอกย้ำ แสดงท่าทีรังเกียจ สร้างแผลในใจให้เด็กและเยาวชน ซึ่งหมายถึงต้องช่วยเหลือและเมตตาเพื่อช่วยสร้างกำลังใจ แสดงการยอมรับให้เด็กและเยาวชนชีวิตได้

2. ทางศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านปรานีต้องสอนให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ ทักษะการเอาชีวิตรอดและการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ เพื่อปล่อยตัวออกมาก็สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข อาทิเช่น First aids การสอนขึ้นรถประจำทางต่าง ๆ รวมไปถึงวิชาใหม่ ๆ ที่ต่างจำเป็นยิ่งในสังคม ไม่ว่าจะเป็น กฎหมายแรงงาน กฎหมายในชีวิตประจำวัน การเอาชีวิตรอดหากเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ

3. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของกระบวนการเข้าสู่การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนหญิงและชาย

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิด โดยทำการเปรียบเทียบระหว่างการทำคามผิดอื่น เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการกระทำผิดเกี่ยวกับเสพยาเสพติดระหว่างเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดที่เป็นพื้นที่ที่มีการระบาดของยาเสพติดสูง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสะท้อนสาเหตุและปัจจัยเงื่อนไขของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในบริบทที่ต่างกัน เพื่อจะนำไปสู่การสร้างนโยบายแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ตรงจุด

References

Bandura, A. (1986). Social Intelligence 'The new Science of Success'. Harvard Business Review. New York. USA.

- Ban Pranee. (2017). Characteristics of the organization. Retried December 22, 2022, form <http://www.banpranee.com/index.php/th/about-us?fbclid=IwAR1W49N1LHAZkxCPX61->.
- Braithwaite, J. (1989). *Crime, Shame and Reintegraton*. Cambridge, UK : Cambridge University Press.
- Chamnong A. (2010). *Participation in drug prevention and problem solving of village health volunteers in a community*. Udon Thani Province. Khin Kaen University.
- Cohen, A.K. (1995). *Delingent Boys : The Culture of the Gang*. Glencoe, IL : Free Press.
- Gottfredson, M.R. & Hirschi, T. (1990). *A General Theory of Crime*. Stanford, CA : Stanford University Press.
- Harsanyi, John C. (1986). "Advances in Understanding Rational Behavior". In Elster, J. (ed). *Rational Choice*. Oxford : Basil Black well.
- Merton. (1968). *Social Theory and Social Structure*. Glencoe, Ill : The Free Press.
- Narcotics Prevention and Suppression, C. (2022). *Strategic plan for Treatment and Rehabilitation of Drug Patients fiscal Year 2021-2023*. Ministry of Public Health.
- Pinit, L. (2013). *Research on children, Youth and Drugs*. Research Institute. Chulalongkorn University.
- Pronchai, K. (2008). *Criminological Theory : Principle, Research and Policy implication*. Bangkok : S Charoen Publisher.
- Rapiphan, B. (2019). *Kid's Drug Advisory : Case studies of training and training center, Children and districts. 1 Rayong province*. (Master of Philosophy.) Bangkok : Chulalongkorn University.
- Sutherland, Edwin H. (1947). *Principles of Criminology* (4th.ed). Philadelphia : Lippincott.

การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมือง

THE ENHANCEMENT ON BUDDHIST ETHICS FOR POLITICIANS

¹ศุภกร ณ พิกุล และ ²พระครูวรารณวิฑูรย์

¹Supakorn Napikul and ²Phrakruworawanwithun

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

¹Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus, Thailand

¹Corresponding Author's Email: 6410105002@mcu.ac.th

Received: 2022-05-11

Revised: 2022-08-10

Accepted: 2022-08-30

บทคัดย่อ

ในการพัฒนาบ้านเมือง สิ่งสำคัญที่สุดคือการที่นักการเมืองมีจริยธรรม ซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยกลายเป็นสังคมแห่งวัตถุนิยม ผู้คนขาดหลักพุทธจริยธรรมจิตใจต่างคนต่างมุ่งแต่จะแสวงหาประโยชน์โดยมิได้คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม การขาดจริยธรรมทางการเมืองนับเป็นปัญหาหลักประการหนึ่งที่ทำให้สังคมเกิดความวุ่นวาย ซึ่งผู้นำทางการเมืองถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบ้านเมืองให้ก้าวไปสู่ความเจริญทำให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข หากผู้นำทางการเมืองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองก็มักจะก่อให้เกิดปัญหาในรูปแบบต่างๆ ในสังคม

หลักพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ปัญหาจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเป็นหลักธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักการบริหารบ้านเมืองที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้บริหาร นักการเมือง รวมไปถึงผู้คนไม่ว่าจะอยู่ในสาขาอาชีพใด มีธรรมะในใจ ในบทความนี้ผู้เขียนจึงขอเสนอประเด็นสำคัญคือ ความหมายของพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง บทบาทและความสำคัญของศาสนาที่มีต่อสังคม หลักพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง ได้แก่ พรหมวิหารธรรม 4 อิทธิบาท 4 และหลักสุจริต 3 และการเสริมสร้างพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมือง

คำสำคัญ: พุทธจริยธรรม; พรหมวิหารธรรม 4; อิทธิบาท 4; หลักสุจริต 3; นักการเมือง

Abstract

The most crucial factor in the prosperity of the nation is that the politicians uphold moral principles, as Thai society has moved toward materialism in recent years. Buddhist ethics are absent among people, who are just concerned with exploitation without regard for morals or ethics. One of the key issues that contributes to social unrest is a lack of political ethics, and political leaders are crucial to the advancement of the nation and the

ability of its citizens to live in peace. Political leaders often cause issues in society in a variety of ways if they lack political morals and ethics. Buddhist Ethics for Political Leaders is one strategy that can be used to effectively resolve ethical issues for political leaders because it is connected to the principles of governance that will support executives, politicians, and people in general, regardless of their profession, by strengthening them with a concentrate on the Dharma.

The author of this article would like to demonstrate the significance of Buddhist ethics for political leaders as well as the place and value of religion in society. The strengthening of Buddhist ethics for politicians, specifically the four sublime states of mind (Brahmawihan Dharma), the paths of accomplishment (Itthibaht), and the three good conduct principles (Sujjarita).

Keywords: Buddhist ethics; Four Sublime States of Mind; Iddhipada 4; The good conduct principles; Politicians.

บทนำ

ในปัจจุบัน จริยธรรมทางการเมืองนับเป็นปัญหาหลักประการหนึ่งซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองไทยในปัจจุบันส่งผลให้นักธุรกิจสามารถเข้าสู่การแสวงหาตำแหน่งผู้นำทางการเมืองมากขึ้นและนำไปสู่การเกิดสภาพปัญหาในลักษณะการอาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองเพื่อทางธุรกิจของครอบครัวและวงศ์ตระกูลเนื่องจากการบริหารประเทศนั้นต้องยึดหลักผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล เพราะฉะนั้นหากผู้นำทางการเมืองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองแล้วก็จะก่อปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น การมิได้รับความเป็นธรรมของกลุ่มธุรกิจที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายเดียวกับรัฐบาล การกำหนดนโยบายต่างๆ อาจเอื้อต่อกลุ่มทุนรัฐบาลด้วยกัน และทำให้การออกนโยบายต่างๆ ได้ประโยชน์กับคนเพียงบางกลุ่ม ซึ่งประเทศไทยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นฉบับที่ 3 เริ่มใช้ในปี พ.ศ.2560 จนถึงปี พ.ศ.2564 โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรม ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “ประเทศไทยใสสะอาดทั้งชาติต้านทุจริต” (Office of the National Anti-Corruption Commission, 2017) โดยได้รับความร่วมมือจากฝ่ายการเมือง หน่วยงานของรัฐตลอดจนประชาชน ในการร่วมกันไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตทุกรูปแบบเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยมีศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิในด้านความโปร่งใสและสามารถทัดเทียมกับนานาประเทศได้ ในการที่จะทำได้แบบนี้้นั้น ผู้บริหารทุกองค์กร รวมไปถึงภาครัฐต้องมีการบริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาล โดยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทุกคนต้องมีพฤติกรรมที่ไม่ส่อไปในทางทุจริต และที่สำคัญประชาชนทุกคนรวมถึงผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ต้องมีคุณธรรมจริยธรรม

โดยเฉพาะตำแหน่งผู้บริหารที่เป็นตำแหน่งแห่งการกำหนดทิศทางการบริหารต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง หากผู้บริหารไม่มีคุณธรรมจริยธรรมก็จะเกิดผลเสียต่อองค์กรและประเทศชาติได้ในอนาคต

ในการพัฒนาบ้านเมืองนั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือการที่นักการเมืองมีจริยธรรมเนื่องจากการมีจริยธรรมที่ดีของผู้จะเป็นการนำมาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพ ศักยภาพ คุณธรรม และจริยธรรมเข้าสู่หน่วยงาน ส่งผลให้องค์กรเกิดการเติบโตและพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ และยังเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองที่ดีให้มากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างระบบการคัดสรรดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปอย่างชอบธรรม โดยในองค์กรหนึ่งๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาครัฐหรือเอกชน บุคคลสำคัญที่จะทำให้เกิดกลไกในระบบการบริหารงานขององค์กรใดๆ ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ตั้งมาก็คือผู้นำ ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดการ การริเริ่ม การวางแผนการบริการ การกำกับดูแลและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กรผู้นำจึงเป็นผู้มีอิทธิพลที่สามารถส่งผลกระทบต่อความเป็นไปขององค์กรในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านที่เกี่ยวกับการบริหารและการบุคคล ดังนั้นในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรม (Phirapolphipat, 1997) โดยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักบริหารและนักการเมือง คือ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารราชการทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ และผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง หรือระดับสูง ให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูง โดยการปกครองและบริหารที่ดี การปกครองและบริหารที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาลนั้น ผู้บริหารราชการต้องมี “ประมุขศิลป์” คือ คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี (Good Leadership) อันเป็นคุณสมบัติที่ดี ที่สำคัญ ของหัวหน้าฝ่ายบริหาร ลงมาถึงหัวหน้างานทุกระดับให้สามารถปกครอง และบริหารองค์กรที่ตนรับผิดชอบ ให้ดำเนินไปถึงความสำเร็จอย่างได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูง และให้ถึงความเจริญ รุ่งเรือง และสันติสุขอย่างมั่นคง

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องอยู่คู่กัน ผู้เขียนจึงได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักบริหารเพื่อนำเสนอหลักธรรมที่จะเป็นประโยชน์ให้กับผู้สนใจและเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับนักการเมืองต่อไป

เนื้อเรื่อง

1.นักการเมือง

ความหมายของนักการเมือง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้นิยามและความหมายนักการเมืองไว้ว่า นักการเมือง หมายถึง ผู้ฝึกฝนทางการเมืองผู้ที่ทำหน้าที่ทางการเมือง (Phra Brahmagunabhorn(P.A. Payutto), 2013) นิยามดังกล่าวเน้นถึงบุคคลที่เข้ามารับตำแหน่งทางการเมืองเพื่อทำหน้าที่แทนบุคคลอื่น ซึ่งเรียกว่าผู้ให้การสนับสนุน และให้โอกาสเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามแผนนโยบายทางการเมืองเพื่อทำหน้าที่รับใช้ประเทศชาติและประชาชนส่วนรวม เพื่อให้เป็นไปตามระบอบการเมืองการปกครองนั้นๆ เช่น ประเทศไทยมีการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนโดยใช้สิทธิเลือกบุคคลที่ตนมีความเชื่อถือว่าเป็นคนดีมีคุณธรรม มีศีลธรรม และมีจริยธรรม

สำหรับทำหน้าที่ทางการเมืองแทนประชาชนเรียกว่า นักการเมือง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีรัฐศาสตร์ มองการเมืองหรือวิเคราะห์การเมือง (Approach to Political Analysis) ต่างออกไป แต่สาระสำคัญเป็นไปในทำนองเดียวกันคือเป็นการใช้อำนาจแบบสองทางระหว่างฝ่ายที่เป็นผู้ปกครอง (Rulers) และฝ่ายผู้ถูกปกครอง (Ruled) คำจำกัดความของนักการเมืองที่ชัดเจนและรัดกุมมากที่สุดควรพิจารณาจากทัศนะของนักรัฐศาสตร์ เช่น Chaianan Samutwanit (1998) มองว่า นักการเมืองหมายถึง กลุ่มคนที่เข้ามาวางรูปแบบของรัฐและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและ ผู้ถูกปกครอง โดยเมื่อสังคมมนุษย์ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุติบาล คนเราจึงต้องแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ๆ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่บังคับ (นักการเมือง/นักปกครอง) กับผู้ถูกบังคับ (ประชาชน) เสมอ

Narong Sinsawat (2002) ให้คำนิยามนักการเมืองที่ครอบคลุมและช่วยให้เห็นภาพความเกี่ยวพันของการเมืองกับคนในสังคมว่า การเมืองเป็นการต่อสู้ช่วงชิง การรักษาไว้และการใช้อำนาจทางการเมือง โดยที่อำนาจทางการเมืองหมายถึงอำนาจในการที่จะวางนโยบายในการบริหารประเทศหรือสังคม นักรัฐศาสตร์บางท่านมองว่า แท้จริงนั้น การเมืองเป็นเรื่องของการต่อสู้แย่งชิงของกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่แย่งกันเข้าสู่อำนาจบริหารประเทศ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ให้ผลผลิตจากระบบการเมือง (Political Outputs) นิยามความหมายการเมืองและนักการเมืองแล้ว แบ่งได้เป็น 6 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ โดยเป็นการต่อสู้กันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพลในการบริหารกิจการบ้านเมือง

กลุ่มที่ 2 การเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรของรัฐหรือสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมและเป็นเรื่องของการแข่งขันกันเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการแบ่งปันคุณค่าที่ให้ประโยชน์แก่ฝ่ายตนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ทำให้การเมืองแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับแรก การเมืองอยู่ภายใต้การแข่งขันขัดแย้งของฝ่ายต่าง ๆ เพื่ออำนาจทางการเมืองที่ทุกฝ่ายยอมรับ โดยรัฐเป็นเพียงรัฐบาล ที่ทำหน้าที่เพียงเอื้ออำนวยความสะดวกในการแข่งขันกันของกลุ่มหลากหลายเท่านั้น และ 2) ระดับที่สอง คือทัศนะของฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) ที่กล่าวว่าการเมืองเป็นเรื่องของการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลและผู้มีอิทธิพล และเกี่ยวข้องกับว่าใคร ทำอะไร เมื่อไร และอย่างไร

กลุ่มที่ 3 การเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้ง เนื่องจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ขณะที่ผู้คนซึ่งต้องการใช้ทรัพยากรนั้นมีอยู่มากและความต้องการใช้ไม่มีขีดจำกัด การเมืองจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการที่คนในสังคมไม่อาจตกลงกันได้หรือเกิดมีความขัดแย้งขึ้น

กลุ่มที่ 4 การเมืองเป็นเรื่องของการประนีประนอมผลประโยชน์ เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความขัดแย้งจากการดำเนินงานทางการเมืองที่ไม่มีทางออก

กลุ่มที่ 5 การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐและการบริหารประเทศ กล่าวคือเป็นงานที่เกี่ยวกับรัฐ การบริหารประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบาย และการอำนวยความสะดวกการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งเป็นการควบคุมให้มีการดำเนินงานตามนโยบาย

กลุ่มที่ 6 การเมืองเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายของรัฐ กล่าวคือการเมืองเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายหน่วยงาน และเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการกำหนดนโยบาย โดยนัยหนึ่ง การเมืองก็คือกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐเอง

นักการเมืองท้องถิ่น

การเมืองท้องถิ่นไทยในส่วนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในวัฒนธรรมการเมืองแบบนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากกลุ่ม องค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไป และสนับสนุน (เป็นฐานเสียง) ให้มาทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น เป็นคนในท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองภายนอกและไม่ใช่คนของทางการ (ผู้ว่าฯ หรือ นายอำเภอหนุนหลัง) อย่างชัดเจน ผู้บริหารท้องถิ่นในวัฒนธรรมแบบนี้เป็น “นักประสานงาน” มากกว่าเป็นผู้หน้าที่เข้มแข็งเด็ดขาดส่วนใหญ่มีแบบแผนบริหารแบบเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่ม องค์กรชุมชน รับฟังความคิดเห็นผ่านเวทีชุมชน และการปรึกษาหารือระหว่างกลุ่ม/องค์กรชุมชน และบางครั้งก็เชิญหน่วยงานของรัฐในพื้นที่มาร่วมปรึกษาหารือ และตัดสินใจร่วมกัน ใช้หลักการตัดสินใจแบบ “เห็นพ้องต้องกัน” ให้ข้อมูล และรับฟังความเห็นของกันและกัน (ด้วยความอดทน) มากกว่าการใช้เกณฑ์เสียงข้างมาก นโยบายและแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ริเริ่มมาจากความคิดและความต้องการของกลุ่ม องค์กรชุมชนจะมีเพียงบางกรณีเท่านั้นที่มาจากวิสัยทัศน์หรือความคิดความต้องการของผู้บริหารท้องถิ่นโดยลำพัง (Suwanmala, 2017)

จะเห็นได้ว่า นักการเมืองเป็นตัวแทนของประชาชนทุกคนที่เข้ามาบริหารงานโดย กำหนดนโยบายการบริหารที่มาจากวิสัยทัศน์จากตัวบุคคลเองและจากความเห็นของประชาชน นอกจากนี้ นักการเมืองจะเป็นผู้รักษามลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนไว้ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่รวมไปถึงการมีอิทธิพลต่อตัวบุคคลต่างๆ ยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและสร้างข้อตกลงเพื่อรักษาความสงบและสร้างผลประโยชน์สูงสุด

2. พุทธจริยธรรม

ความหมายของพุทธจริยธรรม

จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่พึงประพฤติปฏิบัติมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมเป็นหลักหรือกรอบที่ทุกคนกำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามเกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุขเกิดความรักสามัคคีเกิดความอบอุ่นมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต เช่น ศีลธรรม กฎหมาย ธรรมเนียม ซึ่งคำว่า จรรยาบรรณวิชาชีพ มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าจริยธรรม คือ เป็นแนวประพฤติปฏิบัติที่พึงประสงค์หรือเป็นข้อห้ามสำหรับพฤติกรรมที่ไม่พึงปฏิบัติแต่มีความแตกต่างในแง่ของบริบททั้งจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพจะครอบคลุมถึงเรื่องความประพฤติปฏิบัติตนโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ด้านกฎหมายหรือด้านขนบธรรมเนียมประเพณีแต่จรรยาบรรณวิชาชีพจะมีข้อพึงปฏิบัติหรือข้อพึงละเว้นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะกล่าวคือเมื่อบุคคลประกอบวิชาชีพใดๆ ก็จะต้องดำรงตนอยู่ในมาตรฐานหรือจริยธรรมของวิชาชีพนั้นๆ (Office of the Civil Service Commission (OSCS), 2010)

Phra Methidhammapon (Prayun Dhammachitto) (2013) ได้กล่าวว่า จริยธรรม (Ethics) มาจากภาษากรีกว่า Ethos คือ Habit นั่นคือนิสัย ดังนั้น จริยธรรมจึงเป็นเรื่องของการฝึกนิสัย ตามทฤษฎีของ

ชาวกรีก กล่าวว่า คนเราเกิดมาเหมือนผ้าขาวแล้วมาฝึกกันโดยต้องทำบ่อยๆ ทำซ้ำๆ จนเป็นนิสัยแล้วจะกลายเป็นคุณธรรมเป็นการเริ่มจากภายนอกเข้าไปสู่ภายใน เป็นลักษณะนิสัยเป็นคุณสมบัติที่ดีในจิตใจ ฉะนั้น การทำดีต้องทำบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย ซึ่งคำว่า จริยธรรม มีความหมายที่หลากหลาย มีนักคิด นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม แตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละท่าน ดังนี้

Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto) (2013) กล่าวว่า “จริยธรรม หมายถึง การนำความรู้ในความจริงหรือกฎธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ติงามซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยมีศีลสมาธิ และปัญญาเป็นองค์ประกอบเพื่อพัฒนาตนเองให้มีภาวะของความเป็นผู้เห็นดี เห็นงาม เห็นชอบ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของจริยธรรม จะเห็นว่า สารสำคัญของจริยธรรมต้องมีปัญญาเป็นตัวกำกับโดยมีปัญญาเกิดขึ้นได้ด้วยความรู้ ความคิด การไตร่ตรอง เหตุผล ประสบการณ์ และความเป็นจริง ฉะนั้นความหมายของจริยธรรมทางศาสนา คือ การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกหนทางที่ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมด้วยปัญญา”

Direk Kulsirisawat (1979) กล่าวว่า “จริยธรรมที่จะเป็นจุดยืนของคนไทย คือ จริยธรรมที่เก็บส่วนดีจากลัทธิต่าง ๆ ที่ใช้สามัญสำนึกและเหตุผลเท่านั้นแม้กระนั้นหาเพียงพอไม่จะต้องมีความดีงามของสังขธรรมเป็นสิ่งประกอบด้วยจริยธรรมจึงจะสมบูรณ์ แต่ปัจจุบันคนไทยตกเป็นทาสทางวัตถุ ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง จริยธรรมจึงมีความขัดแย้งกัน ถูกลดความเข้าใจกันคนละทาง ดังนั้นทุกคนควรมีคุณธรรมเป็นหลักยึดมั่นประจำใจมองให้เห็นความสำคัญของศาสนาสร้างจุดยืนที่แน่นอนของจริยธรรมขึ้น”

นอกจากนี้ ยังมีนักคิดชาวตะวันตกหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่า จริยธรรม ดังนี้

ลอเรนซ์ โคลเบิร์ก (Kohlberg) ให้ความหมายของ “จริยธรรมว่า ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของความประพฤติปฏิบัติในสังคมซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีจริยธรรมของตนเองโดยอาศัยเงินจากสังคมเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิดจริยธรรมไม่ได้หมายถึงแต่เพียงการกระทำสิ่งที่สังคมเห็นว่าดีหรือถูกต้องเท่านั้นแต่รวมถึงสิ่งที่ทุกคนเลือกกระทำในการตัดสินความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น”

ฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) นักจิตวิทยาผู้มีชื่อเสียงได้อธิบายความหมายของจริยธรรมไว้ว่า “หมายถึงองค์ประกอบของกฎเกณฑ์ที่บุคคลยอมรับว่าถูก ว่าดี ว่าควรเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม”

โสเครตีส (Socrates) มีทรรศนะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมว่า “คุณธรรมคือความรู้หรือพุดในมุมกลับว่า ความรู้คือคุณธรรม หรือความรู้คือความดี ความดีคือความรู้การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม คือ การแสวงหาคุณธรรมเพราะคุณธรรมคือความรู้ที่แท้จริง มนุษย์ทำผิดเพราะความไม่รู้ไม่มีใครตั้งใจทำความผิดแต่ที่เขาทำผิดเพราะเขาไม่รู้ตามความเป็นจริงในสิ่งนั้น” (Kulsirisawat, 1979)

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า จริยธรรมเป็นสิ่งที่พึงประพฤติปฏิบัติมีพฤติกรรมที่ติงามต้องประสงค์ของสังคมเป็นหลักหรือกรอบที่ทุกคนกำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สบายงามเกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุขเกิดความรักสามัคคีเกิดความอบอุ่นมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต และเป็นการศึกษาเรื่องความประพฤติหรือการกระทำของมนุษย์ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ อะไรดี อะไร

ชั่ว ซึ่งมีรากฐานมาจากค่านิยมทางสังคมที่ทำให้มนุษย์เลือกปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องตามค่านิยมของสังคม รวมไปถึง ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

บทบาทและความสำคัญของศาสนาที่มีต่อสังคมและระบบต่าง ๆ ของสังคม

พระพุทธศาสนากับการเมืองไทย

นักการเมืองในมุมมองของผู้คนในปัจจุบัน ถูกมองว่าเป็นพวกเล่นพรรคเล่นพวก เป็นพวกกบฏโยย ผลประโยชน์ เป็นผู้มีอิทธิพล ส่งผลเสียต่อสังคมเนื่องจากบริหารไม่มีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากการชูนโยบายชวนเชื่อต่างๆ ที่มากเกินไปจนความจำเป็นหรือทำไม่ได้จริงหรือใช้ไม่ได้ผล ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองที่เป็นปัญหาสังคม โดยมีสาเหตุมาจากผลประโยชน์ขัดกัน ความคิดไม่ตรงกัน การขาดอุดมคติทางการเมืองที่แน่นอน ในการแก้ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นสามารถทำได้โดยการยึดตามทศนะของพระพุทธศาสนา พระสุตตันตปิฎกได้กล่าวถึงอริยปทัชชา 3 แบบ คือ อตฺตาริยปทัชชา โลกาธิปทัชชา และธรรมาธิปทัชชา โดยประการหลังธรรมาธิปทัชชาปกครองโดยเน้นธรรมะในผู้นำ กล่าวคือ ผู้นำต้องมีธรรมะ ประชาชนมีธรรมะ เน้นเสรีภาพโดยเป็นศาสนาแรกที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน สอนให้รู้จักพอดีในการปฏิบัติตน แก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยปัญญาและหลักธรรม โดยผู้เป็นนักปกครอง นักการเมือง นักบริหาร ต้องยึดธรรมเป็นใหญ่ คือถือหลักการ กฎกติกา กฎหมาย ยึดถือความจริง ความถูกต้อง โดยเมื่อถือธรรมเป็นใหญ่ ก็เห็นแก่ธรรม ไม่เอินเอียงไปข้างไหน และมีความชัดเจนในการทำงาน ซึ่งพระพุทธศาสนาจะเป็นรากฐานสำคัญต่อการเมืองการปกครองที่จะทำให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยใช้หลักพุทธจริยธรรม มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติทั้งผู้ปกครองรัฐและประชาชนในรัฐ

บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับการปกครองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถแบ่งบทบาทออกได้ดังนี้ คือ 1) บทบาทตามประเพณีที่เคยสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน คือ บทบาทที่พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาของผู้ปกครอง เสนอแนะหลักการบริหาร บทบาทการตอบสนองด้านพิธีกรรมทางศาสนา รวมไปถึงการที่พระสงฆ์เข้าไปแทรกแซงไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของเหล่าผู้นำทางการเมือง และพระสงฆ์ยังมีบทบาทในด้านการเป็นที่พึ่งทางใจให้แก่ นักการเมือง รวมไปถึงประชาชนพลเมืองในรัฐ และ 2) บทบาทในฐานะที่พระสงฆ์เป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยที่ผ่านมา พระสงฆ์ได้มีการแสดงออกในหลายเหตุการณ์ ได้แก่ พระสงฆ์ออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา บทบาทในการสนับสนุนนักการเมือง รวมไปถึงการออกมาเรียกร้องให้พระสงฆ์ได้มีบทบาทในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

จากบทบาทของพระพุทธศาสนากับการเมืองที่กล่าวมาข้างต้น พระสงฆ์สามารถมีบทบาทในการทำให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่ง Phra Methidhammapon (Prayun Dhammachitto) (1998) ระบุว่า พระสงฆ์มีหน้าที่ในการทำให้การเมืองประกอบไปด้วยธรรมะเพื่อเป็นประโยชน์ร่วมกันของสังคม อันเป็นที่มาของการเผยแผ่หลักพุทธจริยธรรมในด้านต่างๆ หลากหลายอาชีพ รวมไปถึงนักการเมือง

3. พุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมือง

หลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับอาชีพนักการเมือง มีดังนี้

1) พรหมวิหารธรรม 4 หลักการครองคนสำหรับผู้นำทางการเมือง (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 1997)

พรหมวิหารธรรม 4 ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหัวใจและกำกับความประพฤติจึงชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายโดยชอบเรียกว่า พรหมวิหารธรรม 4 ประการ คือ

1. เมตตา ความรัก คือ ปราบณาติ มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า

2. กรุณา ความสงสาร คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจในการที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

3. มุทิตา ความยินดี คือ ความเบิกบานพลอยยินดีใน เมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิงประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบาน เมื่อเห็นเขาทำดีงามประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปก็พวยยินดีด้วยพร้อมที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุน

4. อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามเป็นจริงความเป็นจริงโดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอมั่นคงเที่ยงตรงตาชั่ง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีชั่วสมควรแก่เหตุที่ตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยวางตนและประพฤติไปตามหลักการและเหตุผลและความเที่ยงธรรม ไม่เอนเอียงด้วยความรักและซึ่งพิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วอันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อมีกิจที่ควรทำเพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความสำเร็จรับผิดชอบของตน

2) อิทธิบาท 4 หลักการครองงานสำหรับผู้นำทางการเมือง

อิทธิบาท 4 ประการนี้จัดเป็นหลักธรรมคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายหลักแห่งความสำเร็จโดยปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งการบริหารจัดการหน่วยงาน สถาบัน องค์กร สังคม ชุมชน แผ่นดิน ประเทศชาติ เรียกว่า อิทธิบาท 4 คือ

1. ฉันทะ มีใจรัก คือ ความพอใจใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอมีความต้องการที่จะทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจการงานภาระหน้าที่ที่ทำการและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไปมิใช่สักว่าทำให้เสร็จๆหรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร

2. วิริยะ พากเพียร คือ ความพากเพียรขยันหมั่นประกอบที่จะทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนเอาธุระไม่ทอดทิ้งไม่ท้อแท้พร้อมที่จะก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ

3. จิตตะ เอาจิตฝึกใฝ่ คือ ความคิดมุ่งไปสู่จุดหมายตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆเสมอๆปฏิบัติภารกิจหน้าที่การงานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งนั้น

4. วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ ความไตร่ตรองหรือทดลองมันใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผลและตรวจสอบข้อมูลไม่ให้หย่อนไม่ให้เกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้นด้วยรู้จักทดลองมี

การวางแผนวัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงพัฒนาส่งเสริมเพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2013)

3) หลักสุจริต 3

Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto) (2013) ให้ความหมายสุจริต หมายถึง ความประพฤติดี, ประพฤติชอบ คือ 1) กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย มี 3 คือ งดเว้นและประพฤติตรงข้าม กับ ปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิจฉาจาร 2) วาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา มี 4 คือ งดเว้น และประพฤติตรงข้ามกับ มุสาวาท ปิสุนวาทา ผรุสวาทา และ สัมผัสปลลาปะ และ 3) มโนสุจริต ความประพฤติ ชอบด้วยใจ มี 3 คือ อนภิชชา อพยาบาท และ สัมมาทิฎฐิ

ลักษณะของการกระทำทั้ง 3 ข้างต้นนี้รวมเรียกว่าสุจริตกรรม แบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ 1) กายสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางกาย มี 3 อย่าง ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักขโมย และ เว้นจากการประพฤติดินในกาม 2) วาสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางวาจา มี 4 ได้แก่ ไม่พูดเท็จ ไม่พูด ส่อเสียดไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อ และ 3) มโนสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางใจ มี 3 อย่าง ได้แก่ อนภิชชา ไม่เพ่งอยากได้ของผู้อื่น อพยาบาท ไม่มีจิตประทุษร้ายใครและสัมมาทิฎฐิ มีความเห็นชอบ

การที่นักการเมืองรับรู้ถึงการใช้หลักสุจริต 3 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นนั้น คือ การประยุกต์หลักคำ สอนเพื่อให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ต้องเน้นไปที่ตัวปัจเจกบุคคล เพราะมนุษย์มีศักยภาพ ติดตัวมาด้วยกันทุกคน โดยมีจุดหมาย คือ สุขภาพ อารมณ์ ความดีงามของชีวิต เพื่อพัฒนาตนเอง โดยมี หลักการให้เกิดความไม่ผิดเพี้ยนต่อความยากลำบากเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ โดยการกระทำที่สอดคล้องตามคำ สอน ทางกาย 3 ประการ ได้แก่ 1) ไม่ทำร้ายผู้อื่น แต่จะช่วยเหลือเกื้อกูลเขา เพราะทุกคนต่างรักชีวิตของ ตนเองทั้งสิ้น เราจึงควรเห็นใจกัน ด้วยการไม่รังแก ไม่เบียดเบียนกัน กระทำด้วยความปรารถนาดีมีเมตตา และ ช่วยเหลือ เป็นกรุณา เป็นการกระทำที่ถูกต้อง ตามหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมือง

Pantumanawin (1981) กล่าวว่า ในการเสริมสร้างพุทธจริยธรรม สิ่งที่ทำให้เกิดการเข้าถึงการเรียนรู้ เรื่องจริยธรรมไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในสถานะใด ตำแหน่งใด มีอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1) การเลียนแบบ คือ การใช้จิตใต้สำนึกเลียนแบบพฤติกรรมของผู้คนในสิ่งแวดล้อมต่างๆ แล้วปรับใช้กับตนเอง โดยสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกสถานที่ ซึ่งการเลียนแบบนี้จะเกิดขึ้นในวัยเด็กซึ่งเป็นวัยที่ กำลังเรียนรู้

2) การแนะนำสั่งสอน คือ การที่ผู้ใหญ่เป็นต้นแบบการเรียนรู้จริยธรรมให้เด็กโดยผู้ใหญ่จะให้ คำแนะนำสั่งสอนเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้จิตสำนึกเช่นเดียวกับการ เลียนแบบ อย่างไรก็ตาม การแนะนำสั่งสอนก็เป็นการดูซึมทางอารมณ์และเจตคติของบุคคลอื่นทำให้ อารมณ์ของเด็กไม่ได้พัฒนาการมาโดยอิสระแต่ไปอิงอยู่กับกลุ่มที่เรียนรู้

3) การลอกแบบ ในการเลียนแบบเด็กจะรับเอาพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ในขั้นการแนะนำสั่ง สอนเด็กจะรับเจตคติอารมณ์ของผู้ใหญ่และในขั้นการลอกแบบเด็กจะรับเอาบุคลิกภาพทางจริยธรรมของ

ผู้ใหญ่ไว้เป็นของตนเองโดยอาศัยความและความชื่นชมในตัวผู้ใหญ่คนนั้น เช่น การชื่นชมวีรบุรุษ เป็นต้น การลอกแบบจริยธรรมจึงอาจจะทำให้เด็กเกิดการลอกแบบจริยธรรมทั้งที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ได้ทั้งสองทาง

4) การสร้างจริยธรรมด้วยตัวเอง เด็กจะสร้างจริยธรรมด้วยตนเองโดยสร้างมาจากการปรับตนเองในสภาพธรรมชาติกับตนเองในสภาพที่มีจริยธรรมเข้าด้วยกันการปรับจริยธรรมนี้มักจะเกิดในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะได้พบกลุ่มเพื่อนกลุ่มใหม่ ค่านิยมใหม่ที่อาจทำให้เขาละทิ้งจริยธรรมและค่านิยมเก่าที่รับไว้เมื่อตอนเด็ก วัยผู้ใหญ่จึงเป็นวัยของการปรับปรุงจริยธรรมของมนุษย์

กล่าวโดยสรุปคือ จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคน เพราะเป็นเกราะป้องกันของมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมเพื่อให้เกิดความสันติสุข มีแหล่งการเกิดจากการเลียนแบบ การแนะนำสั่งสอน การลอกแบบ การสร้างจริยธรรมด้วยตนเอง และความรู้สึกผิดชอบชั่วดีซึ่งเกิดขึ้นจากมโนธรรมที่อยู่ในความรู้สึกนึกคิด ดังนั้นแหล่งการเกิดของจริยธรรมจึงเป็นคุณภาพของสมองในการคิดและคุณภาพของจิตที่สามารถแยกแยะความถูกความผิดได้เป็นพื้นฐาน ซึ่งเรียกว่า มโนธรรม

สรุป

ผู้นำทางการเมืองถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบ้านเมืองให้ก้าวไปสู่ความเจริญ ทำให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข หากผู้นำทางการเมืองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองก็มักจะก่อให้เกิดปัญหาในรูปแบบต่างๆ ในสังคมซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยกลายเป็นสังคมแห่งวัตถุนิยม ผู้คนขาดหลักพุทธจริยธรรมจิตใจต่างคนต่างมุ่งแต่จะแสวงหาประโยชน์โดยมิได้คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม การขาดจริยธรรมทางการเมืองนับเป็นปัญหาหลักประการหนึ่งที่ทำให้สังคมเกิดความวุ่นวายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองไทยในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำที่ทำให้ผู้นำสามารถได้รับการยอมรับ ความเชื่อถือ ตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กรและในสังคมทั่วไป ดังนั้นปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปในองค์กรและในสังคม หลักพุทธจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ปัญหาจริยธรรมสำหรับผู้นำทางการเมืองได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเป็นหลักธรรมสำหรับผู้นำทางการเมือง ได้แก่ พรหมวิหารธรรม 4 อิทธิบาท 4 และหลักสุจริต 3 ซึ่งผู้นำที่ดีจะต้องมีมโนธรรม คือ ฝึกคิดในสิ่งที่ถูกต้อง ฝึกใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เลือกการกระทำ และฝึกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม คือ เกิดเป็นมโนธรรมขึ้นเป็นการพัฒนาทางจิตใจ ผู้นำที่ดีย่อมจึงจะนำพาผู้ตามให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้การบริหารงานลุล่วงไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรตลอดถึงการพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล ตลอดจนการเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดสำหรับผู้สนใจ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ผู้บริหารองค์กรสามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้กับบุคคลในองค์กร เพื่อการพัฒนาองค์กร รวมไปถึงบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ผู้สนใจควรทำการศึกษากับผู้บริหารในหน่วยงานอื่นๆ ในการศึกษาครั้งต่อไป

References

- Kerdkaew, T. (2010). Buddhist Philosophy: World Perspective based on Reality. Bangkok: Commercial World Media.
- Kulsirisawat, D. (1979). Standing Point of Ethics in the Thai Society. In Office of Board of National Education, Office of Prime Minister. Report on the seminar on the Ethics in the present Thai society on 28-29 April, 2012, Bangkok: Department of Religious Affair. (in Thai).
- Office of the Civil Service Commission (OSCS). (2010). The Creation of Assessment Tools to Develop Morality, Ethics and Corporate Transparency. Bangkok: D.K. Printing World.
- Pantumanawin, D. (1981). Behavioral Science. Bangkok: Thai Wattana Panich.
- Phra Methidhammapon (Prayun Dhammachitto). (2013). Integrity for Executives. Bangkok: Buddhadhamma Foundation.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2013). Dictionary of Buddhism. Bangkok: SR Printing Mass Product.
- Phirapolphipat, M. (1997). Leader's Ethic. (Master's Thesis). Mahidol University. Bangkok.
- Samutwanit, Ch. (1998). Political Concept of Thailand. Bangkok: Chulalongkorn University Printery.
- Sinsawat, N. (2002). Political of Thailand. Bangkok: Ramkhamhang University Printing House.
- Suwanmala, J. (2017). Political Culture in Thailand. *King Prajadhipok's Institute Journal*. 5(3).

มหาตมะ คานธี : การเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์

MAHATMA GANDHI : MOVEMENT DEMANDS FIGHTING OF SATYAGRAHA

¹พระเสกสรรค์ ไชยชาติ, ²วินิจ ผาเจริญ ³ณรงค์ศักดิ์ ต้าวคำ,

⁴ภัทรชัย อุทาพันธ์ และ ⁵สุรัชย์ พุดชู

¹Phra Seksan Chaiyachat, ²Winit Pharcharuen, ³Narongsak Taocome

⁴Phattharachai Uthphun and ⁵Surachai Phutchu

¹มหาวิทยาลัยบานาร์สันดู, อินเดีย

²วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

³Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, เมืองออลังคบาท รัฐมหาราษฏร์, อินเดีย

^{4,5}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹Banaras Hindu University, India

²School of Administrative Studies, Maejo University, Thailand

³Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University (BAMU), Aurangabad, India

^{4,5}Mahamakut Buddhist University, Thailand

Received: 2022-07-08

¹Corresponding Author, Email: winit.phacharuen@gmail.com

Revised: 2022-08-16

Accepted: 2022-08-30

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ตามแนวคิดของมหาตมะ คานธี บทความนี้พบว่า การเคลื่อนไหวเรียกร้องที่เรียกว่า “สัจจะ อหิงสา ดื้อแพ่ง” ที่เรียกว่า “สัตยาเคราะห์” เป็นการปฏิบัติการที่ไม่ใช้ความรุนแรง เป็นการต่อสู้ที่เอากฎของความรักมาใช้ทางการเมือง สัตยาเคราะห์เป็นรูปแบบของการต่อต้านอำนาจรัฐเพื่อเรียกร้องความรักและความยุติธรรม เป้าหมายของสัตยาเคราะห์ก็เพื่อเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามผู้เขียนพบว่า การเคลื่อนไหวเรียกร้องยังมีนัยสำคัญที่ส่งผลต่อทิศทางในการกำหนดนโยบายและการพัฒนาประเทศไปในทางที่ดีขึ้นอีกด้วย

คำสำคัญ: มหาตมะคานธี; อหิงสา; การดื้อแพ่ง; สัตยาเคราะห์

Abstract

The article aims to illustrate Mahatma Gandhi's idea of satyagraha struggle. This article found that the so-called “truth, nonviolence, intransigence” movement called “Satyagraha” is a non-violent operation. It's a battle that applies the law of love to politics. Resistance to governmental authority in the form of satyagraha is used to call for justice and love. Satyagraha's goal is for change. However, the authors discovered that the demand movement had beneficial and important consequences on the direction of national development.

Keywords: Mahatma Gandhi; Nonviolence; Civil Disobedience; Satyagraha.

บทนำ

มหาตมะ คานธี (Mahatma Gandhi) เป็นนักการเมืองและผู้นำทางความคิดและวิญญาณ เป็นบุคคลสำคัญในการเรียกร้องและต่อสู้เพื่อเอกราชจากประเทศอังกฤษจนสำเร็จ เป็นการต่อสู้แบบสันติวิธีที่ไร้ความรุนแรง โดยไม่เกิดการนองเลือดในประเทศอินเดีย ด้วยเหตุนี้ มหาตมะ คานธี จึงเป็นนักรณรงค์เคลื่อนไหวทางการเมืองผู้ชาลิตที่ได้ขนานนามที่ไม่ใช้ความรุนแรงจนมาถึงปัจจุบัน ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเรียกร้องในรูปแบบแบบหลักอหิงสาและสันติวิธีที่เรียกว่า “สัตยาเคราะห์” เป็นแบบอย่างการประท้วงที่ไม่ใช้ความรุนแรง บทความนี้ผู้เขียนจึงมุ่งนำเสนอแนวคิดและวิธีการของมหาตมะ คานธี ที่เกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเรียกร้องความยุติธรรมของท่านเป็นอย่างไร รวมทั้งชี้ให้เห็นสาเหตุและแรงจูงใจต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ของมหาตมะ คานธี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างไร

เนื้อเรื่อง

1. ชีวิตประวัติมหาตมะคานธี

มหาตมะ คานธี แปลว่า ผู้มีจิตใจสูงส่ง ขนานนามโดย รพินทรนาถ ฐากูร มหากวีแห่งอินเดีย เดิมชื่อ โมฮันดาส คารามจันท์ คานธี (Mohandas Karamchand Gandhi) ผู้นำทางจิตวิญญาณของประเทศอินเดีย เกิดเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ. 2412 ที่เมืองปอร์บันด์ (Porbander) รัฐคุชราต มหาตมะคานธี เกิดในครอบครัววรรณะแพศย์ บิดาของท่านชื่อกะรัมจันท์ เป็นนายกรัฐมนตรีของรัฐ Porbander บิดาชื่อ ปุตลีไบ เป็นผู้เคร่งครัดในศาสนา (Nicholson, 1997)

มหาตมะ คานธีได้รับอิทธิพลมาจากบิดาและมารดาของท่านเนื่องจากบิดาของท่านเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เมตตา มีความซื่อสัตย์ กล้าหาญและมีสัจจะ สิ่งเหล่านี้ได้ถูกถ่ายทอดมายังลูกๆ ให้ยึดถือและปฏิบัติตามบิดามารดา ทั้งสองเป็นผู้ที่เคร่งครัดและมีศรัทธาต่อศาสนาฮินดูมาก ส่วนมารดาของท่านจะสวดมนต์ก่อนรับประทานอาหารทุกมื้อ และจะถือบวชอดอาหารในเทศกาลจตุรมาศคือ เดือนแห่งการถือศีลของศาสนาฮินดูเป็นเวลา 4 เดือนในช่วงฤดูฝน (Friedrich and Nietzsche, 2021) กิจกรรมประจำวันที่มาตราของมหาตมะ คานธีต้องปฏิบัติคือการไปวัดหรือที่ชาวฮินดูเรียกว่า หะเวลี มารดาของท่านเป็นผู้ที่มีความเสียสละ ไม่สนใจกับสิ่งของฟุ่มเฟือย รากฐานการดำเนินชีวิตหลักคือ อหิสา ซึ่งหมายถึง การไม่ประทุษร้าย การไม่ใช้ความรุนแรงต่อทุกชีวิตแม้กระทั่งแมลง ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก

มหาตมะ คานธีในวัยเยาว์เป็นเด็กที่เรียบร้อยมีวินัย ซื่อสัตย์ ไม่กล้าแสดงออก เมื่ออายุ 13 ปี ในขณะที่ยังเป็นนักเรียนท่านเข้าพิธีแต่งงานตามประเพณีฮินดูกับกัสตุร์บาอี แม้ว่าท่านจะมีความสุขกับการแต่งงาน แต่ระยะเวลาต่อมาท่านได้คัดค้านประเพณีที่จับเด็กแต่งงานตั้งแต่อายุน้อย เมื่ออายุ 18 ท่านต้องเดินทางไปศึกษาวิชากฎหมายที่ประเทศอังกฤษ โดยท่านได้ให้คำสัญญากับมารดาของท่านว่าจะไม่แตะต้องเนื้อสัตว์ สุราและผู้หญิง โดยเด็ดขาด สิ่งเหล่านั้นผิดต่อหลักศาสนาฮินดู หลังจากการศึกษาวิชากฎหมายได้ มหาตมะ คานธี ก็สามารถสอบผ่านการเป็นทนายความในกรุงลอนดอน หลังจากสำเร็จการศึกษาท่านจึงเดินทางกลับประเทศอินเดียและเริ่มอาชีพทนายความช่วงระยะหนึ่ง แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงตัดสินใจรับงานเป็นทนายความให้กับนักธุรกิจชาวอินเดียมุสลิมที่มีบริษัทอยู่ในประเทศแอฟริกาใต้ มหาตมะ คานธี ตั้งใจไปทำงานเพียงหนึ่งปี แต่พอถึงแอฟริกาใต้ในปี ค.ศ. 1893 พบว่า ชาวอินเดียที่ไปเป็นกรรมที่นั่นถูกปฏิบัติอย่างเอารัดเอาเปรียบและถูกดูแคลน ท่านจึงตัดสินใจอยู่ต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมโดยใช้วิธีต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ จนประสบความสำเร็จ ท่านอยู่ในแอฟริกาใต้ 21 ปี และมารับครอบครัวไปอยู่ด้วยในช่วงปี 1906 มหาตมะ คานธี เดินทางกลับสู่มาตุภูมิในปี ค.ศ. 1915 ช่วงต้นสงครามโลกครั้งที่ 1 และได้รับการไว้วางใจจากพรรคองเกรสให้เป็นผู้นำในการต่อต้านกฎหมายไม่เป็นธรรม เช่น พระราชบัญญัติโรว์แลนด์ (Chuengsangsatitayaporn, 2017) กฎหมายภาษีเกลือปี ค.ศ. 1930 และขับไล่อังกฤษออกจากอินเดียในปี ค.ศ. 1942 จนนำไปสู่การได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1947 จนได้รับขนานนามเป็นมหาบุรุษที่นำพาประเทศอินเดียสู่ความเป็นเอกราชจากประเทศอังกฤษ จนเมื่อวันที่ 30 มกราคม 1948 มหาตมะ คานธีถูกลอบสังหารจากชาวฮินดูหัวรุนแรงถึงแก่กรรมขณะอายุ 78 ปี หลังประเทศอินเดียได้รับเอกราชเพียง 5 เดือน ด้วยคุณูปการที่มหาตมะ คานธีมีต่อประเทศอินเดีย จึงได้รับการยกย่องให้เป็นมหาวีระบุรุษประเทศอินเดีย

2. สัตยาเคราะห์ (Satyagraha) : ความหมายและความเข้าใจ

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “สัตยาเคราะห์” อาจมีหลายคนยังมองภาพรวมและความหมายของคำนี้ไม่ชัดเจนนัก หรือยังมีความเข้าใจภาพของสัตยาเคราะห์ที่แตกต่างกันไปจึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่จะศึกษาความหมายที่แท้จริงของคำว่า “สัตยาเคราะห์” ว่ามีรายละเอียดอย่างไร สัตยาเคราะห์มาจากคำว่า สัตยะ หรือสัจจะ+อาครหะ สัตยะหรือสัจจะมีความหมายคือ ความจริง อาครหะ มีความหมายคือ การยึดมั่น สัตยาเคราะห์ จึงหมายถึงการยึดมั่นในความจริง (Gandhi, 1995) สัตยาเคราะห์ตามราชบัณฑิตยสถาน กล่าวถึงการยึดความจริงเป็นหลักการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมในสังคม โดยใช้วิธีดื้อแพ่งไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งที่ไม่ยุติธรรม ไม่ใช้วิธีรุนแรง (Office of the Royal Thai Council, 2011) มหาตมะ คานธี ได้เรียกการต่อสู้ของตนเองเป็นภาษาอังกฤษว่า Passive Resistance หมายถึง การต่อต้านโดยไม่ต่อสู้หรือการดื้อแพ่ง ซึ่งมีความหมายในภาษาอังกฤษที่ไม่กินใจความเท่ากับ สัตยาเคราะห์ในภาษาคุชราต ทำให้มีผู้เข้าใจผิดว่า Passive Resistance เป็นอาวุธของผู้ที่อ่อนแอ มีลักษณะของความอาฆาตมาดร้ายหรือการแสดงออกในรูปแบบการใช้กำลังก็ได้ (Gandhi, 1986) ท่านจึงคัดค้านการใช้คำนี้แทนความหมายของสัตยาเคราะห์ต่อมาท่านได้ใช้คำว่า Civil Disobedience หมายถึง การไม่เชื่อฟังรัฐ

ในขณะที่ นารายัน เดชายได้ให้นิยามสัตยาเคราะห์ อธิบายว่า การแสวงหาความจริงและมุ่งมั่นไม่มีวันย่อท้อ สัตยาเคราะห์คือความรักที่แสดงออกผ่านการโน้มน้าวใจ การขอร้องการทำให้ฝ่ายตรงข้ามหันมาสนใจเหตุผลของการต่อสู้ ขณะเดียวกันก็พร้อมยอมรับความทุกข์ความเจ็บปวดที่ตนอาจจะได้รับหรือถูกฝ่ายตรงข้ามลงโทษ สัตยาเคราะห์ไม่ใช่การใช้กำลังทางกาย นักสู้สัตยาเคราะห์ไม่มีวันทำให้ฝ่ายตรงข้ามเจ็บปวดไม่ว่าทางการหรือทางจิตใจผู้ใช้สัตยาเคราะห์ในการต่อสู้ไม่มีความคิดปองร้ายอยู่ในจิตใจ สัตยาเคราะห์เป็นเรื่องของพลังใจอันบริสุทธิ์ (Chuengsangsatitayaporn, 2017) ในขณะที่ สัตยาเคราะห์คือ พลังที่ต่อต้านความรุนแรง และความอยุติธรรม ความรุนแรงและความอยุติธรรมเป็นความชั่วร้ายร้ายซึ่งเกิดจากการไม่ใส่ความเจริญ ดังนั้นถ้าเราต่อต้านสิ่งชั่วร้ายด้วยสิ่งชั่วร้าย ต่อต้านความรุนแรงด้วยความรุนแรง และต่อต้านความโกรธด้วยความโกรธ เท่ากับเราเติมเชื้อเพลิงให้กับไฟ ดังนั้นเราจึงควรปฏิบัติตามหลักอหิงสาเพื่อให้เกิดพลังที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการต่อต้านสิ่งชั่วร้ายสิ่งนั้นก็คือ สัตยาเคราะห์ (Kumar, 1987) อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญสามารถทำความเข้าใจได้เบื้องต้นว่า สัตยาเคราะห์คืออำนาจของสัจจะซึ่งปรากฏอยู่ในตัวของมนุษย์ ในรูปของพลังจิตใจ และมนุษย์สามารถใช้ สัตยาเคราะห์ได้ต่อเมื่อเขาตระหนักถึงพลังแห่งจิตใจของตน เล็งเห็นคุณค่าของความรักและอหิงสา เมื่อมนุษย์ได้ประมวลพลังแห่งจิตใจและอหิงสาเข้าด้วยกัน เขาจึงรับรู้ในสิทธิและหน้าที่ที่จะมีชีวิตอยู่ในฐานะมนุษย์และต้องต่อต้านความไม่ชอบธรรมที่ตนประสบ

สามารถสรุปได้ว่า “สัตยาเคราะห์” (Satyagraha) หรือ อารยะขัดขืน คือ การต่อสู้บนรากฐานของความจริงหรือสัจจะ มีเป้าหมายที่ต้องการปฏิรูปสังคมที่ไม่ใช่ความรุนแรง แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้ต่อสู้ตามแนวทางนี้ จะไม่เคารพซึ่งกฎหมายหากแต่เคารพสิ่งที่เหนือกว่านั้น คือ “ความรู้สึกสำนึกรับผิดชอบ”

3. สาเหตุและแรงจูงใจต่อการเคลื่อนไหวต่อสู้ของมหาวีรบุรุษที่เรียกว่า “มหาตมะ คานธี”

สาเหตุและแรงจูงใจทำให้ มหาตมะ คานธี ลุกขึ้นมาเป็นผู้นำและระดมชาวอินเดียร่วมขบวนการเคลื่อนไหวในการต่อสู้ต่อผู้ปกครองที่กดขี่ข่มเหงและริดรอนสิทธิ เสรีภาพและภราดรภาพของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาระดับชุมชนจนกระทั่งถึงปัญหาระดับประเทศ ด้วยหลักการต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ด้วยการใช้หลักสันติสัจจะ อหิงสาและดื้อแพ่งนี้ โดยมีสาเหตุและแรงจูงใจต่อเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

1. การเคลื่อนไหวต่อต้านกฎหมายจำกัดสิทธิคนผิวดำ : เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ.1869 เมื่อครั้ง มหาตมะคานธี ได้รับการว่าจ้างให้ไปว่าความในประเทศแอฟริกาใต้ในระหว่างที่ท่านอยู่ในประเทศแอฟริกาใต้ ท่านได้มีโอกาสรับรู้ถึงการถูกเหยียดสีผิว การถูกกดขี่ข่มเหงจากผู้ปกครองผิวขาวประเทศแอฟริกาใต้ที่ทำกับชาวอินเดียจำนวนมากที่ใช้แรงงานในแอฟริกาใต้ เมื่อ มหาตมะ คานธี เห็นถึงความไม่เป็นธรรม ท่านจึงได้หาทางช่วยเหลือพี่น้องชาวอินเดีย โดยที่ท่านได้เริ่มชักชวนชาวอินเดียที่อยู่ในประเทศแอฟริกาใต้ให้เข้าร่วมต่อต้านความไม่เป็นธรรม โดยใช้หลักสัตยาเคราะห์ต่อต้านกรณีการออกกฎหมายจำกัดสิทธิการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นเจ้าของที่ดิน และการเดินทางไปในที่ต่างๆ โดยอิสระ ซึ่งกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมเหล่านี้มหาตมะ คานธีได้เรียกว่ากฎหมายต่อต้านคนผิวดำ (Nicholson, 1997) มหาตมะ คานธีเริ่มต่อต้านกฎหมายคนผิวดำในปี ค.ศ. 1907 ซึ่งตัวกฎหมายระบุให้ชาวอินเดียทุกคน ต้องลงทะเบียนพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อขอใบรับรอง คนที่ไม่มีใบรับรองจะต้องถูกปรับจำคุกหรือถูกขับไล่ออกนอกประเทศ เหตุการณ์นี้ มหาตมะ คานธีจึงได้เริ่มใช้สัตยาเคราะห์หรือพลังแห่งสัจจะความจริง โดยที่ มหาตมะ คานธีได้เริ่มสอนให้ผู้เข้าร่วมขบวนการต่อต้านกฎหมายคนผิวดำให้เข้าใจถึงหลักสัตยาเคราะห์ด้วยการยอมรับความทุกข์ทรมานที่จะเกิดขึ้น สัตยาเคราะห์เป็นการต่อต้านเจียบ ไม่มีการใช้กำลังโต้ตอบ แม้ว่าจะถูกทำร้ายหรือถูกจับกุม หลักสำคัญของปฏิบัติสัตยาเคราะห์คือ จะต้องมีความอดทนและทำให้ฝ่ายตรงข้ามสงสารเกิดความใจอ่อนที่สุด เหตุการณ์การต่อต้านกฎหมายผิวดำส่งผลให้มหาตมะ คานธีและผู้ร่วมขบวนการเป็นจำนวนมากถูกจับกุมหลายครั้ง ท่านและผู้ร่วมขบวนการไม่ได้โต้ตอบและยอมให้จับกุมโดยดี แต่ท่านและผู้ร่วมขบวนการไม่ยอมลงทะเบียนพิมพ์ลายนิ้วมือ ดังนั้นท่านจึงได้ถูกจำคุกเป็นเวลา 1 เดือน หลังจากการถูกปล่อยตัวมหาตมะ คานธีและผู้ร่วมขบวนการได้แสดงการดื้อแพ่งต่อรัฐบาลแอฟริกาใต้ด้วยการเดินข้ามพรมแดน โดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายในที่สุด

คานธีและผู้ร่วมขบวนการก็ถูกจับกุมและลงโทษหลายครั้งหลายครา เหตุการณ์ต่อต้านกฎหมายคนผิวดำ ได้ล่วงเลยมาเป็นเวลานาน จนกระทั่งผู้คนผิวดำในประเทศแอฟริกาใต้ได้ร่วมเจรจากับมหาตมะ คานธี จึงสามารถตกลงกันได้ จากการเจรจา คือกฎหมายคนผิวดำได้ถูกยกเลิกไป (Prasirtlarp, 2001)

2. การเคลื่อนไหวต่อต้านกฎหมายเกลือ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1930 เมื่ออาณานิคมของอังกฤษ มีการออกกฎหมายว่าคนอินเดียห้ามผลิตเกลือเอง ต้องให้ชาวอังกฤษผลิตและจำหน่ายให้เท่านั้น แสดงให้เห็นความอยุติธรรมของรัฐบาลที่เรียกเก็บภาษีเกลือ ซึ่งเป็นสิ่งที่ธรรมชาติให้มาและประชาชนสามารถทำกินเองได้ แต่รัฐบาลกลับออกกฎหมายจำกัดการทำเกลือ และให้ประชาชนซื้อเกลือเพื่ออุปโภค บริโภคจากรัฐบาล การกระทำของรัฐบาลในครั้งนี้เป็น การเอาไรต์เอาเปรียบประชาชน และถือเป็นการละเมิดเสรีภาพในการทำเกลือเพื่ออุปโภคบริโภคของประชาชน กรณีการต่อต้านกฎหมายเกลือชี้ให้เห็นว่า การต่อสู้ด้วยหลักและวิธีการสัตยาเคราะห์ คือ การเดินทางไกลต่อต้านการเก็บภาษีเกลือด้วยเท้าเปล่า พร้อมกับการดื้อแพ่งโดยการฝ่าฝืนผลิตเกลือ พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการต่อสู้ด้วยสันติวิธีเพราะไม่เป็นการใช้ความรุนแรง ไม่ใช่อาวุธ ไม่มีการทำร้าย และสุดท้ายมีการเจรจาหาข้อยุติ

3. การเคลื่อนไหวคัดค้านรัฐบาลแห่งรัฐบอมเบย์ในการเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรมกับชาวนา ในตำบลบาร์โดลีในกรณีนี้ถือว่ารัฐบาลขาดความยุติธรรมในการปกครอง กล่าวคือการเรียกเก็บภาษีเพิ่มของรัฐบาล ไม่ได้ทำการศึกษาข้อมูลอย่างถูกต้อง ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและแสดงให้เห็นถึงการทำงานของรัฐบาลที่ขาดความรับผิดชอบ กรณีการคัดค้านรัฐบาลบอมเบย์ในการเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรมกับชาวนาในตำบลบาร์โดลีชี้ให้เห็นว่า ประชาชนได้ใช้วิธีการสัตยาเคราะห์ คือ การไม่ยอมจ่ายภาษี พร้อมกับการยอมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจยึดสิ่งของ ในกรณีนี้ชี้ให้เห็นว่าประชาชนดื้อแพ่งที่จะไม่จ่ายภาษีแต่หากยอมให้เจ้าหน้าที่มายึดสิ่งของ สุดท้ายเจ้าหน้าที่และรัฐบาลจึงยอมรับฟังเสียงจากประชาชนและตกลงหาข้อสรุป โดยการยกเลิกการเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรม เหตุการณ์ในครั้งนี้จึงเป็นไปแบบปราศจากความรุนแรง

4. การเคลื่อนไหวต่อต้านระบบวรรณะในรัฐทรวานคอร์ กรณีการต่อต้านระบบวรรณะในรัฐทรวานคอร์ ในกรณีนี้วิธีการของสัตยาเคราะห์ คือ การยืนอย่างสงบบริเวณหน้าโบสถ์ศักดิ์สิทธิ์เป็นเวลานาน ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องใช้ความอดทนต่อการดูหมิ่น การทุบตี และการทำร้ายจากฝ่ายตรงข้าม แต่สุดท้ายฝ่ายตรงข้ามเกิดความสงสารเห็นใจในความพยายาม ความอดทนของผู้ปฏิบัติตามสัตยาเคราะห์จึงตกลงอนุญาตให้ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์สามารถใช้ทางเส้นได้และผลจากการปฏิบัติสัตยาเคราะห์ครั้งนี้ ยังส่งผลให้การต่อต้านระบบวรรณะในอินเดียมีความเข้มแข็งมากขึ้น

สรุปได้ว่า การเคลื่อนไหวการเรียกร้องการต่อสู้แนวทางสัตยาเคราะห์นั้น เป็นการต่อสู้ที่มีพลังอำนาจสูงสุด เป็นการต่อสู้ที่ปราศจากอาวุธ ความกลัว ความโกรธ ความโลภ และความหลงอันเป็นกิเลส เป็นการต่อสู้ของปราชญ์ บัณฑิต ผู้รู้โดยแท้ เพื่อหาความยุติธรรมและความถูกต้อง

4. รูปแบบและวิธีการการการต่อสู้ร้องเรียกตามหลักสัตยาเคราะห์

การต่อสู้แบบ “สัตยาเคราะห์” หรือที่เรียกกันว่าต่อสู้ “ดื้อแพ่ง” เป็นการต่อต้านอำนาจรัฐ โดยใช้ปฏิบัติการที่ไร้ความรุนแรงรูปแบบของสัตยาเคราะห์คือ การหยุดงาน การอดอาหาร การปิดร้านค้าสำนักงาน การไม่ให้ความร่วมมือกับสถาบัน การดื้อแพ่ง รูปแบบทั้งหมดนี้จะสมบูรณ์ได้ต้องยึดมั่นในสัตย์ ซึ่งคำนึงถึงศีลธรรมของปัจเจกกับบุคคลกับความยุติในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม

การหยุดงาน (strike) : การไม่ให้ความร่วมมือกับผู้ที่ทำให้กระทำความผิด มหาตมะ คานธี ได้วางหลักการ 3 ข้อ สำหรับเป็นแนวทางแก่ผู้นำที่ประท้วง คือ การประท้วงจะไม่เกิดขึ้นถ้าปราศจากความทุกข์ยากอย่างแท้จริง การประท้วงจะไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีเงินอุดหนุนของตนเอง และการประท้วงของพลเมืองจะไม่นำมาซึ่งความรุนแรง

การอดอาหาร (Fasting) : เป็นการต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ มหาตมะ คานธี กล่าวว่า การอดอาหารส่วนใหญ่เป็นแค่ “การประท้วง” (Hunger Strike) ที่กระทำโดยไม่มีการเตรียมการล่วงหน้าและขาดการใคร่ครวญอย่างเพียงพอ มหาตมะ คานธีเชื่อมั่นว่าการอดอาหารเป็นอาวุธที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดของสัตยาเคราะห์ แต่ท่านก็ตระหนักถึงว่าการอดอาหารเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติอย่างระมัดระวัง มหาตมะ คานธี กล่าวถึงการอดอาหารว่า “ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ควรใช้วิธีนี้เป็นวิธีการสุดท้าย เมื่อวิถีทางแก้ไขทางอื่นไม่ได้ผลแล้ว คนที่ไม่มีความแข็งแรงภายนอกไม่ควรปฏิบัติ การอดอาหารแบบไร้สาระจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดอันตราย” (Gandhi, 1947)

การปิดร้านค้าสำนักงาน (Hatal) : การปิดร้านค้า สำนักงาน ประท้วงรัฐบาลการประท้วงในลักษณะนี้เป็นการประท้วงที่อาศัยความร่วมมือร่วมใจของประเทศที่รวมตัวกันหยุดงาน เมื่อเกิดการหยุดงานขึ้นรัฐบาลก็ไม่สามารถทำการติดต่อค้าขายกับประเทศอื่นได้ การทำงานของรัฐบาลเกิดการหยุดชะงัก ตัวอย่างเช่น การปิดสนามบิน คนขายตั๋วไม่ยอมปฏิบัติหน้าที่ ผู้ที่จะมาติดต่อกับรัฐบาลไม่สามารถที่จะเดินทางมาได้ ทำให้เศรษฐกิจเกิดการขาดสภาพคล่อง รัฐบาลก็เสียหาย ทำให้ไม่มีใครอยากจะทำลงทุน โดยทั่วไปการประท้วงแบบฮตาลนี้จะกระทำในวันเดียวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ แต่การประท้วงอาจจะยืดเยื้อต่อไปอีกหากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่สามารถที่จะตกลงกันได้ ฮตาลเป็นการประท้วงอย่างเงียบๆ ต่างจากการประท้วงระดับชาติตรงที่ไม่มีการใช้ความรุนแรงและไม่ได้มุ่งผลประโยชน์ทางการเมือง การประท้วงรูปแบบนี้เป็นการประท้วงที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศอินเดียเป็นอย่างมาก การไม่ให้ความร่วมมือกับสถาบันหรือการบอยคอต (Boycott)

เช่น การหยุดไม่ไปโรงเรียน มหาวิทยาลัย สถานที่ทำการของรัฐบาล ทุกคนต้องร่วมใจที่จะไม่ไปทำงาน การไม่ให้ความร่วมมือยังรวมถึงการปฏิเสธในการใช้สินค้าต่างประเทศ การไม่ให้ความร่วมมือในครั้งนี้เป็นการกระทำที่มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติโดยตรง การบอยคอต สินค้าจากต่างประเทศเป็นความคิดของมหาตมะ คานธี ที่สนับสนุนให้ประเทศอินเดีย แต่งกายแบบวัฒนธรรมดั้งเดิมโดยสวมใส่ผ้าขาว เพื่อบรรเทาความยากจนของคนในอินเดียและความเป็นไทในที่สุด

การดื้อแพ่ง (Civil Disobedience) : เป็นวิธีการต่อสู้ที่ใช้ต่อต้านความไม่เป็นธรรม การดื้อแพ่งเป็นการเรียกร้องสิทธิโดยยอมรับความทุกข์ทรมานด้วยตนเอง การต่อสู้โดยการดื้อแพ่งต้องเป็นการต่อสู้ที่ปราศจากอาวุธและความรุนแรง ผู้ที่จะทำการดื้อแพ่งต้องมีความจริงจัง จริใจต่อหลักการ มีระเบียบวินัยไม่ทำทนาย และไม่มี ความอาฆาตพยาบาทเข้ามาเป็นแรงกระตุ้น การดื้อแพ่งถือเป็นการจงใจฝ่าฝืนโดยตรง และไม่ยอมรับกฎหมายทุกฉบับที่ไม่ชอบด้วยศีลธรรม การดื้อแพ่งรวมถึงการไม่ยอมจ่ายภาษี ผู้ที่ดื้อแพ่งจะไม่ใช้กำลังและไม่ตอบโต้ด้วยการใช้กำลัง แต่เขาจะยินยอมที่จะติดคุกและยอมรับโทษ การต่อสู้ของสัตยาเคราะห์แบบดื้อแพ่งนี้เป็นการประท้วงอย่างโจ่งแจ้ง และให้รัฐซึ่งถึงความต้องการ การดื้อแพ่งเป็นการแสดงออกซึ่งความปวดร้าวในใจอย่างเข้มข้น ไม่มีใครสามารถที่จะบอกได้ว่า การดื้อแพ่งควรจะปฏิบัติเมื่อใดที่ไหนกับบุคคลหรือหน่วยงานใด ไม่มีกฎเกณฑ์ใดที่จะบ่งชี้ได้ว่าข้อใดก่อให้เกิดอสังคยประสพการณ์ของเราเท่านั้นที่จะสามารถชี้ให้เราเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริง มหาตมะ คานธีได้กล่าวถึง การดื้อแพ่งว่า “การดื้อแพ่งเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของคนเรา มนุษย์จะหมดความเป็นคน หากดื้อแพ่งไม่ได้ การดื้อแพ่งไม่ก่อให้เกิดอนาธิปไตย การดื้ออาญาก่อให้เกิดอนาธิปไตย” (Gandhi, 1996)

การเคลื่อนไหวดื้อแพ่งโดยใช้วิธีการของ “สัตยาเคราะห์” เป็นอาวุธทางการเมือง สัตยาเคราะห์คืออาวุธแห่งสัจจะและความรัก ความเคลื่อนไหวที่เรียกว่า “สัตยาเคราะห์” เป็นการทดลองความจริงทางการเมืองที่ยิ่งใหญ่และทรงพลังที่สุดของมหาตมะ คานธี ด้วยขบวนการหลักสัตยาเคราะห์จะยึดมั่นอยู่แต่ในหลักแห่ง “อหิงสธรรม” จะอุทิศตนและทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อความถูกต้องและความยุติธรรม

จากวิเคราะห์ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า มหาตมะ คานธี ปฏิเสธการต่อสู้แบบความรุนแรง แต่การต่อสู้ด้วยรากฐานทางศีลธรรม ประกอบด้วยสิ่งที่ถูกต้อง เพราะท่านเชื่อว่าความถูกต้อง และข้อเรียกร้องเอกภาพกับความประพฤติเนื่องมาจากความรุนแรงไม่ได้เปลี่ยนแปลงการรับรู้ที่เป็นจริงของฝ่ายตรงข้าม การต่อสู้เพื่อสังคมที่ขอธรรมจึงไม่อาจทำได้ด้วยวิธีที่ไม่ชอบธรรม “การปฏิบัติโดยไม่ใช้ความรุนแรงไม่ใช่แผนการยึดอำนาจ หากแต่เป็นแผนการเปลี่ยนความสัมพันธ์ที่จบลงด้วยการถ่ายโอนอำนาจอย่างสันติ” นี่คือนิยามและวิธีการการต่อสู้เรียกร้องเรียกตามหลักสัตยาเคราะห์

5. หลักปฏิบัติและเงื่อนไขรูปแบบการต่อสู้ตามหลักสัตยาเคราะห์

ด้วยเหตุผลที่สัตยาเคราะห์ เป็นการปฏิบัติการณ์ที่ไร้ความรุนแรงและมีเป้าหมายคือ ความเปลี่ยนแปลง มหาตมะ คานธี จึงมีหลักปฏิบัติและเงื่อนไขรูปแบบการต่อสู้ตามหลักสัตยาเคราะห์ ดังนี้

หลักปฏิบัติสัตยาเคราะห์

สัตยาเคราะห์ คือ พลังที่ต่อต้านความรุนแรง และความอยุติธรรม เป็นความชั่วร้ายซึ่งเกิดจากการไม่ใส่ “ความจริง” ดังนั้น ถ้าเราต่อต้านสิ่งชั่วร้ายด้วยสิ่งชั่วร้าย ต่อต้านความรุนแรงด้วยความรุนแรง และต่อต้านความโกรธด้วยความโกรธ เท่ากับเราเติมเชื้อเพลิงให้กับไฟ ดังนั้นเราจึงควรปฏิบัติหลักสัตยาเคราะห์เพื่อให้เกิดพลังที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการต่อต้านสิ่งชั่วร้าย สิ่งนั้นก็คือ “สัตยาเคราะห์” (Kumar, 1987) ด้วยเหตุผลหรือหัวใจของสัตยาเคราะห์คือ “การอุทิศชีวิตให้กับสิ่งที่ตนเชื่อว่าถูกต้องและการปฏิบัติการณ์ที่ไม่ใช้ความรุนแรง ส่วนมีเป้าหมายคือการเปลี่ยนแปลง” มหาตมะ คานธี จึงมีเงื่อนไขในการปฏิบัติ 4 ประการ (Satanan, 1991) คือ

1. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์จะต้องไม่มีเกลียดชังฝ่ายตรงข้ามอยู่ในใจ ในข้อนี้เป็นการชี้ให้เห็นถึงความคิดของท่านมหาตมะ คานธี ในแง่ที่ผู้ปฏิบัติต้องมีความรักเป็นพื้นฐาน ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องปราศจากอคติและความอาฆาต มหาตมะ คานธีถือว่าทุกคนมีความเสมอภาค ไม่ว่าชายหรือหญิง อิสลามหรือฮินดู ทุกคนล้วนเป็นญาติกันทั้งสิ้น มนุษย์ทุกคนควรมีความรัก เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ถึงแม้ว่าความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ต่อฝ่ายตรงข้ามเป็นสิ่งที่กระทำได้อย่างก็ตาม แต่หากว่าเราสามารถปฏิบัติได้ย่อมเป็นสิ่งประเสริฐ เงื่อนไขสัตยาเคราะห์ในข้อนี้จึงมีความสัมพันธ์กับหลักการของอหิงสาทั้งในด้านบวกและด้านลบ

2. การต่อสู้จะต้องเป็นประเด็นที่มีเนื้อหาจริงจังและเป็นเรื่องที่ถูกทำนองคลองธรรม กรณีการต่อสู้ของสัตยาเคราะห์ถือเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความอดทนอดกลั้น การปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องควบคู่ไปกับศีลธรรม ใส่ใจต่อการปฏิบัติ ประเด็นของการต่อสู้จึงจำเป็นต้องเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาสาระ และเป็นเรื่องที่ดี ถูกต้องสำหรับสังคม หากเป็นเรื่องที่ขาดสาระแก่นสารแล้ว หรือเป็นเรื่องที่ขัดต่อศีลธรรมสังคม สัตยาเคราะห์จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง

3. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์จะต้องพร้อมที่จะทนทุกข์ทรมานจนถึงที่สุด สัตยาเคราะห์มีความหมายถึง ความเชื่อในสัจธรรม และการสนับสนุนสัจธรรม ผู้ที่เชื่อในหลักธรรมเป็นนักปฏิบัติผู้ยิ่งใหญ่ คือ มหาตมะ คานธีเป็นผู้ที่เคารพในกฎของศีลธรรมอย่างเคร่งครัด ท่านจึงให้สัตยาเคราะห์ขึ้นอยู่กับหลักการ 2 อย่างคือ 1. สัจธรรมและศรัทธาในสัจธรรม 2. การดำเนินตามสัจธรรมนั้นต้องมีความต่อเนื่องและมั่นคง โดยอาศัยหลักสัตยาเคราะห์และความอดทน ผู้ร่วมอุดมการณ์จึงจะสามารถ

เปลี่ยนแปลงจิตใจของฝ่ายตรงข้ามได้ มหาตมะ คานธี ได้ให้หลักธรรม 3 ประการต่อการปฏิบัติ สัตยาเคราะห์คือ

1) สัจธรรม (Truth) สัจธรรมเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ที่สุด สัจธรรมคือพระผู้เป็นเจ้า การกระทำทุกอย่างทางสังคมควรจะอยู่ในสัจธรรม ทุกคนต้องพยายามที่จะดำเนินตามสัจธรรมในทุกรูปแบบ สำหรับสัจธรรมยังรวมถึง การไม่มีอคติ ไม่พยาบาท อาฆาต ริษยาต่อบุคคลอื่น แม้กระทั่งฝ่ายตรงข้าม ด้วยเหตุนี้ท่านจึงได้ให้ความสำคัญต่อความรัก เพราะท่านเชื่อในความรักว่าเป็นวิธีการที่แน่อนที่สุด สำหรับการบรรลุสัจธรรม

2) อหิงสธรรม (Ahimsa) หรือ (Non-Violence) อหิงสธรรมเป็นธรรมะที่แสดงออกถึงความรักต่อทุกๆ คน แม้กระทั่งฝ่ายตรงข้าม อหิงสธรรมต้องไม่มีการทำร้ายทั้งกาย วาจา และจิตใจ มหาตมะ คานธี เชื่อว่าอหิงสธรรมนี้เป็นการกระทำที่ดี รวมเอาทั้งความรัก ความเมตตา เห็นอกเห็นใจต่อทุกคน ซึ่งความรักจะเป็นหนทางที่จะนำพาเราสู่ศีลธรรมและพระผู้เป็นเจ้าในที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าสัจธรรม คือ จุดหมายปลายทาง ส่วนความรักคือ หนทางที่นำไปสู่จุดหมายปลายทางนั้น ดังนั้น การบรรลุถึงสัจธรรมนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องยาก แต่การปฏิบัติอหิงสธรรมเป็นสิ่งที่ยิ่งยากกว่า เพราะอหิงสธรรมเป็นวิถีทางแห่งชาติ และเราจะไม่สามารถบรรลุสัจธรรมหรือสัตยาเคราะห์ได้ ถ้าไม่ปฏิบัติตามหลักอหิงสธรรมอย่างเคร่งครัด แนวคิดเช่นนี้ของมหาตมะ คานธี เป็นการใช้อนุวัตรการไร้ความรุนแรง (Nonviolence) เพื่อในการผลักดันเพื่อเรียกร้องเอกราชจากประเทศอังกฤษ จนประสบความสำเร็จ โดยการใช้การปฏิบัติการที่เรียกว่า “หลักสัตยาเคราะห์” หรือการดื้อแพ่ง (civil disobedience) เป็นเครื่องมือสำคัญจะเห็นได้ว่าอหิงสาเป็นแนวคิดของการปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเชิงบวก คือ การให้ความรักต่อมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นมิตรหรือศัตรู การไม่ทำร้ายศัตรูด้วยอาวุธ

เหตุที่มหาตมะ คานธี ใช้ก็คือ “อหิงสา” (ความไม่เบียดเบียน, ความไม่รุนแรง) เชื่อว่าในส่วนที่ลึกที่สุดนั้นมนุษย์มีคุณธรรมและความจริงซ่อนอยู่ในตัว ท่านอธิบายว่าเราอาจจะเคยได้ยินคนที่ปฏิเสธพระเจ้า (God) แต่เราจะไม่ได้ยินคนที่ปฏิเสธความจริง (Truth) แม้แต่บุคคลที่เลวที่สุดหรือโง่งที่สุดก็ยังมีความจริงบางอย่างอยู่ในตัวของเขา เราทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งแห่งความจริงสากลของธรรมชาติทั้งหมด

กฎของการต่อสู้แบบอหิงสา คือ จิตใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความรักและความเมตตาเพื่อนมนุษย์ ไม่มีความเกลียดชัง ความโกรธ ความแค้นอาฆาต คู่ต่อสู้หรือศัตรูของนักต่อสู้หิงสาทั้งหลายคือความไม่ถูกต้อง ความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ มิใช่เพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองอย่างเด็ดขาด ซึ่งโดยปกติทางการเมืองและทางสังคมจะเป็นระบอบการปกครอง ระบบสังคม กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ มิใช่รัฐบาล คณะรัฐมนตรี ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พลเรือน

3) ตบะธรรม (Self-Torture) มหาตมะ คานธี กล่าวว่า หนทางแห่งความรักนั้นเต็มไปด้วย ขวากหนามและความลำบาก สัตยาเคราะห์นั้นขึ้นอยู่กับความรัก ความรักนี้รวมถึงการเสียสละและความ พร้อมในการเผชิญกับความลำบากเพื่อการบรรลุถึงสัจธรรม ผู้ที่ต้องการบรรลุถึงสัจธรรมจะต้องพร้อม เมื่อเผชิญกับความยากลำบาก คือ การทรมานตัวเอง ผู้ที่จะปฏิบัติเช่นนี้ได้ต้องเป็นคนกล้า เข้มแข็ง อดทน คนซึ่งขาดไม่อาจจะเป็นผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ได้ ดังนั้น ตบะธรรมจึง หมายถึง ความอดทน อดกลั้น และพร้อมที่จะประสบกับความทุกข์ทรมานที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น สัตยาเคราะห์มิได้เป็นเพียง หนทางที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเท่านั้น แต่สัตยาเคราะห์ต้องมีส่วนที่ทำให้ชีวิตทาง เศรษฐกิจ การเมือง มีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ดังนั้นผู้ที่จะปฏิบัติสัตยาเคราะห์ได้ต้องมีความรัก ความ อดทน มีการเสียสละ พร้อมที่จะเผชิญกับความทุกข์ยาก สัตยาเคราะห์ต้องเคร่งครัดต่อธรรมะทั้ง 3 หลักการนี้

4) การสวดภาวนาเป็นปัจจัยที่สูงส่งสำหรับสัตยาเคราะห์เพราะศรัทธาในพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของ สิ่งที่เป็นต่อสัตยาเคราะห์ สำหรับมหาตมะ คานธี ให้ความสำคัญต่อพระเจ้าเป็นอย่างมาก ความคิด การกระทำทุกสิ่งทุกอย่างของท่านมาจากการศรัทธาในพระเจ้า มหาตมะ คานธี เชื่อว่าผู้ที่เชื่อมั่นพระเจ้า ย่อมกระทำแต่ความดี

จากวิเคราะห์ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าหลักปฏิบัติและเงื่อนไขรูปแบบการต่อสู้ตามหลัก สัตยาเคราะห์ เป็นการต่อสู้แบบไม่เบียดเบียน อหิงสา ไม่ทำร้ายผู้อื่น เป็นการต่อสู้อันตั้งอยู่บนพื้นฐาน แห่งความรัก และความเมตตาในเพื่อนมนุษย์และสัตว์โลกทั้งปวง อหิงสาในขั้นสูงสุดนั้นเกิดจากจิตใจที่ ตัวเราสามารถจัดความโกรธ ความกลัว และความหลง ยึดและเข้าถึงธรรมะเป็นที่พึ่ง เป็นทางแห่งการ ไม่มีเบียดเบียนซึ่งกันและกันสร้างความรักความเมตตาต่อกัน

6. เงื่อนไขและรูปแบบการต่อสู้ตามหลักสัตยาเคราะห์

1. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์จะจัดเป็นขบวนการต่อต้านหรือต่อสู้กับอำนาจรัฐ ต้องเป็นไปโดย สันติ ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์จะเข้าร่วมการต่อสู้โดยไม่ใช้กำลัง และจะต้องพร้อมที่จะยอมรับความทุกข์ ทรมานอนจะเกิดขึ้นแก่ตน หากเขาไม่พร้อมที่จะรับเงื่อนไขดังกล่าว การสัตยาเคราะห์ก็เป็นอันกระทำ ไม่ได้ (Gandhi, 1986) รูปแบบการต่อสู้จึงอาศัยพื้นฐานของอหิงสาโดยแท้ เพราะมีแต่ผู้มีใจบริสุทธิ์ และมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์เท่านั้น ที่จะยอมรับความทุกข์ทรมานในการต่อสู้ แทนที่จะทำร้ายต่อฝ่าย ตรงกันข้าม

2. สัตยาเคราะห์ไม่ใช่เพียงการต่อสู้ทางการเมือง นักสัตยาเคราะห์ทุกคนต้องตระหนักว่า ในขณะที่เขากระทำสงครามกับศัตรูที่อยู่ภายนอกตัวของเขา เขากำลังทำสงครามภายในจิตใจของเขาเอง ด้วย เนื่องจากมนุษย์ทุกคนควรพยายามที่จะพ้นจากภาวะแห่งอารมณ์และตัณหา และเจตนาธรรมณ์ที่

อ่อนแอ แม้ว่าเขาจะไม่สามารถกำจัดการกีดกันได้หมดก็ตาม ดังนั้นระหว่างที่เขาดำเนินการต่อสู้ทางการเมือง ภาวะแห่งอารมณ์ที่ท้อถอยหมดหวังหรือแม้ความเกลียดชังอาจเกิดขึ้นได้เสมอและมนุษย์ต้องเอาชนะให้ได้ มิฉะนั้นแล้วเขาจะไม่เติบโตในความรักและอหิงสาเลย

3. นักสัตยาเคราะห์ที่ต่อสู้เพื่อความยุติธรรม ในแง่ที่ว่าความยุติธรรมเกิดขึ้นที่ไหน ๆ ในโลก นักสัตยาเคราะห์ก็ควรตระหนักว่าเขาน่าจะมีบทบาทต่อการกำจัดการกดขี่ธรรมะนั้นได้บ้าง พรหมแดนของรัฐและประเทศนั้นพระเจ้า มิได้เป็นผู้กำหนดขึ้นเลย มนุษย์เองต่างหากที่กำหนดขึ้น ทำให้รู้สึกไปเองว่าความทุกข์ยากเดือดร้อนของชาติอื่นนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรา

รูปแบบการต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบคือ การไม่เชื่อฟังต่อรัฐ (civil Disobedience) และการถอนความร่วมมือ (Non-cooperation) รูปแบบทั้งสองนี้แสดงออกถึงความเป็นสัตยาเคราะห์มากกว่า การดื้อแพ่ง (passive Resistance) ซึ่งมหาตมะ คานธีเคยปฏิบัติที่อาฟริกาได้การดื้อแพ่งเป็นรูปแบบการต่อสู้ที่ยืนยันเจตนารมณ์และการกระทำที่คourageous แข็งกร้าว แม้ว่าจะไม่ใช้ความรุนแรงกระทำต่อฝ่ายตรงข้ามโดยตรงก็ตาม ดังเหตุการณ์ในการต่อสู้ในอาฟริกาใต้ ระหว่างปี ค.ศ. 1906-1914 เป็นลักษณะของการกระทำที่มองฝ่ายตรงข้ามเป็นศัตรู ซึ่งผู้ปฏิบัติการดื้อแพ่งอาจเกิดความคิดที่มุ่งร้ายต่อฝ่ายรัฐ อันอาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรงได้ในที่สุด เมื่อเกิดการยั่วยุหรือการรบกวนก่อนจากฝ่ายรัฐบาล ภายหลังมหาตมะ คานธีหลีกเลี่ยงการดื้อแพ่ง แต่จะไปในวิธีการไม่เชื่อฟังและถอนความร่วมมือมากกว่า ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรักที่มีต่อผู้กระทำผิด เพื่อชี้ทางออกให้เห็นสิ่งที่ถูกต้องด้วย วิธีการไม่เชื่อฟังเป็นส่วนหนึ่งของการถอนความร่วมมือ และจุดหมายของการถอนความร่วมมือคือการบีบบังคับรัฐให้ตกอยู่ในภาวะลำบาก เพื่อพยายามเปลี่ยนแปลงฝ่ายตรงข้าม ยอมให้เสรีภาพแก่ฝ่ายตรงข้าม เหมือนที่เราเรียกร้องและต่อสู้เพื่อตัวเราเอง ด้วยเหตุนี้การต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ใน 2 แบบนี้จึงเป็นเคลื่อนไหวแห่งการทำตนเองให้สะอาดบริสุทธิ์ สะท้อนให้เห็นพัฒนาการด้านศีลธรรมและการเมืองภาคประชาชน

น่าสังเกตได้ว่าสัตยาเคราะห์ไม่ใช่วิธีการต่อสู้ทางการเมืองที่หวังผล หรือเป้าหมายทางการเมืองเท่านั้น แต่เป็นการต่อสู้ที่สร้างปรากฏการณ์สองด้านขึ้นพร้อมกัน นั่นคือขณะที่การต่อสู้ดำเนินไป พัฒนาการทางศีลธรรมของปัจเจกชนและผู้เข้าร่วมการต่อสู้ก็เติบโตขึ้นด้วย การถอนความร่วมมือรวมถึงการไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้วย การไม่ให้ความร่วมมือต่อรัฐที่แสดงออกซึ่งความไม่ยุติธรรมย่อมมีผลให้รัฐต้องทบทวนบทบาทและการกระทำของตนเองใหม่

สรุป

จากเนื้อหาทั้งหมดนั้น ทำให้เห็นว่ามหาตมะ คานธีได้กลายเป็นผู้นำหรือผู้นำทางจิตวิญญาณในการต่อสู้กับความอยุติธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศแอฟริกาใต้และอินเดีย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาระดับชุมชนจนกระทั่งถึงปัญหาระดับประเทศ ดังเช่น การต่อต้านกฎหมายเกลือซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติ กรณีการคัดค้านรัฐบาลแห่งรัฐบอมเบย์ในการเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรมกับชาวนาในตำบลบาร์โดลีและกรณีการต่อต้านระบบวรรณะในรัฐทรวานคอร์ซึ่งเป็นปัญหาระดับชุมชน ฯลฯ ทำให้ท่านถูกจับกุมหลายครั้งในฐานะผู้นำซึ่งก่อความไม่สงบช่วงปี ค.ศ. 1922 ถูกจับกุมในข้อหาเป็นผู้นำในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราช ศาสตราจารย์มหาตมะ คานธีต้องถูกจำคุกเป็นเวลา 6 ปี แต่เนื่องจากมหาตมะ คานธี ปัญหาด้านสุขภาพจึงได้รับการปล่อยตัวในปี ค.ศ. 1924 หลังจากได้รับการปล่อยตัวมหาตมะ คานธี จึงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศอินเดีย โดยพยายามแก้ปัญหาการถือชั้นวรรณะ ปัญหาระหว่างฮินดู-มุสลิม ปัญหาความยากจน ปัญหาการศึกษา ปัญหาเศรษฐกิจ รวมทั้งการปัญหาการกอบกู้เอกราชในปี ค.ศ. 1947 อังกฤษได้มอบเอกราชให้กับอินเดียภายใต้การเป็นผู้นำในการกอบกู้เอกราชจากท่านมหาตมะ คานธี

ตลอดชีวิตของ มหาตมะ คานธี ท่านได้เคยละทิ้งสัจยาเคราะห์ในการแก้ไขปัญหายุติธรรม แม้บางครั้งการแก้ไขปัญหาก็จะประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จท่านก็ได้ได้ละความพยายาม และแนวทางความคิดสัจยาเคราะห์ของท่านมีอิทธิพลต่อนักต่อสู้รุ่นหลังในการพยายามแก้ไขปัญหาย่างสันติวิธี เช่น มาร์ติน ลูเธอร์ คิง ซึ่งคนเหล่านี้ได้นำหลักสัจยาเคราะห์ของมหาตมะ คานธี มาปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาร่องสิทธิของชนผิวดำในสหรัฐอเมริกา

มหาตมะ คานธี ใช้หลักสัจยาเคราะห์ เพื่อแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ การต่อสู้แบบโดยสันติวิธีจึงถูกนำมาใช้ในทางการเมือง เช่น การหยุดงาน การไม่ให้ความร่วมมือ การอดอาหารและการตื้อแพ่ง วิธีการเหล่านี้ล้วนเป็นวิธีการต่อสู้ที่ปราศจากความรุนแรง ลักษณะของวิธีการต่อสู้แบบสันติวิธีเช่นนี้ เพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการกระทำของฝ่ายตรงข้ามให้สำนึกผิด และยอมใจอ่อน มหาตมะ คานธีให้ความสำคัญทั้งกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ตามหลักสัจยาเคราะห์ในการต่อสู้ทางการเมืองของท่านได้นำหลักเหล่านั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อสู้ ประชาชนที่ศรัทธาในตัวท่านจึงได้ร่วมมือกันปฏิบัติตามหลักสัจยาเคราะห์ ทำให้กลยุทธ์ของท่านมีการแพร่กระจายเป็นที่รู้จักและได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น หลักสัจยาเคราะห์เป็นวิธีการต่อสู้ที่ไม่ใช้ความรุนแรง ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิเคราะห์เรื่องมหาดมะ คานธี : การเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสู้แบบ สัตยาเคราะห์นั้น ผู้ศึกษามีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ต่อวงวิชาการหรือ สามารถต่อยอดสำหรับผู้สนใจในมิติการเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ ซึ่งเป็นวิธีการต่อสู้ ทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพและปราศจากความรุนแรง ดังนั้น สัตยาเคราะห์เป็นทางเลือกใหม่สำหรับ การใช้แก้ไขปัญหาความรุนแรงในกรณีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือเรื่องใหญ่ แนวความคิดของ มหาดมะ คานธี เป็นเรียกร้องด้วยความเมตตาให้มีความกรุณา รักใคร่แม้กระทั่งศัตรูให้เกิดความ ประองตอง และสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในทุกสังคม

References

- Chuengsangsatitayaporn, P. (2017). Mahatma Gandhi: How to Fight. Ramkhamhaeng University Journal Humanities Edition, 36 (2), 173-192.
- Desai, N. (2014). Gandhi Remembrance Mahaburut Ahimsa (Anitra Moser, translator). Bangkok: Mulnithi koml khim thxng.
- Friedrich, Nietzsche. (n.d.). (2021). The perspectives of Nietzsche: Will to power. Translated by Water Kaufmann. Retrieved February 10, 2021. from <http://www.theperspectivesofnietzsche.com/nietzsche/nwill.html>.
- Gandhi, M.K. (1947). India of My Dreams. Ahmedabad : Navajivan Publishing House.
- _____. (1986). My Biography by Mahatma Gandhi: Krupa, Kusulasai. Translated from Hindi. : Bangkok : Aksorn Charoenthat.
- _____. (1995). I test the truth Autobiography of Mahatma Gandhi. translate from The Story of My Experiments with Truth. 4th edition, translated by Karuna-Ruangurai Kusulasai. Bangkok: Komolkeemthong Foundation.
- _____. (1996).The whole world is brothers and sisters. 5th edition, translated and compiled by Karuna Ruang-Ai Kusulasai, Bangkok : Mae Kham Phang.
- Jayabhivaddhano, (Phutchu) S. (2020). The Problem-solution Approach of Political Philosophy of Mahatma Gandhi. School of Administrative Studies Academic Journal, 3 (3), 120-142.
- Kumar, B. (1987). Contemporary Indian Philosophy. Delhi : Motilal Banarsidass.

- Morton, E. (1988). The woman behind Gandhi. Translated and edited by Preecha Chorpatumma, Ayutthaya : Thantawan.
- Nicholson, M. (1997). Mahatma Gani the great saint (Translated from Mahatma Gandhi, Wattana Wongchat, translator). Bangkok : Dok Ya Publishing.
- Office of the Royal Thai Council. (2011). Dictionary, Royal Institute Edition, 2011. Retrieved February 10, 2021. from <http://www.royin.go.th/dictionary/>.
- Onwimon, S. (2020). Non-Violence Resistance by M.K.Gandhi. Online. Retrieved February 10, 2021. from. <https://www.dailynews.co.th/article/197869>.
- Prasirtlarp, W. (2001). Gandhian Concept on Satyagraha in Peaceful Resolution. Master of Arts Thesis in Philosophy Prince of Songkla University.
- Satanan. C. (1991). Challenge choice: Violence and non-violence. Bangkok : Mulnithi koml khim thxng.

ภาคผนวก

ผู้เขียน

ชื่อ วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

(Nakhon Lampang Buddhist College's Journal)

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม 2565 – สิงหาคม 2565)

Volume 11 No.2 (May 2022 – August 2022)

ISSN 2350-9953 (Print)

ISSN 2672-9830 (Online)

1. นายโคภิชฐ์ วงษ์กมลเศรษฐ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
2. นายปรเมศวร์ วาริวัณนิช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
3. นายชินะพันธ์ สุขะการผดุง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
4. นายกริชชัย ธรรมสอน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา
5. พระไกรวิน ปัญญาโร(ก่องแก้ว)	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
6. พระสาธิต รุกขิตวิโส(เชื่อนคำแสน)	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
7. พระค่าน้อย จันทสาโร(จันทร์จาง)	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
8. นางสาวภักคินันท์ ภัทธนาวิก	กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
9. นางสาวพัฒนอร เกาเจริญ	มหาวิทยาลัยบูรพา
10. นางสาวชฎาภรณ์ กำแพงแก้ว	คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
11. นายศุภกร ณ พิกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา
12. พระเสกสรรค์ ไชยชาติ	มหาวิทยาลัยบานารัสฮินดู, อินเดีย

แบบประเมินบทความตีพิมพ์ลงวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ชื่อบทความ :
ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ชื่อผู้อ่านบทความ :
สถานที่ทำงาน :
โทรศัพท์.....โทรสาร.....Email.....

การประเมินคุณภาพทั่วไป

1. คุณภาพทางวิชาการ

เกณฑ์ประเมิน : บทความที่ดีควรเสนอหลักวิชาการที่เชื่อถือได้ รายละเอียดที่น่าเสนอต้องผ่านการวิเคราะห์ /
วิจัย และมีเอกสารหรือหลักฐานสนับสนุน

☐ ดีมาก เหตุผล

.....
.....

☐ ดี เหตุผล

.....
.....

☐ พอใช้ เหตุผล

.....
.....

☐ ยังเชื่อถือไม่ได้ เหตุผล

.....
.....

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

ประโยชน์ทางวิชาการ

เกณฑ์ประเมิน : บทความที่มีความสำคัญคือบทความที่เสนอความรู้หรือประเด็นใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

☐ ดีมาก

☐ ดี

☐ พอใช้

☐ ยังไม่สมควรจัดพิมพ์

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

การใช้ศัพท์ทางวิชาการและภาษาที่ใช้

เกณฑ์ประเมิน : มีการใช้ศัพท์ที่เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการสาขานั้น

☐ ดีมาก

☐ ดี

☐ พอใช้

☐ ยังเชื่อถือไม่ได้

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

2. และการเขียนบรรณานุกรม

เกณฑ์ประเมิน : มีการอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรมที่ถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นระบบเดียวกัน

☐ ดีมาก

☐ ดี

☐ พอใช้

☐ ยังเชื่อถือไม่ได้

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

สรุปความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการตีพิมพ์บทความ

☐ เห็นสมควรให้ตีพิมพ์บทความได้โดยไม่ต้องแก้ไข

☐ เห็นสมควรให้ตีพิมพ์บทความได้โดยมีข้อแก้ไข ดังนี้

1.

2.

☐ ไม่สมควรให้ตีพิมพ์บทความ เนื่องจาก

1.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

2.

☐ ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

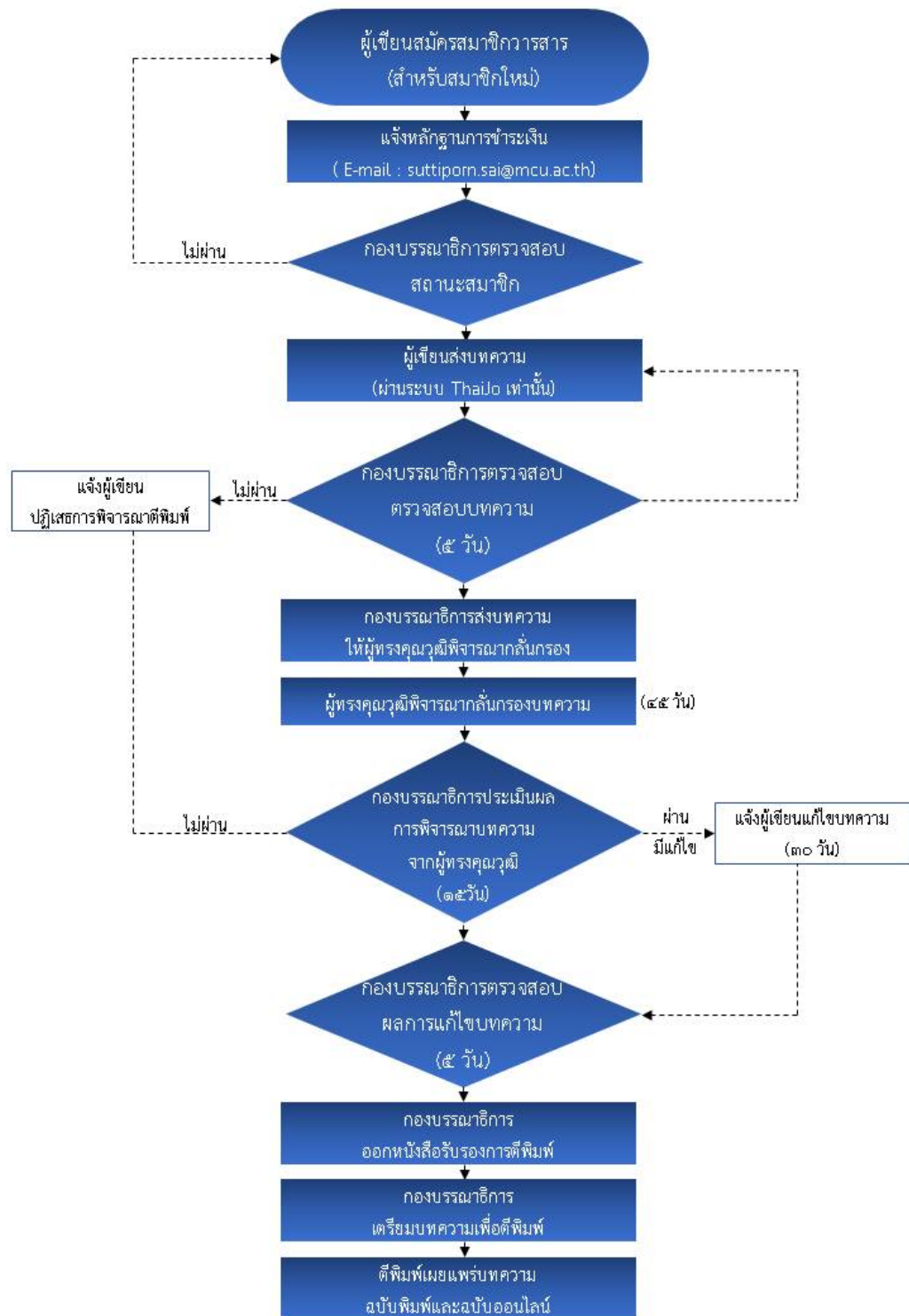
.....

ลงชื่อ.....

()

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้อ่านบทความ

หมายเหตุ : หากมีประเด็นชี้แนะอื่นๆ และพื้นที่ไม่เพียงพอ ท่านสามารถขยายต่อเพิ่มเติมจากนี้ได้

คำแนะนำ สำหรับผู้เขียน

ตัวอย่างรูปแบบ “บทความวิจัย”

ข้อกำหนดเบื้องต้น

(ปฏิบัติตามรูปแบบอย่างเคร่งครัด)

1. ขนาดกระดาษ A4 ระยะขอบ 1 นิ้ว
2. อักษร TH SarabunPSK และ
ตัวเลขอารบิกทั้งหมด
3. ระบบอ้างอิงแบบ APA 6
4. การอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ
(ทั้งในเนื้อหา และท้ายบท)

ชื่อบทความ (ภาษาไทย 20 pt.)

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ 18 pt.)

¹ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ²ผู้ร่วมเขียน และ ³ผู้ร่วมเขียน (ภาษาไทย 16 pt.)

¹ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ²ผู้ร่วมเขียน และ ³ผู้ร่วมเขียน (ภาษาอังกฤษ 16 pt.)

¹หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาไทย 14 pt.)

¹หน่วยงานต้นสังกัด, ระบุประเทศ (ภาษาอังกฤษ 14 pt.)

¹Corresponding Author's Email: (14 pt.)

¹เบอร์โทร : (14 pt.)

บทคัดย่อ (18 pt. ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt.) เนื้อความ ระบุวัตถุประสงค์วิจัย ประเด็นของงานวิจัย กลุ่มประชากรพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูล (สถิติ, เชิงพรรณนา).....

.....

ผลการวิจัยพบว่า (ตามลำดับของวัตถุประสงค์).....

1.....

2.....

3.....

คำสำคัญ: (16 pt.) (3-5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

Abstract (18 pt. ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt.) (แปลรักษารูปคำและรูปประโยคให้ตรงกับภาษาไทย ไม่แปลสรุปย่อ ไม่แปลจับประเด็นไม่แปลขยายความ) (ใส่ตัวเลข ย่อหน้า วรรคตอน ลำดับหัวข้อหลัก, หัวข้อรอง ให้ตรงกับภาษาไทย)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

.....

.....

.....

Keywords: (16 pt.) (3 – 5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

บทนำ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

(16 pt.) ความเป็นมา บริบท สภาพปัญหาของประเด็นที่ศึกษา(อ้างอิง).....

.....

.....

.....

กรณีศึกษา/กรณีพื้นที่ (อ้างอิง).....

.....

.....

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เชิงวิชาการ แนวทางปฏิบัติ มาตรฐานการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริม พัฒนา (อ้างอิง).....

.....

.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

1. เพื่อ.....

2. เพื่อ.....

3. เพื่อ.....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)(ทั้งนี้อาจปรับเปลี่ยนตามลักษณะบทความ)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

1) การสัมภาษณ์ (In-depth Interviews)

2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

3) ศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติ/ทดลอง/ฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

(Presentation of the Research Results)

ผลการวิจัย (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อ.....ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อ.....ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อ.....ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

องค์ความรู้จากผู้วิจัย คือ การสังเคราะห์ชุดองค์ความรู้ออกมาในรูปแบบของแผนภูมิ แผนภาพ ผังมโนทัศน์ หรือโมเดล พร้อมทั้งการอธิบายเชิงกระบวนการ วิธีการขั้นตอน คุณค่าประโยชน์ รูปแบบ แนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการส่งเสริม/การพัฒนา/การเปลี่ยนแปลงของบุคคล สังคม และองค์กร (อธิบายให้กระชับรัดกุม เข้าใจได้ง่าย)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง ความเหมือน ความแตกต่างกับ
กรอบแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยอื่นๆในอดีตที่ผ่านมาอย่างไร

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า..... ทั้งนี้เป็นเพราะ.....
สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ.....
(อ้างอิง)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า..... ทั้งนี้เป็นเพราะ.....
สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ.....
(อ้างอิง)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า..... ทั้งนี้เป็นเพราะ.....
สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ.....
(อ้างอิง)

สรุป (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการวิจัย เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เยื้อง
ไม่หนา ไม่แทรกภาพโมเดล (ไม่ต้องแทรกอ้างอิง)
.....
.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ใคร หน่วยงานใด อย่างไร)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ดังนั้นหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ดังนั้นหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ดังนั้นหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป (ต้องเกี่ยวเนื่องต่อยอดจากบทความนี้)

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1.

2.2.

2.3.

References (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

เฉพาะบทความวิจัยควรมีการอ้างอิง 8 อ้างอิงขึ้นไป แหล่งข้อมูลอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาบทความทั้งหมด จะต้องนำมาเขียนเป็นรายการอ้างอิงใน References ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกๆ อ้างอิงตามรูปแบบอ้างอิงของวารสาร และเรียงลำดับตามตัวอักษร A-Z (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ)

ตัวอย่างเบื้องต้น

หนังสือ

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์ .

Robbin, N. (2005). Management. (8 ed.). New Jersey: Prentice Hall.

วิทยานิพนธ์

นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง. (ปริญญาบัตรระดับดุขฎฐิบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

Kittichayathorn, P. (2012). Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok. (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.

บทความวารสาร

นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้เขียน 2, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้เขียน 3, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. เลขปีที่ (เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความเรื่องนั้นๆ.

Puchthonglang, P., Horsangchai, S., & Soma, P. (2016). Learning Provision Model for Develop Right Consumption Behavior Based on the Philosophy of Sufficiency Economy for Adolescents. Journal of MCU Peace Studies, 4(2), 17-37.

พระไตรปิฎก/คัมภีร์

ชื่อสถาบันของคัมภีร์. (ค.ศ.). ชื่อคัมภีร์. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Thai Tripitakas. Bangkok: MCU Press.

เว็บไซต์

นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อหัวข้อ. สืบค้น เดือน วัน, ปี, จาก <http://www.xxxxxxxxx>

Chalamvong, Y. (2017). Challenges of Thai workers in the digital age. National Institute for Thailand Development Research. Retrieved May 3, 2017, from <http://tdri.or.th/2015/01/thailaborinthedigitalage>>

ตัวอย่างรูปแบบ “บทความวิชาการ”

ข้อกำหนดเบื้องต้น

(ปฏิบัติตามรูปแบบอย่างเคร่งครัด)

1. ขนาดกระดาษ A4 ระยะขอบ 1 นิ้ว
2. อักษร TH SarabunPSK และ
ตัวเลขอารบิกทั้งหมด
3. ระบบอ้างอิงแบบ APA 6
4. การอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ
(ทั้งในเนื้อหา และท้ายบท)

ชื่อบทความ (ภาษาไทย 20 pt.)

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ 18 pt.)

¹ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ²ผู้ร่วมเขียน และ ³ผู้ร่วมเขียน (ภาษาไทย 16 pt.)

¹ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ²ผู้ร่วมเขียน และ ³ผู้ร่วมเขียน (ภาษาอังกฤษ 16 pt.)

¹หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาไทย 14 pt.)

¹หน่วยงานต้นสังกัด, ระบุประเทศ (ภาษาอังกฤษ 14 pt.)

¹Corresponding Author's Email: (14 pt.)

¹เบอร์โทร : (14 pt.)

บทคัดย่อ (18 pt. ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt.) นำเสนอข้อค้นพบ มุมมอง ทรรศนะ ที่สะท้อนทางออก ทางเลือก องค์ความรู้ใหม่ หลักการแนวทาง วิธีปฏิบัติในเชิงวิชาการ โดยเขียนให้กระชับ จัดลำดับหมวดหมู่ แยกข้อ แยกประเด็น ให้เห็นชัดเจน

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: (16 pt.) (3-5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

Abstract (18 pt. ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt.) แปลรักษารูปคำและรูปประโยคให้ตรงกับภาษาไทย ไม่แปลสรุปย่อ ไม่แปลจับประเด็น ไม่แปลขยายความ (ใส่ตัวเลข ย่อหน้า วรรคตอน ลำดับหัวข้อหลัก หัวข้อรอง ให้ตรงกับภาษาไทย)

.....

.....

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

.....
.....

Keywords: (16 pt.) (3 – 5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

บทนำ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

(16 pt.) ความเป็นมา บริบท สภาพปัญหาของประเด็นที่ศึกษา/กรณีศึกษา/กรณีพื้นที่ (อ้างอิง).....

.....

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เชิงวิชาการ แนวทางปฏิบัติ มาตรฐานการแก้ไขปัญหาการส่งเสริม พัฒนา (อ้างอิง)

.....

แรงจูงใจที่อยากจะศึกษา เหตุผลความคาดหวัง คุณค่า ประโยชน์ ที่หวังได้จากการศึกษา (อ้างอิง).....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt., เนื้อหา 16 pt.)

บริบทความเป็นมา ประเด็นปัญหา แสดงสาระสำคัญภายใต้กรอบแนวคิดในเชิงวิชาการ นำเสนอตามลำดับแยกประเภทหมวดหมู่ ความสำคัญมาก ความสำคัญน้อย ประเด็นหลัก ประเด็นรอง โดยใส่ลำดับ เลข ข้อ ย่อ หน้า บรรทัดตอน ให้เข้าใจได้ง่าย และชัดเจน (อ้างอิง).....

.....

.....

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

นำเสนอหลักการ แนวคิด ทฤษฎี แนวทางปฏิบัติ ที่สะท้อนมุมมอง องค์ความรู้ใหม่อย่างเป็น
หมวดหมู่ เป็นระบบ เป็นขั้นตอน เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมพัฒนาโดย
สอดคล้องกับหลักวิชาการ (อ้างอิง)

.....

.....

.....

.....

สรุป (18 pt. เนื้อความ 16 pt.)

สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการวิจัย เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เอียง ไม่หนา ไม่
แทรกภาพโมเดล (ไม่ต้องแทรกอ้างอิง)

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt. เนื้อความ 16 pt.)

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กร
ถึงการพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล ตลอดจนการเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดสำหรับผู้สนใจ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา (เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ใคร หน่วยงานใด อย่างไร)

1.1.....

1.2.....

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป (ต้องเกี่ยวเนื่องต่อยอดจากบทความนี้)

สำหรับประเด็นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1.....

2.2.....

References (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

แหล่งข้อมูลอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาบทความทั้งหมด จะต้องนำมาเขียนเป็นรายการอ้างอิงใน References ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกๆอ้างอิง ตามรูปแบบอ้างอิงของวารสาร และเรียงลำดับตามตัวอักษร A-Z (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ)

ตัวอย่างการอ้างอิงเบื้องต้น

หนังสือ

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
Robbin, N. (2005). *Management*. (8th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

วิทยานิพนธ์

นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง. (ปริญญาานิพนธ์ระดับดุขฎิบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.
Kittichayathorn, P. (2012). Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneeekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok. (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.

บทความวารสาร

นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้เขียน 2, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้เขียน 3, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. เลขปีที่ (เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความเรื่องนั้นๆ.
Puchthonglang, P., Horsangchai, S., & Soma, P. (2016). Learning Provision Model for Develop Right Consumption Behavior Based on the Philosophy of Sufficiency Economy for Adolescents. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(2), 17-37.

พระไตรปิฎก/คัมภีร์

ชื่อสถาบันของคัมภีร์. (ค.ศ.). ชื่อคัมภีร์. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Thai Tripitakas. Bangkok: MCU Press.

เว็บไซต์

นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อหัวข้อ. สืบค้น เดือน วัน, ปี, จาก <http://www.xxxxxxxx>
Chalamvong, Y. (2017). Challenges of Thai workers in the digital age. National Institute for Thailand Development Research. Retrieved May 3, 2017, from <http://tdri.or.th/2015/01/thailaborinthedigitalage>>

ตัวอย่างการอ้างอิง APA (6th Edition) (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564)

หนังสือ

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
ผู้แต่ง 1 คน	นามสกุล (ค.ศ.)	(นามสกุล, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). <i>ชื่อหนังสือ</i> . (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Robbin (2005)	(Robbin, 2005)	Robbin, N. (2005). <i>Management</i> . (8 th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
ผู้แต่ง 2-4 คน	นามสกุล 1, นามสกุล 2, นามสกุล 3, and นามสกุล 4 (ค.ศ.)	(นามสกุล 1, นามสกุล 2, นามสกุล 3, and นามสกุล 4, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้แต่ง 3, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้แต่ง 4, ชื่อย่อ., (ค.ศ.). <i>ชื่อหนังสือ</i> . (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Robbin, Stephen, Coulter, and Mary, (2005)	(Robbin, Stephen, Coulter, and Mary, 2005)	Robbin, N., Stephen, P., Coulter, O., & Mary, R. (2005). <i>Management</i> . (8 th ed.) New Jersey: Prentice Hall.
ผู้แต่ง 5 คนขึ้นไป	นามสกุล 1 และคณะ. (ค.ศ.)	(นามสกุล 1 และคณะ. ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ. และคณะ. (ค.ศ.). <i>ชื่อหนังสือ</i> . (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Robbin et al. (2005)	(Robbin et al. 2005)	Robbin, N. et al. (2005). <i>Management</i> . (8 th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
ผู้แต่งนามแฝง	ชื่อนามแฝง (ค.ศ.)	(ชื่อนามแฝง, ค.ศ.)	ชื่อนามแฝง. (ค.ศ.). <i>ชื่อหนังสือ</i> . (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Tmanti (2002)	(Tmanti, 2002)	Tmanti. (2002). <i>Kaew Kalaya of the Land</i> . (2 nd ed.). Bangkok: Na Ban

			Wannagum Publishing.
หนังสือแปล	นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ. (ค.ศ.ที่แปล). <i>ชื่อเรื่องที่แปล</i> [ชื่อเรื่องต้นฉบับ]. (นามสกุลผู้แปล, ผู้แปล). (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. (ค.ศ. ต้นฉบับที่พิมพ์).
	Parker, and Smith (2020)	(Parker, and Smith, 2020)	Parker, K., & Smith, S. (2020). <i>Money Knowledge</i> [Financial Management]. (Phothiwong, Translator). (2 nd ed.). Bangkok: MCU Press. (2015).
กรณีไม่มีชื่อผู้แต่ง ให้ลงชื่อเรื่องแทน ผู้แต่ง	“ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบท ที่” หรือ “ชื่อบทความ” (ค.ศ.)	(“ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบท ที่” หรือ “ชื่อบทความ”, ค.ศ.)	<i>ชื่อเรื่อง</i> . (ครั้งที่พิมพ์). (ค.ศ.). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	“Transient viscoelastic flow of polymer solution” (1975)	(“Transient viscoelastic flow of polymer solution”, 1975)	<i>Art of display: Cultural shows</i> . (2 nd ed.). (2010). Hong Kong, China: Links International.
	นามสกุลผู้แต่งเอกสาร ต้นฉบับ (ค.ศ. ต้นฉบับ) (อ้างถึงในหรือ as cited	(นามสกุลผู้แต่งเอกสาร ต้นฉบับ, ค.ศ. ต้นฉบับ อ้างถึงในหรือ as cited in	ผู้เขียนอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เหตุเพราะไม่สามารถเข้าถึงหรือสืบค้นหา ต้นฉบับเดิมได้ การเขียนอ้างอิงข้อมูลทุติยภูมิในบรรณานุกรมหลักการอ้างอิง เหมือนกับรายการหนังสือทั่วไป

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

การอ้างอิงเอกสาร ทุติยภูมิ (Secondary Source) (อ้างอิงใน)	in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ค.ศ.ของเอกสารทุติยภูมิ)	นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ค.ศ.ของเอกสารทุติยภูมิ)	นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อเรื่องต้นฉบับ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่ พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Seidenberg and McClelland (1993) (as cited in Coltheart, 1995)	(Seidenberg and McClelland, 1993 as cited in Coltheart, 1995)	Coltheart, A. H. (1995). <i>Development of Selection model to support higher education</i> . (2 nd ed.). Bangkok: Thammasat University.
สารานุกรม (Encyclopedia)	นามสกุล (ค.ศ.)	(นามสกุล, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ใน ชื่อของบรรณาธิการ (บก.), ชื่อเรื่อง (ฉบับที่, หน้าแรก-หน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์; สำนักพิมพ์.
	Glaucoma. (2002)	(Glaucoma, 2002)	Glaucoma. (2002). In K. Krapp (Ed.), <i>The Gale encyclopedia of nursing & allied health</i> (Vol. 2, pp.1079-1083). Farmington Hills, MI: Gale Group.
พจนานุกรม (Dictionary)	นามสกุล (ค.ศ.)	(นามสกุล, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อพจนานุกรม. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Tiangburanadham (2002)	(Tiangburanadham, 2002)	Tiangburanadham, V. (2002). <i>Dictionary of diseased and therapies</i> . Bangkok: Ruansarn.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัย

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
เอกสารรายงานการวิจัย	นามสกุลผู้วิจัย 1, and นามสกุลผู้วิจัย 2, (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้วิจัย 1, and นามสกุลผู้วิจัย 2, ค.ศ.)	นามสกุลผู้วิจัย 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้วิจัย 2, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง (รายงานผลการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Wathnapradith, and Soma (2016)	(Wathanapradith, and Soma, 2016)	Wathanapradith, K., & Soma, P. (2016). <i>Peace Village in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Ta Koy Nang Village Sisaket Province</i> (Research Report). Ayutthaya: Buddhist Research Institute of MCU.
วิทยานิพนธ์ ป.เอก	นามสกุลผู้วิจัย (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้วิจัย, ค.ศ.)	นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง. (ปริญญาานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.
	Kittichayathorn (2012)	(Kittichayathorn, 2012)	Kittichayathorn, P. (2012). <i>Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok</i> . (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

วิทยานิพนธ์ ป.โท	นามสกุลผู้วิจัย (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้วิจัย, ค.ศ.)	นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง. (วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.
	Marpue (2013).	(Marpue, 2013)	Marpue, S. (2013). <i>Use mindfulness to apply to solve doing work Employees of Electricity Generating Authority of Thailand.</i> (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

วารสาร/ เอกสารการประชุมทางวิชาการ (proceeding)/ หนังสือพิมพ์

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
บทความวารสาร	นามสกุลผู้เขียน 1, นามสกุลผู้เขียน 2, and นามสกุลผู้เขียน 3 (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน 1, นามสกุลผู้เขียน 2, นามสกุลผู้เขียน 3, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้เขียน 2, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้เขียน 3, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, เลขปีที่(เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความ.
	Puchthonglang, Horsangchai, and Soma (2016)	(Puchthonglang, Horsangchai, and Soma, 2016)	Puchthonglang, P., Horsangchai, S., & Soma, P. (2016). Learning Provision Model for Develop Right Consumption Behavior Based on the Philosophy of Sufficiency Economy for Adolescents. <i>Journal of MCU Peace Studies</i> , 4(2), 17-37.

เอกสารการประชุมทางวิชาการ (proceeding)	นามสกุลผู้เขียน (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อบทความ. ใน หรือ in ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อการประชุม (น. หรือ pp. เลขหน้าแรก-ถึงหน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Edge (1996)	(Edge, 1996)	Edge, M. (1996). Lifetime prediction: Fact or fancy. In M. S. Koch, T. Padfield, J. S. Johnsen, & U. B. Kejsler (Eds.), <i>Proceedings of the Conference on Research Techniques in Photographic Conservation</i> (pp. 97-100). Copenhagen, Denmark: Royal Danish Academy of Fine Arts.
เอกสารประกอบการสอน/การอบรม (Power Point Lecture Note)	นามสกุลผู้เขียน (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารประกอบการอบรม, สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์
	Chuychuwong (2009)	(Chuychuwong, 2009)	Chuychuwong, S. (2009). <i>The Use of UpToDate Database. Training Material on the Techniques of Searching for Information from Electronic Medical Database</i> . Songkla: Prince of Songkla University.
หนังสือพิมพ์	นามสกุลผู้เขียน (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ., วัน เดือน). ชื่อคอลัมน์/ชื่อข่าว. ชื่อหนังสือพิมพ์. pp. เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของคอลัมน์/ชื่อข่าว.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

	Boonnoon (2011)	(Boonnoon, 2011)	Boonnoon, J. (2011, April 28). Manufacturers flood Thai market. <i>The Nation</i> , pp. 7-8.

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
อ้างอิงเว็บไซต์	นามสกุลผู้เขียน (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อหัวข้อ. สืบค้น เดือน วัน, ปี, จาก http://www.xxxxxxxxxx
	Chalamvong (2017)	(Chalamvong, 2017)	Chalamvong, Y. (2017). <i>Challenges of Thai workers in the digital age</i> . National Institute for Thailand Development Research. Retrieved May 3, 2017, from http://tdri.or.th/2015/01/thailaborinthedigitalage
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)	นามสกุลผู้เขียน 1, and นามสกุลผู้เขียน 2 (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน 1, and นามสกุลผู้เขียน 2, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้เขียน 2, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง. เมือง. สถาบัน หรือสำนักพิมพ์. สืบค้น เดือน วันที่, ค.ศ. จาก http://xxxxxxxxxxxxxxxx
	Littleton and Engebretson (2002)	(Littleton and Engebretson, 2002)	Littleton, L. Y., & Engebretson, J. C. (2002). <i>Maternal, neonatal, and women's health nursing</i> . New York: Delmar/Thompson Learning. Retrieved November 30, 2009, from http://www.netlibrary .

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

			com/reader/
--	--	--	-------------

หน่วยงานรัฐบาล/ สถาบัน/ องค์กร/ สมาคม/ ชมรม

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
อ้างอิงจาก หน่วยงาน สถาบัน หรือ องค์กร อ้างอิงครั้งแรกใช้ชื่อเต็ม ส่วนอ้างอิงครั้งต่อไปใช้อักษรย่อ	ชื่อเต็มของหน่วยงาน (อักษรย่อ, ค.ศ.)	(ชื่อเต็มของหน่วยงาน (อักษรย่อ, ค.ศ.)	ชื่อเต็มของสถาบันหรือหน่วยงาน. (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง. (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Ministry of Education, Department of Curriculum, and Instruction Development (2001)	(Ministry of Education, Department of Curriculum, and Instruction Development, 2001)	Ministry of Education, Department of Curriculum, and Instruction Development. (2001). <i>Basic education curriculum B.E. 2544</i> [A.D. 2001]. (2 nd ed.). Bangkok: Department of Curriculum and Instruction Development.

พระไตรปิฎก/ คัมภีร์

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
	อ้างชื่อคัมภีร์	หลังข้อความ (ชื่อคัมภีร์:	ชื่อสถาบันของคัมภีร์. (ค.ศ.). ชื่อคัมภีร์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

อ้างอิงจาก พระไตรปิฎก/ คัมภีร์	หน้าข้อความ	เล่ม/เลข/ข้อหน้า)	
	ตั้งในพระสูตรที่กล่าวไว้ ว่า	(Thai Tripitakas: 1/50/443)	Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). <i>Thai Tripitakas</i> . Bangkok: MCU Press.

สัมภาษณ์(Interview)/ Focus Group

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
สัมภาษณ์/ Interview	นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ค.ศ.)	นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่. <i>สัมภาษณ์</i> . เดือน, วัน.
	Marntong (2018)	(Marntong, 2018)	Marntong, A. (2018). Chief of Production. <i>Interview</i> . February, 2.
การสัมภาษณ์กลุ่ม ย่อย Focus Group	นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ค.ศ.)	นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่. <i>การ สัมภาษณ์กลุ่มย่อย</i> . เดือน, วัน.
	Sutthiprapa (2019)	(Sutthiprapa, 2019)	Sutthiprapa, S. (2019). Lecturer of Environmental Health Faculty of Public Health and Environment Pathum Thani University. <i>Focus Group</i> . January, 13.

สมณศักดิ์

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
พระสงฆ์ มีสมณศักดิ์	ชื่อสมณศักดิ์ (ชื่อเดิม) (ค.ศ.)	(ชื่อสมณศักดิ์ (ชื่อเดิม), ค.ศ.)	ชื่อสมณศักดิ์ (ชื่อเดิม). (ค.ศ.). <i>ชื่อเรื่อง</i> (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto) (2013)	(Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2013)	Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto). (2013). <i>Dictionary of Buddhism</i> . Bangkok: Pali Dhamma Publishing Company.
	Phra Dhebbodhividhes (Weerayut Vīrayuddho) (2010)	(Phra Dhebbodhividhes (Weerayut Vīrayuddho), 2010)	Phra Dhebbodhividhes (Weerayut Vīrayuddho). (2010). <i>Vision of Buddhism Propagation in The Buddhist Land, Reinforce the Quality of life, Increase the Work Efficiency</i> . India-Nepal: Office of Dhammadhuta India-Nepal.
	Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto) (2018)	(Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto), 2018)	Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto). (2018). <i>Benefaction of Buddhism and The Perfect Human Development</i> . A Special Discourse delivered in The Convocation Ceremony of Mahachulalongkornrajavidyalaya University on 10 May 2018.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2565)

พระภิกษุทั่วไป	Phramaha Wutthichai Vajiramedhi (V. Vajiramedhi) (2012)	(Phramaha Wutthichai Vajiramedhi (V. Vajiramedhi), 2012)	Phramaha Wutthichai Vajiramedhi (V. Vajiramedhi). (2012). <i>Ahimsa Magga to Peace</i> . Bangkok: Buddhist Economics University.
----------------	--	--	--

ใบสมัครสมาชิก

วันที่สมัคร.....

ชื่อ.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี การศึกษา.....อาชีพ.....

สถานที่ส่งเอกสาร ☐ บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail:.....

กรุณาส่งหรือโทรสารใบสมัครมายัง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
เลขที่ 662 ถนนพหลโยธิน ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52130
โทร : 0-5420-9454, 0979242953

จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา
บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่
พัฒนาจิตใจและสังคม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
662 หมู่ 2 ถนนพหลโยธิน ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง 52130
โทรศัพท์ 054-209454 E-mail:suttiporn.sai@mcu.ac.th
website:<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NBJ>

